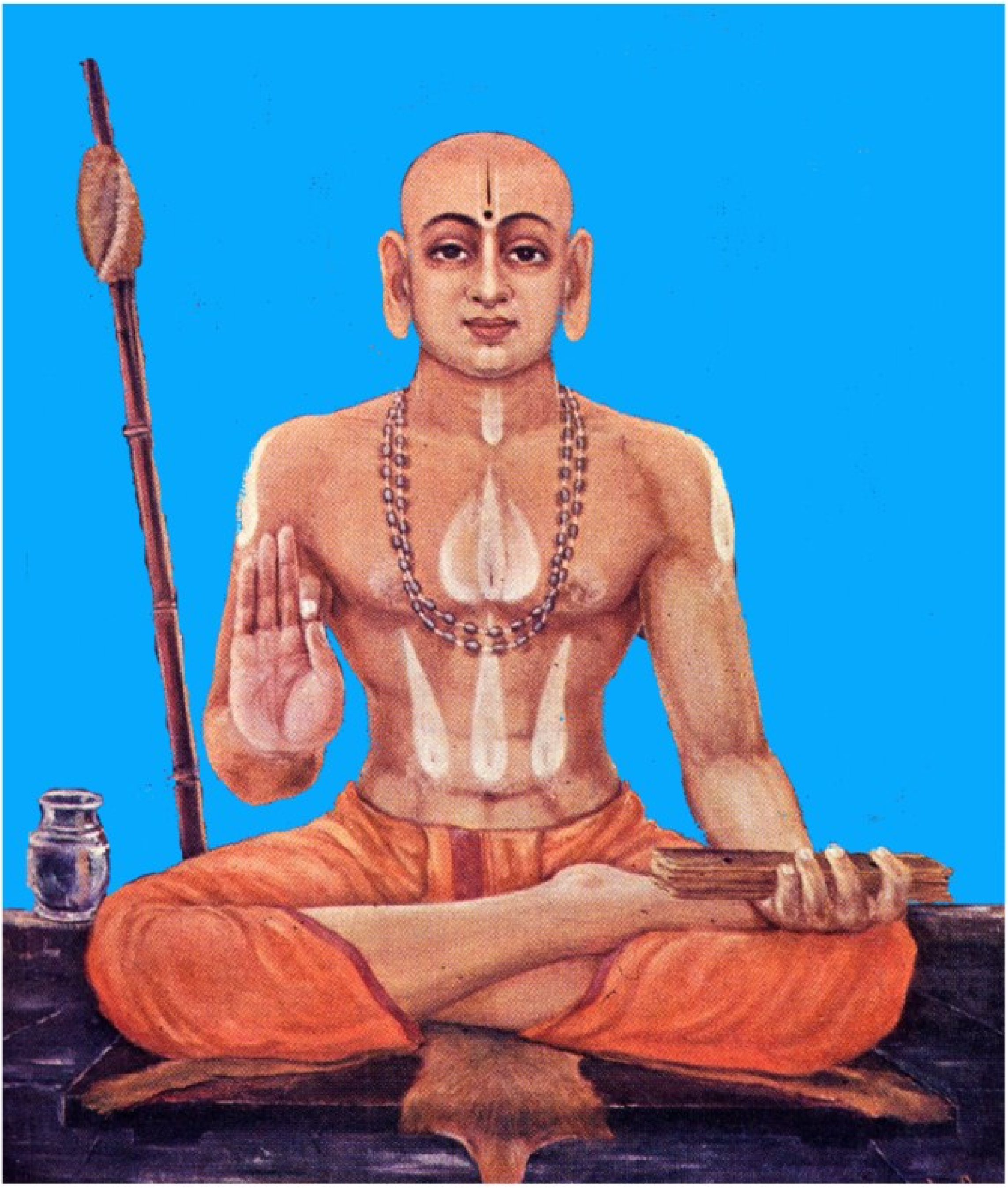
||ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯಃ ||



Tracking:

Sr	Date	Remarks	By
1	13/12/2011	Typing Started on	H K Srinivasa Rao
2	06/03/2012	Typing Ended on	H K Srinivasa Rao
3	28/08/2012	I Proof Reading	Narahari Rattihalli & HKS
4			

|| ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ರಂಗವಿಠ್ಠಲ ಗೋಪೀನಾಥೋ ವಿಜಯತೇ ||

Blessed by Lord and with His divine grace, we are pleased to publish this Magnanimous Work of Sri Acharya Madhwa. It is a humble effort to make available this Great work to Sadhakas who are interested in the noble path of propagating Acharya Madhwa's Philosophy.

With great humility, we solicit the readers to bring to our notice any inadvertant typographical mistakes that could have crept in, despite great care. We would be pleased to incorporate such corrections in the next versions. Users can contact us, for editable version, to facilitate any value additions.

Contact: H K SRINIVASA RAO, N0 26, 2ND FLOOR, 15TH CROSS, NEAR VIDHYAPEETA CIRCLE, ASHOKANAGAR, BANGALORE 560050. PH NO. 26615951, 9901971176, 8095551774, Email : **srkarc@gmail.com**

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು



ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸುಕೃತದ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ವಮತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಲು, ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ, ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶಮಾಡಿದ, ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳಾದ, ದಿವಂಗತರಾದ ಲಲಿತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಹೆಚ್ ಆರ್ ಅವರ ಸವಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಈ "ಸರ್ವಮೂಲ ಯಜ್ಞ"

"ಮಾತೃದೇವೋ ಭವ – ಪಿತೃದೇವೋಭವ - ಆಚಾರ್ಯದೇವೋಭವ"

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅನುನಾಸಿಕದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಾಗ, ಅದರ ಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದವರಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಗರು ಇದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವುದು ಏಕೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಾಗಿ, ಸರಿಯಾದ ಅನುಸ್ವಾರಗಳು ಅವಶ್ಯಕ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಶ್ರಮವಹಿಸಿ, ಸರಿಯಾದ ಅನುನಾಸಿಕ, ಅನುಸ್ವಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮನ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ:ವ್ಯಾಸನಕೆರೆ ಪ್ರಭಂಜನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳು.

ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಃ

ಸಮಸ್ತಗುಣಸಮ್ಪೂರ್ಣಂ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಮ್ |
ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯಮುಚ್ಯತೇ ||

ಉಪೋದ್ಘಾತಃ

ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಭಾರತಂ ಸಾರಸ್ತತ್ರ ನಾಮಸಹಸ್ರಕಮ್ |
ವೈಷ್ಣವಂ ಕೃಷ್ಣಗೀತಾ ಚ ತಜ್ಜ್ಞಾನಾನ್ಮುಚ್ಯತೇಽಞ್ಜಸಾ ||

ನ ಭಾರತಸಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕುತ ಏವಾನಯೋಃ ಸಮಮ್ |
ಭಾರತಂ ಸರ್ವವೇದಾಶ್ಚ ತುಲಾಮಾರೋಪಿತಾಃ ಪುರಾ |
ದೇವೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭಿಃ ಸರ್ವೈರ್ಋಷಿಭಿಶ್ಚ ಸಮನ್ವಿತೈಃ ||

ವ್ಯಾಸಸ್ಯೈವಾಜ್ಞಯಾ ತತ್ರ ತ್ವತ್ಯರಿಚ್ಯತ ಭಾರತಮ್ |
ಮಹತ್ತ್ವಾದ್ಭಾರವತ್ತ್ವಾಚ್ಚ ಮಹಾಭಾರತಮುಚ್ಯತೇ |
ನಿರುಕ್ತಮಸ್ಯ ಯೋ ವೇದ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ||

ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವೈರ್ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇನ್ದ್ರ ಪೂರ್ವಕೈಃ |
ಅರ್ಥಿತೋ ವ್ಯಾಸತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೇವಲಂ ತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯಮ್ ||
ಚಕಾರ ಪಞ್ಚಮಮ್ ವೇದಂ ಮಹಾಭಾರತಸಂಜ್ಞಿತಮ್ || ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡೇ ||

ತತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾದಿನ್ದ್ರಾವತಾರಮುತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಣಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಿಯತಮಮರ್ಜುನಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಿಶೇಷತೋಽಪಿ ಪರಧರ್ಮಂ ನಾರಾಯಣದ್ವಿಟ್ ತದನುಬನ್ಧಿನಿಗ್ರಹಂ ಬನ್ಧುಸ್ನೇಹಾದಧರ್ಮತ್ವೇನಾಶಙ್ಕ್ಯ ತತೋ ನಿವೃತ್ತಪ್ರಾಯಂ ಸ್ವವಿಹಿತವೃತ್ತ್ಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭಗವದಾರಧನಮೇವ ಪರಮೋ ಧರ್ಮಸ್ತದ್ವಿರುದ್ಧಃ ಸರ್ವೋಽಪ್ಯಧರ್ಮೋ ಭಗವದಧೀನತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಯೇತಿ ಬೋಧಯತಿ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣಃ |

ಸರ್ವಂ ಚೈತದತ್ರೈವಾವಗಮ್ಯತೇ-

ಅಥ ಚೇತ್ ತ್ವಮಿಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸಙ್ಗ್ರಾಮಂ ನ ಕರಿಷ್ಯಸಿ | ತತಃ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಹಿತ್ವಾ ಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ || ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಯುದ್ಧಸ್ಯ ಸ್ವಧರ್ಮತ್ವಮ್ |

ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ಭೂತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ |
ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿನ್ದತಿ ಮಾನವಃ ||

ಶ್ರೇಯಾನ್ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್ |
ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ ||

ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಃ ಶೃಣು ಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ |
ಇಷ್ಟೋಽಸಿ ಮೇ ದೃಢಮಿತಿ ತತೋ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಹಿತಮ್ ||

ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು |
ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂ ತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಽಸಿ ಮೇ ||

ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ |
ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ ||

-ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಸ್ವಧರ್ಮೇಣೈವ ಭಗವದಾರಧನಸ್ಯೈವ ಕರ್ತವ್ಯತ್ವಂ ತದನ್ಯಸ್ಯ ತ್ಯಾಜ್ಯತ್ವಂ ಚ |

ನಾಹಂ ವೇದೈರ್ನ ತಪಸಾ ನ ದಾನೇನ ನ ಚೇಜ್ಯಯಾ |
ಶಕ್ಯ ಏವಂವಿಧೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಮಾಂ ಯಥಾ ||

ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂವಿಧೋಽರ್ಜನ |
ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ಚ ಪರನ್ತಪ |

-ಇತ್ಯಾದಿನಾ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೇರೇವ ಸರ್ವಸಾಧನೋತ್ತಮತ್ವಂ ಪರೋಕ್ಷಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಯೋ ರ್ಜ್ಞಾನಿನೋಽಪಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಂ ಚ |

ಮತ್ಕರ್ಮಕೃನ್ಮತ್ಪರಮೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸಙ್ಗವರ್ಜಿತಃ |
ನಿರ್ವೈರಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಯಃ ಸ ಮಾಮೇತಿ ಪಾಣ್ಡವ ||

ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಭಕ್ತಸ್ಯಾಪಿ ತತ್ಕರ್ಮ ವಿಕರ್ಮತ್ಯಾಗಶ್ಚ |
'ಕುರು ಕರ್ಮೈವ ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂ ಪೂರ್ವೈಃ ಪೂರ್ವತರಂ ಕೃತಮ್' |
- ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಜ್ಞಾನಿನೋಽಪಿ ಭಗವತ್ಕರ್ಮ|

ಸುದುರ್ದರ್ಶಮಿದಂ ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಯನ್ಮಮ ।
ದೇವಾ ಅಪ್ಯಸ್ಯ ರೂಪಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ದರ್ಶನಕಾಙ್ಕ್ಷಿಣಃ ॥

ಇಷ್ಟೋಽಸಿ ಮೇ ದೃಢಮಿತಿ ತತೋ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಹಿತಮ್ ।
ದೈವೀಸಮ್ಪದ್ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ ನಿಬನ್ಧಾಯಾಸುರೀ ಮತಾ ॥

ಮಾ ಶುಚಃ ಸಮ್ಪದಮ್ ದೈವೀಮಭಿಜಾತೋಽಸಿ ಪಾಣ್ಡವ ।
ಮಹಾತ್ಮನಸ್ತು ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ ದೈವೀಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಶ್ರಿತಾಃ ॥

ಭಜನ್ತ್ಯನನ್ಯಮನಸೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭೂತಾದಿಮವ್ಯಯಮ್ ।

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಾಯ ಪರಮಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಮ್ ।

ಇತ್ಯಾದಿನಾಽರ್ಜುನಸ್ಯೋತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿತ್ವಮಪರೋಕ್ಷ್ಯಜ್ಞಾನಿತ್ವಂ ಚ ।

ನ ಮೇ ವಿದುಃ ಸುರಗಣಾಃ ಪ್ರಭವಂ ನ ಮಹರ್ಷಯಃ ।
ಅಹಮಾದಿರ್ಹಿ ದೇವಾನಾಂ ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ ॥

ಯೋ ಮಾಮಜಮನಾದಿಂ ಚ ವೇತ್ತಿ ಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಮ್ ।
ಅಸಮ್ಮೂಢಃ ಸ ಮರ್ತ್ಯೇಷು ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥

ಬುದ್ಧಿರ್ಜ್ಞಾನಮಸಮ್ಮೋಹಃ ಕ್ಷಮಾ ಸತ್ಯಂ ದಮಃ ಶಮಃ ।

'ಮಹರ್ಷಯಃ ಸಪ್ತ ಪೂರ್ವೇ' 'ಏತಾಂ ವಿಭೂತಿಂ ಯೋಗಂ ಚ'

ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವೋ ಮತ್ತಃ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।
ಇತಿ ಮತ್ವಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ಬುಧಾಃ ಭಾವಸಮನ್ವಿತಾಃ ॥

ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಮ್ಪಾರ್ಥಮಹಮಜ್ಞಾನಜಂ ತಮಃ ।

ನಾಶಯಾಮಿ'.............॥

'ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್'

ಭೋಕ್ತಾರಂ ಯಜ್ಞತಪಸಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಮ್ ।
ಸುಹೃದಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮಾಂ ಶಾನ್ತಿಮೃಚ್ಛತಿ ॥

ಜ್ಞಾನಂ ತೇಽಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ |
ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯಜ್ಜ್ಞಾತವ್ಯಮಶಿಷ್ಯತೇ ||

ಅಹಂ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಸ್ತಥಾ |
ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಞ್ಚಿದಸ್ತಿ ಧನಞ್ಜಯ ||
ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾಯಿವ |
ಇದಂ ತು ತೇ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನುಸೂಯವೇ ||

ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇಽಶುಭಾತ್ |
ರಾಜವಿದ್ಯಾ ರಾಜಗುಹ್ಯಂ..................||

ಮಯಾ ತತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದವ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿನಾ |
ಮತ್ಸ್ಥಾನಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ನ ಚಾಹಂ ತೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಃ ||

ಭೂತಭೃನ್ನ ಚ ಭೂತಸ್ಥಃ....................||

ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋಽನ್ಯಃ |

ಪರಂ ಭೂಯಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್ |

ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್ |

ಸಮ್ಭವಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತತೋ ಭವತಿ ಭಾರತ ||

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಽಹಮಮೃತಸ್ಯಾವ್ಯಯಸ್ಯ ಚ |

ಶಾಶ್ವತಸ್ಯ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸುಖಸ್ಯೈಕಾನ್ತಿಕಸ್ಯ ಚ ||

ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ |

ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ ||

ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮೇತ್ಯುದಾಹೃತಃ |
ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯಮಾವಿಶ್ಯ ಬಿಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ ||

ಯಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷರಮತೀತೋಽಹಮಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ |
ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ||

ಯೋ ಮಾಮೇವಮಸಮ್ಮೂಢೋ ಜಾನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ |

ಸ ಸರ್ವವಿದ್ಭಜತಿ ಮಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ ||

ಇತಿ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿದಮುಕ್ತಂ ಮಯಾಽನಘ |
ಏತದ್ಬುದ್ಧ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಸ್ಯಾತ್ ಕೃತಕೃತ್ಯಶ್ಚ ಭಾರತ ||

ನ ಮೇ ಪಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಞ್ಚನ |
ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವ್ಯಮ್..................................||

ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ಭಗವತೋ ಭೇದಃ, ಸರ್ವಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಮ್, ತಸ್ಯಾನನ್ಯಾ-ಧೀನತ್ವಮ್, ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಮ್, ಸರ್ವಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಮ್, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ತತ್ಪರತ್ವಮ್, ತಥಾ ತಜ್ಜ್ಞಾನಾದೇವ ಮೋಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ|

'ಅಥಾ ತೇ ವಿಷ್ಣೋ ವಿದುಷಾ ಚಿದರ್ಧ್ಯಃ ಸ್ತೋಮೋ ಯಜ್ಞಶ್ಚ ರಾಧ್ಯೋ ಹವಿಷ್ಮತಾ'|

ಪಶ್ಯನ್ನಪೀಮಮಾತ್ಮಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮವಿಚಾರಯನ್ |
ಯದಾತ್ಮನಃ ಸುನಿಯತಮಾನನ್ದೋತ್ಕರ್ಷಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ||

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಪರಮೋ ಧದ್ಯಾಜ್ಞಾನಮನಾಕುಲಮ್ |
ಭಕ್ತಿಂ ಚ ಭೂಯಸೀಂ ತಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಸನ್ನೋ ದರ್ಶನಂ ವ್ರಜೇತ್ ||

ತತೋಽಪಿ ಭೂಯಸೀಂ ಭಕ್ತಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಮೋಚಯೇತ್ |

ಮುಕ್ತೋಽಪಿ ತದ್ವಶೋ ನಿತ್ಯಂ ಭೂಯೋ ಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಃ |

ಸಾಧ್ಯಾऽऽನನ್ದಸ್ವರೂಪೈವ ಭಕ್ತಿರ್ನೈವಾತ್ರ ಸಾಧನಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರಮಾದಿಭ್ಯೋऽಪ್ಯುತ್ತಮತ್ವಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರತಾಮ್ ॥

ಸರ್ವಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಂ ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಪೂರ್ಣತಾಮ್ ।
ನಿರ್ದೋಷತ್ವಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತತ್ರಾಖಿಲಾಧಿಕಃ ॥

ಸ್ನೇಹೋ ಭಕ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸರ್ವೋಪಾಯೋತ್ತಮೋತ್ತಮಃ ।
ತೇನೈವ ಮೋಕ್ಷೋ ನಾನ್ಯೇನ ದೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಸ್ತಸ್ಯ ಸಾಧನಮ್ ॥

ಅಧಮಾಧಿಕಾರಿಣೋ ಮರ್ತ್ಯಾ ಮುಕ್ತಾವೃಷ್ಯಾದಿಕಾಃ ಸಮಾಃ ।
ಅಧಿಕಾರ್ಯುತ್ತಮಾ ದೇವಾಃ ಪ್ರಾಣಸ್ತತ್ರೋತ್ತಮೋತ್ತಮಃ ॥

ನೈವ ದೇವಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವರ್ಜಿತಾಃ ।
ತಿರೋಹಿತಂ ತಥಾऽಪ್ಯೇತೇ ಶೃಣ್ವನ್ತಿ ಕ್ರೀಡಯಾऽಥವಾ ॥

ಬಹುವಾರತದಭ್ಯಾಸಾತ್ ತಿರೋಭಾವೋऽಪಿ ನೋ ಭವೇತ್ ।

ಯಥಾ ವ್ಯಾಸನುಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಕ್ಷತ್ರಜನ್ಮನಾಮ್ ।
ಪಾರ್ಥನಾಮತಿರೋಧಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸುಸ್ಥಿರತಾಂ ಗತಮ್ ॥

ಅಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಮೀಳ್ಹುಷೋ ವಯಾ ವಿಷ್ಣೋರೇಷಸ್ಯ ಪ್ರಭೃಥೇ ಹವಿರ್ಭಿಃ ।
ವಿದೇ ಹಿ ರುದ್ರೋ ರುದ್ರಿಯಂ ಮಹಿತ್ವಂ ಯಾಸಿಷ್ಟಂ ವರ್ತಿರಶ್ವಿನಾವಿರಾವತ್ ॥

‘ಏಕೋ ನಾರಾಯಣ ಆಸೀನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನ ಚ ಶಙ್ಕರಃ’।
‘ಸ ಮುನಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಸಮಚಿನ್ತಯತ್ ತತ ಏತೇ ವ್ಯಜಾಯನ್ತ
ವಿಶ್ವೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋऽಗ್ನಿರ್ಯಮೋ ವರುಣರುದ್ರೇನ್ದ್ರಾಃ’ ಇತಿ ।
‘ಏಕೋ ನಾರಾಯಣ ಆಸೀನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನೇಶಾನಃ’ ।
‘ವಾಸುದೇವೋ ವಾ ಇದಮಗ್ರ ಆಸೀನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನ ಚ ಶಙ್ಕರಃ’।
‘ಯಂ ಯಂ ಕಾಮಯತೇ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ಶಙ್ಕರಮ್ ।
ಶಕ್ರಂ ಸೂರ್ಯಂ ಯಮಂ ಸ್ಕನ್ದಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಕರ್ತಾऽಸ್ಯ ನ ಕ್ವಚಿತ್’ ॥

ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷೇ ದೇವದೇವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಹಾತಾತ್ಪರ್ಯಂ ನೈವ ಚಾನ್ಯತ್ರ ಸತ್ಯಮ್।
ಅವಾನ್ತರಂ ತತ್ಪರತ್ವಂ ತದನ್ಯತ್ ಸರ್ವಾಗಮಾನಾಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ತತೋಽತಃ । -
ಇತಿ ಪೈಙ್ಗೀಶ್ರುತಿಃ ।

'ಪರೋ ಮಾತ್ರಯಾ ತನ್ವಾ ವೃಧಾನ ನ ತೇ ಮಹಿತ್ವಮನ್ವಶ್ನುವನ್ತಿ' ।
ಅನನ್ತಗುಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೋ ನಿರ್ದೋಷೋ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಃ ।
ನ ಸಮೋ ವಾಽಧಿಕೋ ವಾಽಪಿ ವಿದ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಕಶ್ಚನ ॥
'ನಾಸೀನ್ನ ಚ ಭವಿಷ್ಯೋ ವಾ ಪರತಃ ಸ್ವತ ಏವ ಚ' ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಶ್ಚ ।
'ಯಸ್ತ್ವಾತ್ಮರತಿರೇವ ಸ್ಯಾತ್' ಇತ್ಯಾದಿ ತು ಮುಕ್ತವಿಷಯಮ್ ।
'ಯಸ್ತ್ವೇವಾತ್ಮರತೋ ಮುಕ್ತಃ ಕಾರ್ಯಂ ತಸ್ಯೈವ ನಾಸ್ತಿ ಹಿ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಕುರ್ವೀತ ಕರ್ಮಾಣೀತ್ಯಾಹ ಕೃಷ್ಣೋಽರ್ಜುನಂ ಸ್ಮಯನ್ ।ಇತಿ ಚ ಸ್ಕಾನ್ದೇ।
'ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಸಾಙ್ಖ್ಯಾನಾಮ್' ಇತ್ಯಾದಿ ತು ಬಾಹ್ಯಕರ್ಮಸಙ್ಕೋಚಾಪೇಕ್ಷಯಾ ।
ನ ಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜಾತು ತಿಷ್ಠತ್ಯಕರ್ಮಕೃತ್ ।
ಶರೀರಯಾತ್ರಾಽಪಿ ಚ ತೇ ನ ಪ್ರಸಿಧ್ಯೇದಕರ್ಮಣಃ ॥
ಏತಾನ್ಯಪಿ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಾನಿ ಚ ।
ಕರ್ತವ್ಯಾನೀತಿ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಮತಮುತ್ತಮಮ್'।
'ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸದೋದಿತಾನಿ ಕುರ್ಯಾದಕಾಮಃ ಸತತಂ ಭವೇತ ।'
'ನ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಾಂ ತ್ಯಾಗಃ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಭವತಿ ಕ್ವಚಿತ್ ।
ತ್ಯಾಗಿನೋ ಯತಯೋಽಪಿ ಸ್ಯುಃ ಸಙ್ಕೋಚಾದ್ಬಾಹ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್ ॥' ಇತ್ಯಾದಿ ।
'ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯನ್ತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ'
-ಇತ್ಯಾದಿ ಚೋತ್ಪನ್ನಜ್ಞಾನತಿರೋಭಾವನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮ್ ॥

॥ ಇತ್ಯುಪೋದ್ಘಾತಃ ॥

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ

ಪ್ರಥಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

ಧರ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಮವೇತಾ ಯುಯುತ್ಸವಃ ।
ಮಾಮಕಾಃ ಪಾಣ್ಡವಾಶ್ಚೈವ ಕಿಮಕುರ್ವತ ಸಞ್ಜಯ ॥ 01 ॥

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಪಾಣ್ಡವಾನೀಕಂ ವ್ಯೂಢಂ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತದಾ ।
ಆಚಾರ್ಯಮುಪಸಙ್ಗಮ್ಯ ರಾಜಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ 02 ॥

ಪಶ್ಯೈತಾಂ ಪಾಣ್ಡುಪುತ್ರಾಣಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮಹತೀಂ ಚಮೂಮ್ ।
ವ್ಯೂಢಾಂ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೇಣ ತವ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಧೀಮತಾ ॥ 03 ॥

ಅತ್ರ ಶೂರಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾ ಭೀಮಾರ್ಜುನ ಸಮಾಯುಧಿ ।
ಯುಯುಧಾನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ದ್ರುಪದಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ ॥ 04 ॥

ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚೇಕಿತಾನಃ ಕಾಶೀರಾಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಪುರುಜಿತ್ಕುನ್ತಿಭೋಜಶ್ಚ ಶೈಬ್ಯಶ್ಚ ನರಪುಙ್ಗವಃ ॥ 05 ॥

ಯುಧಾಮನ್ಯುಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾನ್ತ ಉತ್ತಮೌಜಾಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಸೌಭದ್ರೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವ ಏವ ಮಹಾರಥಾಃ ॥ 06 ॥

ಅಸ್ಮಾಕಂ ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಯೇ ತಾನ್ ನಿಬೋಧ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ।
ನಾಯಕಾ ಮಮ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಸಞ್ಜ್ಞಾರ್ಥಂ ತಾನ್ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ॥ 07 ॥

ಭವಾನ್ ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ಕರ್ಣಶ್ಚ ಕೃಪಶ್ಚ ಸಮಿತಿಞ್ಜಯಃ ।
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಸೌಮದತ್ತಿಸ್ತಥೈವ ಚ ॥ 08 ॥

ಅನ್ಯೇ ಚ ಬಹವಃ ಶೂರಾ ಮದರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತ ಜೀವಿತಾಃ ।
ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾಃ ॥ 09 ॥

ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತದಸ್ಮಾಕಂ ಬಲಂ ಭೀಷ್ಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಮ್ |
ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಿದಮೇತೇಷಾಂ ಬಲಂ ಭೀಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಮ್ || 10 ||

ಅಯನೇಷು ಚ ಸರ್ವೇಷು ಯಥಾಭಾಗಮವಸ್ಥಿತಾಃ |
ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭಿರಕ್ಷನ್ತು ಭವನ್ತಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ || 11 ||

ತಸ್ಯ ಸಞ್ಜನಯನ್ ಹರ್ಷಂ ಕುರುವೃದ್ಧಃ ಪಿತಾಮಹಃ |
ಸಿಂಹನಾದಂ ವಿನದ್ಯೋಚ್ಚೈಃ ಶಙ್ಖಂ ದದ್ಮೌ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ || 12 ||

ತತಃ ಶಙ್ಖಾಶ್ಚ ಭೇರ್ಯಶ್ಚ ಪಣವಾನಕಗೋಮುಖಾಃ |
ಸಹಸೈವಾಭ್ಯಹನ್ಯನ್ತ ಸ ಶಬ್ದಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್ || 13 ||

ತತಃ ಶ್ವೇತೈರ್ಹಯೈರ್ಯುಕ್ತೇ ಮಹತಿ ಸ್ಯನ್ದನೇ ಸ್ಥಿತೌ |
ಮಾಧವಃ ಪಾಣ್ಡವಶ್ಚೈವ ದಿವ್ಯೌ ಶಙ್ಖೌ ಪ್ರದಧ್ಮತುಃ || 14 ||

ಪಾಞ್ಚಜನ್ಯಂ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವದತ್ತಂ ಧನಞ್ಜಯಃ |
ಪೌಣ್ಡ್ರಂ ದಧ್ಮೌ ಮಹಾಶಙ್ಖಂ ಭೀಮಕರ್ಮಾ ವೃಕೋದರಃ || 15 ||

ಅನನ್ತವಿಜಯಂ ರಾಜಾ ಕುನ್ತೀ ಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ |
ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಸುಘೋಷಮಣಿಪುಷ್ಪಕೌ || 16 ||

ಕಾಶ್ಯಶ್ಚ ಪರಮೇಷ್ವಾಸಃ ಶಿಖಣ್ಡೀ ಚ ಮಹಾರಥಃ |
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚಾಪರಾಜಿತಃ || 17 ||

ದ್ರುಪದೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ ಪೃಥಿವೀಪತೇ |
ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶಙ್ಖಾನ್ ದಧ್ಮುಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || 18 ||

ಸ ಘೋಷೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಹೃದಯಾನಿ ವ್ಯದಾರಯತ್ |
ನಭಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ತುಮುಲೋ ವ್ಯನುನಾದಯನ್ || 19 ||

ಅಥ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ ಕಪಿಧ್ವಜಃ |

ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಶಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಪಾತೇ ಧನುರುದ್ಯಮ್ಯ ಪಾಣ್ಡವಃ || 20 ||

ಹೃಷೀಕೇಶಂ ತದಾ ವಾಕ್ಯಮಿದಮಾಹ ಮಹೀಪತೇ |

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯಮೇಽಚ್ಯುತ || 21 ||

ಯಾವದೇತಾನ್ ನಿರೀಕ್ಷೇಽಹಂ ಯೋದ್ಧುಕಾಮಾನವಸ್ಥಿತಾನ್ |

ಕೈರ್ಮಯಾ ಸಹ ಯೋದ್ಧವ್ಯಮಸ್ಮಿನ್ ರಣಸಮುದ್ಯಮೇ || 22 ||

ಯೋತ್ಸ್ಯಮಾನಾನವೇಕ್ಷೇಽಹಂ ಯ ಏತೇಽತ್ರ ಸಮಾಗತಾಃ |

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಬುದ್ಧೇರ್ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷವಃ || 23 ||

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಏವಮುಕ್ತೋ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ಗುಡಾಕೇಶೇನ ಭಾರತ|

ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ರಥೋತ್ತಮಮ್ || 24 ||

ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಪ್ರಮುಖತಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಮ್ |

ಉವಾಚ ಪಾರ್ಥ ಪಶ್ಯೈತಾನ್ ಸಮವೇತಾನ್ ಕುರೂನಿತಿ || 25 ||

ತತ್ರಾಪಶ್ಯತ್ ಸ್ಥಿತಾನ್ ಪಾರ್ಥ ಪಿತೄನಥ ಪಿತಾಮಹಾನ್ |

ಆಚಾರ್ಯಾನ್ ಮಾತುಲಾನ್ ಭ್ರಾತೄನ್

ಪುತ್ರಾನ್ ಪೌತ್ರಾನ್ ಸಖೀಂಸ್ತಥಾ || 26 ||

ಶ್ವಶುರಾನ್ ಸುಹೃದಶ್ಚೈವ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ |

ತಾನ್ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸ ಕೌನ್ತೇಯಃ ಸರ್ವಾನ್ ಬನ್ಧೂನವಸ್ಥಿತಾನ್ || 27 ||

ಕೃಪಯಾ ಪರಯಾಽಽವಿಷ್ಟೋ ವಿಷೀದನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್ |

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ದೃಷ್ಟ್ವೇಮಂ ಸ್ವಜನಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಯುಯುತ್ಸುಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ || 28 ||

ಸೀದನ್ತಿ ಮಮ ಗಾತ್ರಾಣಿ ಮುಖಂ ಚ ಪರಿಶುಷ್ಯತಿ |
ವೇಪಥುಶ್ಚ ಶರೀರೇ ಮೇ ರೋಮಹರ್ಷಶ್ಚ ಜಾಯತೇ|| 29 ||

ಗಾಣ್ಡೀವಂ ಸ್ರಂಸತೇ ಹಸ್ತಾತ್ ತ್ವಕ್ ಚೈವ ಪರಿದಹ್ಯತೇ |
ನ ಚ ಶಕ್ನೋಮ್ಯವಸ್ಥಾತುಂ ಭ್ರಮತೀವ ಚ ಮೇ ಮನಃ || 30 ||

ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಪರೀತಾನಿ ಕೇಶವ |
ನ ಚ ಶ್ರೇಯೋSನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಹತ್ವಾ ಸ್ವಜನಮಾಹವೇ || 31 ||

ನ ಕಾಙ್ಕ್ಷೇ ವಿಜಯಂ ಕೃಷ್ಣ ನ ಚ ರಾಜ್ಯಂ ಸುಖಾನಿ ಚ |
ಕಿಂ ನೋ ರಾಜ್ಯೇನ ಗೋವಿನ್ದ ಕಿಂ ಭೋಗೈರ್ಜೀವಿತೇನ ವಾ || 32 ||

ಯೇಷಾಮರ್ಥೇ ಕಾಙ್ಕ್ಷಿತಂ ನೋ ರಾಜ್ಯಂ ಭೋಗಾಃ ಸುಖಾನಿ ಚ |
ತ ಇಮೇSವಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧನಾನಿ ಚ || 33 ||

ಅಚಾರ್ಯಾಃ ಪಿತರಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತಥೈವ ಚ ಪಿತಾಮಹಾಃ |
ಮಾತುಲಾಃ ಶ್ವಶುರಾಃ ಪೌತ್ರಾಃ ಶ್ಯಾಲಾಃ ಸಮ್ಬಧಿನಸ್ತಥಾ || 34 ||

ಏತಾನ್ ನ ಹನ್ತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಘ್ನತೋSಪಿ ಮಧುಸೂದನ |
ಅಪಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಾಜ್ಯಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಕಿಂ ನು ಮಹೀಕೃತೇ || 35 ||

ನಿಹತ್ಯ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ ನಃ ಕಾ ಪ್ರೀತಿಃ ಸ್ಯಾಜ್ಜನಾರ್ದನ |
ಪಾಪಮೇವಾಶ್ರಯೇದಸ್ಮಾನ್ ಹತ್ವೈತಾನಾತತಾಯಿನಃ || 36 ||

ತಸ್ಮಾನ್ನಾರ್ಹಾ ವಯಂ ಹನ್ತುಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ ಸ್ವಬಾನ್ಧವಾನ್ |
ಸ್ವಜನಂ ಹಿ ಕಥಂ ಹತ್ವಾ ಸುಖಿನಃ ಸ್ಯಾಮ ಮಾಧವ || 37 ||

ಯದ್ಯಪ್ಯೇತೇ ನ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಲೋಭೋಪಹತಚೇತಸಃ |
ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತಂ ದೋಷಂ ಮಿತ್ರ ದ್ರೋಹೇ ಚ ಪಾತಕಮ್ || 38 ||

ಕಥಂ ನ ಜ್ಞೇಯಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಪಾಪಾದಸ್ಮಾನ್ನಿವರ್ತಿತುಮ್ |
ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತಂ ದೋಷಂ ಪ್ರಪಶ್ಯದ್ಭಿರ್ಜನಾರ್ದನ || 39 ||

ಕುಲಕ್ಷಯೇ ಪ್ರಣಶ್ಯನ್ತಿ ಕುಲಧರ್ಮಾಃ ಸನಾತನಾಃ |
ಧರ್ಮೇ ನಷ್ಟೇ ಕುಲಂ ಕೃತ್ಸ್ನಮಧರ್ಮೋಽಭಿಭವತ್ಯುತ || 40 ||

ಅಧರ್ಮಾಭಿಭವಾತ್ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರದುಷ್ಯನ್ತಿ ಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಃ |
ಸ್ತ್ರೀಷು ದುಷ್ಟಾಸು ವಾರ್ಷ್ಣೇಯ ಜಾಯತೇ ವರ್ಣಸಙ್ಕರಃ || 41 ||

ಸಙ್ಕರೋ ನರಕಾಯೈವ ಕುಲಘ್ನಾನಾಂ ಕುಲಸ್ಯ ಚ |
ಪತನ್ತಿ ಪಿತರೋ ಹ್ಯೇಷಾಂ ಲುಪ್ತ ಪಿಣ್ಡೋದಕಕ್ರಿಯಾಃ || 42 ||

ದೋಷೇರೇತೈಃ ಕುಲಘ್ನಾನಾಂ ವರ್ಣಸಙ್ಕರಕಾರಕೈಃ |
ಉತ್ಸಾದ್ಯನ್ತೇ ಜಾತಿಧರ್ಮಾಃ ಕುಲಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾಃ || 43 ||

ಉತ್ಸನ್ನಕುಲಧರ್ಮಾಣಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಜನಾರ್ದನ |
ನರಕೇ ನಿಯತಂ ವಾಸೋ ಭವತೀತ್ಯನುಶುಶ್ರುಮ || 44 ||

ಅಹೋ ಬತ ಮಹಾತ್ಪಾಪಂ ಕರ್ತುಂ ವ್ಯವಸಿತಾ ವಯಮ್ |
ಯದ್ರಾಜ್ಯಸುಖಲೋಭೇನ ಹನ್ತುಂ ಸ್ವಜನಮುದ್ಯತಾಃ || 45 ||

ಯದಿ ಮಾಮಪ್ರತೀಕಾರಮಶಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಯಃ |
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ರಣೇ ಹನ್ಯುಸ್ತನ್ಮೇ ಕ್ಷೇಮತರಂ ಭವೇತ್ || 46 ||

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾಽರ್ಜುನಃ ಸಙ್ಖ್ಯೇ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್ |
ವಿಸೃಜ್ಯ ಸಶರಂ ಚಾಪಂ ಶೋಕಸಮ್ವಿಗ್ನಮಾನಸಃ || 47 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ತಂ ತಥಾ ಕೃಪಯಾऽऽವಿಷ್ಟಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಕುಲೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ವಿಷೀದನ್ತಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಮುವಾಚ ಮಧುಸೂದನ ॥ 01 ॥

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಕುತಸ್ತ್ವಾ ಕಶ್ಮಲಮಿದಂ ವಿಷಮೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಅನಾರ್ಯಜುಷ್ಟಮಸ್ವರ್ಗ್ಯಮಕೀರ್ತಿಕರಮರ್ಜುನ ॥ 02 ॥

ಕ್ಲೈಬ್ಯಂ ಮಾ ಸ್ಮ ಗಮಃ ಪಾರ್ಥ ನೈತತ್ ತ್ವಯ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ ।
ಕ್ಷುದ್ರ ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವೋತ್ತಿಷ್ಠ ಪರನ್ತಪ ॥ 03 ॥

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮಮಹಂ ಸಙ್ಖ್ಯೇ ದ್ರೋಣಂ ಚ ಮಧುಸೂದನ ।
ಇಷುಭಿಃ ಪ್ರತಿ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಪೂಜಾರ್ಹಾವರಿಸೂದನ ॥ 04 ॥

ಗುರೂನಹತ್ವಾ ಹಿ ಮಹಾನುಭಾವಾನ್ ಶ್ರೇಯೋ ಭೋಕ್ತುಂ ಭೈಕ್ಷ್ಯಮಪೀಹ ಲೋಕೇ।
ಹತ್ವಾಽರ್ಥಕಾಮಾಂಸ್ತು ಗುರೂನಿಹೈವ
ಭುಞ್ಜೀಯ ಭೋಗಾನ್ ರುಧಿರಪ್ರದಿಗ್ಧಾನ್ ॥ 05 ॥

ನ ಚೈತದ್ವಿದ್ಮಃ ಕತರನ್ನೋ ಗರೀಯೋ
ಯದ್ವಾ ಜಯೇಮ ಯದಿ ವಾ ನೋ ಜಯೇಯುಃ ।
ಯಾನೇವ ಹತ್ವಾ ನ ಜಿಜೀವಿಷಾಮ
ಸ್ತೇಽವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರಮುಖೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ॥ 06 ॥

ಕಾರ್ಪಣ್ಯದೋಷೋಪಹತಸ್ವಭಾವಃ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೂಢಚೇತಾಃ ।
ಯಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿಶ್ಚಿತಂ ಬ್ರೂಹಿ ತನ್ಮೇ
ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಽಹಂ ಶಾಧಿ ಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್ ॥ 07 ॥

ನ ಹಿ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಮಮಾಪನುದ್ಯಾದ್ ಯಚ್ಛೋಕಮುಚ್ಛೋಷಣಮಿನ್ದ್ರಿಯಾಣಾಮ್ |
ಅವಾಪ್ಯ ಭೂಮಾವಸಪತ್ನಮೃದ್ಧಂ ರಾಜ್ಯಂ ಸುರಾಣಾಮಪಿ ಚಾಧಿಪತ್ಯಮ್ || 08||

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಗುಡಾಕೇಶಃ ಪರನ್ತಪ |
ನ ಯೋತ್ಸ್ಯ ಇತಿ ಗೋವಿನ್ದಮುಕ್ತ್ವಾ ತೂಷ್ಣೀಂ ಬಭೂವ ಹ || 09 ||

ತಮುವಾಚ ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ |
ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಿಷೀದನ್ತಮಿದಂ ವಚಃ || 10

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಶೋಚ್ಯಾನನ್ವ ಶೋಚಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಂಶ್ಚ ಭಾಷಸೇ |
ಗತಾಸೂನಗತಾಸೂಂಶ್ಚ ನಾನುಶೋಚನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾಃ || 11 ||

ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಃ ತದವಾದಃ – ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಃ | ಪ್ರಾಜ್ಞಮತವಿರುದ್ಧವಾದಂ ವದಸಿ | ಕಥಮ್ ? ಗತಾಸೂನ್ || 11 ||

ನ ತ್ವೇವಾಹಂ ಜಾತು ನಾಸಂ ನ ತ್ವಂ ನೇಮೇ ಜನಾಧಿಪಾಃ |
ನ ಚೈವ ನ ಭವಿಷ್ಯಾಮಃ ಸರ್ವೇ ವಯಮತಃ ಪರಮ್ || 12 ||

ಬನ್ಧುಸ್ನೇಹಾದ್ಧಿ ತ್ವಯಾ ಸ್ವಧರ್ಮನಿವೃತ್ತಿಃ ಕ್ರಿಯತೇ | ತತ್ರ ದೇಹನಾಶಭಯಾತ್ ಕಿಂ ವಾ ಚೇತನನಾಶಭಯಾತ್ ? ದೇಹಸ್ಯ ಸರ್ವಥಾ ವಿನಾಶಿತ್ವಾನ್ನ ತತ್ರ ಭಯೇ ಪ್ರಯೋಜನಮ್| ನ ಚ ಚೇತನನಾಶಭಯಾತ್ | ತಸ್ಯಾವಿನಾಶಿತ್ವಾದೇವ | ನ ತಾವತ್ ಪರಮ ಚೇತನಸ್ಯ ಮಮ ನಾಶೋಽಸ್ತಿ | ಏವಮೇವ ತವಾನ್ಯೇಷಾಂ ಚ

'ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಮ್
ಏಕೋ ಬಹೂನಾಂ ಯೋ ವಿದಧಾತಿ ಕಾಮಾನ್'|| ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಃ |
'ಸ್ವದೇಹಯೋಗವಿಗಮೌ ನಾಮ ಜನ್ಮಮೃತೀ ಪುರಾ |
ಇಷ್ಯೇತೇ ಹ್ಯೇವ ಜೀವಸ್ಯ ಮುಕ್ತೇರ್ನ ತು ಹರೇಃ ಕ್ವಚಿತ್ || ಇತಿ ಸ್ಕಾನ್ದೇ |

ಈಶ್ವರಸ್ಯಾಪಿ ಯುದ್ಧಗತತ್ವಾನ್ಮೋಹಾತ್ ತಸ್ಯಾಪ್ಯುಭಯವಿಧಾನಿತ್ಯತ್ವಶಙ್ಕಾಪ್ರಾಪ್ತೌ ತದಪಿ ನಿವಾರ್ಯತೇ – ನ ತ್ವೇವಾಹಮಿತಿ | ಯದ್ಯಪ್ಯೇಷಾ ಶಙ್ಕಾಽರ್ಜುನಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ತಥಾಽಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಭಗವತಾ ನಿವಾರ್ಯತೇ | ಏಕಾನ್ತೇ ಕಥಯನ್ನಪಿ ವ್ಯಾಸರೂಪೇಣ ತದೇವ ಲೋಕೇ ಪ್ರಕಾಶಯಿಷ್ಯತಿ ಹಿ || 12 ||

ದೇಹಿನೋಽಸ್ಮಿನ್ ಯಥಾ ದೇಹೇ ಕೌಮಾರಂ ಯೌವನಂ ಜರಾ |
ತಥಾ ದೇಹಾನ್ತರಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಧೀರಸ್ತತ್ರ ನ ಮುಹ್ಯತಿ ||13||

ಮಮ ಸ್ವಕೀಯದೇಹಾನ್ತರಪ್ರಾಪ್ತಿರಪಿ ನಾಸ್ತೀತಿ ದರ್ಶಯಿತುಂ ದೇಹಿನ ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಮ್| ಭವದಾದೀನಾಂ ಸಾ ಭವಿಷ್ಯತೀತ್ಯಪಿ ಶೋಕೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯಃ | ದೇಹಸ್ಯೇದಾನೀಮಪ್ಯನ್ಯಥಾತ್ವದರ್ಶನಾತ್ || 13 ||

ಮಾತ್ರಾಸ್ಪರ್ಶಾಸ್ತು ಕೌನ್ತೇಯ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖದಾಃ |
ಆಗಮಾಪಾಯಿನೋಽನಿತ್ಯಾಸ್ತಾಂತಿತಿಕ್ಷಸ್ವ ಭಾರತ ||14||

ತದದರ್ಶನಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಸೋಢವ್ಯಮಿತ್ಯಾಹ – ಮಾತ್ರಸ್ಪರ್ಶ ಇತಿ | ವಿಷಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಾಃ || 14 ||

ಯಂ ಹಿ ನ ವ್ಯತಯನ್ತ್ಯೇತೇ ಪುರುಷಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ |
ಸಮದುಃಖಸುಖಂ ಧೀರಂ ಸೋಽಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ || 15 ||

ಫಲಮಾಹ – ಯಂ ಹೀತಿ | ನ ಕೇವಲಮವ್ಯಥಾಮಾತ್ರೇಣಾಮೃತತ್ವಂ ಕಿನ್ತು – ಪುರುಷಮ್ |

'ಪುರು ಬೃಹ್ಮ ಗುಣಾಧಿಕ್ಯಾತ್ ತಜ್ಜ್ಞಾನಾತ್ ಪುರುಷಃ ಸ್ಮೃತಃ' | ಇತಿ ಪ್ರವೃತ್ತೇಃ | ಪುರು ಸರಣಾತ್ ಪುರುಷ ಇತ್ಯರ್ಥಃ || 15 ||

ನಾಸತೋ ವಿದ್ಯತೇ ಭಾವೋ ನಾಭಾವೋ ವಿದ್ಯತೇ ಸತಃ |
ಉಭಯೋರಪಿ ದೃಷ್ಟೋಽನ್ತಸ್ತ್ವನಯೋಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ || 16 ||

ನ ಚ ಯುದ್ಧಾತ್ ಪರಲೋಕದುಃಖಮಿತಿ ಶೋಕಃ | ಅಸತ್ಕರ್ಮಣಃ ಸಕಾಶಾದ್ಭಾವೋ ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ಕರ್ಮಣಃ ಸಕಾಶಾದಭಾವೋ ನಾಸ್ತೀತಿ ನಿಯತತ್ವಾತ್ |

'ಸದ್ಭಾವವಚನಃ ಶಬ್ದಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಸುಖವಾಚಕಾಃ |
ಅಭಾವವಾಚಿನಃ ಶಬ್ದಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ದುಃಖವಾಚಕಾಃ ||' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತ್ಯೇತತ್ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ |
ಪ್ರಶಸ್ತೇ ಕರ್ಮಣಿ ತಥಾ ಸಚ್ಛಬ್ದಃ ಪಾರ್ಥ ಯುಜ್ಯತೇ ||' ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ |
'ಅಸನ್ನೇವ ಸ ಭವತಿ ಅಸದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವೇದ ಚೇತ್' ಇತ್ಯಾದೇಶ್ಚ |
ಅನ್ತಃ – ನಿರ್ಣಯಃ |

ನ ಚಾವಿದ್ಯಾಮಾನವಿದ್ಯಮಾನಯೋರುತ್ಪತ್ತಿನಾಶನಿಷೇಧಕೋಽಯಂ ಶ್ಲೋಕಃ | ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರೋಧಾತ್ | ಸನ್ನಿತಿ ವ್ಯವಹ್ರಿಯಮಾಣಮೇವ ಪದಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಮುತ್ಪತ್ತೇಃ

ಪ್ರಾಙ್ನಾಶೋತ್ತರಂ ಚ ನಾಸ್ತೀತಿ ಸರ್ವಲೋಕೋ ವ್ಯವಹರತಿ । ನ ಚ ವಿಪರ್ಯಯೇ ಕಿಞ್ಚಿನ್ಮಾನಮ್ । ಇದಂ ತು ವಾಕ್ಯಮನ್ಯಥಾಸಿದ್ಧಮ್ ।

'ಆದ್ಯನ್ತಯೋಃ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಮಸದೇವೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಮ್ ।

ಯದ್ಯಸನ್ನ ವಿಶೇಷೋಽತ್ರ ಜಾಯತೇ ಕೋಽತ್ರ ಜಾಯತೇ ॥

ವ್ಯಕ್ತಾವಪಿ ಸಮಂ ಹ್ಯೇತದನವಸ್ಥಾಽನ್ಯಥಾ ಭವೇತ್ ।

ಏವಂ ನಾಶೇಽಪಿ ಬೋದ್ಧವ್ಯಮತೋ ಸನ್ನೇವ ಜಾಯತೇ ॥

ತಥಾಽಪ್ಯಭೇದಾನುಭವಾತ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಯೋಃ ಸದಾ ।

ಭೇದಸ್ಯ ಚಾವಿಶೇಷೇಣ ದೇಹೋಽಗಾತ್ ಕ್ಷಿತಿತಾಮಿತಿ ॥

ವ್ಯವಹಾರೋ ಭವೇದ್ಯಸ್ಮಾದ್ವಲ್ಯೇವಾನುಭವಃ ಸದಾ ॥' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕೇ ।

ನ ಚ ಸದಸದ್ವಿಲಕ್ಷಣಂ ಕಿಞ್ಚಿದಸ್ತೀತ್ಯತ್ರ ಕಿಞ್ಚಿನ್ಮಾನಮ್ । ನ ಚಾಸತಃ ಖ್ಯಾತ್ಯಯೋಗತ್ ಸತೋ ಬಾಧಾಯೋಗಾದುಭಯವಿಲಕ್ಷಣಂ ಬ್ರಾನ್ತಿವಿಷಯಮ್ । ಅಸತಃ ಖ್ಯಾತ್ಯಯೋಗಾದಿತಿ ವದತೋಽಸತಃ ಖ್ಯಾತಿರಭೂನ್ನ ವಾ । ಯದಿ ನಾಭೂನ್ನ ತತ್ಖ್ಯಾ ತಿನಿರಾಕರಣಮ್। ಯದ್ಯಭೂತ್ ತಥಾಽಪಿ । ನ ಚಾಸತೋಽಸತ್ತ್ವೇನ ಭ್ರಾನ್ತೌ ಸತ್ತ್ವೇನ ಚ ಖ್ಯಾತಿರ್ನಾಸ್ತೀತ್ಯತ್ರ ಕಿಞ್ಚಿನ್ಮಾನಮ್ । ಅಸದ್ವ್ಯವಹಾರಲೋಪಪ್ರಸಙ್ಗಾಚ್ಚ। ಯದವಿದ್ಯಮಾನಂ ರೂಪಂ ತಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರತೀತೇರೇವ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಾಚ್ಚ। ಅನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಪಕ್ಷೇಽಪಿ ಸದಿದಂ ರಜತಮಿತ್ಯವಿದ್ಯಮಾನಸತ್ತ್ವಪ್ರತೀತಿಂ ವಿನಾ ನ ಹಿ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಮ್ । ಭ್ರಾನ್ತಿಸತ್ತ್ವಾಙ್ಗೀಕಾರೇಽಪ್ಯಭ್ರಾನ್ತಂ ಸದಿದಂ ರಜತಮಿತ್ಯವಿದ್ಯಮಾನಸತ್ವಪ್ರತೀತೌ ಹಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ । ತಸ್ಮಾದುಭಯವಿಲಕ್ಷಣಂ ನ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ।

'ವಿಶ್ವಂ ಸತ್ಯಮ್' । 'ಯಚ್ಚಿಕೇತ ಸತ್ಯಮಿತ್'।

'ಕವಿರ್ಮನೀಷೀ ಪರಿಭೂಃ ಸ್ವಯಮ್ಭೂರ್ಯಾಥಾತಥ್ಯತೋಽರ್ಥಾನ್ ವ್ಯದಧಾಚ್ಛಾಶ್ವತೀಭ್ಯಃ ಸಮಾಭ್ಯಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಶ್ಚ ॥ 16 ॥

ಅವಿನಾಶಿ ತು ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ ।

ವಿನಾಶಮವ್ಯಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ ॥17 ॥

ಯದ್ಯಪಿ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ಜೀವಸ್ಯಾಪ್ಯಸ್ತಿ । ತಥಾಽಪಿ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರೇಣಾವಿನಾಶಿತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋರೇವೇತಿ ತುಶಬ್ದಃ ।

ಅನಿತ್ಯತ್ವಂ ದೇಹಹಾನಿರ್ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿರಪೂರ್ಣತಾ |

ನಾಶಶ್ಚತುರ್ವಿಧಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತದಭಾವೋ ಹರೇಃ ಸದಾ |

ತದನ್ಯೇಷಾಂ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾಶಾಃ ಕೇಚಿತ್ಭವನ್ತಿ ಹಿ || ಇತಿ ಮಹಾವಾರಾಹೇ |

ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚೈವ ಗುಣತಶ್ಚ ತ್ರಿಧಾ ತತಿಃ |

ಸಾ ಸಮಸ್ತಾ ಹರೇರೇವ ನಹ್ಯನ್ಯೇ ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಾಃ || ಇತಿ ಪರಮಶ್ರುತಿಃ || 17 ||

ಅನ್ತವನ್ತ ಇಮೇ ದೇಹಾ ನಿತ್ಯಸ್ಯೋಕ್ತಾಃ ಶರೀರಿಣಃ |

ಅನಾಶಿನೋಽಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದ್ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಭಾರತ ||18 ||

ಶರೀರಿಣಾಂ ತು ದೇಹಹಾನ್ಯಾದಿನಾಶೋ ವಿದ್ಯತ ಏವ | 'ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್' ಇತಿ ತಸ್ಯೈವ ಲಕ್ಷಣಕಥನಾತ್ | ನ ಜೀವಾನಾಂ ದೇಶತೋ ಗುಣತಶ್ಚ ಪೂರ್ಣತಾ | ಅನಿಚ್ಛಯಾ ದೇಹಹಾನ್ಯಾದೇರೇವ ದುಃಖಾವಾಪ್ತಿಃ ಸಿದ್ಧಾ | ತಸ್ಮಾದನಾಶಿನೋಽ-ಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ |

ತತ್ಪ್ರಸಾದಾಧೀನತ್ವಾದ್ದುಃಖನಿವೃತ್ತೇಃ ಸುಖಸ್ಯ ಚ|

'ಯೇ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ಪರಾಃ |

ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ' ಇತ್ಯಾದೇಃ |

ಜೀವಪಕ್ಷೇ 'ನಿತ್ಯಸ್ಯೋಕ್ತಾ' ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದನಾಶಿನ ಇತಿ ಪುನರುಕ್ತಿಃ | ''ಅವಿನಾಶಿ, ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್'' ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ಯೈವಾನಾಶಿನೋಽಪ್ರಮೇಯಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾನಾಚ್ಚ |

'ಇಮೇ ದೇಹಾಃ' ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಾನ್ನಿತ್ಯಶ್ಚಿದಾನನ್ದಾತ್ಮಕಃ ಸ್ವರೂಪಭೂತೋ ದೇಹೋ ಮುಕ್ತಾನಾಮಪಿ ವಿದ್ಯತ ಇತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ |

'ನ ವರ್ತತೇ ಯತ್ರ ರಜಸ್ತಮಸ್ತಯೋಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ಮಿಶ್ರಂ ನ ಚ ಕಾಲವಿಕ್ರಮಃ |

ನ ಯತ್ರ ಮಾಯಾ ಕಿಮುತಾಪರೇ ಹರೇರನುವ್ರತಾ ಯತ್ರ ಸುರಾಸುರಾರ್ಚಿತಾಃ ||

ಶ್ಯಾಮಾವದಾತಾಃ ಶತಪತ್ರಲೋಚನಾಃ ಪಿಶಙ್ಗವಸ್ತ್ರಾಃ ಸುರುಚಃ ಸುಪೇಶಸಃ |

ಸರ್ವೇ ಚತುರ್ಬಾಹವ ಉನ್ಮಿಷನ್ಮಣಿಪ್ರವೇಕನಿಷ್ಕಾಭರಣಾಃ ಸುವರ್ಚಸಃ ||

ಪ್ರವಾಲವೈಡೂರ್ಯಮೃಣಾಲವರ್ಚಸಾಂ ಪರಿಸ್ಫುರತ್ಕುಣ್ಡಲಮೌಲಿಮಾಲಿನಾಮ್ |

ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣುಭಿರ್ಯಃ ಪರಿತೋ ವಿರಾಜತೇ ಲಸದ್ವಿಮಾನಾವಲಿಭಿರ್ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ ||

ವಿದ್ಯೋತಮಾನಪ್ರಮದೋತ್ತಮಾಭಿಃ ಸವಿದ್ಯುದಭ್ರಾವಲಿಭಿರ್ಯಥಾ ನಭಃ'

ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ |

ಚಿದಾನನ್ದಶರೀರೇಣ ಸರ್ವೇ ಮುಕ್ತಾ ಯಥಾ ಹರಿಃ|

ಭುಞ್ಜತೇ ಕಾಮತೋ ಭೋಗಾಂಸ್ತದನ್ತರ್ಬಹಿರೇವ ಚ | ಇತಿ ಪರಮಶ್ರುತಿಃ |

ನ ಚ ಜೀವೇಶ್ವರೈಕ್ಯಂ ಮುಕ್ತಾವಪಿ-

'ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾಗತಾಃ|

ಸರ್ಗೇಽಪಿ ನೋಪಜಾಯನ್ತೇ ಪ್ರಲ-*-ಯೇ ನ ವ್ಯಥನ್ತಿ ಚ'|

'ಯೋ ವೇದ ನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಂ ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್ |

ಸೋಽಶ್ನುತೇ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನ್ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಪಶ್ಚಿತಾ'|

'ಏತಮಾನನ್ದಮಯಮಾತ್ಮಾನಮುಪಸಙ್ಕ್ರಮ್ಯ|

ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಕಾಮಾನ್ನೀ ಕಾಮರೂಪ್ಯನುಸಞ್ಚರನ್ |

ಏತತ್ ಸಾಮಗಾಯನ್ನಾಸ್ತೇ'|

'ಸರ್ವೇ ನನ್ದನ್ತಿ ಯಶಸಾ(s)ಗತೇನ ಸಭಾಸಾಹೇನ ಸಖ್ಯಾ ಸಖಾಯಃ |

ಕಿಲ್ಬಿಷಸ್ಪೃತ್ಪಿತುಷಣಿರ್ಹ್ಯೇಷಾಮರಂ ಹಿತೋ ಭವತಿ ವಾಜಿನಾಯ' |

'ಋಚಾಂ ತ್ವಃ ಪೋಷಮಾಸ್ತೇ ಪುಪುಷ್ವಾನ್ ಗಾಯತ್ರಂ ತ್ವೋ ಗಾಯತಿ ಶಕ್ವರೀಷು |

ಬ್ರಹ್ಮಾ ತ್ವೋ ವದತಿ ಜಾತವಿದ್ಯಾಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಮಾತ್ರಾಂ ವಿಮಿಮೀತ ಉ ತ್ವಃ'|

'ಪರಞ್ಜ್ಯೋತಿರುಪಸಮ್ಪದ್ಯ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ'

'ಸ ತತ್ರ ಪರ್ಯೇತಿ ಜಕ್ಷನ್ ಕ್ರೀಡನ್ ರಮಮಾಣಃ' |

'ತದಾ ವಿದ್ವಾನ್ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ವಿಧೂಯ ನಿರಞ್ಜನಃ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ' |

'ಮುಕ್ತಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪರಂ ವಿಷ್ಣುಃ ತದ್ದೇಹಂ ಸಂಶ್ರಿತಾ ಅಪಿ |

ತಾರತಮ್ಯೇನ ತಿಷ್ಠನ್ತಿ ಗುಣೈರಾನನ್ದಪೂರ್ವಕೈಃ |

ಭೂಪಾ ಮನುಷ್ಯಗನ್ಧರ್ವಾ ದೇವಾಃ ಪಿತರಃ ಏವ ಚ |

ಆಜಾನೇಯಾಃ ಕರ್ಮದೇವಾಸ್ತತ್ತ್ವದೇವಾಃ ಪುರನ್ದರಃ |

ಶಿವೋ ವಿರಿಞ್ಚ ಇತ್ಯೇತೇ ಕ್ರಮಾಚ್ಛತಗುಣೋತ್ತರಾಃ |

ಮುಕ್ತಾವಪಿ ತದನ್ಯೇ ಯೇ ಭೂಪಾಚ್ಛತಗುಣಾವರಾಃ

ನ ಸಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕಶ್ಚಿನ್ಮುಕ್ತಾವಪಿ ಕಥಞ್ಚನ |

ತತಃ ಸಹಸ್ರಗುಣಿತಾ ಶ್ರೀಸ್ತತಃ ಪರಮೋ ಹರಿಃ |

ಅನನ್ತಗುಣಿತತ್ವೇನ ತತ್ಸಮಃ ಪರಮೋಽಪಿ ನ'|

'ಅಕ್ಷಣ್ವನ್ತಃ ಕರ್ಣವನ್ತಃ ಸಖಾಯೋ ಮನೋಜವೇಷ್ವಸಮಾ ಬಭೂವುಃ |

ಕಾಮಸ್ಯ ಯತ್ರಾಪ್ತಾಃ ಕಾಮಾಸ್ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧಿ' |

ಇತ್ಯಾದಿ ಮೋಕ್ಷಾನನ್ತರಮಪಿ ಭೇದವಚನೇಭ್ಯಃ |

ನ ಚ 'ಯತ್ರ ತ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವಮಾತ್ಮೈವಾಭೂತ್ ತತ್ಕೇನ ಕಂ ಪಶ್ಯೇತ್' |

'ಯದ್ವೈ ತನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ ಪಶ್ಯನ್ ವೈ ತನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ' |

'ನ ಹಿ ದ್ರಷ್ಟುರ್ದೃಷ್ಟೇರ್ವಿಪರಿಲೋಪೋ ವಿದ್ಯತೇ' |

'ಅವಿನಾಶಿತ್ವಾನ್ನ ತು ತದ್ದ್ವಿತೀಯಮಸ್ತಿ |

ತತೋಽನ್ಯದ್ವಿಭಕ್ತಂ ಯತ್ ಪಶ್ಯೇತ್' |

'ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ' |

'ತತ್ತ್ವಮಸಿ' 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ' – ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯವಿರೋಧಃ |

'ಸಂಜ್ಞಾನಾಶೋ ಯದಿ ಭವೇತ್ ಕಿಮುಕ್ತ್ಯಾ ನಃ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ |

ಮೋಹಂ ಮಾ ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ ಭವಾನತ್ರೇತಿ ಚೋದಿತಃ |

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ ಪ್ರಿಯಾಮಾಹ ನಾಹಂ ಮೋಹಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ |

ಭೂತಜಜ್ಞಾನಲೋಪಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿಜಂ ಜ್ಞಾನಂ ನ ಲುಪ್ಯತೇ |

ನ ಚ ಜ್ಞೇಯವಿನಾಶಃ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮನಾಶಃ ಕುತಃ ಪುನಃ |

ಸ್ವಭಾವತಃ ಪರಾದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿಶ್ವಂ ಭಿನ್ನಮಪಿ ಸ್ಫುಟಮ್ |

ಅಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದ್ಭಿನ್ನಮಿವ ಸ್ಥಿತಮೇವ ಯದೇದೃಶಮ್ |

ತದಾ ಘ್ರಾಣಾದಿಭೋಗಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿತಃ |

ತದಾಽಽತ್ಮನುಭವೋಽಪಿ ಸ್ಯಾದೀಶ್ವರಜ್ಞಾನಮೇವ ಚ |

ಯದಾಽನ್ಯಂ ನ ವಿಜಾನಾತಿ ನಾತ್ಮಾನಾಂ ನೇಶ್ವರಂ ತಥಾ|

ಪುರುಷಾರ್ಥತಾ ಕುತಸ್ತುಸ್ಯಾತ್ ತದಭಾವಾಯ ಕೋ ಯತೇತ್ |

ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಭಾವಜ್ಞಾನೇನ ಭಿನ್ನಾ ವಿಷ್ಣುಸಮೀಪಗಾಃ |

ಭುಞ್ಜತೇ ಸರ್ವಭೋಗಾಂಶ್ಚ ಮುಕ್ತಿರೇಷಾ ನ ಚಾನ್ಯಥಾ |

ಯನ್ನ ಪಶ್ಯೇತ್ ಪರೋ ವಿಷ್ಣುರ್ದ್ವಿತೀಯತ್ವೇನ ಸ ಸ್ವತಃ |

ತದ್ದ್ವಿತೀಯಂ ನ ಭವತಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾತ್ಮಕಂ ವಪುಃ|

ಪ್ರಧಾನಪುರುಷಾದನ್ಯದ್ಯತ್ ತಸ್ಮಾದ್ಭಿನ್ನಮೀಶ್ವರಃ |

ವಿಭಕ್ತತ್ವೇನ ನಿಯತಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಪಶ್ಯತಿ ಸರ್ವದಾ |

ಪಶ್ಯನ್ನೇವ ಯತೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತದಭೇದಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ|

ಚೇತನಾಚೇತನಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಾಭೇದೋಽಸ್ತಿ ತತೋಽಮುನಾ|

ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನವಿಲೋಪೋಽಸ್ತಿ ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ಪರೇಶಿತುಃ|

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಜೀವಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಮುಕ್ತಿಗಾಃ|

ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಮಹದಚ್ಯುತಃ |

ನೈವ ಮುಕ್ತಾ ನ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕ್ವಾಪಿ ತದ್ವಿಷ್ಣುವೈಭವಮ್ |

ಪ್ರಾಪ್ನುವನ್ತ್ಯಪಿ ತಜ್ಜ್ಞಾನಾನ್ನಿಜಂ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಮಾಪ್ಯತೇ |

ಯದ್ಯಸ್ಯ ಪರಮೇಶಿತ್ವಂ ತದಾ ಸ್ಯಾದ್ದುಃಖಿತಾ ಕುತಃ |

ದುಃಖೀ ಚೇತ್ ಕುತ ಈಶತ್ವಮನೀಶೋ ಹ್ಯೇವ ದುಃಖಭಾಕ್ |

ಕುತಃ ಸರ್ವವಿದೋಽಜ್ಞತ್ವಂ ಕ್ವ ಭ್ರಮೋಽಪ್ಯಜ್ಞತಾಂ ವಿನಾ |

ತಸ್ಮಾನ್ನೈವೇಶ್ವರೋ ಜೀವಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ತು ಮುಚ್ಯತೇ|

ಅಹೇಯತ್ವಾದಹಂನಾಮಾ ಭಗವಾನ್ ಹರಿರವ್ಯಯಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಸೌ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾದಸ್ಯ್ಯಸಾವಸನಾನ್ಮಿತೇಃ |

ಆಸನಾದಸಿನಾಮಾಽಸೌ ತೇಜಸ್ತ್ವಾತ್ ತ್ವಮಿತೀರಿತಃ |

ಸರ್ವೈಃ ಕ್ರಿಯಾಪದೈಶ್ಚೈವಂ ಸರ್ವೈರ್ದ್ರವ್ಯಪದೈರಪಿ |

ಸರ್ವಗುಣಪದೈಶ್ಚೈವ ವಾಚ್ಯ ಏಕೋ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್ |

ಯುಷ್ಮತ್ಪದೈಃ ಪ್ರಾತಿಯೋಗ್ಯಾತ್ ತದ್ಯುತೈಶ್ಚ ಕ್ರಿಯಾಪದೈಃ |

ಅಸ್ಮತ್ಪದೈರಾನ್ತರತ್ವಾತ್ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೈಶ್ಚ ತದನ್ವಯೈಃ |

ಪರೋಕ್ಷತ್ವಾತ್ ತತ್ಪದೈಶ್ಚ ಮುಖ್ಯವಾಚ್ಯಃ ಸ ಏವ ತು |

ಸರ್ವಾನ್ ವೇದಾನಧೀತ್ಯೈವ ಪ್ರಜ್ಞಾಧಿಕ್ಯೇನ ಹೇತುನಾ |

ಶ್ವೇತಕೇತುರಹಙ್ಕಾರಾತ್ ಪ್ರಾಯಶೋ ನಾಸ್ಮಿ ಮಾನುಷಃ |

ದೇವೋ ವಾ ಕೇಶವಾಂಶೋ ವಾ ನೈಷಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಽನ್ಯಥಾ ಭವೇತ್ |

ಏವಂ ಮಹತ್ತ್ವಬುದ್ಧ್ಯೈವಾ ದರ್ಪಪೂರ್ಣೋಽಭ್ಯಗಾತ್ ಪಿತುಃ |

ಸಕಾಶಮಕೃತಾಚಾರಂ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ತಬ್ಧಮಜ್ಞವತ್ |

ಪಿತೋವಾಚ ಕುತಃ ಪುತ್ರ ಸ್ತಬ್ಧತಾ ತ್ವಾಮುಪಾಗತಾ |

ಪ್ರಾಯೋ ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಂ ನೈವ ತ್ವಂ ಪೃಷ್ಟವಾನಸಿ |

ಯಸ್ಮಿನ್ ಜ್ಞಾತೇ ತ್ವವಿಜ್ಞಾತಜ್ಞಾನಾದೀನಾಂ ಫಲಂ ಭವೇತ್ |

ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ ಸದೃಶತ್ವಾಚ್ಚ ತದಧೀನಮಿತಿ ಸ್ಫುಟಮ್ |

ತತ್ಸೃಷ್ಟಂ ಚೇತಿ ವಿಜ್ಞಾತಂ ಫಲವದ್ಧಿ ಭವೇಜ್ಜಗತ್ |

ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯೇಣಾಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಮನರ್ಥಕೃತ್ |

ಯಥಾ ಜೈವೈಕಮೃತ್ಪಿಣ್ಡಜ್ಞಾನಾದೇಃ ಸದೃಶತ್ವತಃ |

ಮೃಣ್ಮಯಂ ತದಕಾರ್ಯಂ ಚ ಜ್ಞಾತಂ ಮೃದಿತಿ ವೈ ಭವೇತ್ |
ಯಥೈವ ಮೃತ್ತಿಕೇತ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯನಾಮಪ್ರವೇದನಾತ್ |
ವಾಚಾऽರಬ್ಧಮನಿತ್ಯಂ ತು ಜ್ಞಾತಂ ತನ್ಮೂಲಮಿತ್ಯಪಿ |
ಏವಂ ಕಾರಣಭೂತೋऽಸೌ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
ಪ್ರಧಾನಶ್ಚ ಸ್ವತನ್ತ್ರಶ್ಚ ತನ್ಮೂಲಮಖಿಲಂ ಜಗತ್ |
ತದಾಧಾರಂ ವಿಮುಕ್ತೌ ಚ ತದಧೀನಂ ಸದಾ ಸ್ಥಿತಮ್ |
ಸ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋ ವ್ಯಾಪಕಃ ಪೂರ್ಣಸ್ತದೀಯಮಖಿಲಂ ಜಗತ್ |
ತಸ್ಮಾತ್ ತದೀಯಸ್ತ್ವಮಸಿ ನೈವ ಸೋऽಪಿ ಕಥಞ್ಚನ |
ಯಥಾ ಪಕ್ಷೀ ಚ ಸೂತ್ರಂ ಚ ನಾನಾವೃಕ್ಷರಸಾ ಅಪಿ |
ಯಥಾ ನದ್ಯಃ ಸಮುದ್ರಶ್ಚ ಯಥಾ ವೃಕ್ಷಪರಾವಪಿ|
ಯಥಾ ಧಾನಾಃ ಪರಶ್ಚೈವ ಯಥೈವ ಲವಣೋದಕೇ |
ಯಥಾ ಪುರುಷದೇಶೌ ಚ ಯಥಾऽಜ್ಞಜ್ಞಾನದಾವಪಿ |
ಯಥಾ ಸ್ತೇನಾಪಹಾರ್ಯೌ ಚ ತಥಾ ತ್ವಂ ಚ ಪರಸ್ತಥಾ |
ಭಿನ್ನೌ ಸ್ವಭಾವತೋ ನಿತ್ಯಂ ನಾನಾಯೋರೇಕತಾ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಏವಂ ಭೇದೋऽಖಿಲಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವತನ್ತ್ರಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರಾತ್ |
ಪರತನ್ತ್ರಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರೇಣ ಕಥಮೈಕ್ಯಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ |
ಸ ಜೀವನಾಮಾ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಹೇತುತಃ |
ಉಪಚಾರೇಣ ಜೀವಾಖ್ಯಾ ಸಂಸಾರಿಣಿ ನಿಗದ್ಯತೇ |
ತದಧೀನಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ನಾನ್ಯಾಧೀನಃ ಸ ಈಶ್ವರಃ |
ಜೀವೇಶ್ವರಭಿದಾ ಚೈವ ಜಡೇಶ್ವರಭಿದಾ ತಥಾ |
ಜೀವಭೇದೋ ಮಿಥಸ್ಚೈವ ಜಡಜೀವಭಿದಾ ತಥಾ |
ಜಡಭೇದೋ ಮಿಥಶ್ಚೇತಿ ಪ್ರಪಞ್ಚೋ ಭೇದಪಞ್ಚಕಃ |
ಸ ನಿತ್ಯ ಏವ ನೋತ್ಪಾದ್ಯ ಉತ್ಪಾದ್ಯಶ್ಚೇನ್ನಶೇದಪಿ |
ತಸ್ಮಾದನಾದಿಮಾನೇವ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೋ ಭೇದಪಞ್ಚಕಃ ||
ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಮಿತಂ ಯಸ್ಮಾದ್ದ್ವೈತಂ ನ ಭ್ರಾನ್ತಿಕಲ್ಪಿತಮ್ |
ಅದ್ವೈತಃ ಪರಮಾರ್ಥೋऽಸೌ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರವ್ಯಯಃ |
ಪರಮತ್ವಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರತ್ವಂ ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವಮೇವ ಚ |
ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಂ ಪರಾನನ್ದಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ತದಧೀನತಾ |

ಇತ್ಯಾದಯೋ ಗುಣಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ನೈವಾನ್ಯಸ್ಯ ಕಥಞ್ಚನ |
ಅಭಾವಃ ಪರಮದ್ವೈತೇ ಸನ್ತ್ಯೇವ ಹ್ಯಪರಾಣಿ ತು |
ವಿಕಲ್ಪೋ ವಿನಿವರ್ತೇತ ಕಲ್ಪಿತೋ ಯದಿ ಕೇನಚಿತ್ |
ಅದ್ವೈತಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಪಕ್ಷೇ ನ ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್ |

ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಭ್ಯೋಽರ್ಥಾನ್ತರಸ್ಯೈವಾವಗತತ್ವಾತ್ |
ಏಕಪಿಣ್ಡನಾಮಧೇಯೇತಿಶಬ್ದಾನಾಂ ವೈಯರ್ಥ್ಯಂ ಚಾನ್ಯಥಾ | ನ ಚೈಕವಿಜ್ಞಾನೇನ ಸರ್ವವಿಜ್ಞಾನಂ ತತ್ಪಕ್ಷೇ | ನ ಹಿ ಶುಕ್ತಿಜ್ಞೋ ರಜತಜ್ಞ ಇತಿ ವ್ಯವಹಾರಃ |
ನವಕೃತ್ವೋಽಪಿ ಭೇದ ಏವ ದೃಷ್ಟಾನ್ತೋಕ್ತೇಶ್ಚ | ತಸ್ಮಾದತತ್ವಮಸೀತ್ಯೇವೋಚ್ಯತೇ |
ಐತದಾತ್ಮ್ಯಮಿತ್ಯೇತದಾತ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಿ | ತ್ವಾಮಿಕಮ್ |
ತ್ವಮಪಿ ತದೈದಾತ್ಮ್ಯಮೇವಾಸಿ ನ ಸೋಽಸೀತಿ ವಾ | ತದಿತಿ ಲಿಙ್ಗಸಾಮ್ಯಂ ಚಾತ್ರ |
ಅವಿದ್ಯಮಾನಮೇವೇಶ್ವರಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾಧಿಕಂ ಚಾಪ್ರಾಪ್ತಮೇವಾತ್ಮನೋ ಭಿನ್ನತ್ವೇನ ಪ್ರಾಪಯಿತ್ವಾ ತನ್ನಿಷೇಧೇ ಕಥಂ ಶ್ರುತೇರುನ್ಮತ್ತವಾಕ್ಯತ್ವಂ ನ ಸ್ಯಾತ್?
ಅನುವಾದೋಽಪಿ 'ಯದಿದಂ ವದನ್ತಿ ತನ್ನ ಯುಜ್ಯತ' ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಂ ಪರಿಹಾರೇ ವಿಶೇಷಯುಕ್ತಿಂ ಚ ವಿನಾ ನ ದೃಷ್ಟಃ | ಅತಿಪ್ರಸಙ್ಗಶ್ಚಾನ್ಯಥಾ | ಅಭೇದಾನುವಾದೇನ ಭೇದೋಪದೇಶಃ ಕಿಮಿತಿ ನ ಸ್ಯಾತ್ ? ಸರ್ವಶಾಖಾನ್ತೇ ಭೇದೋಕ್ತೇಶ್ಚೈತದೇವ ಯುಕ್ತಮ್ |

'ನಾಸಂವತ್ಸರವಾಸಿನೇ ಪ್ರಬ್ರೂಯಾತ್ ನಾಪ್ರವಕ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯಾ ಆಚಾರ್ಯಾಃ'
'ಅಹಂ ವಿಶ್ವಂ ಭುವನಮಭ್ಯಭವಾಮ್' |
'ಅನನ್ತೇ ಸ್ವರ್ಗೇ ಲೋಕೇ ಜ್ಯೇಯೇ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ವಿದುಃ' |
'ನಮೋ ವಿಷ್ಣವೇ ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ' 'ಪಶ್ಯನ್ನಾತ್ಮನ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್' ಇತ್ಯಾದಿ |

ನ ಚೇಶ್ವರಸ್ತದ್ಭೇದೋ ವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಸಿದ್ಧಃ | ತತ್ಪಕ್ಷೇ ತ್ವೈಕ್ಯಾದೇರಪಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾತ್ ಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ಚ ಸಿದ್ಧತ್ವಾದ್ವ್ಯರ್ಥೈವ ಶ್ರುತಿಃ | ಲಕ್ಷಿತಸ್ವರೂಪಸ್ಯಾಪಿ ನ ಸ್ವರೂಪಾದ್ವಿಶೇಷಃ | ನಿರ್ವಿಶೇಷತ್ವೋಕ್ತೇಃ | ಮಿಥ್ಯಾವಿಶೇಷೋಕ್ತೌ ಚಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಶ್ರುತೇಃ | ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಂ ಚ ಮಿಥ್ಯೈವ ತೇಷಾಮ್ | ಅತಃ ಸತ್ಯತ್ವಂ ಸತ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ |
ಉಪಾಧಿಕೃತಭೇದೇಽಪ್ಯುಪಾಧೇರ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವೇ ತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಮೇವೋಪಾಧಿಭೇದಂ ಪ್ರಾಪಯಿತ್ವಾ ಪುನರ್ನಿಷಿಧ್ಯತ ಇತಿ ಸ ಏವ ದೋಷಃ | ಸತ್ಯೋಪಾಧಿಪಕ್ಷೇಽಪಿ ಹಸ್ತಪಾದಾದ್ಯುಪಾಧಿಭೇದೇಽಪಿ ಭೋಕ್ತುರೇಕತ್ವದೃಷ್ಟೇರೇಕೇನೈವೇಶ್ವರೇಣ ಸರ್ವೋಪಾಧಿಗತಂ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಭುಜ್ಯೇತೇತ್ಯೇವಮಾದಯೋ ದೋಷಾಃ ಸಮಾ

ಏವ | ಅಚೇತನಾನಾಮನುಭವಾಭಾವಾನ್ನ ತತ್ಸಾಮ್ಯಮ್ | ಅತೋ ಜೀವೇಶ್ವರಯೋರ್ಭೇದ ಏವೇತಿ ಸಿದ್ಧಮ್

|| 18 ||

ಯ ಏನಂ ವೇತ್ತಿ ಹನ್ತಾರಂ ಯಶ್ಚೈನಂ ಮನ್ಯತೇ ಹತಮ್ |
ಉಭೌ ತೌ ನ ವಿಜಾನೀತೋ ನಾಯಂ ಹನ್ತಿ ನ ಹನ್ಯತೇ || 19 ||

ಯ ಏನಂ – ಜೀವಂ, ವೇತ್ತಿ ಹನ್ತಾರಂ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯೇಣ | ಅನ್ಯಥಾ 'ಮಯಾ ಹತಾಂಸ್ತ್ವಂ ಜಹಿ' ಇತ್ಯಾದಿವಿರೋಧಃ | ಚೇತನಂ ಪ್ರತಿ 'ಯ ಏನಮ್ ' ಇತಿ ಪರಮಾತ್ಮನೋಽಪಿ ಸಮಮ್ || 19 ||

ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ರಿಯತೇ ವಾ ಕದಾಚಿನ್ನಾ(ಽ)ಯಂ ಭೂತ್ವಾ ಭವಿತಾ ವಾ ನ ಭೂಯಃ |
ಅಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಪುರಾಣೋ ನ ಹನ್ಯತೇ ಹನ್ಯಮಾನೇ ಶರೀರೇ
||20||

ಜೀವೇಶ್ವರಯೋರ್ನಿತ್ಯತ್ವೇ ಮನ್ತ್ರವರ್ಣೋಽಪ್ಯಸ್ತೀತ್ಯಾಹ – ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ರಿಯತ ಇತಿ | ಅಯಂ ನಾ ಪರಮಪುರುಷೋ ಭೂತ್ವಾವಿದ್ಯಮಾನ ಏವ ದೇಹಸಮ್ಬನ್ಧರೂಪೇಣಾಪಿ ಭವಿತಾ ನ | ಮರಣಂ ತು ದೇಹವಿಯೋಗ ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮೇವ | ನ ಹಿ ಘಟಾದೀನಾಂ ಮರಣವ್ಯವಹಾರಃ | ಸ್ವರೂಪನಾಶಃ ಕೈಮುತ್ಯೇನೈವ ಸಿದ್ಧಃ | ಅಯಂ ಜೀವೋಽಪ್ಯಜೋ ನಿತ್ಯಶ್ಚ | ಅನ್ಯಥಾ ಪುನರುಕ್ತೇಃ | ಶಾಶ್ವತಶ್ಚ | ನ ಕದಾಚಿದಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾಧಿಕಂ ಜೀವಸ್ವರೂಪಂ ಜಹಾತಿ |

'ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿರಸಾರ್ವಜ್ಞಂ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಮಪೂರ್ಣತಾ |
ಉಪಜೀವಕತ್ವಂ ಜೀವತ್ವಮೀಶತ್ವಂ ತದ್ವಿಪರ್ಯಯಃ |
ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ತಯೋರೇತನ್ನಾನ್ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ ಕಥಞ್ಚನ |

ವದನ್ತಿ ಶಾಶ್ವತಾವೇತಾವತ ಏವ ಮಹಾಜನಾಃ' ಇತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪುರಾಣೇ | ಪುರಾಣ್ಯಣತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ – ಪುರಾಣಃ || 20 ||

ವೇದಾವಿನಾಶಿನಂ ನಿತ್ಯಂ ಯ ಏನಮಜಮವ್ಯಯಮ್ |
ಕಥಂ ಸ ಪುರುಷಃ ಪಾರ್ಥ ಕಂ ಘಾತಯತಿ ಹನ್ತಿ ಕಮ್ || 21 ||

ಅವಿನಾಶಿನಂ – ಶರೀರಾಪಾಯಾದಿವರ್ಜಿತಮ್ | ನಿತ್ಯಂ - ಸ್ವರೂಪತಃ | ಏನಂ- ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ |

‘ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ತು ಸ್ವತನ್ತ್ರತ್ವಮ್ ತದೇಕಸ್ಯ ಹರೇರ್ಭವೇತ್ |
ತಚ್ಚಾವ್ಯಯಂ ತಸ್ಯ ಜಾನನ್ ಕಥಂ ಕರ್ತಾ ಸ್ವಯಂ ಭವೇತ್ || ಇತಿ ಪರಮಶ್ರುತಿಃ |

ಅನ್ಯಥಾ – ಅವಿನಾಶಿನಂ ನಿತ್ಯಮಿತಿ ಪುನರುಕ್ತಿಃ || 21 ||

ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ಯಥಾ ವಿಹಾಯ ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಽಪರಾಣಿ |
ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೀರ್ಣಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹೀ || 22 ||

ಜೀವಸ್ಯಾಪಿ ಶರೀರಸಂಯೋಗವಿಯೋಗಾವೇವ ಜನಿಮೃತೀ ಯತಸ್ತತೋ ನ ದುಃಖಕಾರಣಮಿತ್ಯಾಹ – ವಾಸಾಂಸೀತಿ || 22 ||

ನೈನಂ ಛಿನ್ದನ್ತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ನೈನಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ |
ನ ಚೈನಂ ಕ್ಲೇದಯನ್ತ್ಯಾಪೋ ನ ಶೋಷಯತಿ ಮಾರುತಃ || 23 ||

ಕಾರಣತೋಽಪಿ ನೇಶ್ವರಸ್ಯಾನ್ಯಥಾತ್ವಮಿತ್ಯಾಹ-ನೈನಂ ಛಿನ್ದನ್ತೀತಿ || 23 ||

ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಽಯಮದಾಹ್ಯೋಽಯಮಕ್ಲೇದ್ಯೋಽಶೋಷ್ಯ ಏವ ಚ |
ನಿತ್ಯಃ ಸರ್ವಗತಸ್ಥಾಣುರಚಲೋಽಯಂ ಸನಾತನಃ || 24 ||

ಅಚ್ಛೇದ್ಯತ್ವಾದಿಕಂ ಜೀವಸ್ಯಾಪಿ ತತ್ಸಮಮಿತ್ಯಾಹ - ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಽಯಮಿತಿ | ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಗತೇ ಸ್ಥಿತಿಃ ಅಣುಶ್ಚಾಯಮಿತಿ ಸರ್ವಗತಸ್ಥಾಣುಃ | ಸರ್ವಗತೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತದಧೀನತ್ವಾದಿಕಂ ತತ್ಸ್ಥತ್ವಮ್ | ಹೇತುತೋಽಪಿ ತತ್ಸ್ಥತ್ವಾನ್ನ ಚಲತೀತ್ಯಚಲಃ | ನಾದೇನ ಶಬ್ದೇನ ಸಹ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸನಾದನ ಏವ ಸನಾತನಃ |

‘ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಗತೇ ವಿಷ್ಣಾವಣುರ್ಜೀವೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |
ನ ಚಾಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಂ ಹೇತುತೋಽಪಿ ವಿಚಾಲ್ಯತೇ |
ನಿಷೇಧವಿಧಿಪಾತ್ರತ್ವಾತ್ ಸನಾತನ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ’ ಇತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪುರಾಣೇ |

ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಽಯಮಿತ್ಯಾದಿಪುನರುಕ್ತಿಶ್ಚಾನ್ಯಥಾ | ಯಸ್ಮಿನ್ನಯಂ ಸ್ಥಿತಃ ಸೋಽವ್ಯಕ್ತಾಚಿನ್ತ್ಯಾದಿರೂಪಃ | ಏವಂ ಜ್ಞಾತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಸರ್ವದುಃಖನಾಶಂ ಕರೋತೀತಿ ನಾನುಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ | ‘ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ’ ಇತ್ಯಾದೇಃ |

‘ನ ತ್ವೇವಾಹಂ ಜಾತು ನಾಸಂ ನ ತ್ವಮ್’ ಇತ್ಯುಭಯೋರಪಿ ಪ್ರಸ್ತುತತ್ವಾತ್ |
ದೇಹಿನಃ ಶರೀರಿಣಃ ದೇಹೀತಿವಿಶೇಷಿತತ್ವಾಚ್ಚ ಜೀವಸ್ಯ ತತ್ರ ತತ್ರ |
‘ಅವಿನಾಶಿ ತು |’ ‘ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ |’
‘ಅನಾಶಿನೋಽಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ | ‘ನ ಮ್ರಿಯತೇ ’
‘ಭೂತ್ವಾ ಭವಿತಾ ನ |’ ‘ಅವಿನಾಶಿನಮ್ | ‘ ‘ಅವ್ಯಯಮ್’ |

'ಅವ್ಯಕ್ತೋऽಯಮಚಿನ್ತ್ಯೋऽಯಮವಿಕಾರ್ಯೋऽಯಮ್ ' –ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಮಾತ್ಮನಶ್ಚ |

ನ ಹಿ ಜೀವೇನ ತತಂ ಸರ್ವಮ್ | ನ ಚ ಮುಖ್ಯತೋऽಪ್ರಮೇಯೋऽಸೌ | ನ ಚ ನ ಮ್ರಿಯತೇ| ನ ಚಾವಿನಾಶಿನಂ ನಿತ್ಯಮಿತಿ ನಿತ್ಯತ್ವಾತಿರಿಕ್ತಮವಿನಾಶಿತ್ವಂ ತಸ್ಯ | ನ ಚಾವ್ಯಕ್ತತ್ವಮವಿಕಾರ್ಯತ್ವಂ ಚ ಮುಖ್ಯಮ್ | ನ ಚ ಭೂತ್ವಾ ಭವಿತಾ ವಾ ನೇತಿ ದೇಹಸ್ಯಾಪ್ಯನುತ್ಪತ್ತಿಃ| ಪರಮಾತ್ಮನಸ್ತು ದೇಹವಿಯೋಗಾದಿಕಮಪಿ ನಾಸ್ತೀತ್ಯವಿನಾಶಿತ್ವಿತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ | ಯಸ್ಮಾದೇವಂಭೂತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಸ ಏವ ಸ್ವತನ್ತ್ರಃ | ತದಧೀನಮನ್ಯತ್ ಸರ್ವಮ್ | ಅತಃ ಸ ಏವ ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥದಃ| ಅತಸ್ತತ್ಪೂಜಾ ಸತ್ಕರ್ಮೈವ | ಅತಸ್ತದರ್ಥಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ | ಅನ್ಯೇಷಾಂ ತ್ವನ್ತವನ್ತ ಏವ ದೇಹಾಃ| ಪ್ರಾಕೃತತದೇಹಿನಶ್ಚ | ಅತೋऽಸ್ವತನ್ತ್ರತ್ವಾನ್ನ ಹನ್ತುಂ ತೇಷಾಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮ್ | ನಿತ್ಯತ್ವಾನ್ನ ಹನ್ಯತೇ ಚ | ತಸ್ಮಾದ್ಧನ್ತಾ ಹತ ಇತಿ ಮನ್ಯಮಾನೌ ನ ವಿಜಾನೀತಃ| ಯಸ್ಮಾದಯಮೇವ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಶರೀರವಿಯೋಗರೂಪೇಣಾಪಿ ನ ಮ್ರಿಯತೇ ತತ್ಸಂಯೋಗರೂಪೇಣಾಪಿ ನ ಜಾಯತೇ ಜೀವವತ್ ಕದಾಪಿ | ಅತಃ ಸ ಏವ ಸ್ವತನ್ತ್ರ್ಯತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಯ ಹನ್ತಾ| ಜೀವಸ್ತು ತೇನ ಶರೀರೇ ಹನ್ಯಮಾನೇ ಸ್ವಯಂ ನ ಹನ್ಯತ ಇತ್ಯೇತಾವತ್| ಅತ ಏವಮವಿನಾಶಿತ್ವಾದೇಃ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾತ್ ಸರ್ವಕರ್ತಾರಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಯೋ ವೇದ ಸ ಕಥಂ ಘಾತಯತಿ ಹನ್ತಿ ವಾ? ವಾಸಸೋ ಜರಾವತ್ ಸ್ವಶರೀರಜರಾದಾವಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯದರ್ಶನಾತ್ ಸರ್ವತ್ರಾಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಜ್ಞಾತವ್ಯಂ ಜೀವಸ್ಯ| ಈಶ್ವರಸ್ಯ ತು ದೇಹಸ್ಯಾಪಿ ಚ್ಛೇದಾದೇರಭಾವಾತ್ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮ್ | ನೈನಂ ಛಿನ್ದನ್ತೀತಿ ಚ್ಛೇದನಾದ್ಯಭಾವಃ ಸಾಕ್ಷಾದೇವ ದರ್ಶಯಿತುಂ ಶಕ್ಯತೇ ಸ್ವದೇಹಸ್ಯೇತಿ ವರ್ತಮಾನಾಪದೇಶಃ | ಛೇದಾನಾದಿಕಂ ತ್ವೀಶ್ವರೋ ಮೋಹಾಯ ಮೃಷೈವ ದರ್ಶಯತಿ ||24||

ಅವ್ಯಕ್ತೋऽಯಂಮಚಿನ್ತ್ಯೋऽಯಮವಿಕಾರ್ಯೋऽಯಮುಚ್ಯತೇ |
ತಸ್ಮಾದೇವಂ ವಿದಿತ್ವೈನಂ ನಾನುಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ || 25 ||

ಸರ್ವಗತಶ್ಚೇತ್ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕಿಮಿತಿ ತಥ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ಇತ್ಯತೋ ವಕ್ತಿ – ಅವ್ಯಕ್ತೋऽಯಮಿತಿ | ಕಥಮೇತದ್ಯುಜ್ಯತೇ ? ಅಚಿನ್ತ್ಯಶಕ್ತಿತ್ವಾತ್ | ನ ಚ ಸಾ ಶಕ್ತಿಃ ಕದಾಚಿದನ್ಯಥಾ ಭವತಿ | ಅವಿಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ | ಯಾನಿ ಯಾನ್ಯಸ್ಯ ರೂಪಾಣಿ ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಪ್ಯೇವಂ ಭೂತಾನೀತಿ ದರ್ಶಯಿತುಮೇನಮಯಮಿತ್ಯಾದಿಪೃಥಗ್ವಚನಮ್ | ಜೀವೇ ತು ಸರ್ವಜೀವೇಷ್ವನುಗಮಾರ್ಥಮ್ | ಸರ್ವಂ ಚೈತತ್ ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಮ್ |

‘ಸದ್ದೇಹಃ ಸುಖಗನ್ಧಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಭಾಃ ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ |
ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ ಸುಖಸುಖಃ ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮೋಽಕ್ಷರಃ |’ ಇತಿ ಪೈಙ್ಗಿಶ್ರುತಿಃ |
‘ಅದೇಹೋ ದೇಹವಾಂಶ್ಚೈಕಃ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |
ಅಪ್ರಾಕೃತಶರೀರತ್ವಾದದೇಹ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ |
ಶಿರಶ್ಚರಣಬಾಹ್ವಾದಿವಿಗ್ರಹೋಽಯಂ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ |
ಸ್ವಸ್ಮಾನ್ನಾನ್ಯೋ ವಿಗ್ರಹೋಽಸ್ಯ ತತಶ್ಚಾದೇಹ ಉಚ್ಯತೇ |
ಸ್ವಯಂ ಸ್ವರೂಪವಾನ್ ಯಸ್ಮಾದ್ದೇಹವಾಂಶ್ಚೋಚ್ಯತೇ ತತಃ |
ಶಿರಶ್ಚರಣಬಾಹ್ವಾದಿಃ ಸುಖಜ್ಞಾನಾದಿರೂಪಕಃ |
ಸ ಚ ವಿಷ್ಣೋರ್ನ ಚಾನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸೋಽಚಿನ್ತ್ಯಶಕ್ತಿಮಾನ್ |
ದೇಹಯೋಗವಿಯೋಗಾದಿಸ್ತತೋ ನಾಸ್ಯ ಕಥಞ್ಚನ |
ಗುಣರೂಪೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಗುಣಭುಕ್ ಚ ಸದಾ ಸ್ಮೃತಃ |
ಅಹಮಿತ್ಯಾತ್ಮಭೋಗೋ ಯತ್ ಸರ್ವೇಷಾಮನುಭೂಯತೇ |
ಅಭಿನ್ನೇಽಪಿ ವಿಶೇಷೋಽಯಂ ಸದಾಽನುಭವಗೋಚರಃ |
ವಿಶೇಷೋಽಪಿ ಹಿ ನಾನ್ಯೋಽತಃ ಸ ಚ ಸ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಯುಜ್ಯತೇ |
ನಾನವಸ್ಥಾ ತತಃ ಕ್ವಾಪಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯತೋ ಹರೇಃ |
ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತ್ವಮಪಿ ಹಿ ಯದಧೀನಂ ಸದೇಷ್ಯತೇ |
ಪ್ರಮಾಣಾವಗತೇ ತತ್ರ ಕುತ ಏವ ಹ್ಯಯುಕ್ತತಾ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಮಶ್ರುತಿಃ |
‘ಗುಣಾಃ ಶ್ರುತಾಃ ಸುವಿರುದ್ಧಾಶ್ಚ ದೇವೇ ಸನ್ತ್ಯಶ್ರುತಾ ಅಪಿ ನೈವಾತ್ರ ಶಙ್ಕಾ |
ಚಿನ್ತ್ಯಾ ಅಚಿನ್ತ್ಯಾಶ್ಚ ತಥೈವ ದೋಷಾಃ ಶ್ರುತಾಶ್ಚ ನಾಜ್ಞೈರ್ಹಿ ತಥಾ ಪ್ರತೀತಾಃ’
ಇತ್ಯಾದಿ ಚ ಋಗ್ವೇದೇ ಸೌಪರ್ಣಶಾಖಾಯಾಮ್ |
‘ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಮ್’ ‘ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಞ್ಚನ’ |
‘ಮೃತ್ಯೋಃ ಸ ಮೃತ್ಯುಮಾಪ್ನೋತಿ ಯ ಇಹ ನಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ’ |
‘ಯಥೋದಕಂ ದುರ್ಗೇ ವೃಷ್ಟಂ ಪರ್ವತೇಷು ವಿಧಾವತಿ |
ಏವಂ ಧರ್ಮಾನ್ ಪೃಥಕ್ ಪಶ್ಯಂಸ್ತಾನೇವಾನುವಿಧಾವತಿ’
‘ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದಿರೂಪಾಣಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಮಪಿ |
ತಥೈವಾವಯವಾನಾಂ ಚ ಭೇದಂ ಪಶ್ಯತಿ ಯಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಭೇದಾಭೇದೌ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯೇತ್ ಸ ಯಾತಿ ತಮ ಏವ ತು |
ಪಶ್ಯೇದಭೇದಮೇವೈಷಾಂ ಬುಭೂಷು ಪುರುಷಸ್ತತ |

ಅಭೇದೇऽಪಿ ವಿಶೇಷೋऽಸ್ತಿ ವ್ಯವಹಾರಸ್ತತೋ ಭವೇತ್ |
ವಿಶೇಷಿಣಾಂ ವಿಶೇಷಸ್ಯ ತಥಾ ಭೇದವಿಶೇಷಯೋಃ |
ವಿಶೇಷಸ್ತು ಸ ಏವಾಯಂ ನಾನವಸ್ಥಾ ತತಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾದಿರೂಪೇಷು ಮೂಲರೂಪೇಷು ಸರ್ವಶಃ |
ನ ವಿಶೇಷೋऽಸ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯೇ ಗುಣೇಷ್ವಪಿ ಕದಾಚನ |
ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮವರಾಹಾಶ್ಚ ನೃಸಿಂಹವಟುಭಾರ್ಗವಾಃ |
ರಾಘವಃ ಕೃಷ್ಣಬುದ್ಧೌ ಚ ಕಲ್ಕಿವ್ಯಾಸೈತರೇಯಕಾಃ |
ದತ್ತೋ ಧನ್ವನ್ತರಿರ್ಯಜ್ಞಃ ಕಪಿಲೋ ಹಂಸತಾಪಸೌ |
ಶಿಂಶುಮಾರೋ ಹಯಾಸ್ಯಶ್ಚ ಹರಿಃ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚ ಧರ್ಮಜಃ |
ನಾರಾಯಣಸ್ತಥೇತ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ವಯಮ್ |
ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೌ ಶೇಷವಿಪೌ ಶಕ್ರಾದ್ಯಾ ನಾರದಸ್ತಥಾ |
ಸನತ್ಕುಮಾರಃ ಕಾಮಭವೋऽಪ್ಯನಿರುದ್ಧೋ ವಿನಾಯಕಃ |
ಸುದರ್ಶನಾದ್ಯಾಯುಧಾನಿ ಪೃಥ್ವಾದ್ಯಾಶ್ಚಕ್ರವರ್ತಿನಃ |
ಇತ್ಯಾದ್ಯಾ ವಿಷ್ಣುನಾऽऽವಿಷ್ಟಾ ಭಿನ್ನಾಃ ಸಂಸಾರಿಣೋ ಹರೇಃ|
ತೇಷ್ವೇವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಣಾದ್ಯೇಷು ತ್ರಿಷ್ವೇವಂ ಚ ಬಲಾದಿಷು|
ನರಾರ್ಜುನಾದಿಷು ತಥಾ ಪುನರಾವೇಶ ಉಚ್ಯತೇ |
ಸ್ವಲ್ಪಸ್ತು ಪುನರಾವೇಶೋ ಧರ್ಮಪುತ್ರಾದಿಷು ಪ್ರಭೋಃ |
ಏತಜ್ಜಾನಾತಿ ಯಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರೀತಿರಭ್ಯಧಿಕಾ ಹರೇಃ |
ಸಙ್ಕರಜ್ಞಾನಿನಸ್ತತ್ರ ಪಾತಸ್ತಮಸಿ ಚ ಧ್ರುವಮ್' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಹಾವಾರಾಹೇ || 25 ||

ಅಥ ಚೈನಂ ನಿತ್ಯಜಾತಂ ನಿತ್ಯಂ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ಮೃತಮ್ |
ತಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ನೈವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ || 26 ||

ತಿಷ್ಠತು ತಾವಾದಯಂ ವಿಸ್ತಾರಃ | ಯಾವನ್ಮೋಕ್ಷಂ ಜೀವಸ್ಯ ಜನ್ಮಮರಣೇ ಸ್ವಯಮೇವ ಮನ್ಯಸೇ ನ ತು ನಿಯಮೇನ | ತಥಾಪಿ ತಾವನ್ಮಾತ್ರೇಣಾಪಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಶೋಚಿತುಂ ನಾರ್ಹಸಿ

ನಿತ್ಯಂ ಸನಾತನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಿತ್ಯಂ ನಿಯತಮೇವ ಚ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |

ಅತ್ರ ತು ನಿಯತಮ್ | 'ಜಾತಸ್ಯ ಹಿ ಧ್ರುವಃ' ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶನಾತ್ || 26 ||

ಜಾತಸ್ಯ ಹಿ ಧ್ರುವೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಧ್ರುವಂ ಜನ್ಮ ಮೃತಸ್ಯ ಚ |
ತಸ್ಮಾದಪರಿಹಾರ್ಯೇऽರ್ಥೇ ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ || 27 ||

ತಸ್ಮಾನ್ನಾತ್ರಾಶ್ಚರ್ಯಬುದ್ಧಿಃ ಕರ್ತವ್ಯಾ || 27 – 28 ||

ಅವ್ಯಕ್ತಾದೀನಿ ಭೂತಾನಿ ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯಾನಿ ಭಾರತ |
ಅವ್ಯಕ್ತನಿಧನಾನ್ಯೇವ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ || 28 ||

ಆಶ್ಚರ್ಯವತ್ ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚಿದೇನಮಾಶ್ಚರ್ಯವದ್ವದತಿ ತಥೈವ ಚಾನ್ಯಃ |
ಆಶ್ಚರ್ಯವಚ್ಚೈನಮನ್ಯಃ ಶೃಣೋತಿ ಶ್ರುತ್ವಾಪ್ಯೇನಂ ವೇದ ನ ಚೈವ ಕಶ್ಚಿತ್ || 29 ||

ಕಿಂ ತರ್ಹ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯೋ ಭಗವಾನೇವೇತ್ಯಾಹ- ಆಶ್ಚರ್ಯವದಿತಿ | ಆಶ್ಚರ್ಯಮೇವ ಸನ್ತಮೇನಮಾಶ್ಚರ್ಯವತ್ ಪಶ್ಯತಿ ನ ಪುನರನಾಶ್ಚರ್ಯಮ್ |

'ಗಗನಂ ಗಗನಾಕಾರಂ ಸಾಗರಂ ಸಾಗರೋಪಮಮ್' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ |
'ಆಶ್ಚರ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಯಸ್ಮಾನ್ನೈತಾದೃಶಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ತಸ್ಮಾತ್ ತದ್ಗೋಚರಂ ಜ್ಞಾನಂ ತದ್ಗೋಚರವದೇವ ತು' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕೇ |

ಅನಾಶ್ಚರ್ಯವದಪ್ಯಸುರಾದಯಃ ಪಶ್ಯನ್ತೀತಿ ಕಶ್ಚಿದಿತಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ || 29 ||

ದೇಹೀ ನಿತ್ಯಮವಧ್ಯೋಽಯಂ ದೇಹೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭಾರತ |
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ || 30 ||

ದೇಹೀ ಕುತೋಽವಧ್ಯಃ? ಯಸ್ಮಾದಯಮೀಶ್ವರಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇ ಸ್ಥೂಲೇ ಚ ದೇಹೇ ರಕ್ಷಕತ್ವೇನಾವಸ್ಥಿತಃ ಅತ ಏವಾವಧ್ಯಃ | ನ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯಃ ಕಸ್ಯಾಪಿ |

ದ್ರವ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವೋ ಜೀವ ಏವ ಚ |
ಯದನುಗ್ರಹತಃ ಸನ್ತಿ ನ ಸನ್ತಿ ಯದುಪೇಕ್ಷಯಾ' ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ |
'ತತ್ರ ತತ್ರಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಿತ್ಯಂ ರಕ್ಷತಿ ನಿತ್ಯದಾ |
ಅನಿತ್ಯದ್ವೈವಾನಿತ್ಯಂ ಚ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯೇ ತತಸ್ತತಃ |
ಭಾವಾಭಾವನಿಯನ್ತಾ ಹಿ ತದೇಕಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ || 30 ||

ಸ್ವಧರ್ಮಮಪಿ ಚಾವೇಕ್ಷ್ಯ ನ ವಿಕಮ್ಪಿತುಮರ್ಹಸಿ |
ಧರ್ಮಾದ್ಧಿ ಯುದ್ಧಾಚ್ಛ್ರೇಯೋಽನ್ಯತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ || 31 ||

ಯದೃಚ್ಛಯಾ ಚೋಪಪನ್ನಂ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಾಮಪಾವೃತಂ
ಸುಖಿನಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಲಭನ್ತೇ ಯುದ್ಧಮೀದೃಶಮ್ || 32 ||

ಅಥ ಚೇತ್ ತ್ವಮಿಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸಙ್ಗ್ರಾಮಂ ನ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ।
ತತಃ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಹಿತ್ವಾ ಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ॥ 33 ॥

ಅಕೀರ್ತಿಂ ಚಾಪಿ ಭೂತಾನಿ ಕಥಯಿಷ್ಯನ್ತಿ ತೇಽವ್ಯಯಾಮ್ ।
ಸಮ್ಭಾವಿತಸ್ಯ ಚಾಕೀರ್ತಿರ್ಮರಣಾದತಿರಿಚ್ಯತೇ ॥ 34 ॥

ಭಯಾದ್ರಣಾದುಪರತಂ ಮಂಸ್ಯನ್ತೇ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ ।
ಯೇಷಾಂ ಚ ತ್ವಂ ಬಹುಮತೋ ಭೂತ್ವಾ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಲಾಘವಮ್ ॥ 35 ॥

ಅವಾಚ್ಯವಾದಂಶ್ಚ ಬಹೂನ್ ವದಿಷ್ಯನ್ತಿ ತವಾಹಿತಾಃ ।
ನಿನ್ದನ್ತಸ್ತವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತತೋ ದುಃಖತರಂ ನು ಕಿಮ್ ॥ 36 ॥

ಹತೋ ವಾ ಪ್ರಾಪ್ಯಸಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜಿತ್ವಾ ವ ಭೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮಹೀಮ್ ।
ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಕೌನ್ತೇಯ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತ ನಿಶ್ಚಯಃ ॥ 37 ॥

ಜಿತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗೋ ಮಹೀ ಚ

'ಯೇ ಯುದ್ಧ್ಯನ್ತೇ ಪ್ರಧನೇಷು ಶೂರಾಸೋ ಯೇ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ॥ 37 ॥

ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮೇ ಕೃತ್ವಾ ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಜಯಾಜಯೌ ।
ತತೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ವ ನೈವಂ ಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ॥38॥

ಏಷಾ ತೇಽಭಿಹಿತಾ ಸಾಙ್ಖ್ಯೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಯೋಗೇ ತ್ವಿಮಾಂ ಶೃಣು ।
ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಯಯಾ ಪಾರ್ಥ ಕರ್ಮಬನ್ಧಂ ಪ್ರಹಾಸ್ಯಸಿ ॥ 39 ॥

ಸಮ್ಯಕ್ ಖ್ಯಾತಿರ್ಜ್ಞಾನಂ – ಸಾಙ್ಖ್ಯಮ್ । ಯುಜ್ಯತೇಽನೇನೇತಿ ಯೋಗಸ್ತದುಪಾಯಃ ।

'ಸಮ್ಯಕ್ತತ್ ತ್ವದೃಶಿಃ ಸಾಙ್ಖ್ಯಂ ಯೋಗಸ್ತತ್ಸಾಧನಂ ಸ್ಮೃತಂ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ ।
'ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕಸ್ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಷ್ಣುನಾ ಯತ್ ಸಮೀರಿತಮ್ ।
ಅಕ್ಷಪಾದಕಣಾದೌ ಚ ಸಾಙ್ಖ್ಯಯೋಗೌ ಚ ಹೈತುಕಾಃ ॥
ಬೌದ್ಧಪಾಶುಪತಾದ್ಯಾಸ್ತು ಪಾಷಣ್ಡಾ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಾಃ ।
ಮೀಮಾಂಸಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ದೈವೀ ಚ ಕಾರ್ಮಿಕೀ ॥

ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕಂ ಚ ಮೀಮಾಂಸಂ ಸೇವೇತ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಯೇ |
ವೈದಿಕಜ್ಞಾನವೈರೂಪ್ಯಾನ್ನಾನ್ಯತ್ ಸೇವೇತ ಪಣ್ಡಿತಃ' ||

ಇತ್ಯನ್ಯಸಾಙ್ಖ್ಯಯೋಗಯೋರ್ನಿಷಿದ್ಧತ್ವಾನ್ನಾರದೀಯೇ | ಸಾಙ್ಖ್ಯಸ್ಯ ನಿರೀಶ್ವರತ್ವಾದುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚೇಶ್ವರಸ್ಯ | ಸಾಙ್ಖ್ಯೈಯೋಗೈಶ್ಚ ವಿಹಿತಹಿಂಸಾಯಾ ಅಪ್ಯನರ್ಥಹೇತುತ್ವಾಙ್ಗೀಕಾರಾತ್ | ಅತ್ರ ತು ಯುದ್ಧವಿಧಾನಾಚ್ಚ | ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥತ್ವೇನೈವ ಕರ್ಮಬನ್ಧಂ ಪ್ರಹಾಸ್ಯಸೀತಿ | ಪರಮಸಾಙ್ಖ್ಯಯೋಗ ನ ವಿರೋಧಃ || 29 ||

ನೇಹಾಭಿಕ್ರಮನಾಶೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ |
ಸ್ವಲ್ಪಮಪ್ಯಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ರಾಯತೇ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್ || 40 ||

ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿರೇಕೇಹ ಕುರುನನ್ದನ |
ಬಹುಶಾಖಾ ಹ್ಯನನ್ತಾಶ್ಚ ಬುದ್ಧಯೋಽವ್ಯವಸಾಯಿನಾಮ್ || 41 ||

ಯಾಮಿಮಾಂ ಪುಷ್ಪಿತಾಂ ವಾಚಂ ಪ್ರವದನ್ತ್ಯವಿಪಶ್ಚಿತಃ |
ವೇದಾವಾದರತಾಃ ಪಾರ್ಥ ನಾನ್ಯದಸ್ತೀತಿ ವಾದಿನಃ || 42 ||

ಕಾಮಾತ್ಮಾನಃ ಸ್ವರ್ಗಪರಾ ಜನ್ಮಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾಮ್ |
ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಬಹುಲಾಂ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗತಿಂ ಪ್ರತಿ || 43 ||

ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಸಕ್ತಾನಾಂ ತಯಾಪಹೃತಚೇತಸಾಮ್ |
ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಮಾಧೌ ನ ವಿಧೀಯತೇ || 44 ||

'ಪ್ರಾರಮ್ಭಮಾತ್ರಮಿಚ್ಛಾ ವಾ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೇ ನ ನಿಷ್ಫಲಾ |
ನ ಚಾನ್ಯಧರ್ಮಾಕರಣಾದ್ದೋಷವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮಕೃತ್' ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ |
'ಸ್ವೋಚಿತೇನೈವ ಧರ್ಮೇಣ ವಿಷ್ಣುಪೂಜಾಮೃತೇ ಕ್ವಚಿತ್ |
ನಾಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ವಾ ಯತ್ರ ಧರ್ಮಃ ಸ ವೈಷ್ಣವಃ |
ಏನಂ ಧರ್ಮಂ ಚ ದೇವಾದ್ಯಾ ವರ್ತನ್ತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಜನಾಃ |
ಏಷ ಕಾರ್ತಯುಗೋ ಧರ್ಮಃ ಪಾಞ್ಚರಾತ್ರಶ್ಚ ವೈದಿಕಃ |
ತತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ವಿನಾಽನ್ಯಸ್ಮೈನೋದಬಿನ್ದುಂ ನ ತಣ್ಡುಲಮ್ |

ದದ್ಯಾನ್ನಿರಾಶೀಶ್ಚ ಸದಾ ಭವೇದ್ಭಕ್ತಸ್ಯ ಕೇಶವೇ |
ನ ತತ್ಸಮೇಽಧಿಕೇ ವಾಽಪಿ ಕುರ್ಯಾಚ್ಛಙ್ಕಾಮಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಜಾನೀಯಾತ್ ತದಧೀನಂ ಚ ಸರ್ವಂ ತತ್ತತ್ ತ್ವವಿತ್ ಸದಾ |
ಯಥಾಕ್ರಮಂ ತು ದೇವಾನಾಂ ತಾರತಮ್ಯವಿದೇವ ಚ |
ಏಷ ಭಾಗವತೋ ಮುಖ್ಯಸ್ತ್ರೇತಾದಿಷು ವಿಶೇಷತಃ |
ಏಷ ಧರ್ಮೋಽತಿಫಲದೋ ವಿಶೇಷೇಣ ಪುನಃ ಕಲೌ |
ಏವಂ ಭಾಗವತೋ ಯಸ್ತು ಸ ಏವ ಹಿ ವಿಮುಚ್ಯತೇ |
ತ್ರೈವಿದ್ಯಸ್ತ್ವಪರೋ ಧರ್ಮೋ ನಾನಾದೈವತಪೂಜನಮ್ |
ತತ್ರಾಹಿ ವಿಷ್ಣುರ್ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋಽಭ್ಯಧಿಕೋ ಗುಣೈಃ |
ಸಮರ್ಪಯತಿ ಯಜ್ಞಾದ್ಯಮನ್ತತಸ್ತ್ವೇವ ವಿಷ್ಣವೇ |
ತ್ರೈವಿದ್ಯಧರ್ಮಾ ಪುರುಷಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ |
ಪುನಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯಾತಿ ಯಾವದ್ಧರೇರ್ವಶೇ |
ಸರ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್ ಪ್ರವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ಕರ್ಮೈವ ಸದಾ ಭವೇತ್ |
ಸಮ್ಯಕ್ತತ್ವಾಪರಿಜ್ಞಾನಾದನ್ಯಕರ್ಮಕೃತೇರಪಿ |
ಸ್ವರ್ಗಾದಿಪ್ರಾರ್ಥನಾಚ್ಚೈವ ರಾಗಾದೇಶ್ಚಾಪರಿಕ್ಷಯಾತ್ |
ಸದಾ ವಿಷ್ಣೋರಸ್ಮರಣಾತ್ ತ್ರೈವಿದ್ಯೋ ನಾಪ್ನುಯಾತ್ ಪರಮ್ |
ಕ್ರಮೇಣ ಮುಚ್ಯತೇ ವಿಷ್ಣೌ ಕರ್ಮಾಣ್ಯನ್ತೇ ಸಮರ್ಪಯನ್ |
ಯದಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನಿಯಮಾಜ್ಜನ್ಮಭಿರ್ಬಹುಭಿಃ ಶುಭೈಃ |
ಪರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ನ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ಕುರ್ವಾಣೋಽಪಿ ತ್ರಯೀಕ್ರಿಯಾಃ|
ನಾಸೌ ತ್ರೈವಿದ್ಯ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವೇದವಾದೀ ಸ ಉಚ್ಯತೇ |
ವಾದೋ ವಿವಾದಃ ಸಮ್ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಾದೋ ವಚನಮೇವ ಚ |
ವೇದೋಕ್ತೇ ವಿಷ್ಣುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ವಿವಾದಾತ್ ಪಠನಾದಪಿ |
ಅಥವಾ ನಿರರ್ಥಕಾತ್ ಪಾಠಾದ್ವೇದವಾದೀ ಸ ಉಚ್ಯತೇ |
ವೇದಾವಾದರತೋ ನ ಸ್ಯಾನ್ನ ಪಾಷಣ್ಡೇ ನ ಹೈತುಕೇ |
ತೇಭ್ಯೋ ಯಾತಿ ತಮೋ ಘೋರಮನ್ಧಂ ಯಸ್ಮಾನ್ನ ಚೋತ್ಥಿತಿಃ |
ಅನಾರಮ್ಭಮನನ್ತಂ ಚ ನಿತ್ಯದುಃಖಂ ಸುಖೋಜ್ಝಿತಮ್ |

ವಪ್ರಂ ಯದ್ವೇದಗದಿತಂ ಯತ್ರ ಯಾನ್ತ್ಯಸುರಾದಯಃ|

ಬುದ್ಧಿರ್ನಿರ್ಣೀತತತ್ತ್ವಾನಾಮೇಕಾ ವಿಷ್ಣುಪರಾಯಣಾ |

ಬಹುಶಾಖಾ ಹ್ಯನನ್ತಾಶ್ಚ ಬುದ್ಧಯೋಽವ್ಯವಸಾಯಿನಾಮ್’

ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತೇ||40-44||

ಅವ್ಯವಸಾಯಬುದ್ಧಿಃ ಕೇಷಾಮ್? ಯಾಂ ವಾಚಮವಿಪಶ್ಚಿತಃ ಪ್ರವದನ್ತಿ |

ತಯಾಽಪಹೃತಚೇತಸಾಮ್ | ಬುದ್ಧಿರ್ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಕತ್ವೇನ ಸಮಾಧಾನೇ ನ ವರ್ತತೇ |

‘ಯಥಾವಸ್ತು ತಥಾ ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ಸಾಮ್ಯಾತ್ ಸಮಮೀರಿತಮ್ |

ವಿಷಮಂ ತ್ವನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಂ ಸಮಾಧಾನಂ ಸಮಸ್ಥಿತಿಃ |

ನ ತದ್ಭವತ್ಯಸದ್ವಾಕ್ಯೈರ್ವಿಷಮೀಕೃತಚೇತಸಾಮ್ |

ಸ್ವರ್ಗಾದಿಪುಷ್ಪವಾದ್ಯೇವ ವಚನಂ ಯದಚೇತಸಾಮ್ |

ನ ಮನ್ಯನ್ತೇ ಫಲಂ ಮೋಕ್ಷಂ ವಿಷ್ಣುಸಾಮೀಪ್ಯರೂಪಕಮ್ |

ಫಲದಂ ಚ ನ ಮನ್ಯನ್ತೇ ತಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಜಗತಃ ಪತಿಮ್ |

ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾನುಗತ್ಯರ್ಥಂ ಕ್ರಿಯಾಬಾಹುಲ್ಯಸನ್ತತಾಮ್ |

ಬಹುಸಂಸಾರಫಲದಾಮನ್ತೇ ತಮಸಿ ಪಾತಿನೀಮ್ |

ಯಾಂ ವದನ್ತಿ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ವೇದವಾಕ್ಯವಿವಾದಿನಃ |

ತಯಾ ಸಮ್ಮೋಹಿತಧಿಯಾಂ ಕಥಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞತಾ ಭವೇತ್’ ಇತಿ ಚ

‘ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ವರಿಷ್ಠಂ ನಾನ್ಯಚ್ಛ್ರೇಯೋ ವೇದಯನ್ತೇ ಪ್ರಮೂಢಾಃ |

ನಾಕಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠೇ ಸುಕೃತೇ ತೇಽನುಭೂತ್ವಾ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಹೀನತರಂ ವಾ ವಿಶನ್ತಿ’

ಇತಿ ಚಾಥರ್ವಣೀಯಶ್ರುತಿಃ |

‘ವೇದಾವಾದರತೋ ನ ಸ್ಯಾನ್ನ ಪಾಷಣ್ಡೀ ನ ಹೈತುಕೀ’ ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ |

‘ಯೇ ನ ಜಾನನ್ತಿ ತಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಯಥಾತಥ್ಯೇನ ಸಂಶಯಾತ್ |

ಜಿಜ್ಞಾಸವಶ್ಚ ನಿತರಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾವನ್ತಃ ಸುಸಾಧವಃ |

ನಿರ್ಣೀತೃಣಾಮಭಾವೇನ ಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನವರ್ಜಿತಾಃ |

ತೇ ಯಾಜ್ಞಿಕಾಃ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಕ್ಷಯೇ ಯಾನ್ತಿ ಮನುಷ್ಯತಾಮ್ |

ಯೈರ್ನಿಶ್ಚಿತಂ ಪರತ್ವಂ ತು ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಾಯೋ ನ ಯಾತನಾಮ್ |

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಭಿರಪಿ ಯಾನ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯೇ ಚಿರಂ ನ ತು |

ವಿಶೇಷ ಏವ ತೇಷಾಂ ತು ತದನ್ಯೇಷಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ |

ಯೇ ತು ಭಾಗವತಾಚಾರ್ಯೈಃ ಸಮ್ಯಗ್ಯಜ್ಞಾದಿ ಕುರ್ವತೇ |
ಬಹಿರ್ಮುಖಾ ಭಗವತೋ ನಿವೃತ್ತಾಶ್ಚ ವಿಕರ್ಮಣಃ |
ದಕ್ಷಿಣಾತರ್ಪಿತಾನಾಂ ತು ಹ್ಯಾಚಾರ್ಯಾಣಾಂ ತು ತೇಜಸಾ |
ಯಾನ್ತಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ತತಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತಮೋಽನ್ಧಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವನ್ತಿ ಚ |
ತದನ್ಯೇ ನೈವ ಚ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯಾನ್ತಿ ವಿಷ್ಣುಬಹಿರ್ಮುಖಾಃ' ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ||42-44||

ತ್ರೈಗುಣ್ಯ ವಿಷಯಾ ವೇದಾ ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೋ ಭವಾರ್ಜುನ |
ನಿರ್ದ್ವನ್ದ್ವೋ ನಿತ್ಯಸತ್ತ್ವಸ್ಥೋ ನಿರ್ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಆತ್ಮವಾನ್ || 45 ||

ತ್ರೈಗುಣ್ಯಾಖ್ಯಂ ವಿಷಂ ಯಾಪಯಾನ್ತಿ ಅಪಗಮಯನ್ತೀತಿ – ತ್ರೈಗುಣ್ಯವಿಷಯಾಃ |

'ಆಶ್ರಿತ್ಯ ವೇದಾಂಸ್ತು ಪುಮಾಂಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯವಿಷಹಾರಿಣಃ |
ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೋ ಭವೇನ್ನಿತ್ಯಂ ವಾಸುದೇವೈಕಸಂಶ್ರಯಃ' ಇತಿ ಚ |
'ಸತ್ತ್ವಂ ಸಾಧುಗುಣಾದ್ವಿಷ್ಣುರಾತ್ಮಾ ಸನ್ತತಿಹೇತುತಃ' ಇತಿ ಚ |

ಸನ್ತತ ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣಂ – ನಿತ್ಯಸತ್ತ್ವಸ್ಥತ್ವಮ್ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ಮಮ ಸ್ವಾಮೀತಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮವತ್ತ್ವಮ್ | ತೇನೈಕ್ಯಜ್ಞಾನಂ ನಿವಾರಯತಿ | ವಿರುದ್ಧಯೋಗಕ್ಷೇಮೇಚ್ಛಾವರ್ಜಿತಃ | ಅನ್ಯಥೋತ್ಥಾನಾದೇರಪ್ಯಯೋಗಾತ್ || 45 ||

ಯಾವಾನರ್ಥ ಉದಪಾನೇ ಸರ್ವತಃ ಸಂಪ್ಲುತೋದಕೇ |
ತಾವಾನ್ ಸರ್ವೇಷು ವೇದೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಜಾನತಃ || 46 ||

'ಉದ್ರೇಕಾತ್ ಪಾತ್ರರಾಹಿತ್ಯದನತ್ವಾಚ್ಚಾಖಿಲಸ್ಯ ಚ |
ಪ್ರಲಯೇಽಪ್ಯುದಪಾನೋಽಸೌ ಭಗವಾನ್ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ |
ಪ್ರಕೃತಿರ್ಹ್ಯುದರೂಪೇಣ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ |
ಪ್ರಲಯೇಽತೋ ಲಯಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಸರ್ವತಃ ಸಮ್ಪ್ಲುತೋದಕಮ್' ಇತಿ ಚ |
'ಯಾವತ್ ಪ್ರಯೋಜನಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಸಾಧಕಸ್ಯ ಚ |
ಧರ್ಮಮೋಕ್ಷಾದಿಕಂ ತಾವತ್ ಸರ್ವವೇದವಿದೋ ಭವೇತ್ |
ವೇದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯೋ ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ |
ಜ್ಞಾನಾತ್ ಪ್ರಸನ್ನಶ್ಚ ಹರಿರ್ಯತೋಽಖಿಲಫಲಪ್ರದಃ' ಇತಿ ಚ |

ಸರ್ವತಃ ಸಮ್ಪ್ಲುತೋದಕೇಽಪ್ಯುದ್ರಿಕ್ತಃ ಪಾಲಕವರ್ಜಿತಃ | ಕಾಲಾದ್ಯನಶ್ಚ ಯೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಯಾವತ್ ಫಲಂ ತಾವತ್ ಸರ್ವವೇದೇಷು ವಿಶೇಷಜ್ಞಸ್ಯೈವ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ಸರ್ವೇ ಹಿ ವಿಷ್ಣೋರನ್ಯೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ನೋದ್ರಿಕ್ತಾಃ | ಯೋ

ಚೋದ್ರಿಕ್ತಾ ಮುಕ್ತಾ ರಮಾ ಚ ತೇऽಪಿ ನ ಪಾಲಕವರ್ಜಿತಾಃ, ವಿಷ್ಣುಪಾಲ್ಯತ್ವಾತ್ | ನ ಚ ಮುಕ್ತಾಃ ಕಾಲಾದಿಚೇಷ್ಟಕಾಃ | ನಚೋದ್ರಿಕ್ತತ್ವಂ ತೇಷಾಂ ತದ್ವತ್ | ಅತ ಉದಪಾನೋ ವಿಷ್ಣುರೇವ | ಪ್ರಲಯೇ ವಿಶೇಷತೋऽಪಿ |

'ಆನೀದವಾತಂ ಸ್ವಧಯಾ ತದೇಕಂ ತಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯನ್ನ ಪರಃ ಕಿಞ್ಚನಾಸ |
ತಮ ಆಸೀತ್ ತಮಸಾ ಗೂಳ್ಹಮಗ್ರೇ ಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ ಸರ್ವಮಾ ಇದಮ್' |
'ಆಪೋ ವಾ ಇದಮಗ್ರೇ ಸಲಿಲ ಆಸೀತ್', 'ಸಲಿಲ ಏಕೋ ದ್ರಷ್ಟಾऽದ್ವೈತೋ ಭವತಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಭ್ಯಶ್ಚ || 46 ||

ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾ ಫಲೇಷು ಕದಾಚನ |
ಮಾ ಕರ್ಮಫಲಹೇತುರ್ಭೂರ್ಮಾ ತೇ ಸಙ್ಗೋऽಸ್ತ್ವಕರ್ಮಣಿ || 47 ||

ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಣ ಏವ ತ್ವದಾದಯೋ ಜೀವಾಃ | ಫಲಂ ತು ಮದಾಯತ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ | ಮಾ ಕರ್ಮಫಲಹೇತುರ್ಭೂಃ ನೇಶ್ವರೋऽಹಮಿತಿ ಭಾವಂ ಕುರು |'ಏಷ ಉ ಏವ ಶುಭಾಶುಭೈಃ ಕರ್ಮಫಲೈರೇನಂ ಸಂಯೋಜಯತಿ ನ ಸ್ವಯಂ ಸಂಯುಕ್ತೋ ಭವತಿ ಯದೇನಂ ಕರ್ಮಫಲೈಃ ಸಂಯೋಜಯತಿ ನ ಸ್ವಯಂ ಸಂಯುಕ್ತೋ ಭವತಿ ತಸ್ಮಾದನ್ಯ ಏವಾಸೌ ಭಗವಾನ್ವೇದಿತವ್ಯಃ' ಇತಿ ಪೈಙ್ಗಿಶ್ರುತಿಃ || 47 ||

ಯೋಗಸ್ಥಃ ಕುರು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧನಞ್ಜಯ |
ಸಿದ್ಧ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯೋಃ ಸಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಉಚ್ಯತೇ || 48 ||

ಸಙ್ಗಂ ಫಲಸ್ನೇಹಮ್ || 48 ||

ದೂರೇಣ ಹ್ಯವರಂ ಕರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಾದ್ಧನಞ್ಜಯ |
ಬುದ್ಧೌ ಶರಣಮನ್ವಿಚ್ಛ ಕೃಪಣಾಃ ಫಲಹೇತವಃ || 49 ||

ಬುದ್ಧೌ ಜಾತಾಯಾಮಪಿ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಶರಣಮನ್ವಿಚ್ಛ -

'ಅಜ್ಞಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಚೈವ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಶರಣಂ ಹರಿಃ |
ತಂ ಯೇ ಸ್ವೈಕ್ಯೇನ ಮನ್ಯನ್ತೇ ಸರ್ವಭಿನ್ನಂ ಗುಣೋಚ್ಚಯಾತ್ |
ಕೃಪಣಾಸ್ತೇ ತಮಸ್ಯನ್ಧೇ ನಿಪತನ್ತಿ ನ ಸಂಶಯಃ |
ನ ತೇಷಾಮುತ್ಥಿತಿಃ ಕ್ವಾಪಿ ನಿತ್ಯಾತಿಶಯದುಃಖಿನಾಮ್ |
ಗುಣಭೇದವಿದಾಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಭೇದಾಭೇದವಿದಾಮಪಿ |
ದೇಹಕರ್ಮಾದಿಷು ತಥಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾದಿಕೇऽಪಿ ವಾ |

ಸ್ವೋದ್ರಿಕ್ತಾನಾಂ ತದೀಯಾನಾಂ ನಿನ್ದಾಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಯೋಽಪಿ ಚ |
ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಚೈತೇಷಾಂ ಗತಿರೇಷಾ ನ ಸಂಶಯಃ' ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ || 49 ||

ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತೋ ಜಹಾತೀಹ ಉಭೇ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತೇ |
ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ವ ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಮ್ || 50 ||

ಯಥಾವದ್ವಿಷ್ಣುಃ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತದರ್ಥತ್ವೇನ ಕರ್ಮಕರಣಮಿತ್ಯೇತತ್ ಕರ್ಮಕೌಶಲಮೇವ ಯೋಗಃ| ಭಗವಜ್ಞಾ ನಮೇವ ಬುದ್ಧಿಃ || 50 ||

ಕರ್ಮಜಂ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾ ಹಿ ಫಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮನೀಷಿಣಃ |
ಜನ್ಮಬನ್ಧವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಪದಂ ಗಚ್ಛನ್ತ್ಯನಾಮಯಮ್ || 51 ||

ಯದಾ ತೇ ಮೋಹಕಲಿಲಂ ಬುದ್ಧಿರ್ವ್ಯತಿತರಿಷ್ಯತಿ |
ತದಾ ಗನ್ತಾಸಿ ನಿರ್ವೇದಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಸ್ಯ ಶ್ರುತಸ್ಯ ಚ || 52 ||

ಶ್ರುತಿವಿಪ್ರತಿಪನ್ನಾ ತೇ ಯದಾ ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ನಿಶ್ಚಲಾ |
ಸಮಾಧಾವಚಲಾ ಬುದ್ಧಿಸ್ತದಾ ಯೋಗಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ || 53 ||

ನಿರ್ವೇದಂ – ನಿತರಾಂ ಲಾಭಮ್|

'ಬುದ್ಧಿಮೋಹೋ ಯದಾ ನ ಸ್ಯಾದನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣಃ |
ಶ್ರೋತವ್ಯಶ್ರುತಸಾಫಲ್ಯಂ ತದಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ ||
ಶ್ರುತಿಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರಪನ್ನಾ ತು ತದರ್ಥಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಲಾ |
ಸಮಾಧಾನೇನ ತು ಪುನರಾಪರೋಕ್ಷ್ಯಾಚ್ಚ ನಿಶ್ಚಲಾ ||
ವಿಷ್ಣೌ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತಿ ತದ್ಯೋಗಂ ಮುಕ್ತೋ ಭೂತ್ವಾ ತದಶ್ನುತೇ' ಇತಿ ಚ |
ಶ್ರುತೌ ವಿಶೇಷೇಣ ಪ್ರತಿಪನ್ನಾ || 52, 53 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯ ಕಾ ಭಾಷಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಸ್ಯ ಕೇಶವ |
ಸ್ಥಿತಧೀಃ ಕಿಂ ಪ್ರಭಾಷೇತ ಕಿಮಾಸೀತ ವ್ರಜೇತ ಕಿಮ್ || 54 ||

ಕಾ ಭಾಷಾ? ಕಥಂ ಭಾಷ್ಯತೇ? ಕೈರ್ಗುಣೈಃ? ಸಮಾಧಿಸ್ಥಸ್ಯ ವಿಷಮಬುದ್ಧಿವರ್ಜಿತಸ್ಯ || 54 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಪ್ರಜಹಾತಿ ಯದಾ ಕಾಮಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪಾರ್ಥ ಮನೋಗತಾನ್ |
ಆತ್ಮನ್ಯೇವಾತ್ಮನಾ ತುಷ್ಟಃ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ತದೋಚ್ಯತೇ || 55 ||

'ಸರ್ವಕಾಮನಿವೃತ್ತಿಸ್ತು ಜಾನತೋ ನ ಕಥಞ್ಚನ |
ಅನಿಷಿದ್ಧಕಾಮಿತ್ವಾತೋ ಹ್ಯಕಾಮಿತ್ವಮಿತೀರ್ಯತೇ |
ಅಪರೋಕ್ಷದೃಶೋऽಪಿ ಸ್ಯಾದ್ಯದಾ ನಾಸ್ಯ ಪರೋಕ್ಷಧೃಕ್ |
ಕ್ವಚಿದ್ವಿರುದ್ಧಕಾಮೋऽಪಿ ಯಥಾऽಯುಧ್ಯದ್ಧರೋ ಹರಿಮ್ |
ಅತೋऽನಭಿಭವೋ ಯಾವದ್ದೃಶಸ್ತಾವನ್ನಿಗದ್ಯತೇ |
ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ತಥಾऽಪ್ಯಸ್ಯ ಕದಾಚಿತ್ಕ್ವಪಿ ಯಾ ದೃಶಿಃ |
ನಿಯಮೇನೈವ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಭವೇದ್ಯೋಗ್ಯಾ ಭವೇದ್ಯದಿ|
ಅಯೋಗ್ಯಾ ಭಕ್ತಿಜಾತಾ ಚೇತ್ ಕ್ರಮಾನ್ಮುಕ್ತೈರ್ಭವೇತ್ ತಥಾ' ಇತಿ ಚ |

ಆತ್ಮನಿ – ವಿಷ್ಣೌ, ಆತ್ಮನಾ – ವಿಷ್ಣುನಾ| ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ತುಷ್ಟಃ || 55 ||

ದುಃಖೇಷ್ವನುದ್ವಿಗ್ನಮನಾ ಸುಖೇಷು ವಿಗತಸ್ಪೃಹಃ |
ವೀತರಾಗಭಯಕ್ರೋಧಃ ಸ್ಥಿತಧೀರ್ಮುನಿರುಚ್ಯತೇ || 56 ||

ಯಃ ಸರ್ವತ್ರಾನಭಿಸ್ನೇಹಸ್ತತ್ತತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶುಭಾಶುಭಮ್ |
ನಾಭಿನನ್ದತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ || 57 ||

ಯದಾ ಸಂಹರತೇ ಚಾಯಂ ಕೂರ್ಮೋಽಙ್ಗಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ |
ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀನ್ದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ || 58 ||

ವಿಷಯಾ ವಿನಿವರ್ತನ್ತೇ ನಿರಾಹಾರಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ |
ರಸವರ್ಜಂ ರಸೋऽಪ್ಯಸ್ಯ ಪರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ || 59 ||

ಯತತೋ ಹ್ಯಪಿ ಕೌನ್ತೇಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ವಿಪಶ್ಚಿತಃ |
ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಮಾಥೀನಿ ಹರನ್ತಿ ಪ್ರಸಭಂ ಮನಃ || 60 ||

ತಾನಿಸರ್ವಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯುಕ್ತ ಆಸೀತ ಮತ್ಪರಃ |
ವಶೇ ಹಿ ಯಸ್ಯೇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ || 61 ||

ಧ್ಯಾಯತೋ ವಿಷಯಾನ್ ಪುಂಸಃ ಸಙ್ಗಸ್ತೇಷೂಪಜಾಯತೇ |
ಸಙ್ಗಾತ್ ಸಞ್ಜಾಯತೇ ಕಾಮಃ ಕಾಮಾತ್ ಕ್ರೋಧೋಽಭಿಜಾಯತೇ || 62 ||

ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವತಿ ಸಮ್ಮೋಹಃ ಸಂಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ |
ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾದ್ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ || 63 ||

ಸಂಮೋಹಾನ್ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಾತ್ | ಜ್ಞಾತಮಪ್ಯನ್ಯಥಾ ಸ್ಮರ್ಯತೇ | ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾ-
ನಾಮನ್ಯಥಾಸ್ಮರಣಾನ್ನಿರ್ಣೀತಂ ಜ್ಞಾನಮಪಿ ನಶ್ಯತಿ || 63 ||

ರಾಗದ್ವೇಷವಿಯುಕ್ತೈಸ್ತು ವಿಷಯಾನಿನ್ದ್ರಿಯೈಶ್ಚರನ್ |
ಆತ್ಮವಶ್ಯೈರ್ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || 64 ||

ಪ್ರಸಾದೇ ಸರ್ವದುಃಖಾನಾಂ ಹಾನಿರಸ್ಯೋಪಜಾಯತೇ |
ಪ್ರಸನ್ನಚೇತಸೋ ಹ್ಯಾಶು ಬುದ್ಧಿಃ ಪರ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ|| 65 ||

ನಾಸ್ತಿ ಬುದ್ಧಿರಯುಕ್ತಸ್ಯ ನ ಚಾಯುಕ್ತಸ್ಯ ಭಾವನಾ |
ನ ಚಾಭಾವಯತಃ ಶಾನ್ತಿರಶಾನ್ತಸ್ಯ ಕುತಃ ಸುಖಮ್ ||66||

ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಹಿ ಚರತಾಂ ಯನ್ಮನೋಽನುವಿಧೀಯತೇ |
ತದಸ್ಯ ಹರತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಾಯುರ್ನಾವಮಿವಾಮ್ಭಸಿ ||67||

ತಸ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಿಗೃಹೀತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ |
ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣೀನ್ದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ || 68 ||

ಯಾ ನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ಜಾಗರ್ತಿ ಸಂಯಮೀ |
ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಗ್ರತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾ ನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ || 69 ||

'ದೇವೇಭ್ಯೋಽನ್ಯೇ ಯದಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯನ್ಯನ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ |
ನಿಶಾಯಾಮಿವ ಸುವ್ಯಕ್ತಂ ಯಥಾಽನ್ಯೈರ್ಬ್ರಹ್ಮ ನೇಯತೇ |

ಆಶ್ಚರ್ಯವಸ್ತುದೃಗ್ಯದ್ವ್ಯಕ್ತಮನ್ಯನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ |
ಐಕಾಗ್ರ್ಯಾದ್ವಾ ಸುಖೋದ್ರೇಕದ್ದೇವಾಃ ಸೂರ್ಯವದೇವ ಚ |
ಪ್ರಾಯಶಃ ಸರ್ವವೇತ್ತಾರಸ್ತತ್ರಾಪಿ ಹ್ಯುತ್ತರೋತ್ತರಮ್' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕೇ || 69 ||

ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶನ್ತಿ ಯದ್ವತ್ |
ತದ್ವತ್ ಕಾಮಾ ಯಂ ಪ್ರವಿಶನ್ತಿ ಸರ್ವೇ ಸ ಶಾನ್ತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಕಾಮಕಾಮೀ || 70 ||

'ಭುಞ್ಜಾನೋಽಪಿ ಹಿ ಯಃ ಕಾಮಾನ್ ಮರ್ಯಾದಾಂ ನ ತರೇತ್ಕ್ವಚಿತ್ |
ಸಮುದ್ರವದ್ಧರ್ಮಮಯೀಂ ನಾಸೌ ಕಾಮೀ ಸ ಉಚ್ಯತೇ |
ಕೇತಿ ಕುತ್ಸಿತವಾಚೀ ಸ್ಯಾತ್ ಕುತ್ಸಿತಂ ಮಾನಮೇವ ತು |
ಕಾಮೋ ಮೋಕ್ಷವಿರೋಧೀ ಸ್ಯಾನ್ನ ಸರ್ವೇಚ್ಛಾವಿರೋಧಿನೀ' ಇತಿ ಚ |

ನ ಚ ಸರ್ವೇಚ್ಛಾಭಾವೇ ಜೀವನಂ ಭವತಿ |

'ಶಾನ್ತಿರ್ಮೋಕ್ಷೋ ಯತೋ ಹ್ಯತ್ರ ವಿಷ್ಣುನಿಷ್ಠಾ ಭವೇದ್ಧ್ರುವಾ' ಇತಿ ಚ || 70 ||

ವಿಹಾಯ ಕಾಮಾನ್ ಯಃ ಸರ್ವಾನ್ ಪುಮಾಂಶ್ಚರತಿ ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ |
ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಙ್ಕಾರಃ ಸ ಶಾನ್ತಿಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || 71 ||

ನಿಷಿದ್ಧಸ್ಪೃಹಾಭಾವಮಾತ್ರೇಣ ಸರ್ವವಿಷಯಾನ್ ವಿಹಾಯ |

'ಅಸ್ವರೂಪೇ ಸ್ವರೂಪತ್ವಮತಿರೇವ ಹ್ಯಹಙ್ಕೃತಿಃ |
ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಮಮತಾ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಹರೇರ್ವಶೇ' ಇತಿ ಚ || 71 ||

ಏಷಾ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ಥಿತಿಃ ಪಾರ್ಥ ನೈನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಿಮುಹ್ಯತಿ |
ಸ್ಥಿತ್ವಾಸ್ಯಾಮನ್ತಕಾಲೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಮೃಚ್ಛತಿ || 72 ||

|| ಇತಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ – ಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಾ | ಜ್ಞಾನಿನಾಪ್ಯನ್ತಕಾಲೇಽನ್ಯಮನಸಾಂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ-ಭಾವಾಜ್ಜನ್ಮಾನ್ತರಮ್ | ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮನಾಶಕಾಲೇ ನಿಯಮೇನ ಭಗವತ್ಸ್ಮೃತಿರ್ಭವತಿ | ತತೋ ಮೋಕ್ಷಶ್ಚ |

'ಯಂ ಯಂ ವಾಽಪಿಸ್ಮರನ್ ಭಾವಮ್' ಇತಿ ಹಿ ವಕ್ಷ್ಯತಿ || ಬಾಣಂ ಶರೀರಮ್ |
'ಅಭಾವಾಜ್ಜಡದೇಹಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುರ್ನಿರ್ಬಾಣ ಉಚ್ಯತೇ |
ಭಿನ್ನದೇಹಾಭಾವತೋ ವಾ ಸ ಸಹಸ್ರಶಿರಾ ಅಪಿ' ಇತಿ ಚ || 72 ||

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತೇ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಜ್ಞಾನಂ ಯೋಗಶ್ಚೋಕ್ತೌ । ತತ್ರ ಕರ್ಮಯೋಗಂ ವಿಶೇಷತಃ ಪ್ರಪಞ್ಚಯತ್ಯ-
ನೇನಾಧ್ಯಾಯೇನ ।

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಜ್ಯಾಯಸೀ ಚೇತ್ ಕರ್ಮಣಸ್ತೇ ಮತಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಜನಾರ್ದನ ।
ತತ್ ಕಿಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಘೋರೇ ಮಾಂ ನಿಯೋಜಯಸಿ ಕೇಶವ ॥ 01॥

ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣೇವ ವಾಕ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಿಂ ಮೋಹಯಸೀವ ಮೇ ।
ತದೇಕಂ ವದ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಯೇನ ಶ್ರೇಯೋಽಹಮಾಪ್ನುಯಾಮ್ ॥ 02 ॥

'ದೂರೇಣ ಹ್ಯವರಂ ಕರ್ಮ' ಇತಿ ಪ್ರಶ್ನಬೀಜಮ್ ॥ 02 ॥

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದ್ವಿವಿಧಾ ನಿಷ್ಠಾ ಪುರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಮಯಾನಘ ।
ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಸಾಙ್ಖ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಯೋಗಿನಾಂ ॥03॥

ಜ್ಞಾನಪ್ರಚುರೋ ಯೋಗೋ ಜ್ಞಾನಯೋಗಃ । ಕರ್ಮಪ್ರಚುರೋಽನ್ಯಃ।

'ಸಾಙ್ಖ್ಯ ಜ್ಞಾನಪ್ರಧಾನತ್ವಾದ್ದೇವಾಶ್ಚ ಯತಯಸ್ತಥಾ ।
ಮುಖ್ಯಸಾಙ್ಖ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ದೇವಾ ಜ್ಞಾನಮೇಷಾಂ ಮಹದ್ಯತಃ ।
ಬಹುಕರ್ಮಕೃತೋಽಪ್ಯೇತೇ ತತೋಽಪಿ ಬಹುವೇದನಾತ್ ।
ಮುಖ್ಯಸಾಙ್ಖ್ಯಾ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಾಸ್ತದನ್ಯೇ ಕರ್ಮಯೋಗಿನಃ ।
ಜ್ಞಾನಿನೋಽಪ್ಯತಿಬಾಹುಲ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮಣಃ ಕರ್ಮಯೋಗಿನಃ ।
ನೋಭಯಂ ತದ್ವಿನಾ ಕಶ್ಚಿತ್ ಪುಮಾನ್ ಹಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಭಾಕ್ ।
ನಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜಾತಿ ತಿಷ್ಠತ್ಯಕರ್ಮಕೃತ್ ।
ನ ಚ ಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾ ಕರ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಕರಂ ಭವೇತ್' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತೇ ।

ನಿಷ್ಠಾ – ಪರ್ಯವಸತಿರ್ಮುಕ್ತಿಃ ।

'ಜ್ಞಾನಿನೋ ಮೋಕ್ಷನಿಯಮಸ್ತಥಾಽಪಿ ಶುಭಕರ್ಮಣಾ ।
ಆನನ್ದವೃದ್ಧಿರನ್ಯೇನ ಹ್ರಾಸೋ ಜ್ಞಾನಂ ತು ಕರ್ಮಣಾ' ಇತಿ ಪರಮಶ್ರುತೇಃ,

'ನ ಕರ್ಮಣಾ ನ ಪ್ರಜಯಾ ಧನೇನ' ಇತ್ಯಾದಿವಿರೋಧೋ ನ । ಅನ್ಯಥಾ-

‘ನ ಕರ್ಮಣಾಮನಾರಮ್ಭಾತ್’ ಇತ್ಯಾದ್ಯುಭಯಸಮವಾಕ್ಯಶೇಷವಿರೋಧಶ್ಚ |
ಸಮತ್ವಂ ಚ ‘ನಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್’ ಇತ್ಯಾದೇಃ |

‘ನಾನ್ಯಃ ಪನ್ಥಾಃ’ ಇತ್ಯಪಿ ಜ್ಞಾನಮೃತೇ ನ ಮೋಕ್ಷ ಇತ್ಯೇವಾಹ || 03 ||

ನ ಕರ್ಮಣಾಮನಾರಮ್ಭಾನ್ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಂ ಪುರುಷೋಽಶ್ನುತೇ |
ನ ಚ ಸಂನ್ಯಸನಾದೇವ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || 04 ||

ನ ಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜಾತು ತಿಷ್ಠತ್ಯಕರ್ಮಕೃತ್ |
ಕಾರ್ಯತೇ ಹ್ಯವಶಃ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಃ ಪ್ರಕೃತಿಜೈರ್ಗುಣೈಃ || 05 ||

‘ಕರ್ತೃತ್ವಂ ದ್ವಿವಿಧಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಕಾರಶ್ಚ ಸ್ವತನ್ತ್ರತಾ |
ವಿಕಾರಃ ಪ್ರಕೃತೇರೇವ ವಿಷ್ಣೋರೇವ ಸ್ವತನ್ತ್ರತಾ’ ಇತಿ ಪೈಙ್ಗಿಶ್ರುತೇಃ |
‘ಕಾರ್ಯತೇ ಹ್ಯವಶಃ’ ಇತ್ಯತ್ರಾವಶೋ ವಿಷ್ಣುವಶಃ |
‘ಅಃ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಃ|| 05 ||

ಕರ್ಮೇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯ ಅಸ್ತೇ ಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್ |
ಇನ್ದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ || 06 ||

ಯಸ್ತ್ವಿನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಸಾ ನಿಯಮ್ಯಾರಭತೇಽರ್ಜುನ |
ಕರ್ಮೇನ್ದ್ರಿಯೈಃ ಕರ್ಮಯೋಗಮಸಕ್ತಃ ಸ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ || 07 ||

ನಿಯತಂ ಕುರು ಕರ್ಮ ತ್ವಂ ಕರ್ಮ ಜ್ಯಾಯೋ ಹ್ಯಕರ್ಮಣಃ |
ಶರೀರಯಾತ್ರಾಪಿ ಚ ತೇ ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯೇದಕರ್ಮಣಃ || 08 ||

ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್ ಕರ್ಮಣೋಽನ್ಯತ್ರ ಲೋಕೋಽಯಂ ಕರ್ಮಬನ್ಧನಃ |
ತದರ್ಥಂ ಕರ್ಮ ಕೌನ್ತೇಯ ಮುಕ್ತ ಸಙ್ಗಃ ಸಮಾಚರ || 09 ||

‘ಕರ್ಮಣಾ ಬಧ್ಯತೇ ಜನ್ತುರಿತ್ಯಾದಿಕಮಪ್ಯವೈಷ್ಣವಕರ್ಮವಿಷಯಮಿತ್ಯಾಹ-
ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾದಿತಿ |

‘ಜ್ಞೋ ನಾಮ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಸ್ತ್ವಂ ಯಾತ್ಯುದ್ದೇಶ ಏಷ ಯಃ |
ಸ ಯಜ್ಞ ಇತಿ ಸಮ್ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಿಹಿತೇ ಕರ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಃ’ ಇತಿ ಬರ್ಕಶ್ರುತಿಃ || 09 ||

ಸಹಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೋವಾಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ।
ಅನೇನ ಪ್ರಸವಿಷ್ಯಧ್ವಮೇಷ ವೋऽಸ್ತ್ವಿಷ್ಟಕಾಮಧುಕ್ ॥ 10 ॥

ದೇವಾನ್ ಭಾವಯತಾನೇನ ತೇ ದೇವಾ ಭಾವಯನ್ತು ವಃ ।
ಪರಸ್ಪರಂ ಭಾವಯನ್ತಃ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ ॥ 11 ॥

ಇಷ್ಟಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಹಿ ವೋ ದೇವಾ ದಾಸ್ಯಂತೇ ಯಜ್ಞಭಾವಿತಾಃ ।
ತೈರ್ದತ್ತಾನಪ್ರದಾಯೈಭ್ಯೋ ಯೋ ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಸ್ತೇನ ಏವ ಸಃ ॥ 12 ॥

ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಶಿನಃ ಸನ್ತೋ ಮುಚ್ಯನ್ತೇ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ।
ಭುಞ್ಜತೇ ತೇ ತ್ವಘಂ ಪಾಪಾ ಯೇ ಪಚನ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್ ॥ 13 ॥

ಅನ್ನಾದ್ಭವನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾದನ್ನಸಮ್ಭವಃ ।
ಯಜ್ಞಾದ್ಭವತಿ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃ ಕರ್ಮ ಸಮುದ್ಭವಃ॥ 14 ॥

ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವಂ ವಿದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಸಮುದ್ಭವಮ್ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿತ್ಯಂ ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ॥ 15 ॥

ಏವಂ ಪ್ರವರ್ತಿತಂ ಚಕ್ರಂ ನಾನುವರ್ತಯತೀಹ ಯಃ ।
ಅಘಾಯುರಿನ್ದ್ರಿಯಾರಾಮೋ ಮೋಘಂ ಪಾರ್ಥ ಸ ಜೀವತಿ ॥16 ॥

'ಜನನಾತ್ ಪರಸಸ್ಯಾದೇಃ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಮೇಘಸನ್ತತಿಃ ।
ಸ ಯಜ್ಞಾತ್ ಕರ್ಮಣಃ ಸೋऽಪಿ ಸಮಸ್ತಂ ಕರ್ಮ ಕೇಶವಾತ್ ।
ಸ ನಿತ್ಯೋऽಪ್ಯಕ್ಷರತತಿರೂಪಾದ್ವಾಕ್ಯಾದ್ಧಿ ಗಮ್ಯತೇ ।
ವಾಕ್ಯಮುಚ್ಚಾರ್ಯತೇ ಭೂತೈಸ್ತಾನ್ಯನ್ನಾತ್ ತಚ್ಚ ಮೇಘತಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಗತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಿತ್ಯಂ ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ।
ಏವಂ ಪ್ರವರ್ತಿತಂ ಚಕ್ರಂ ನಾನುವರ್ತಯತೀಹ ಯಃ ।
ಸ ಪಾಪೋ ವಿಶ್ವಹನ್ತೃತ್ವಾನ್ನರಕೇ ಮಜ್ಜತಿ ಧ್ರುವಮ್ ।
ವಾಚಿಕೋ ಮಾನಸೋ ಯಜ್ಞೋ ನ್ಯಾಸಿನಾಂ ತು ವಿಶೇಷತಃ ।

ವನಸ್ಥಸ್ಯಾಕೃತುರ್ಯಜ್ಞಃಕೃತ್ವಾದಿಗೃಹಿಣೋಽಖಿಲಃ |
ಶುಶ್ರೂಷಾದ್ಯಾತ್ಮಕೋ ಯಜ್ಞೋ ವಿಹಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ |
ವಿದ್ಯಾಽಭಯಾದಿದಾನಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಸಮ್ಮತಮ್ |
ಗೃಹಿಣೋ ವಿತ್ತದಾನಂ ತು ವನಸ್ಥಸ್ಯಾನ್ನಪೂರ್ವಕಮ್ |
ಸರ್ವೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ತಪೋ ಘೋರಮಿತಿ ಸರ್ವೇತ್ರಿಕರ್ಮಿಣಃ' ಇತಿನಾರದೀಯೇ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಶಬ್ದಾರ್ಥಯೋರ್ವ್ಯತ್ಯಾಸೇ 'ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಇತಿ
ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾವಿರೋಧಶ್ಚಕ್ರಕಾಽಪ್ರವೇಶಶ್ಚ || 14-16 ||

ಯಸ್ತ್ವಾತ್ಮರತಿರೇವ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮತೃಪ್ತಶ್ಚ ಮಾನವಃ |
ಆತ್ಮನ್ಯೇವ ಚ ಸನ್ತುಷ್ಟಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ||17 ||

ತೃಪ್ತಿಸನ್ತೋಷಶಬ್ದಯೋಃ ಪರ್ಯಾಯತ್ವೇಽಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾ ತೃಪ್ತಃ ಪರಮಾತ್ಮನಿ
ತೃಪ್ತ ಇತಿ ವಿಶೇಷಃ |

'ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸಾದಾದ್ರತಿಮಾಂಸ್ತುಷ್ಟೋ ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸಾದತಃ |
ವಿಷ್ಣಾವೇವಾತಿತೃಪ್ತಶ್ಚ ಮುಕ್ತೋಽಸೌ ವಿಧ್ಯಗೋಚರಃ' ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ |
'ರತಿರಾನನ್ದ ಉದ್ದಿಷ್ಟಸ್ತೃಪ್ತಿಸ್ತು ಕೃತಕೃತ್ಯತಾ |
ಪ್ರೀತಿಸ್ತು ದ್ವಿವಿಧಃ ಸ್ನೇಹಃ ಕರ್ಮಜೋ ನಿಜ ಏವ ಚ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
'ಸಂತೋಷಸ್ತೃಪ್ತಿರಾಪೂರ್ತಿಃ ಪ್ರೀತಿಃ ಪರ್ಯಾಯವಾಚಕಾಃ' ಇತ್ಯಭಿಧಾನಮ್|| 17 ||

ನೈವ ತಸ್ಯ ಕೃತೇನಾರ್ಥೋ ನಾಕೃತೇನೇಹ ಕಶ್ಚನ |
ನ ಚಾಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಕಶ್ಚಿದರ್ಥವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ || 18 ||

ತಸ್ಮಾದಾಸಕ್ತಃ ಸತತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚರ |
ಆಸಕ್ತೋ ಹ್ಯಾಚರನ್ ಕರ್ಮ ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ ಪೂರುಷಃ || 19 ||

ಯಸ್ಮಾದಮುಕ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಮಸ್ತ್ಯೇವ ತಸ್ಮಾದಸಕ್ತಃ | ಆಸಕ್ತ ಆಚರನ್ನೇವ ಯಸ್ಮಾತ್
ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ | ಮುಕ್ತಸ್ಯೈವ ಕಾರ್ಯಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯೇವಕಾರಾರ್ಥೋಽಪಿ ಯಸ್ತ್ವಿತಿ
ತುಶಬ್ದೇನಾವಗತಃ | 'ತಸ್ಮಾತ್ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚರೇತ್' ಇತ್ಯುಪಸಂಹಾರ-
ವಿರೋಧಶ್ಚಾನ್ಯಥಾ |

'ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾ ಬ್ರಹ್ಮರತಾ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಸುತರ್ಪಿತಾಃ |
ಪಾಣ್ಡವಾನಾಂ ಚ ಮುಕ್ತಾನಾಮನ್ತರಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಹಿ' ಇತಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವವಚನಾಚ್ಚ
ನಾರ್ಜುನಸ್ಯಾಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿತಾ |

ಆತ್ಮರತಿರೇವ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯೇವಶಬ್ದೇನ ಮುಕ್ತಾನಾಮೇಭ್ಯೋಽ ವಿಶೇಷೋ ದರ್ಶಿತಃ |
ಏಷಾಂ ಕದಾಚಿದ್ದುಃಖಾಭಾಸಸ್ಯಾಪಿ ಭಾವಾತ್ || 18-19 ||

ಕರ್ಮಣೈವ ಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಿತಾ ಜನಕಾದಯಃ |
ಲೋಕಸಙ್ಗ್ರಹಮೇವಾಪಿ ಸಮ್ಪಶ್ಯನ್ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ || 20 ||

'ಸಹೈವ ಕರ್ಮಣಾ ಸಿದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಿತಾ ಜನಕಾದಯಃ |
ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾ ಅಪಿ ತತಃ ಕಾರ್ಯಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತಮ್' ಇತಿ ಚ
'ಅಜ್ಞಾನಾಂ ಜ್ಞಾನದಂ ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಲೋಕಸಙ್ಗ್ರಹಾತ್ |
ಅದ್ಧೈವ ತುಷ್ಟಿದಂ ಮಹ್ಯಂ ಸಾ ಮುಕ್ತಾನನ್ದಪೂರ್ತಿದಾ ||
'ಮಮೈವ ಕೇವಲಂ ನಾಸ್ತಿ ಕೇನಾಪ್ಯರ್ಥಸ್ತಥಾಽಪ್ಯಹಮ್ |
ಕರ್ಮಕೃಲ್ಲೋಕರಕ್ಷಾಯೈ ತಸ್ಮಾತ್ ಕುರ್ವೀತ ಮತ್ಪರಃ'
ಇತಿ ಕೃಷ್ಣಸಂಹಿತಾಯಾಮ್ || 20 ||

ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ ತದೇವೇತರೋಽ ಜನಃ |
ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ || 21 ||

ನ ಮೇ ಪಾರ್ಥಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಞ್ಚನ |
ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವ್ಯಂ ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ || 22 ||

'ರಕ್ಷಯಾ ವಾಽಥ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾ ವಾ ಸಂಹೃತ್ಯಾದೇರ್ನ ತು ಕ್ವಚಿತ್ |
ಅರ್ಥೋಽ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತಥಾಽಪ್ಯೇಷಾ ಸ್ವಭಾವಾತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಕೃತ್ |
ಮತ್ತೋಽ ನೃತ್ತಾದಿಕಂ ಯದ್ವತ್ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸುಖವಿಶೇಷತಃ |
ಪರಮಾನನ್ದರೂಪತ್ವಾತ್ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಣುಸ್ತಥೈವ ತು' ಇತಿ ಬರ್ಕಶ್ರುತಿಃ || 22

ಯದಿ ಹ್ಯಹಂ ನ ವರ್ತೇಯಂ ಜಾತು ಕರ್ಮಣ್ಯತನ್ದ್ರಿತಃ |
ಮಮ ವರ್ತ್ಮಾನುವರ್ತನ್ತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ || 23 ||

ಉತ್ಸೀದೇಯುರಿಮೇ ಲೋಕಾ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಕರ್ಮ ಚೇದಹಮ್ |
ಸಙ್ಕರಸ್ಯ ಚ ಕರ್ತಾ ಸ್ಯಾಮುಪಹನ್ಯಾಮಿಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ || 24 ||

ಸಕ್ತಾಃ ಕರ್ಮಣ್ಯವಿದ್ವಾಂಸೋ ಯಥಾ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಭಾರತ |
ಕುರ್ಯಾದ್ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಥಾಽಸಕ್ತಶ್ಚಿಕೀರ್ಷುರ್ಲೋಕಸಙ್ಗ್ರಹಮ್ || 25 ||

ನ ಬುದ್ಧಿಭೇದಂ ಜನಯೇದಜ್ಞಾನಾಂ ಕರ್ಮಸಙ್ಗಿನಾಮ್ |
ಜೋಷಯೇತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ ಯುಕ್ತಃ ಸಮಾಚರನ್ || 26 ||

ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ |
ಅಹಙ್ಕಾರವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಽಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ || 27 ||

ತತ್ತ್ವವಿತ್ ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಯೋಃ |
ಗುಣಾ ಗುಣೇಷು ವರ್ತನ್ತ ಇತಿ ಮತ್ವಾ ನ ಸಜ್ಜತೇ || 28 ||

ಪ್ರಕೃತೇರ್ಗುಣಸಂಮೂಢಾಃ ಸಜ್ಜನ್ತೇ ಗುಣಕರ್ಮಸು |
ತಾನಕೃತ್ಸ್ನವಿದೋ ಮನ್ದಾನ್ಕೃತ್ಸ್ನವಿನ್ನ ವಿಚಾಲಯೇತ್ || 29 ||

ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ |
ನಿರಾಶೀರ್ನಿರ್ಮಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ವಿಗತಜ್ವರಃ || 30 ||

ಯೇ ಮೇ ಮತಮಿದಂ ನಿತ್ಯಮನುತಿಷ್ಠನ್ತಿ ಮಾನವಾಃ |
ಶ್ರದ್ಧಾವನ್ತೋಽನಸೂಯನ್ತೋ ಮುಚ್ಯನ್ತೇ ತೇಽಪಿ ಕರ್ಮಭಿಃ||31||

ಯೇ ತ್ವೇತದಭ್ಯಸೂಯನ್ತೋ ನಾನುತಿಷ್ಠನ್ತಿ ಮೇ ಮತಮ್ |
ಸರ್ವಜ್ಞಾನವಿಮೂಢಾಂಸ್ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ ನಷ್ಟಾ ನಚೇತಸಃ || 32 ||

ಸದೃಶಂ ಚೇಷ್ಟತೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಜ್ಞಾನವಾನಪಿ |
ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ|| 33 ||

‘ನಾಹಂ ಕರ್ತಾ ಹರಿಃ ಕರ್ತಾ ತತ್ಪೂಜಾ ಕರ್ಮ ಚಾಖಿಲಮ್ |
ತಥಾಽಪಿ ಮತ್ಕೃತಾ ಪೂಜಾ ತತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ನಾನ್ಯಥಾ |

ತದ್ಭಕ್ತಿಸ್ತತ್ಫಲಂ ಮಹ್ಯಂ ತತ್ಪ್ರಸಾದಃ ಪುನಃ ಪುನಃ |

ಕರ್ಮನ್ಯಾಸೋ ಹರಾವೇವಂ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತೃಪ್ತಿಕರಃ ಸದಾ |

ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವತನ್ತ್ರ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋರೇವ ನ ಚಾನ್ಯಗಮ್ |

ತದಧೀನಂ ಸ್ವತನ್ತ್ರತ್ವಂ ಸ್ವಾವರಾಪ್ಯೇಕ್ಷಯೈವ ತು |

ಜೀವಸ್ಯ ವಿಕೃತಿರ್ನಾಮ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಜಡಸಂಶ್ರಯಮ್ |

ಪುಮಾನ್ ದೋಗ್ಧಾ ಚ ಗೌರ್ದೋಗ್ಧ್ರೀಸ್ತನೋ ದೋಗ್ಧೇತಿವತ್ ಕ್ರಮಾತ್' – ಇತಿ

ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕವಚನಾದೀಶ್ವರಜೀವಪ್ರಕೃತ್ಯಾದೀನಾಂ ಕರ್ತೃತ್ವಮಕರ್ತೃತ್ವಂ ಚ

ವಿಭಾಗೇನ ಜ್ಞಾತವ್ಯಂ ಸರ್ವತ್ರ |

'ಕ್ವಚಿತ್ ಸ್ವಭಾವಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕಾ |

ಕ್ವಚಿತ್ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಕರ್ತೃತ್ವಾದ್ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಹರಿಃ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |

'ಸ್ವಭಾವತಸ್ತ್ರಿವಿಧಾ ಜೀವಾ ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಮಾಃ |

ಉತ್ತಮಾಸ್ತತ್ರ ದೇವಾದ್ಯಾ ಮರ್ತ್ಯಮಧ್ಯಾಸ್ತು ಮಧ್ಯಮಾಃ |

ಅಧಮಾ ಅಸುರಾದ್ಯಾಶ್ಚ ನೈಷಾಮಸ್ತ್ಯನ್ಯಥಾಭವಃ |

ಶರೀರಮಾತ್ರಾನ್ಯಥಾತ್ವೇ ಸ್ವಜಾತಿಂ ಪುನರೇಷ್ಯತಿ |

ಉತ್ತಮಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾಸ್ತು ಸೃತಿಯೋಗ್ಯಾಸ್ತು ಮಧ್ಯಮಾಃ |

ಅಪರೇಽನ್ಧನ್ತಮೋಯೋಗ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧನಪೂರ್ತಿತಃ |

ಪೂರ್ತ್ಯಭಾವೇನ ಸರ್ವೇಷಾಮನಾದಿಃ ಸಂಸೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಾ |

ನೈವ ಪೂರ್ತಿಶ್ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಕಾಲಹರೀಚ್ಛಯಾ |

ಅತೋಽನುವರ್ತತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸಂಸಾರೋಽಯಮನಾದಿಮಾನ್ |

ಅತೋಽಧಮಾನಾಂ ಜೀವಾನಾಂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಾದಯೋಽಖಿಲಾಃ |

ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾ ಗುಣಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಮಧ್ಯಮರ್ತ್ಯೇಷು ಮಿಶ್ರಿತಾಃ |

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಾದ್ಯಾ ದೇವತಾದಿಷು |

ಕಾರ್ಯತೇ ಹ್ಯವಶಃ ಕರ್ಮ ಸರ್ವೈಸ್ಸ್ವೈಃ ಪ್ರಾಕೃತೈರ್ಗುಣೈಃ |

ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗುಣಾನೇತಾನ್ ಹೇತುಂ ಕೃತ್ವೈವ ವಿಷ್ಣುನಾ |

ಕರ್ಮಸು ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಷು ಕರ್ತಾಽಹಮಿತಿ ಮೂಢಧೀಃ |

ಮನ್ಯತೇ ತತ್ತ್ವವಿದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ಗುಣಾ ಇಚ್ಛಾದಯಸ್ತು ಯೇ |

ಸ್ವಾಭಾವಿಕೇಷು ಜೀವಸ್ಯ ಕಾಮಾದ್ಯೇಷು ಸದೈವ ತು |

ಪ್ರೇರಕತ್ವೇನ ವರ್ತನ್ತೇ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮ್ ಮಮ ನ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಇತಿ ಮತ್ವಾ ನ ಸಕ್ತಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಯ ಭವತಿ ಪ್ರಭುಃ |
ಸ್ವಭಾವಗುಣಸಮ್ಮೂಢಾ ಜ್ಞಾನಾದಿಗುಣವತ್ತರಮ್ |
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯೇಣೈವ ಕರ್ತಾರಂ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರತಿಜಾನತೇ |
ತಾನ್ ಗುಣಾನ್ ಕರ್ಮ ತಚ್ಚೈವ ವಿಷ್ಣ್ವಧೀನಂ ನ ತೇ ವಿದುಃ |
ತೇಷ್ವಯೋಗ್ಯೇಷು ತತ್ವಜ್ಞಸ್ತತ್ವಂ ನಾತಿ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್ |
ವದೇದ್ವಿವಾದರೂಪೇಣ ನೋಪದೇಶಾತ್ಮನಾ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಸಭಾರೂಪೇಣ ವಾ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಪೃಷ್ಟೇಽವ್ಯಕ್ತಿಕೃದೇವ ವಾ |
ಬುದ್ಧ್ವಾ ಽಪ್ಯಸೌ ಯತೋ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಭಾವಾನುಗಚೇಷ್ಟಿತಃ |
ಸ್ವಭಾವಂ ಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ'
ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾಶಸಂಹಿತಾಯಾಮ್ || 27-33 ||

ಇನ್ದ್ರಿಯಸ್ಯೇನ್ದ್ರಿಯಸ್ಯಾರ್ಥೇ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ |
ತಯೋರ್ನ ವಶಮಾಗಚ್ಛೇತ್ ತೌ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಪನ್ಥಿನೌ || 34 ||

ಶ್ರೇಯಾನ್ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್ |
ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ || 35 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಅಥ ಕೇನ ಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಯಮ್ ಪಾಪಂ ಚರತಿ ಪೂರುಷಃ |
ಅನಿಚ್ಛನ್ನಪಿ ವಾರ್ಷ್ಣೇಯ ಬಲಾದಿವ ನಿಯೋಜಿತಃ || 36 ||

ಪರಮೇಶ್ವರಾದ್ದೇವೇಭ್ಯಶ್ಚಾ ವಾರ್ಕ್ತನಪ್ರೇರಕಂ ಪೃಚ್ಛತಿ | ಅಥ ಕೇನೇತಿ || 36 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ |
ಮಹಾಶನೋ ಮಹಾಪಾಪ್ಮಾ ವಿದ್ಧ್ಯೇನಮಿಹ ವೈರಿಣಮ್ || 37 ||

ಧೂಮೇನಾವ್ರಿಯತೇ ವಹ್ನಿರ್ಯಥಾದರ್ಶೋ ಮಲೇನ ಚ |
ಯಥೋಲ್ಬೇನಾವೃತೋ ಗರ್ಭಸ್ತಥಾ ತೇನೇದಮಾವೃತಮ್ || 38 ||

ಆವೃತಂ ಜ್ಞಾನಮೇತೇನ ಜ್ಞಾನಿನೋ ನಿತ್ಯವೈರಿಣಾ |
ಕಾಮರೂಪೇಣ ಕೌನ್ತೇಯ ದುಷ್ಪೂರೇಣಾನಲೇನ ಚ || 39 ||

‘ಅಖಿಲಪ್ರೇರಕೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಸ್ತದವಾನ್ತರಾಃ |
ಅಸುರಾ ಅಶುಭೇಶ್ವೇವ ಕಾಮಾದೇರಭಿಮಾನಿನಃ ||
ತತ್ರ ಕಾಮಃ ಕಾಲನೇಮಿಃ ಸರ್ವಂ ಧೂಮಮಲೋಲ್ಬವತ್ |
ಶುಭಮಧ್ಯಾಧಮಜನಂ ಕ್ರಮಾದಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ ||
ಮಹಾಶನಸ್ಯ ತಸ್ಯೇದಂ ನಾಲಂ ತೇನಾನಲೋಽಗ್ನಿವತ್ |
ಭುಞ್ಜಾನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾವಿಷ್ಟೋ ಜ್ಞಾನಾಸ್ತ್ರೇಣೈವ ಹನ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತೇ |

ಜ್ಞಾನಾವರಣರೂಪೇಣೇದಮಾವೃಣೋತೀತ್ಯಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಪುನರಾಹ | ನ
ಕೇವಲಂ ದುಷ್ಪೂರೋ ನಾಲಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ ಚೇತ್ಯನಲಃ |

ಅಗ್ನೇರಪ್ಯನಲಃ ಕಾಮೋ ಯನ್ನಾಲಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಚ || 37-39 ||

ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರಸ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾನಮುಚ್ಯತೇ |
ಏತೈರ್ವಿಮೋಹಯತ್ಯೇಷ ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯ ದೇಹಿನಮ್ || 40 ||

ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಮಿನ್ದ್ರಿಯಾಣ್ಯಾದೌ ನಿಯಮ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ |
ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜಹಿ ಹ್ಯೇನಂ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನನಾಶನಮ್ || 41 ||

ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಪರಾಣ್ಯಾಹುರಿನ್ದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಮನಃ |
ಮನಸಸ್ತು ಪರಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಯೋ ಬುದ್ಧೇ ಪರತಸ್ತು ಸಃ || 42 ||

ಏವಂ ಬುದ್ಧೇ ಪರಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸಂಸ್ತಭ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ |
ಜಹಿ ಶತ್ರುಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾಮರೂಪಂ ದುರಾಸದಮ್ || 43 ||

|| ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

‘ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಪ್ರವರಾ ದೇವಾ ಇನ್ದ್ರಾದ್ಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾತ್ಮಕಾಃ|
ತೇಭ್ಯೋ ಮನೋಽಭಿಮಾನೀ ತು ರುದ್ರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಸರಸ್ವತೀ |
ಬುದ್ಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಪರಃ ಸ್ಮೃತಃ |
ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ವರಾಽತೋಽತೋ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್ |
ನ ತತ್ಸಮೋಽಧಿಕೋ ವೇತಿ ಹ್ಯಾನುಪೂರ್ವೀ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ |
ಯಥಾಕ್ರಮಪ್ರಬೋಧೇನ ನಾಶ್ಯಾಃ ಕಾಮಾದಿಶತ್ರವಃ |
ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಚ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಂ ವಿಷ್ಣೋರತುಲಮಞ್ಜಸಾ’ ಇತಿ ಚ |

‘ನ ಚೇನ್ದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಾ ಹ್ಯರ್ಥಾಃ’ ‘ರುದ್ರೋಽಹಙ್ಕೃತಿರೂಪಕಃ’ ಇತ್ಯಾದಿವಿರೋಧಃ|

‘ಸರ್ವಾಭಿಮಾನಿನೋ ದೇವಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಹ್ಯುತ್ತರೋತ್ತರಮ್ |
ಆಧಿಕ್ಯಂ ವಕ್ತುಮೇತೇಷಾಂ ಪೃಥಕ್ ಸ್ಥಾನಮುದೀರ್ಯತೇ |
ಆಧಿಕ್ಯಕ್ರಮ ಏವಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರತಾತ್ಪರ್ಯಮಿಷ್ಯತೇ |
ಸ್ಥಾನೇಷು ತ್ವವರೇಷಾಂ ಚ ಪರೇ ಸನ್ತಿ ನ ಚೇತರೇ |
ತಥಾಽಪಿ ಪಿತುರರ್ಥೋ ಯಃ ಪುತ್ರಸ್ಯಾಪ್ಯುಪಚರ್ಯತೇ |
ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಸರ್ವೇ ತದಭಿಮಾನಿನಃ’ ಇತಿ ಚ |
‘ಯತ್ರ ಹ ಕ್ವ ಚ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತತ್ಪಿತುರ್ಯತ್ರ ವಾ ಪಿತು-
ಸ್ತದ್ವಾ ಪುತ್ರಸ್ಯೇತ್ಯೇತದುಕ್ತಂ ಭವತಿ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತೇಶ್ಚ|
‘ಬಹುವಾಚಿನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಲಿಙ್ಗಪ್ರಕರಣಾದಿಭಿಃ|
ಪ್ರವೃತ್ತಿಹೇತೋಶ್ಚಾಧಿಕ್ಯಾನ್ನಿರ್ಣಯೋಽರ್ಥೇಷು ಗಮ್ಯತೇ’|| ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ ||
‘ಲಿಙ್ಗಾದಿಸಾಮ್ಯಂ ಯತ್ರ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಯೋಗಾಧಿಕ್ಯಮೇವ ತು |
ನಿರ್ಣಾಯಕಂ ಭವೇತ್ ತತ್ರ ತೇನ ಸ್ಯಾತ್ ಸುಬಹುಶ್ರುತಃ ‘ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕೇ||42||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವದ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತೇ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯೇ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಉಕ್ತಯೋರ್ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಣೋರುಭಯೋರ್ವಿಶೇಷವಿಸ್ತರಾತ್ಮಕೋಽಯಮಧ್ಯಾಯಃ|

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹಮವ್ಯಯಮ್ |
ವಿವಸ್ವಾನ್ ಮನವೇ ಪ್ರಾಹ ಮನುರಿಕ್ಷ್ವಾಕವೇಽಬ್ರವೀತ್ ||01||

ಏವಂ ಪರಮ್ಪರಾಪ್ರಾಪ್ತಮಿಮಂ ರಾಜರ್ಷಯೋ ವಿದುಃ |
ಸ ಕಾಲೇನೇಹ ಮಹತಾ ಯೋಗೋ ನಷ್ಟಃ ಪರನ್ತಪ ||02||

‘ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇನ್ದ್ರಸೂರ್ಯಾಣಾಂ ಯದ್ದತ್ತಂ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪುರಾ |
ಪಞ್ಚರಾತ್ರಾತ್ಮಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ವ್ಯಾಸೋಽದಾತ್ ಪಾಣ್ಡವೇಷು ತತ್ |
ತೇಷಾಮೇವಾವತಾರೇಷು ಸೇನಾಮಧ್ಯೇಽರ್ಜುನಾಯ ಚ |
ಪ್ರಾದಾದ್ಗೀತೇತಿನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಸಙ್ಕ್ಷೇಪೇಣಾಯುಯುತ್ಸವೇ |
ಯಥಾ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಥಾ ಜಾನನ್ತಿ ದೇವತಾಃ |
ಸರ್ವೇ ಕಾರ್ತಯುಗಾಶ್ಚೈವ ನೃಪಾಶ್ಚ ಮನುಪೂರ್ವಕಾಃ |
ಜ್ಞಾತವ್ಯಂ ಚೈವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಯಥಾ ಸರ್ವೈರ್ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ |
ತ್ರೇತಾದಿತ್ರಿಷು ಜಾತೈಶ್ಚ ಗೀತಾಯಾಂ ತದುದಾಹೃತಮ್ |
ಪಾಣ್ಡವಾದ್ಯಾಃ ಕ್ಷೇಮಕಾನ್ತಾಃ ಕರಿಷ್ಯನ್ತಿ ಚ ಜಾನತೇ |
ತಥೈವ ತೇನ ಗೀತಾಯಾ ನಾಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮಂ ಕ್ವಚಿತ್ |
ವೇದಾರ್ಥಪೂರ್ವಕಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಪಞ್ಚರಾತ್ರಂ ಯತೋಽಖಿಲಮ್|
ತತ್ಸಙ್ಕ್ಷೇಪಶ್ಚ ಗೀತೇಯಂ ತಸ್ಮಾನ್ನ್ಯಾಸ್ಯಾಃ ಸಮಂ ಕ್ವಚಿತ್’

ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತೇ|| 01 ||

ಸ ಏವಾಯಂ ಮಯಾ ತೇಽದ್ಯ ಯೋಗಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪುರಾತನಃ |
ಭಕ್ತೋಽಸಿ ಮೇ ಸಖಾ ಚೇತಿ ರಹಸ್ಯಂ ಹ್ಯೇತದುತ್ತಮಮ್ || 03 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಅಪರಂ ಭವತೋ ಜನ್ಮ ಪರಂ ಜನ್ಮ ವಿವಸ್ವತಃ |
ಕಥಮೇತದ್ವಿಜಾನೀಯಾಂ ತ್ವಮಾದೌ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಿತಿ || 04 ||

‘ಜಾನನ್ತೋऽಪಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಜ್ಞಾನಾಯ ಸ್ಥಾಪನಾಯ ವಾ |
ಪೃಚ್ಛನ್ತಿ ಸಾಧವೋ ಯಸ್ಮಾತ್ ತೇನ ಪೃಚ್ಛಸಿ ಪಾರ್ಥಿವ’ –
ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯವಚನಾನ್ನಾರ್ಜುನೋ ಭಗವನ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ || 04 ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಬಹೂನಿ ಮೇ ವ್ಯತೀತಾನಿ ಜನ್ಮಾನಿ ತವ ಚಾರ್ಜುನ |
ತಾನ್ಯಹಂ ವೇದ ಸರ್ವಾಣಿ ನ ತ್ವಂ ವೇತ್ಥ ಪರನ್ತಪ || 05 ||

ಅಜೋऽಪಿ ಸನ್ನವ್ಯಯಾತ್ಮಾ ಭೂತಾನಾಮೀಶ್ವರೋऽಪಿ ಸನ್ |
ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಸಮ್ಭವಾಮ್ಯಾತ್ಮಮಾಯಯಾ || 06 ||

ಆತ್ಮಮಾಯಯಾ –ಆತ್ಮೇಚ್ಛಯಾ | ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಸ್ವಭಾವಮ್ |
‘ದೇವಸ್ಯೈಷ ಸ್ವಭಾವೋऽಯಮ್’ ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಶ್ಚ | ಅತ ಏವ ಸ್ವಶಬ್ದೇನ
ವಿಶೇಷಣಂ ‘ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮವಷ್ಟಭ್ಯ’ ಇತ್ಯಾದಿಷು | ‘ಮಯಾऽಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರಕೃತಿಃ’
ಇತ್ಯಾದಿಷು ತು ನ ಸ್ವಶಬ್ದಃ | ‘ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಮ್’ ಇತ್ಯಾದಿಷು
ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವೇನ ಪ್ರತೀತೇರನ್ಯಾ | ಅತ್ರ ತು ಸ್ವಶಬ್ದಃ ಸ್ವರೂಪವಾಚೀ | ಸ್ವಭಾವ
ಇತ್ಯತ್ರಾಪಿ ಸ್ವಾಖ್ಯೋ ಭಾವಃ ಸ್ವಭಾವಃ | ಭಾವಶಬ್ದಸ್ತು ಸಮ್ಬನ್ಧಾಶಙ್ಕಾನಿವೃತ್ತಯೇ|
ಸ್ವಸ್ವಭಾವ ಇತಿ ತು ಸ್ವಸ್ವರೂಪಮಿತಿವದುಪಚಾರತ್ವಾಶಙ್ಕಾಂ ನಿವರ್ತಯತಿ |

‘ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ವಿಷ್ಣುರವ್ಯಯಃ |
ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕಂ ಕರೋತ್ಯದ್ಧಾ ಸ್ವಯಂ ಚ ಬಹುಧಾ ಭವೇತ್’

ಇತಿ ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿಃ|| 06||

ಯದಾ ಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ |
ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾऽऽತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್ || 07 ||

ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ |
ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಮ್ಭವಾಮಿ ಯುಗೇ ಯುಗೇ || 08 ||

ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ಚ ಮೇ ದಿವ್ಯಮೇವಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ |
ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನೈತಿ ಮಾಮೇತಿ ಸೋऽರ್ಜುನ || 09 ||

‘ಯೇಷಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ಜ್ಞಾನೇನ ಮುಕ್ತಿರುಕ್ತಾ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ |
ವೇದೇಷು ಚೇತಿಹಾಸೇಷು ಸಾ ತು ತೇಷಾಂ ಸಮುಚ್ಚಯಾತ್ |
ಏವಮೇವ ಶಮಾದೀನಾಂ ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಕಥಞ್ಚನ’

-ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತವಚನಾಜ್ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ಚೇತ್ಯಾದಿಷು ನ ತಾವನ್ಮಾತ್ರೇಣ ಮೋಕ್ಷಃ ||09||

ವೀತರಾಗಭಯಕ್ರೋಧಾ ಮನ್ಮಯಾ ಮಾಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ |
ಬಹವೋ ಜ್ಞಾನತಪಸಾ ಪೂತಾ ಮದ್ಭಾವಮಾಗತಾಃ || 10 ||

‘ಮಯಂ ಪ್ರಧಾನಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ಯೈರ್ಹರೇರ್ಮತಮ್ |
ಭಗವನ್ಮಯಾಸ್ತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ತೇ ಮುಚ್ಯನ್ತೇ ನ ಚಾಪರೇ’ ಇತಿ ಚ |
ಮಯಿ ಭಾವೋ ಮದ್ಭಾವಃ || 10 ||

ಯೇ ಯಥಾ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇ ತಾಂಸ್ತಥೈವ ಭಜಾಮ್ಯಹಮ್ |
ಮಮ ವರ್ತ್ಮಾನುವರ್ತನ್ತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ ||11||

ತಥೈವ ಭಜಾಮಿ| ತದನುಸಾರಫಲದಾನರೂಪೇಣ | ಅನ್ಯದೇವತಾಯಾಜಿನಾಮಪಿ ಮತ್ಸಮರ್ಪಣೇನ ವೈಷ್ಣವಮಾರ್ಗಾನುವರ್ತನೇನೈವ ಸಮ್ಯಕ್ ಫಲಂ ಭವತಿ |

‘ಅನ್ಯದೈವತಪೂಜಾಽಪಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನನ್ತೇ ಸಮರ್ಪಿತಾ |
ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಹೇತುಃ ಸ್ಯಾನ್ನಾನ್ಯಥಾ ತಂ ಭಜೇದ್ಧರಿಮ್’ ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ || 11 ||

ಕಾಙ್ಕ್ಷನ್ತಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಜನ್ತ ಇಹ ದೇವತಾಃ |
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಹಿ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ಕರ್ಮಜಾ || 12 ||

ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಶಃ |
ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾರಮಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧ್ಯಕರ್ತಾರಮವ್ಯಯಮ್ ||13||

‘ಸತ್ವಸತ್ವಾಧಿಕರಜೋರಜೋಭಿಸ್ತಮಸಾ ತಥಾ |
ವರ್ಣಾ ವಿಭಕ್ತಾಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಏವ ವೈಷ್ಣವಾಃ’ ಇತಿ ಚ |

ಕರ್ಮವಿಭಾಗಂ ‘ಶಮೋ ದಮ’ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ವಕ್ಷ್ಯತಿ |

ವೈಷ್ಣವಾಃ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಏವ ತಾಮಸಾ ಏವ ಚಾಪರೇ |
ದೌರ್ಲಭ್ಯಸುಲಭತ್ವೇನ ತೇಷಾಂ ವರ್ಣಾದಿಭಿನ್ನತಾ’ ಇತಿ ಚ |
‘ಸ್ವಾಭಾವಿಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಃ ಶಮಾದ್ಯೈರೇವ ಭಿದ್ಯತೇ |
ಯೋನಿಭೇದಕೃತೋ ಭೇದೋ ಜ್ಞೇಯ ಔಪಾಧಿಕಸ್ತ್ವಯಮ್

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಶ್ಚಾನುಗತಾ ಸರ್ವವರ್ಣೇಷು ವಿಶ್ವತಿಮ್ |
ಆರಭ್ಯ ಹೀಯತೇಽಥಾಪಿ ಭೇದಃ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಸ್ತತಃ' ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ |
'ಕರ್ತಾಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರಕರ್ತೇತಿ ಚ ಕಥ್ಯತೇ |
ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಯತೋ ನಾನ್ಯಃ ಸ್ವತನ್ತ್ರತ್ವಾತ್ ಪರಾತ್ಮನಃ' ಇತಿ ಚ |

ಅಪಿ ಶಬ್ದೋ ಗುಣಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥಃ |
ಕರ್ತಾ ಮೇ ನಾಸ್ತೀತ್ಯಪಿ ವಿದ್ಧೀತಿ || 13 ||

ನ ಮಾಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲಿಮ್ಪನ್ತಿ ನ ಮೇ ಕರ್ಮಫಲೇ ಸ್ಪೃಹಾ |
ಇತಿ ಮಾಂ ಯೋಽಭಿಜಾನಾತಿ ಕರ್ಮಭಿರ್ನ ಸ ಬಧ್ಯತೇ || 14 ||

ಜೀವಭೇದನಿವೃತ್ಯರ್ಥಂ ಮಾಮಿತಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ ||

ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಪೂರ್ವೈರಪಿ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ |
ಕುರು ಕರ್ಮೈವ ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂ ಪೂರ್ವೈಃ ಪೂರ್ವತರಂ ಕೃತಮ್ || 15 ||

ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಕಿಮಕರ್ಮೇತಿ ಕವಯೋಽಪ್ಯತ್ರ ಮೋಹಿತಾಃ |
ತತ್ ತೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇಽಶುಭಾತ್ || 16 ||

ಕರ್ಮಣೋ ಹ್ಯಪಿ ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ಚ ವಿಕರ್ಮಣಃ |
ಅಕರ್ಮಣಶ್ಚ ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ಗಹನಾ ಕರ್ಮಣೋ ಗತಿಃ || 17||

ಕರ್ಮಾಪಿ ನೋ ಮತ್ತ ಇತಿ ಬೋದ್ಧವ್ಯಮಿತ್ಯಾದಿ || 17 ||

ಕರ್ಮಣ್ಯಕರ್ಮ ಯಃ ಪಶ್ಯೇದಕರ್ಮಣಿ ಚ ಕರ್ಮ ಯಃ |
ಸ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಸ ಯುಕ್ತಃ ಕೃತ್ಸ್ನಕರ್ಮಕೃತ್ || 18 ||

ಕರ್ಮಣಿ ಜೀವೇ ಅಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದಕರ್ಮ| ಕರ್ಮವಿಧಿಫಲಯೋರಭಾವಾತ್ | ಅಕರ್ಮಣಿ ವಿಷ್ಣೌ| ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾತ್ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಮ್|

'ಕರೋಽಸ್ಮಿನ್ ಮೀಯತ ಇತಿ ಕರ್ಮ ಜೀವ ಉದಾಹೃತಃ |
ವಿಧಿಶಬ್ದೇನಾಮಿತತ್ವಾದಕರ್ಮ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಃ' ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ ||

ಕರ ಇತಿ ಸಕಾರಾನ್ತೋಽದೃಷ್ಟವಾಚೀ| ಕ್ರಿಯವಾಚೀ ವಾ | ತದಧೀನತ್ವಾತ್ | ಪ್ರಸಿದ್ಧಶ್ಚ ಜೀವೇ ಕರ್ಮಶಬ್ದಃ ಪಞ್ಚರಾತ್ರೇ| ಕೃತ್ಸ್ನಫಲತ್ವಾತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಕರ್ಮಕೃತ್ || 18 ||

ಯಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಸಮಾರಮ್ಭಾಃ ಕಾಮಸಙ್ಕಲ್ಪವರ್ಜಿತಾಃ ।
ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿದಗ್ಧಕರ್ಮಾಣಂ ತಮಾಹುಃ ಪಣ್ಡಿತಂ ಬುಧಾಃ ॥ 19 ॥

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕರ್ಮಫಲಾಸಙ್ಗಂ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತೋ(ऽ) ನಿರಾಶ್ರಯಃ ।
ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿಪ್ರವೃತ್ತೋಽಪಿ ನೈವ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಕರೋತಿ ಸಃ ॥ 20 ॥

ಅನಿರಾಶ್ರಯೋ ಭಗವದಾಶ್ರಯತ್ವಾತ್ ॥ 20 ॥

ನಿರಾಶೀರ್ಯತಚಿತ್ತಾತ್ಮ ತ್ಯಕ್ತಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹಃ ।
ಶಾರೀರಂ ಕೇವಲಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ ನಾಪ್ನೋತಿ ಕಲ್ಬಿಷಮ್ ॥ 21 ॥

ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸನ್ತುಷ್ಟೋ ದ್ವನ್ದ್ವಾತೀತೋ ವಿಮತ್ಸರಃ ।
ಸಮಃ ಸಿದ್ಧಾವಸಿದ್ಧೌ ಚ ಕೃತ್ವಾಽಪಿ ನ ನಿಬಧ್ಯತೇ ॥ 22 ॥

ಗತಸಙ್ಗಸ್ಯ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಿತಚೇತಸಃ ।
ಯಜ್ಞಾಯಾಚರತಃ ಕರ್ಮ ಸಮಗ್ರಂ ಪ್ರವಿಲೀಯತೇ ॥ 23 ॥

ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನಾತ್ ॥ 23 ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹವಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹುತಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗನ್ತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮಾಧಿನಾ ॥24॥

ಕಥಮಭಿಮಾನತ್ಯಾಗಃ? – ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಮಿತ್ಯಾದಿ । ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರ್ಪಣಂ – ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ।
ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹವಿಃ। ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಗ್ನೌ । ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕರ್ಮ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಹ ।
ಸಮಾಧಿರಪಿ ತದಧೀನ ಇತ್ಯರ್ಥಃ।

'ಏಕೋ ಸ್ವತನ್ತ್ರೋ ಭಗವಾಂಸ್ತದೀಯಂ ತ್ವನ್ಯದುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಭಾರತೇ॥24॥

ದೈವಮೇವಾಪರೇ ಯಜ್ಞಂ ಯೋಗಿನಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ ।
ಬ್ರಹ್ಮಗ್ನಾವಪರೇ ಯಜ್ಞಂ ಯಜ್ಞೇನೈವೋಪಜುಹ್ವತಿ ॥ 25 ॥

ದೈವಂ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಯಜ್ಞ ಇತ್ಯುಪಾಸತೇ। ಸ್ವಭೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ ಸ್ವಯಮೇವ ಯಜ್ಞಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯಾಗ್ನೌ ಕ್ರಿಯಾಯಜ್ಞಂ ತೇನೈವ ಯಜ್ಞಾಖ್ಯೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಮರ್ಪಯನ್ತಿ॥25॥

ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನೀನ್ದ್ರಿಯಾಣ್ಯನ್ಯೇ ಸಂಯಮಾಗ್ನಿಷು ಜುಹ್ವತಿ ।
ಶಬ್ದಾದೀನ್ ವಿಷಯಾನನ್ಯ ಇನ್ದ್ರಿಯಾಗ್ನಿಷು ಜುಹ್ವತಿ ॥ 26 ॥

ತತ್ಪೂಜಾತ್ವೇನ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿಸಂಯಮಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ। ತತ್ಪೂಜಾತ್ವೇನ ವಿಷಯಾನ್ ಭುಞ್ಜತೇ॥26॥

ಸರ್ವಾಣೀನ್ದ್ರಿಯಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಕರ್ಮಾಣಿ ಚಾಪರೇ।
ಆತ್ಮಸಂಯಮಯೋಗಾಗ್ನೌ ಜುಹ್ವತಿ ಜ್ಞಾನದೀಪಿತೇ ॥ 27 ॥

ತತ್ಪೂಜಾತ್ವೇನೇನ್ದ್ರಿಯಾದಿಸಂಯಮಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ। ಯಜ್ಞೇನೈವೇತಿ ಸರ್ವತ್ರಾಪ್ಯನ್ವೀಯತೇ।

'ತೇನೈವ ತಂ ಪೂಜಯೇದ್ವಾ ವಿಹಿತೈರ್ವಾಽನ್ಯಸಾಧನೈಃ।
ಸ ಏವ ವಿಷ್ಣೋರ್ಯಜ್ಞಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಾನಸೋ ವಾ ಸಬಾಹ್ಯಕಃ'

ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತೇ ॥27॥

ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞಾಸ್ತಪೋಯಜ್ಞಾ ಯೋಗಯಜ್ಞಾಸ್ತಥಾಽಪರೇ।
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಯತಯಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಾಃ ॥ 28 ॥

ಅಪಾನೇ ಜುಹ್ವತಿ ಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣೇಽಪಾನಂ ತಥಾಽಪರೇ ।
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗತೀರುದ್ಧ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಾಯಣಾಃ ॥ 29 ॥

ಅಪರೇ ನಿಯತಾಹಾರಾಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಾಣೇಷು ಜುಹ್ವತಿ।
ಸರ್ವೇಽಪ್ಯೇತೇ ಯಜ್ಞವಿದೋ ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತಕಲ್ಮಷಾಃ ॥30॥

ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಮೃತಭುಜೋ ಯಾನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್।
ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತ್ಯಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕುತೋಽನ್ಯಃ ಕುರುಸತ್ತಮ ॥ 31 ॥

ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾ ಯಜ್ಞಾ ವಿತತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮುಖೇ।
ಕರ್ಮಜಾನ್ ವಿದ್ಧಿತಾನ್ ಸರ್ವಾನೇವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ॥ 32 ॥

ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನೀತ್ಯಾದಿಷ್ವಿಜ್ಯಾನುಕ್ತೇರಿಜ್ಯೋಽನ್ಯಃ ಇತಿ ಶಙ್ಕಾಂ ನಿವಾರಯತಿ – ವಿತತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮುಖ ಇತಿ।

'ಸರ್ವಯಜ್ಞೈಃ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಯಾಜ್ಯಂ ವಿಷ್ವಾಖ್ಯಮವ್ಯಯಮ್' ಇತಿ ಚ ॥ 32 ॥

ಶ್ರೇಯಾನ್ ದ್ರವ್ಯಮಯಾದ್ಯಜ್ಞಾತ್ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಃ ಪರನ್ತಪ।
ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ ॥ 33 ॥

ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಖಿಲಮಾಸಮನ್ತಾದಲ್ಪಂ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ | ಜ್ಞಾನೇ ಜಾತೇ ಪೂರ್ಯತೇ |

'ಸಮಾಪ್ತವಿದ್ಯಾನ್ ಧನುಷಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನ್ ಯಾನ್ ಸಪ್ತ ಮನ್ಯಸೇ'

ಇತಿಮತ್ ಸಮಾಪ್ತಿಶಬ್ದೋಽತ್ರ ಪೂರ್ತಿವಾಚೀ | ಜ್ಞಾನಾಸಿನಾಽಽತ್ಮನಃ |

'ಛಿತ್ತ್ವೈನಂ ಸಂಶಯಂ ಯೋಗಮಾತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ' ಇತಿ ಪುನರ್ಯೋಗಕಥನಾತ್ || 33 ||

ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ಪರಿಪ್ರಶ್ನೇನ ಸೇವಯಾ|
ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯನ್ತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ || 34 ||

'ಜ್ಞಾನಂ ತೇಽಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮ್' ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ ಸ್ವಯಮೇವೋಪದೇಕ್ಷ್ಯತಿ||34||

ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನ ಪುನರ್ಮೋಹಮೇವಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಪಾಣ್ಡವ |
ಯೇನ ಭೂತಾನ್ಯಶೇಷೇಣ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮನ್ಯಥೋ ಮಯಿ || 35 ||

'ಆತ್ಮನಿ ವ್ಯಾಪ್ತೇ ಮಯಿ| ಅಥೋ ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಾಪ್ತತ್ವಾದೇವ || 35 ||

ಅಪಿ ಚೇದಸಿ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಪಾಪಕೃತ್ತಮಃ |
ಸರ್ವಂ ಜ್ಞಾನಪ್ಲವೇನೈವ ವೃಜಿನಂ ಸನ್ತರಿಷ್ಯಸಿ || 36 ||

ಯಥೈಧಾಂಸಿ ಸಮಿದ್ಧೋಽಗ್ನಿರ್ಭಸ್ಮಸಾತ್ ಕುರುತೇಽರ್ಜುನ |
ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ ಕುರುತೇ ತಥಾ || 37 ||

ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ |
ತತ್ ಸ್ವಯಂ ಯೋಗಸಂಸಿದ್ಧಃ ಕಾಲೇನಾತ್ಮನಿ ವಿನ್ದತಿ || 38 ||

ಶ್ರದ್ಧಾವಾꣳಲಭತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಮತ್ಪರಃ ಸಂಯತೇನ್ದ್ರಿಯಃ |
ಜ್ಞಾನಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಾಂ ಶಾನ್ತಿಮಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ || 39 ||

ಅಜ್ಞಶ್ಚಾಶ್ರದ್ಧಧಾನಶ್ಚ ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ |
ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತಿ ನ ಪರೋ ನ ಸುಖಂ ಸಂಶಯಾತ್ಮನಃ || 40 ||

ಯೋಗಸಂನ್ಯಸ್ತಕರ್ಮಾಣಂ ಜ್ಞಾನಸಞ್ಛಿನ್ನಸಂಶಯಮ್ |
ಆತ್ಮವನ್ತಂ ನ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬಧ್ನನ್ತಿ ಧನಞ್ಜಯ || 41 ||

ಆತ್ಮವನ್ತಮ್ – ಪರಮಾತ್ಮಭಕ್ತಮ್||41||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ತಸ್ಮಾದಜ್ಞಾನಸಂಭೂತಮ್ ಹೃತ್ಸ್ಥಂ ಜ್ಞಾನಾಸಿನಾತ್ಮನಃ |
ಛಿತ್ತ್ವೈನಂ ಸಂಶಯಂ ಯೋಗಮಾತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಭಾರತ || 42 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||



ಅಥ ಪಞ್ಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಯೋಗಸಂನ್ಯಾಸಯೋರ್ಲಕ್ಷಣಂ ಸ್ಪಷ್ಟಯತ್ಯೇನೇನಾಧ್ಯಾಯೇನ -

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಸನ್ನ್ಯಾಸಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಕೃಷ್ಣ ಪುನರ್ಯೋಗಂ ಚ ಶಂಸಸಿ |
ಯಚ್ಛ್ರೇಯ ಏತಯೋರೇಕಂ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಸುನಿಶ್ಚಿತಮ್ || 01 ||

ಯೋಗಸಂನ್ಯಸ್ತಕರ್ಮಾಣಮಿತ್ಯಾದೌ ನ್ಯಾಸಶಬ್ದಃ ಸರ್ವಕರ್ಮತ್ಯಾಗವಿಷಯ ಇತ್ಯಾಶಙ್ಕ್ಯ ಯೋಗಸಂನ್ಯಾಸಯೋರ್ಭಿನ್ನಪುನ್ನಿಷ್ಠತ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ಪೃಚ್ಛತಿ – ಸಂನ್ಯಾಸಮಿತಿ || 01 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಸನ್ನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಯೋಗಶ್ಚ ನಿಃಶ್ರೇಯಸಕರಾವುಭೌ |
ತಯೋಸ್ತು ಕರ್ಮಸನ್ನ್ಯಾಸಾತ್ ಕರ್ಮಯೋಗೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ || 02 ||

ಏಕಪುಂಯೋಗ್ಯಾವೇತೌ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಯೋಗ ಏವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತಿ ಪರಿಹಾರಾಭಿಪ್ರಾಯಃ| ಉಭೌ ಸಮುಚ್ಚಿತೌ |
'ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ದುಃಖಮಾಪ್ತುಮಯೋಗತಃ' ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್||02||

ಜ್ಞೇಯಃ ಸ ನಿತ್ಯಸನ್ನ್ಯಾಸಿ ಯೋ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ನ ಕಾಙ್ಕ್ಷತಿ |
ನಿರ್ದ್ವನ್ದ್ವೋ ಹಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸುಖಂ ಬನ್ಧಾತ್ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || 03 ||

ದ್ವೇಷಾದಿವರ್ಜನಮೇವ ಸನ್ನ್ಯಾಸಶಬ್ದಾರ್ಥೋ ನ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮೋಽತ್ರಾಭಿಪ್ರೇತ ಇತ್ಯಾಹ- ಜ್ಞೇಯ ಇತಿ | ನ ಚ 'ಕಾಮ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನ್ಯಾಸಮ್' ಇತ್ಯನೇನ ವಿರೋಧಃ ತೇನಾಽಪಿ ಸಹಿತಸ್ಯ ನ್ಯಾಸತ್ವಾತ್ | ನ ಚ ತ್ಯಾಗಸ್ಯ ಪೃಥಗ್ವಚನಾದ್ವಿರೋಧಃ | ಕುರುಪಾಣ್ಡವವನ್ನ್ಯಾಸಾವಾನ್ತರಭೇದತ್ವಾತ್ ತ್ಯಾಗಸ್ಯ||03||

ಸಾಙ್ಖ್ಯಯೋಗೌ ಪೃಥಗ್ಬಾಲಾಃ ಪ್ರವದನ್ತಿ ನ ಪಣ್ಡಿತಾಃ |
ಏಕಮಪ್ಯಾಸ್ಥಿತಃ ಸಮ್ಯಗುಭಯೋರ್ವಿನ್ದತೇ ಫಲಮ್ || 04 ||

ಬಾಲಾಸ್ತು ನ್ಯಾಸಶಬ್ದೇನ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಮೇವ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ತತ್ಸ್ಥಾನಾಮೇವ ಸಾಙ್ಖ್ಯಶಬ್ದೋದಿತಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರೋ ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಮೇವ ಯೋಗಶಬ್ದೋದಿತಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಇತಿ ಮನ್ಯನ್ತೇ | ತನ್ನ ಪಣ್ಡಿತಾ ಮನ್ಯನ್ತೇ | ಕುತಃ ?

ಯಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಂ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಂ ಚ ಸಮ್ಯಗಾಸ್ಥಿತ ಉಭಯೋರಪಿ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ || 04 ||

ಯತ್ ಸಾಙ್ಖ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ್ಥಾನಂ ತದ್ಯೋಗೈರಪಿ ಗಮ್ಯತೇ |
ಏಕಂ ಸಾಙ್ಖ್ಯಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ || 05 ||

ತಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಕರ್ಮಾಣ್ಯನುಷ್ಠೇಯಮ್| ಕರ್ಮಿಣಾಮಪಿ ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಂ ಜ್ಞಾತವ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ | ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾ ಕರ್ಮಣಃ ಸಮ್ಯಗನುಷ್ಠಾನಂ ಭವತಿ |

‘ನಿಷ್ಕಾಮಂ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಮಿಹ ಚೋಚ್ಯತೇ |
ನಿವೃತ್ತಂ ಸೇವಮಾನಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಭ್ಯೇತಿ ಸನಾತನಮ್ |
ಬುದ್ಧ್ವಾಽವಿಹಿಂಸನ್ ಪುಷ್ಪೈರ್ವಾ ಪ್ರಣವೇನ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ |
ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೂಲಮನ್ತ್ರೇಣ ವಾ ಯತಿಃ |
ಮುಕ್ತಿರಸ್ತೀತಿ ನಿಯಮೋ ಬ್ರಹ್ಮದೃಗ್ಯಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ |
ತಸ್ಯಾಪ್ಯಾನನ್ದವೃದ್ಧಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವೈಷ್ಣವಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವತಃ|
ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮದೃಶಾ ಹೀನಂ ನ ಮುಖ್ಯಮಿತಿ ಕೀರ್ತಿತಮ್ |
ತಸ್ಮಾತ್ ಕರ್ಮೇತಿ ತತ್ ಪ್ರಾಹುರ್ಯತ್ಕೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶಿನಾ |
ಏತಸ್ಮಿನ್ನ್ಯಾಸಿನಾಂ ಲೋಕಂ ಸಂಯಾನ್ತಿ ಗೃಹಿಣೋಽಪಿ ಹಿ |
ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಃ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಃ ಇತಿ ಭೇದಸ್ತತೋ ನ ಹಿ |
ತಸ್ಮಾದಾಶ್ರಮಭೇದೋಽಯಂ ಕರ್ಮಸಙ್ಕೋಚಸಮ್ಭವಃ’
– ಇತಿ ವ್ಯಾಸಸ್ಮೃತೇಃ || 05 ||

ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ದುಃಖಮಾಪ್ತುಮಯೋಗತಃ |
ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಮುನಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ ನ ಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ || 06 ||

‘ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯೋ ಯೋಗ ಇತಿ ತದ್ರೂಪೋ ನ್ಯಾಸ ಏವ ತು |
ವಿಷ್ಣ್ವರ್ಪಿತತಯಾ ಭದ್ರೋ ನಾನ್ಯೋ ನ್ಯಾಸಃ ಕಥಞ್ಚನ’ ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ |

ವಿಷ್ಣ್ವರ್ಪಿತ್ವಾದಿಯೋಗರೂಪತ್ವಂ ವಿನಾ ಕೇವಲಕರ್ಮತ್ಯಾಗೋ ನರಕಫಲ ಏವ|

‘ಯಂ ಸಂನ್ಯಾಸಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ಯೋಗಂ ತಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾಣ್ಡವ’ – ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್| ಯೋಗವಿಶೇಷತ್ವಾನ್ನ್ಯಾಸಸ್ಯ ಪೃಥಗುಕ್ತಿಃ || 06 ||

ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ ಜಿತೇನ್ದ್ರಿಯಃ |
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಾತ್ಮಾ ಕುರ್ವನ್ನಪಿ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ || 07 ||

ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಾತ್ಮೇತಿ ಮುಖ್ಯಯೋಗಃ ।

‘ಆದಾನಾತ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿಷ್ಣುರಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ।
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಾತ್ಮ ತತ್ರ ಭೂತಮನಾಃ ಪುಮಾನ್’ ಇತಿ ಚ ||07||

ನೈವ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಕರೋಮೀತಿ ಯುಕ್ತೋ ಮನ್ಯೇತ ತತ್ತ್ವವಿತ್ ।
ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ಪೃಶನ್ ಜಿಘ್ರನ್ನಶ್ನನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಸ್ವಪನ್ ಶ್ವಸನ್ || 08 ||

ಪ್ರಲಪನ್ ವಿಸೃಜನ್ ಗೃಹ್ಣನ್ನುನ್ಮಿಷನ ನಿಮಿಷನ್ನಪಿ ।
ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣೀನ್ದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವರ್ತನ್ತ ಇತಿ ಧಾರಯನ್ || 09 ||

ಯಥಾ ನ್ಯಾಸಸ್ಯ ಯೋಗರೂಪತ್ವಂ ತಥಾऽऽಹ – ನೈವ ಕಿಞ್ಚಿದಿತ್ಯಾದಿನಾ ।

‘ವಿಷ್ಣುನಾऽರ್ಥೇಷ್ವೀರಿತಾನಿ ಮನಆದೀನಿ ಸರ್ವಶಃ ।
ವರ್ತನ್ತೇऽನ್ಯೋ ನ ಸ್ವತನ್ತ್ರ ಇತಿ ಜಾನನ್ ಹಿ ತತ್ತ್ವವಿತ್’ ಇತಿ ಚ || 08, 09 ||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಧಾಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕರೋತಿ ಯಃ ।
ಲಿಪ್ಯತೇ ನ ಸ ಪಾಪೇನ ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಂಭಸಾ ||10 ||

ತತ್ಪೂಜಾತ್ಮಕಾನಿ ತತ್ಕೃತಾನಿ ಮಮ ಶುಭಾರ್ಥಮಿತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಧಾನಮ್।
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾಭಾವಾಪೇಕ್ಷಯೈವ ಜೀವಸ್ಯಾಕರ್ತೃತ್ವಮ್।

‘ಸ್ವವನ್ನನಂ ಯಥಾ ಪಿತ್ರಾ ಕಾರಿತಂ ಶಿಶುಕರ್ತೃಕಮ್ ।
ಏವಂ ಪೂಜಾ ವಿಷ್ಣ್ವಧೀನಾ ಭವೇಜ್ಜೀವಕೃತೇತ್ಯಪಿ’ ಇತಿ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ||

ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕೇವಲೈರಿನ್ದ್ರಿಯೈರಪಿ ।
ಯೋಗಿನಃ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾऽऽತ್ಮಶುದ್ಧಯೇ || 11 ||

ಯುಕ್ತಃ ಕರ್ಮಫಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶಾನ್ತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನೈಷ್ಠಿಕೀಮ್ ।
ಅಯುಕ್ತಃ ಕಾಮಕಾರೇಣ ಫಲೇ ಸಕ್ತೋ ನಿಬಧ್ಯತೇ || 12 ||

ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಮನಸಾ ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಸುಖಂ ವಶೀ ।
ನವದ್ವಾರೇ ಪುರೇ ದೇಹಿ ನೈವ ಕುರ್ವನ್ ನ ಕಾರಯನ್ ||13||

ಅತೋ ಮನಸ್ಯೈವ ಕರ್ಮನ್ಯಾಸೋऽಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ || 13 ||

ನ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ |
ನ ಕರ್ಮಫಲಸಂಯೋಗಂ ಸ್ವಭಾವಸ್ತು ಪ್ರವರ್ತತೇ || 14 ||

ಯಥಾ ಪಿತೃದತ್ತಂ ಪಾಲಕತ್ವಂ ರಾಜಪುತ್ರಾಣಾಮ್, ಏವಂ ಪರಮಾತ್ಮದತ್ತಂ ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಲಕ್ಷಣಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ | ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪನ್ನಧರ್ಮಾದಿರೂಪಕರ್ಮಣಿ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮ್ ಚ ಜೀವಾನಾಮಪ್ಯಸ್ತೀತ್ಯಾಶಙ್ಕಾಂ ಪರಿಹರತಿ | ನ ಕರ್ತೃತ್ವಮಿತ್ಯಾದಿನಾ | ಕ್ರಿಯಾಯಾಮದೃಷ್ಟೋತ್ಪಾದನೇ ಫಲೇ ಚ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮ್ ಲೋಕಸ್ಯ ನ ಸೃಜತೀಶ್ವರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ಅನ್ಯಥಾ ಲೋಕಸ್ಯೇತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ವ್ಯರ್ಥಮ್ | ಜನಪದೇ ನಿವಸತಾಂ ತದ್ವಿತ್ತಭೋಜಿನಾಮಪ್ಯಾದಿಪತ್ಯಾದಾನಾನ್ನ ದತ್ತಾ ಜನಪದಾ ರಾಜ್ಞಾ ಸ್ವಪುತ್ರಾಣಾಮಿತಿವತ್ ಕರ್ಮಫಲಾದಿಸಂಯೋಗಿನಾಮಪಿ ತತ್ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದಾನಾನ್ನ ಸೃಜತೀತಿ ಯುಜ್ಯತೇ | ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತಿ ಭಾವಯತಿ ಚೇತಿ ಸ್ವಭಾವೋ ಭಗವಾನ್ | ಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್ ಸ್ವಯಮೇವ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಷು ಪ್ರವರ್ತತೇ |

'ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದ್ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ವಭಾವ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಃ |
ತತ್ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಕದಾಽಪ್ಯೇಷ ನಾನ್ಯಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದೇವ ಪಾಪಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಃ ಕುರ್ವತೋಽಪಿ ನ |
ಅಜ್ಞಾನಾವೃತಬುದ್ಧಿತ್ವಾದೀದೃಶಂ ತಂ ನ ಜಾನತೇ'

ಇತಿ ಮಹಾವಾರಾಹೇ|

'ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವಃ | 'ತಪಾಮ್ಯಹಮಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ' | 'ಪರಾಽಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ವಿವಿಧೈವ ಶ್ರೂಯತೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ಜ್ಞಾನಬಲಕ್ರಿಯಾ ಚ' 'ನ ಋತೇ ತ್ವತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಕಿಞ್ಚನಾರೇ' | 'ದೇವಸ್ಯೈಷ ಸ್ವಭಾವೋಽಯಮ್ | 'ಲೋಕವತ್ ತು ಲೀಲಾಕೈವಲ್ಯಮ್' – ಇತ್ಯಾದೇರ್ನಾಸ್ವಾಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಕರ್ತೃತ್ವಮಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ವಾ | ವಿಪರೀತಪ್ರಮಾಣಾಬಾವಾಚ್ಚ |

ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯನಿರಾಸಾದೇವ ಚ ನಿರಸ್ತೋಽಯಂ ಪಕ್ಷಃ | ನ ಚ ಸರ್ವವಿಶೇಷರಾಹಿತ್ಯವಾದಿನಾಂ ಶೂನ್ಯವಾದಾತ್ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಶೇಷಃ | ನ ಹಿ ಸರ್ವವಿಶೇಷರಹಿತಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತದಸ್ತೀತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ | ವಾಚ್ಯತ್ವಲಕ್ಷ್ಯತ್ವಾಸ್ತಿತ್ವಾದೀನಾಮಪಿ ವಿಶೇಷತ್ವಾತ್| ಅನ್ಯಥಾಽಸ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯಾದೀನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಮಪಿ ಪರ್ಯಾಯತ್ವಾದಯೋ ದೋಷಾಃ | ವ್ಯಾವರ್ತವಿಶೇಷಶ್ಚ ವ್ಯಾವೃತ್ತವಿಶೇಷನಿಬನ್ಧನ ಏವ | ಅನ್ಯಥಾ

ವೈಯರ್ಥ್ಯಮೇವಸ್ಯಾತ್ । ನ ಚ ಸರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯತ್ವಮ್ । ನ ಚ ಸರ್ವಪ್ರಮಾಣಾಗೋಚರಮಸ್ತೀತ್ಯತ್ರ ಕಿಞ್ಚಿನ್ಮಾನಮ್ । ನಾಸ್ತಿತ್ವಂ ತು ಸಪ್ತಮರಸಾದಿವದದರ್ಶನಾತ್ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ । ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ಚ ನಾಮಾನಂ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ। ಸ್ವಯಂಪ್ರಾಕಾಶತ್ವಂ ಚ ತತೋಽತಿರಿಕ್ತಂ ಚೇದ್ವಿಶೇಷಾಙ್ಗೀಕಾರಃ । ನ ಚೇತ್ ತದೇವ ಪ್ರಮಾಣಗೋಚರಮ್। ತತ್ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವೇ ಪರಪ್ರಕಾಶತ್ವಮಾತ್ರನಿರಾಸೇ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾದಪ್ರಕಾಶತ್ವಮೇವ ಸ್ಯಾತ್ । ಅರ್ಥತಃ ಸಿದ್ಧಿರಿತ್ಯರ್ಥಾಪತ್ತಿತಃ ಸಿದ್ಧಿಸ್ತತ್ಪ್ರಮಾಣತಃ ಸಿದ್ಧಿರ್ವಾ । ಉಭಯಥಾಽಪಿ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಮೇವ ಸ್ಯಾತ್। ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಶಬ್ದೇನ ಸ್ವಮಿತತ್ವಾನಙ್ಗೀಕಾರಾತ್ ಪರಿಮಿತತತ್ವಾನಙ್ಗೀಕಾರಾಚ್ಚಾಸಿದ್ಧಿರೇವ । ಪ್ರಕಾಶ ಇತ್ಯುಕ್ತೇಽಪಿ ಸ್ವಮನ್ಯಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಪ್ರಕಾಶ್ಯಂ ವಿನಾ ನ ದೃಷ್ಟ ಏವ ಭೋಜನಾದಿವತ್ । ಕರ್ತೃಕರ್ಮವಿರೋಧಶ್ಚಾನುಭವವಿರುದ್ಧ । ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾತಾರಂ ಚ ವಿನಾ ನ ದೃಷ್ಟಮ್ । ಅತಃ ಶೂನ್ಯವಾದಾನ್ನ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಶೇಷಃ । ಅತೋಽನನ್ತದೋಷದುಷ್ಟತ್ವಾದುಪರಮ್ಯತೇ ।

'ಹರಿಃ ಸ್ವಭಾವತಃ ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ ತದೀರಿತಮ್।
ಅತಃ ಸ ಕರ್ತೃತಾ ತಸ್ಯ ನ ಕದಾಚಿದ್ವಿನಶ್ಯತಿ' ಇತಿ ಪೈಙ್ಗಿಶ್ರುತಿಃ || 04 ||

ನಾದತ್ತೇ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ಪಾಪಂ ನ ಚೈವ ಸುಕೃತಂ ವಿಭುಃ ।
ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಂ ತೇನ ಮುಹ್ಯನ್ತಿ ಜನ್ತವಃ || 15 ||

ಜ್ಞಾನೇನ ತು ತದಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ನಾಶಿತಮಾತ್ಮನಃ ।
ತೇಷಾಮಾದಿತ್ಯವಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ತತ್ಪರಮ್ || 16 ||

ತದ್ಬುದ್ಧಯಸ್ತದಾತ್ಮಾನಸ್ತನ್ನಿಷ್ಠಾಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ ।
ಗಚ್ಛನ್ತ್ಯಪುನರಾವೃತ್ತಿಂ ಜ್ಞಾನನಿರ್ಧೂತಕಲ್ಮಷಾಃ || 17 ||

ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಮ್ಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿ ಹಸ್ತಿನಿ ।
ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಪಾಕೇ ಚ ಪಣ್ಡಿತಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ || 18 ||

'ವಿಷಮೇಷ್ವಪಿ ಜೀವೇಷು ಸಮೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸದೈವ ತು ।
ಯತ್ತೃಣಾದಿಗತಸ್ಯಾಪಿ ಗುಣಾಃ ಪೂರ್ಣಾ ಹರೇಃಸದಾ' ಇತಿ ಚ || 18 ||

ಇಹೈವ ತೈರ್ಜಿತಃ ಸರ್ಗೋ ಯೇಷಾಂ ಸಾಮ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂ ಮನಃ |
ನಿರ್ದೋಷಂ ಹಿ ಸಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ || 19 ||

ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇತ್ ಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನೋದ್ವಿಜೇತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾಪ್ರಿಯಮ್ |
ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿರಸಂಮೂಢೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಃ || 20 ||

ಬಾಹ್ಯಸ್ಪರ್ಶೇಷ್ವಸಕ್ತಾತ್ಮಾ ವಿನ್ದತ್ಯಾತ್ಮನಿ ಯತ್ ಸುಖಮ್ |
ಸ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸುಖಮಕ್ಷಯಮಶ್ನುತೇ ||21||

ಯೇ ಹಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಜಾ ಭೋಗಾ ದುಃಖಯೋನಯ ಏವ ತೇ |
ಆದ್ಯನ್ತವನ್ತಃ ಕೌನ್ತೇಯ ನ ತೇಷು ರಮತೇ ಬುಧಃ || 22 ||

ಶಕ್ನೋತೀಹೈವ ಯಃ ಸೋಢುಂ ಪ್ರಾಕ್ ಶರೀರವಿಮೋಕ್ಷಣಾತ್ |
ಕಾಮಕ್ರೋಧೋದ್ಭವಂ ವೇಗಂ ಸ ಯುಕ್ತಃ ಸ ಸುಖೀ ನರಃ || 23 ||

ಯೋಽನ್ತಃಸುಖೋಽನ್ತರಾರಾಮಸ್ತಥಾಽನ್ತರ್ಜ್ಯೋತಿರೇವ ಯಃ |
ಸ ಯೋಗೀ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ವಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ || 24 ||

ಇದಾನೀಮಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಸ್ಮೃತಮಾತ್ರೇ ಸುಖಂ ವಿನ್ದತೀತಿ ಯತ್ ತದಾ ಸ ಏವ
ಸಮ್ಯಗ್ಯುಕ್ತಃ ಕಿಮು ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಭೂತಃ | ಅನ್ಯಥಾ ಪುನರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವಿರೋಧಾಚ್ಚ|
ಅನ್ತಃ ಸುಖಾದಿಕಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನಾತ್ || 24 |

ಲಭನ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ವಾಣಮೃಷಯಃ ಕ್ಷೀಣಕಲ್ಮಷಾಃ |
ಛಿನ್ನದ್ವೈಧಾ (ss)ಯತಾತ್ಮಾನಃ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ || 25 ||

ಕಾಮಕ್ರೋಧವಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯತೀನಾಂ ಯತಚೇತಸಾಮ್ |
ಅಭಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ವಾಣಂ ವರ್ತತೇ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾಮ್ || 26 ||

ಸ್ಪರ್ಶಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಬಹಿರ್ಬಾಹ್ಯಾಂಶ್ಚಕ್ಷುಶ್ಚೈವಾನ್ತರೇ ಭ್ರುವೋಃ |
ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಸಮೌ ಕೃತ್ವಾ ನಾಸಾಭ್ಯನ್ತರಚಾರಿಣೌ || 27 ||

ಯತೇನ್ದ್ರಿಯಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ಮುನಿರ್ಮೋಕ್ಷಪರಾಯಣಃ |
ವಿಗತೇಚ್ಛಾಭಯಕ್ರೋಧೋ ಯಃ ಸದಾ ಮುಕ್ತಃ ಏವ ಸಃ || 28 ||

‘ಅಮುಕ್ತೋ ಮುಕ್ತಸಾದೃಶ್ಯಾನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಹಿ ತತ್ತ್ವದೃಕ್ |
ಕಿಮು ಮುಕ್ತಿಗತಸ್ತಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಞಾನಮೇವಾಧಿಕಂ ನರೇ’ ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ || 28 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಪಞ್ಚಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ||

ಭೋಕ್ತಾರಂ ಯಜ್ಞತಪಸಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಮ್ |
ಸುಹೃದಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮಾಂ ಶಾನ್ತಿಮೃಚ್ಛತಿ ||29||

||ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಪಞ್ಚಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಧ್ಯಾನಮತ್ರೋಚ್ಯತೇ ।-

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಅನಾಶ್ರಿತಃ ಕರ್ಮಫಲಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರೋತಿ ಯಃ ।
ಸ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿ ಚ ಯೋಗೀ ಚ ನ ನಿರಗ್ನಿರ್ನ ಚಾಕ್ರಿಯಃ ॥ 01 ॥

'ಸ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಸ್ತು ಯತಿರ್ಮಹಾತ್ಮಾ ಶಾರೀರಮಗ್ನಿಂ ಚ ಮುಖೇ ಜುಹೋತಿ'
ಇತ್ಯಾದೇರ್ನ ಯತೇರಪ್ಯನಗ್ನಿತ್ವಮ್। ಆತ್ಮಸಮಾರೋಪಣಾಚ್ಚ ॥

ಯಂ ಸನ್ನ್ಯಾಸಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ಯೋಗಂ ತಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾಣ್ಡವ ।
ನ ಹ್ಯಸಂನ್ಯಸ್ತಸಙ್ಕಲ್ಪೋ ಯೋಗೀ ಭವತಿ ಕಶ್ಚನ ॥ 02 ॥

ಯೋಗ ವಿಶೇಷ ಏವ ಸನ್ನ್ಯಾಸ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ 02 ॥

ಆರುರುಕ್ಷೋರ್ಮುನೇರ್ಯೋಗಂ ಕರ್ಮ ಕಾರಣಮುಚ್ಯತೇ ।
ಯೋಗಾರೂಢಸ್ಯ ತಸ್ಯೈವ ಶಮಃ ಕಾರಣಮುಚ್ಯತೇ ॥ 03 ॥

ಸಂಪೂರ್ಣೋಪಾಯೋ ಯೋಗಾರೂಢಃ ।

'ನಾನಾಜನಸ್ಯ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಕರ್ಮಾಖ್ಯಾ ಕರವನ್ಮಿತೇಃ ।
ಯೋಗಾರ್ಥಿನಾ ತು ಸಾ ಕಾರ್ಯಾ ಯೋಗಸ್ಥೇನ ಹರೌ ಸ್ಥಿತಿಃ ।
ತೇನಾಪಿ ಸ್ವೋತ್ತಮಾನಾಂ ತು ಕಾರ್ಯಾಽನ್ಯೈರಖಿಲೇಷ್ವಪಿ ।
ಶಕ್ತಿತಃ ಕರಣೀಯೇತಿ ವಿಶೇಷೋಽಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧಯೋಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ತೋಪಾಯಸ್ತು ಸಿದ್ಧಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರೇಪ್ಸುಃ ಸಾಧಕ ಉಚ್ಯತೇ ।
ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಣ್ಯುಪಕಾರೇಣ ಸನ್ತುಷ್ಟೋ ಭವತೀಶ್ವರಃ ।
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯೇನ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಧ್ಯಾನವ್ಯಾಖ್ಯಾರ್ಚನಾದಿಕಮ್ ।
ಕಾರ್ಯಂ ನಾನ್ಯತ್ ತಸ್ಯ ತೇನ ತುಷ್ಟೋ ಭವತಿ ಕೇಶವ'
ಇತಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಚನಾನ್ನ ವಿರೋಧಃ॥
'ಶಮೋ ಮನ್ನಿಷ್ಠತಾ ಬುದ್ಧೇರ್ದಮ ಇನ್ದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ' ಇತಿ ಭಾಗವತೇ ॥ 07 ॥

ಯದಾ ಹಿ ನೇನ್ದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ನ ಕರ್ಮಸ್ವನುಷಜ್ಜತೇ ।
ಸರ್ವಸಙ್ಕಲ್ಪ ಸನ್ನ್ಯಾಸೀ ಯೋಗಾರೂಢಸ್ತದೋಚ್ಯತೇ ॥ 04 ॥

ಕಥಂ ನಾನುಷಜ್ಯತೇ ? ಸರ್ವಸಙ್ಕಲ್ಪಸನ್ನ್ಯಾಸೀ । 'ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ
ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್।

'ಮದಧೀನಮಿದಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮತ್ಸನ್ನ್ಯಾಸೀತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಚ ||04||

ಉದ್ಧರೇದಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ನಾತ್ಮಾನಮವಸಾದಯೇತ್ |
ಅತ್ಮೈವ ಹ್ಯಾತ್ಮನೋ ಬನ್ಧುರಾತ್ಮೈವ ರಿಪುರಾತ್ಮನಃ ||05||

ಬನ್ಧುರಾತ್ಮಾಽಽತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಯೇನಾತ್ಮೈವಾತ್ಮನಾ ಜಿತಃ |
ಅನಾತ್ಮನಸ್ತು ಶತ್ರುತ್ವೇ ವರ್ತೇತಾತ್ಮೈವ ಶತ್ರುವತ್|| 06||

'ಉದ್ಧರೇತ್ಯೈವ ಸಂಸಾರಾಜ್ಜೀವಾತ್ಮಾನಂ ಪರಾತ್ಮನಾ |
ವಿಷ್ಣುರ್ಬನ್ಧುಃ ಸತಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಪರಾತ್ಮಾ ಹ್ಯಸತಾಮರಿಃ |
ತತ್ಪ್ರಸಾದಜಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಜಿತೋ ಯಸ್ಯ ವಶೇ ತ್ವಿವ |
ವರ್ತತೇ ತಸ್ಯ ಮಿತ್ರಂ ಸ ತದನ್ಯಸ್ಯ ಚ ಶತ್ರುವತ್' ಇತಿ ಚ |
'ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತಃ' ಇತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷಾಚ್ಚ || 05, 06 ||

ಜಿತಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಶಾನ್ತಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತಃ |
ಶೀತೋಷ್ಣಸುಖದುಃಖೇಷು ತಥಾ ಮಾನಾಪಮಾನಯೋಃ||07||

ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಾತ್ಮಾ ಕೂಟಸ್ಥೋ ವಿಜಿತೇನ್ದ್ರಿಯಃ |
ಯುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಯೋಗೀ ಸಮಲೋಷ್ಟಾಶ್ಮಕಾಞ್ಚನಃ || 08 ||

'ಸರ್ವತ್ರ ವಿಷ್ಣೋರುತ್ಕರ್ಷಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಮಿತೀರ್ಯತೇ |
ತದ್ವಿಶೇಷಪರಿಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಗೀಯತೇ' ಇತಿ ಚ || 08 ||

ಸುಹೃನ್ಮಿತ್ರಾರ್ಯುದಾಸೀನಮಧ್ಯಸ್ಥದ್ವೇಷ್ಯಬನ್ಧುಷು |
ಸಾಧುಷ್ವಪಿ ಚ ಪಾಪೇಷು ಸಮಬುದ್ಧಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ || 09 ||

'ಯಸ್ಯ ಯತ್ರ ಯಥಾ ವೃತ್ತಿರ್ವಿಹಿತಾ ವರ್ತನಂ ತಥಾ|
ಜ್ಞಾನಂ ವಾಽಪಿ ಸಮತ್ವಂ ತದ್ವಿಷಮತ್ವಮತೋಽನ್ಯಥಾ' ಇತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪುರಾಣೇ|
'ಅನಿಮಿತ್ತಸ್ನೇಹವಾಂಸ್ತು ಸುಹೃಜ್ಜ್ಞಾತ್ವೋಪಕಾರಕೃತ್ |
ಮಿತ್ರಂ ವಧಾದಿಕೃದರಿರ್ದ್ವೇಷ್ಯಸ್ತ್ವಪ್ರಿಯಮಾತ್ರಕೃತ್ |
ಉದಾಸೀನಃ ಸ್ನೇಹವತೋಽಪ್ಯಸ್ನೇಹೀ ತತ್ಕೃತಾನುಕೃತ್ |
ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಇತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸುಹೃದೇಷು ವಿಶಿಷ್ಯತೇ' ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ || 09 ||

ಯೋಗೀ ಯುಞ್ಜೀತ ಸತತಮಾತ್ಮಾನಂ ರಹಸಿ ಸ್ಥಿತಃ |
ಏಕಾಕೀ ಯತಚಿತ್ತಾತ್ಮಾ ನಿರಾಶೀರಪರಿಗ್ರಹಃ ||10||

ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿರಮಾಸನಮಾತ್ಮನಃ |
ನಾತ್ಯುಚ್ಛ್ರಿತಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಚೇಲಾಜಿನಕುಶೋತ್ತರಮ್ ||11||

ತತ್ರೈಕಾಗ್ರಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ಯತಚಿತ್ತೇನ್ದ್ರಿಯಕ್ರಿಯಃ |
ಉಪವಿಶ್ಯಾಸನೇ ಯುಞ್ಜ್ಯಾದ್ಯೋಗಮಾತ್ಮವಿಶುದ್ಧಯೇ || 12 ||

ಸಮಂ ಕಾಯಶಿರೋಗ್ರೀವಂ ಧಾರಯನ್ನಚಲಂ ಸ್ಥಿರಃ |
ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ನಾಸಿಕಾಗ್ರಂ ಸ್ವಂ ದಿಶಶ್ಚಾನವಲೋಕಯನ್ || 13 ||

ಪ್ರಶಾನ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಗತಭೀರ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಃ |
ಮನಃ ಸಂಯಮ್ಯ ಮಚ್ಚಿತ್ತೋ ಯುಕ್ತ ಆಸೀತ ಮತ್ಪರಃ || 14 ||

ಯುಞ್ಜನ್ನೇವಂ ಸದಾऽऽತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ನಿಯತಮಾನಸಃ |
ಶಾನ್ತಿಂ ನಿರ್ವಾಣಪರಮಾಂ ಮತ್ಸಂಸ್ಥಾಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || 15 ||

ನಾತ್ಯಶ್ನತಸ್ತು ಯೋಗೋऽಸ್ತಿ ನ ಚೈಕಾನ್ತಮನಶ್ನತಃ |
ನ ಚಾತಿ ಸ್ವಪ್ನಶೀಲಸ್ಯ ಜಾಗ್ರತೋ ನೈವ ಚಾರ್ಜುನ || 16 ||

ಯುಕ್ತಾಹಾರವಿಹಾರಸ್ಯ ಯುಕ್ತಚೇಷ್ಟಸ್ಯ ಕರ್ಮಸು |
ಯುಕ್ತಸ್ವಪ್ನಾವಬೋಧಸ್ಯ ಯೋಗೋ ಭವತಿ ದುಃಖಹಾ || 17 ||

ಯದಾ ವಿನಿಯತಂ ಚಿತ್ತಮಾತ್ಮನ್ಯೇವಾವತಿಷ್ಠತೇ |
ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಸರ್ವಕಾಮೇಭ್ಯೋ ಯುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ತದಾ || 18 ||

ಯಥಾ ದೀಪೋ ನಿವಾತಸ್ಥೋ ನೇಙ್ಗತೇ ಸೋಪಮಾ ಸ್ಮೃತಾ |
ಯೋಗಿನೋ ಯತ ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಯುಞ್ಜತೋ ಯೋಗಮಾತ್ಮನಃ ||19 ||

ಯತ್ರೋಪರಮತೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುದ್ಧಂ ಯೋಗಸೇವಯಾ ।
ಯತ್ರ ಚೈವಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯನ್ನಾತ್ಮನಿ ತುಷ್ಯತಿ ॥ 20 ॥

ಆತ್ಮಾನಮ್ – ವಿಷ್ಣುಮ್ । ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ॥20॥

ಸುಖಮತ್ಯನ್ತಿಕಂ ಯತ್ ತದ್ಬುದ್ಧಿಗ್ರಾಹ್ಯಮತೀನ್ದ್ರಿಯಮ್ ।
ವೇತ್ತಿ ಯತ್ರ ನ ಚೈವಾಯಂ ಸ್ಥಿತಶ್ಚಲತಿ ತತ್ತ್ವತಃ ॥ 21 ॥

ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಚಾಪರಂ ಲಾಭಂ ಮನ್ಯತೇ ನಾಧಿಕಂ ತತಃ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತೋ ನ ದುಃಖೇನ ಗುರುಣಾಽಪಿ ವಿಚಾಲ್ಯತೇ ॥ 22 ॥

ತಂ ವಿದ್ಯಾದ್ದುಃಖಸಂಯೋಗವಿಯೋಗಂ ಯೋಗಸಞ್ಜ್ಞಿತಮ್ ।
ಸ ನಿಶ್ಚಯೇನ ಯೋಕ್ತವ್ಯೋ ಯೋಗೋಽನಿರ್ವಿಣ್ಣಚೇತಸಾ ॥ 23 ॥

ಸಙ್ಕಲ್ಪಪ್ರಭವಾನ್ ಕಾಮಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಾನಶೇಷತಃ ।
ಮನಸೈವೇನ್ದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ವಿನಿಯಮ್ಯ ಸಮನ್ತತಃ ॥24॥

ಶನೈಃ ಶನೈರುಪರಮೇದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಧೃತಿಗೃಹೀತಯಾ ।
ಆತ್ಮಸಂಸ್ಥಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿದಪಿ ಚಿನ್ತಯೇತ್ ॥ 25 ॥

ಯತೋ ಯತೋ ನಿಶ್ಚರತಿ ಮನಶ್ಚಞ್ಚಲಮಸ್ಥಿರಮ್ ।
ತತಸ್ತತೋ ನಿಯಮ್ಯೈತದಾತ್ಮನ್ಯೇವ ವಶಂ ನಯೇತ್ ॥ 26 ॥

ಪ್ರಶಾನ್ತಮನಸಂ ಹ್ಯೇನಂ ಯೋಗಿನಂ ಸುಖಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಉಪೈತಿ ಶಾನ್ತರಜಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಮಕಲ್ಮಷಮ್ ॥ 27 ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಭೂತಮ್ ॥ 27 ॥

ಯುಞ್ಜನ್ನೇವಂ ಸದಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ ।
ಸುಖೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಮತ್ಯನ್ತಂ ಸುಖಮಶ್ನುತೇ ॥ 28 ॥

ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ |
ಈಕ್ಷತೇ ಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶನಃ || 29 ||

ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸ್ಥಿತಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮ್'

ಆತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಭಗವನ್ತಮವಸ್ಥಿತಮ್ |
ಅಪಶ್ಯತ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಭಗವತ್ಯಪಿ ಚಾತ್ಮನಿ' ಇತಿ
'ಸಮಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಿಷ್ಠನ್ತಮ್ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್' ಇತಿ ಚ ||29||

ಯೋ ಮಾಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವಂ ಚ ಮಯಿ ಪಶ್ಯತಿ |
ತಸ್ಯಾಹಂ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯಾಮಿ ಸ ಚ ಮೇ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ || 30 ||

ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಿತಂ ಯೋ ಮಾಂ ಭಜತ್ಯೇಕತ್ವಮಾಸ್ಥಿತಃ |
ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ಸ ಯೋಗೀ ಮಯಿ ವರ್ತತೇ || 31 ||

ಸರ್ವತ್ರ ವಿಷ್ಣುರೇಕ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಃ || 31 ||

ಆತ್ಮೌಪಮ್ಯೇನ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಂ ಪಶ್ಯತಿ ಯೋಽರ್ಜುನ |
ಸುಖಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ದುಃಖಂ ಸ ಯೋಗೀ ಪರಮೋ ಮತಃ || 32 ||

ಅತೋ ವಿಷ್ಣ್ವನುವರ್ತಿಷು ಸ್ವವತ್ ಸ್ನೇಹ ಕರ್ತವ್ಯಃ || 32 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಯೋಽಯಂ ಯೋಗಸ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸಾಮ್ಯೇನ ಮಧುಸೂದನ |
ಏತಸ್ಯಾಹಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಚಞ್ಚಲತ್ವಾತ್ ಸ್ಥಿತಿಂ ಸ್ಥಿರಾಮ್ || 33 ||

ಚಞ್ಚಲಮ್ ಹಿ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಮಾಥಿ ಬಲವದ್ದೃಢಮ್ |
ತಸ್ಯಾಹಂ ನಿಗ್ರಹಂ ಮನ್ಯೇ ವಾಯೋರಿವ ಸುದುಷ್ಕರಮ್ || 34 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಸಂಶಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮನೋ ದುರ್ನಿಗ್ರಹಂ ಚಲಮ್ |
ಅಭ್ಯಾಸೇನ ತು ಕೌನ್ತೇಯ ವೈರಾಗ್ಯೇಣ ಚ ಗೃಹ್ಯತೇ || 35 ||

ಅಸಂಯತಾತ್ಮನಾ ಯೋಗೋ ದುಷ್ಪ್ರಾಪ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ |
ವಶ್ಯಾತ್ಮನಾ ತು ಯತತಾ ಶಕ್ಯೋಽವಾಪ್ತುಮುಪಾಯತಃ || 36 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಅಯತಿಃ ಶ್ರದ್ಧಯೋಪೇತೋ ಯೋಗಾಚ್ಚಲಿತಮಾನಸಃ |
ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋಗ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾಂ ಗತಿಂ ಕೃಷ್ಣ ಗಚ್ಛತಿ || 3 7||

ಅಯತಿಃ – ಅಪ್ರಯತ್ನಃ | ‘‘ಪ್ರಯತ್ನಾದ್ಯತಮಾನಸ್ತು’’ ಇತಿ ವಾಕ್ಯವಿಶೇಷಾತ್ |
ಯೋಗಶಬ್ದಸ್ಯೋಪಾಯಾರ್ಥತ್ವೇಽಪ್ಯತ್ರೋಪಾಯವಿಶೇಷ ಏವ
ಧ್ಯಾನಯೋಗಾದಿರ್ವಿವಕ್ಷಿತ ಇತ್ ನ ವಿರೋಧಃ || 37 ||

ಕಚ್ಚಿನ್ನೋಭಯವಿಭ್ರಷ್ಟಶ್ಛಿನ್ನಾಭ್ರಮಿವ ನಶ್ಯತಿ |
ಅಪ್ರತಿಷ್ಠೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ವಿಮೂಢೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಥಿ || 38 ||

ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಕೃಷ್ಣ ಛೇತ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷತಃ |
ತ್ವದನ್ಯಃ ಸಂಶಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಛೇತ್ತಾ ನ ಹ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ || 39 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಪಾರ್ಥ ನೈವೇಹ ನಾಮುತ್ರ ವಿನಾಶಸ್ತಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ |
ನ ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೃತ್ ಕಶ್ಚಿದ್ದುರ್ಗತಿಂ ತಾತ ಗಚ್ಛತಿ || 40 ||

ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಂ ಲೋಕಾನುಷಿತ್ವಾ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ |
ಶುಚೀನಾಂ ಶ್ರೀಮತಾಂ ಗೇಹೇ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟೋಽಭಿಜಾಯತೇ || 41 ||

ಅಥವಾ ಯೋಗಿನಾಮೇವ ಕುಲೇ ಭವತಿ ಧೀಮತಾಮ್ |
ಏತದ್ಧಿ ದುರ್ಲಭತರಂ ಲೋಕೇ ಜನ್ಮ ಯದೀದೃಶಮ್ || 42 ||

ತತ್ರ ತಂ ಬುದ್ಧಿಸಂಯೋಗಂ ಲಭತೇ ಪೌರ್ವದೇಹಿಕಮ್ |
ಯತತೇ ಚ ತತೋ ಭೂಯಃ ಸಂಸಿದ್ಧೌ ಕುರುನನ್ದನ || 43 ||

ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸೇನ ತೇನೈವ ಹ್ರಿಯತೇ ಹ್ಯವಶೋಽಪಿ ಸಃ |
ಜಿಜ್ಞಾಸುರಪಿ ಯೋಗಸ್ಯ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಾತಿವರ್ತತೇ || 44 ||

ಪ್ರಯತ್ನಾದ್ಯತಮಾನಸ್ತು ಯೋಗೀ ಸಂಶುದ್ಧಕಿಲ್ಬಿಷಃ |
ಅನೇಕಜನ್ಮಸಂಸಿದ್ಧಸ್ತತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ || 45 ||

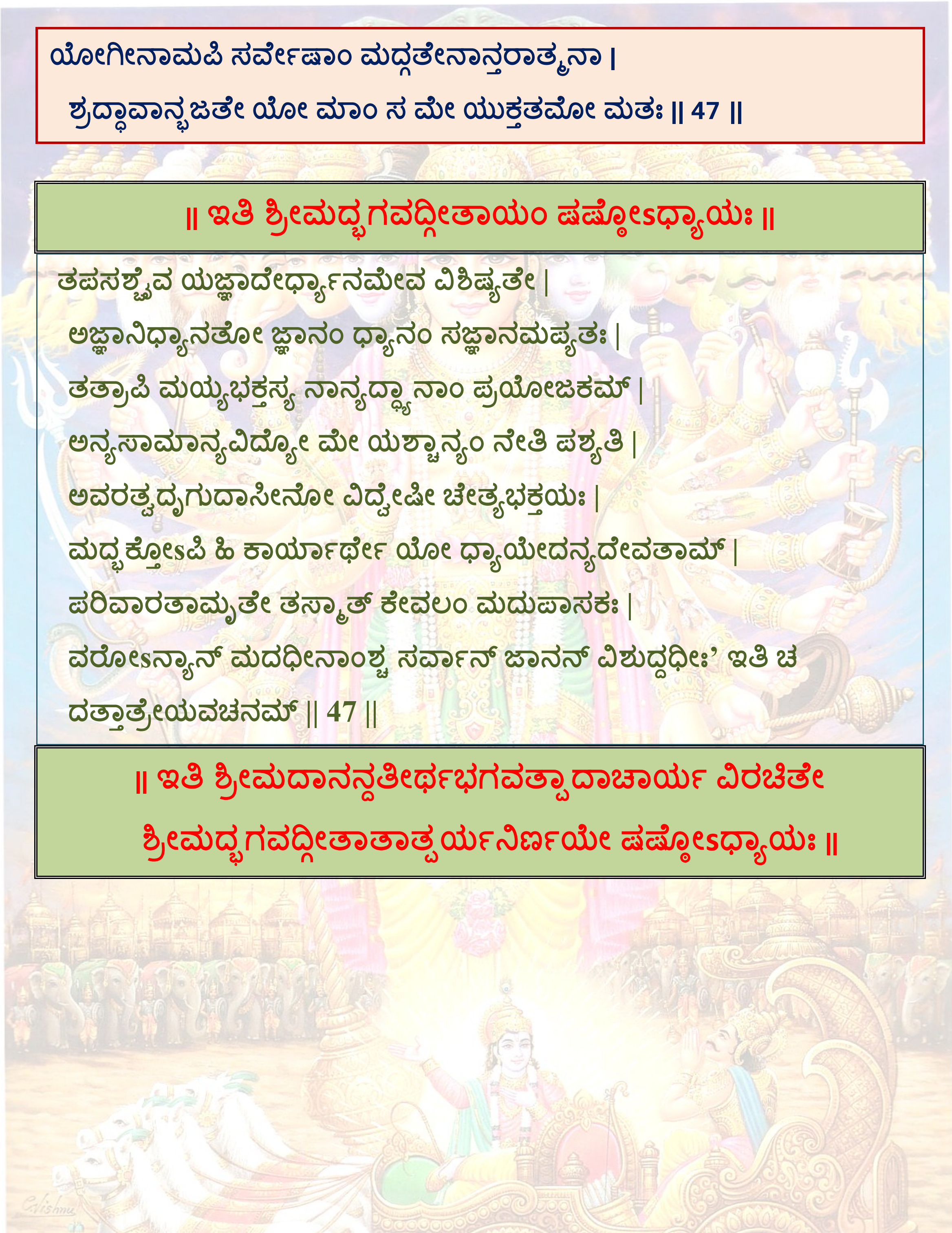
ತಪಸ್ವಿಭ್ಯೋಽಧಿಕೋ ಯೋಗೀ ಜ್ಞಾನಿಭ್ಯೋಽಪಿ ಮತೋಽಧಿಕಃ |
ಕರ್ಮಿಭ್ಯಶ್ಚಾಧಿಕೋ ಯೋಗೀ ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗೀ ಭವಾರ್ಜುನ || 46 ||

ಯೋಗೀನಾಮಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮದ್ಗತೇನಾನ್ತರಾತ್ಮನಾ |
ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ಭಜತೇ ಯೋ ಮಾಂ ಸ ಮೇ ಯುಕ್ತತಮೋ ಮತಃ || 47 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಂ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ತಪಸಶ್ಚೈವ ಯಜ್ಞಾದೇರ್ಧ್ಯಾನಮೇವ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ |
ಅಜ್ಞಾನಿಧ್ಯಾನತೋ ಜ್ಞಾನಂ ಧ್ಯಾನಂ ಸಜ್ಞಾನಮಪ್ಯತಃ |
ತತ್ರಾಪಿ ಮಯ್ಯಭಕ್ತಸ್ಯ ನಾನ್ಯದ್ಧ್ಯಾ ನಾಂ ಪ್ರಯೋಜಕಮ್ |
ಅನ್ಯಸಾಮಾನ್ಯವಿದ್ಯೋ ಮೇ ಯಶ್ಚಾನ್ಯಂ ನೇತಿ ಪಶ್ಯತಿ |
ಅವರತ್ವದೃಗುದಾಸೀನೋ ವಿದ್ವೇಷೀ ಚೇತ್ಯಭಕ್ತಯಃ |
ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ ಹಿ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥೇ ಯೋ ಧ್ಯಾಯೇದನ್ಯದೇವತಾಮ್ |
ಪರಿವಾರತಾಮೃತೇ ತಸ್ಮಾತ್ ಕೇವಲಂ ಮದುಪಾಸಕಃ |
ವರೋಽನ್ಯಾನ್ ಮದಧೀನಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ ಜಾನನ್ ವಿಶುದ್ಧಧೀಃ’ ಇತಿ ಚ
ದತ್ತಾತ್ರೇಯವಚನಮ್ || 47 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||



ಅಥ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಭಗವನ್ಮಹಿಮಾ ವಿಶೇಷತ ಉಚ್ಯತೇ-

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಮಯ್ಯಾಸಕ್ತಮನಾಃ ಪಾರ್ಥ ಯೋಗಂ ಯುಞ್ಜನ್ ಮದಾಶ್ರಯಃ ।
ಅಸಂಶಯಂ ಸಮಗ್ರಂ ಮಾಂ ಯಥಾ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ತಚ್ಛೃಣು ॥ 01 ॥

ಜ್ಞಾನಂ ತೇಽಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ ।
ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯಜ್ಜ್ಞಾತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ ॥ 02 ॥

ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ಕಶ್ಚಿದ್ಯತತಿ ಸಿದ್ಧಯೇ ।
ಯತತಾಮಪಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾಂ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ ॥ 03 ॥

'ಅನನ್ತಾನಾಂ ತು ಜೀವಾನಾಂ ಯತನ್ತೇ ಕೇಚಿದೇವ ತು ।
ಮುಕ್ತ್ಯೈ ತೇಷು ಚ ಮುಚ್ಯನ್ತೇ ಕೇಚಿನ್ಮುಕ್ತೇಷು ಚ ಸ್ಫುಟಮ್ ॥
ಕೇಚನೈವ ಹರಿಂ ಸಮ್ಯಗ್ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಯೋ ವಿದುಃ ।
ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಯಾವತಾ ಮುಕ್ತಿಸ್ತಾವತ್ ಜ್ಞಾನಂ ಹರೌ ಪರಮ್' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ ।
'ಮುಕ್ತಾನಾಮಪಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಃ ।
ಸುದುರ್ಲಭಃ ಪ್ರಶಾನ್ತಾತ್ಮಾ ಕೋಟಿಷ್ವಪಿ ಮಹಾಮತೇ' ಇತಿ ಭಾಗವತೇ ।
'ಸರ್ವೇ ಮುಕ್ತಾ ಹರೌ ಭಕ್ತಾಸ್ತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಮುಖ್ಯತಃ ।
ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಭಕ್ತಸ್ತು ತಸ್ಮಾತ್ ಜೀವಘನೋ ಮತಃ' ಇತಿ ಸತ್ತತ್ತ್ವೇ॥03॥

ಭೂಮಿರಾಪೋಽನಲೋ ವಾಯುಃ ಖಂ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ
ಅಹಙ್ಕಾರ ಇತೀಯಂ ಮೇ ಭಿನ್ನಾ ಪ್ರಕೃತಿರಷ್ಟಧಾ ॥ 04 ॥

ಅಪರೇಯಮಿತಸ್ತ್ವನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಮ್ ।
ಜೀವಭೂತಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಯೇದಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್ ॥ 05 ॥

'ಅಚೇತನಾ ಚೇತನೇತಿ ದ್ವಿವಿಧಾ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಮತಾ ।
ತ್ರಿಗುಣಾಽಚೇತನಾ ತತ್ರ ಚೇತನಾ ಶ್ರೀರ್ಹರಿಪ್ರಿಯಾ ।
ತೇ ಉಭೇ ವಿಷ್ಣುವಶಗೇ ಜಗತಃ ಕಾರಣೇ ಮತೇ ।

ಪಿತಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ ಜಗತೋ ಮಾತಾ ಶ್ರೀರ್ಯಾ ತ್ವಚೇತನಾ|
ಉಪಾದಾನಂ ತು ಜಗತಃ ಸೈವ ವಿಷ್ಣುಬಲೇರಿತಾ ||' ಇತಿ ಚ || 04-06 ||

ಏತದ್ಯೋನೀನಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣೀತ್ಯುಪಧಾರಯ |
ಅಹಂ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭವ ಪ್ರಲಯಸ್ತಥಾ || 06 ||

ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಞ್ಚಿದಸ್ತಿ ಧನಞ್ಜಯ |
ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾ ಇವ || 07 ||

ಮತ್ತೋಽನ್ಯತ್ ಪರತರಂ ನಾಸ್ತಿ| ಪರತರಸ್ತ್ವಹಮೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ |
ಅನ್ಯಥಾಽನ್ಯದಿತಿವ್ಯರ್ಥಮ್|
'ಅವರಾ ದುಃಖಸಮ್ಬನ್ಧಾಜ್ಜೀವಾ ಏವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |
ನಿತ್ಯನಿರ್ದುಃಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಪರಾ ಶ್ರೀರೇಕಲೈವ ತು |
ದುಃಖಾಸಮ್ಪೀಡಿತತ್ವಾತ್ತು ಮಧ್ಯಮೋ ವಾಯುರಿಚ್ಯತೇ |
ಅನನ್ಯಾಧೀನರೂಪತ್ವಾದಸಮಾಧಿಕಸೌಖ್ಯತಃ |
ತತ್ತನ್ತ್ರತ್ವಾಚ್ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರತರೋ ಮತಃ |
ಅಭಾವಾದನ್ತರಾಽನ್ಯಸ್ಯ ತ್ವಿಹೈಕಾರ್ಥೌ ತರಪ್ ತಮೌ |
ಯಸ್ಯಾಃ ಸಮ್ಬನ್ಧಯೋಗ್ಯತ್ವಾಜ್ಜೀವಾ ಅಪ್ಯವರಾ ಮತಾಃ|
ತಸ್ಯಾ ಜಡಾಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇರವರತ್ವೇ ಕ್ವ ಸಂಶಯಃ |
ಅಥಾವರತರಾ ಯೇ ತು ವಿಮುಖಾಶ್ಚೇತನಾ ಹರೇಃ |
ನಿತ್ಯದುಃಖೈಕಯೋಗ್ಯತ್ವಾನ್ನ ಹ್ಯೇತತ್ ಸ್ಯಾದಚೇತನೇ |
ಅತಃ ಪರತರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ಸ ವಿಮುಚ್ಯತೇ |
ಮುಕ್ತಸ್ತು ಸ್ಯಾತ್ ಪರಾಭಾಸಃ ಸುನಿತ್ಯಸುಖಭೋಜನಾತ್ |
ತತ್ರಾಪಿ ತಾರತಮ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಾಽಧಿಕೋ ಮತಃ |
ವಿಷ್ಣೋರಾಧಿಕ್ಯಸಂವಿತ್ತಿಃ ಸರ್ವಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಞಾನಮುಚ್ಯತೇ |
ಏವಂ ವಿವಿಚ್ಯ ತಜ್ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಕೀರ್ತಿತಮ್|
ಏತಚ್ಚ ತಾರತಮ್ಯೇನ ವರ್ತತೇ ಕೇಶವಾದಿಷು|
ಮುಖ್ಯವಿಜ್ಞಾನ್ಯತೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಕಿಞ್ಚಿದ್ವಿಜ್ಞಾನಿನೋಽಪರೇ || 07 ||

ರಸೋಽಹಮಪ್ಸು ಕೌನ್ತೇಯ ಪ್ರಭಾಸ್ಮಿ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ |
ಪ್ರಣವಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು ಶಬ್ದಃ ಖೇ ಪೌರುಷಂ ನೃಷು || 08 ||

ಸೋಽಪ್ಸು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ರಸಯತಿ ರಸನಾಮಾ ತತಃ ಸ್ಮೃತಃ |
ಸೂರ್ಯಚನ್ದ್ರಾದಿಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಪ್ರಭಾನಾಮ ಪ್ರಭಾಸನಾತ್ |
ವೇದಸ್ಥಃ ಪ್ರಣವಾಖ್ಯೋಽಸಾವಾತ್ಮಾನಂ ಯತ್ ಪ್ರಣೌತ್ಯತಃ |
ಖೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶಬ್ದನಾಮಾಽಸೌ ಯಚ್ಛಬ್ದಯತಿ ಕೇಶವಃ|| 08 ||

ಪುಣ್ಯೋ ಗನ್ಧಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಚ ತೇಜಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ವಿಭಾವಸೌ |
ಜೀವನಂ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ತಪಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ತಪಸ್ವಿಷು || 09 ||

ಬೀಜಂ ಮಾಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಸನಾತನಮ್ |
ಬುದ್ಧಿರ್ಬುದ್ಧಿಮತಾಮಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಮ್ || 10 ||

ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯಂ ಗನ್ಧಯತಿ ಸ್ವಯಂ ಪುಣ್ಯೋ ಧರಾಸ್ಥಿತಃ |
ತೇಜಯತ್ಯಗ್ನಿಸಂಸ್ಥಃ ಸನ್ ಭೂತಸ್ಥೋ ಜೀವನಪ್ರದಃ |
ತಪಸ್ಥಿತಸ್ತಪಯತಿ ವ್ಯಞ್ಜನಾದ್ಬೀಜಸಞ್ಜಿತಃ |
ಭೋದನಾದ್ಬುದ್ಧಿನಾಮಾಽಸೌ ಬುದ್ಧಿಮತ್ಸು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ|| 09-10 ||

ಬಲಂ ಬಲವತಾಮಸ್ಮಿ ಕಾಮರಾಗವಿವರ್ಜಿತಮ್ |
ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ || 11 ||

ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣಬಲತ್ವಾತ್ ತು ಬಲಂ ಕಾಮವಿವರ್ಜಿತಮ್ |
ಅರಾಜಸಬಲಶ್ಚೈವ ಸ್ಥಾನೇಭ್ಯೋಽನ್ಯೇಷ್ವಯೋಜನಾತ್ |
ಏತಾದೃಶಬಲಾತ್ಮಾಽಸೌ ಬಲಿನಾಂ ಬಲದಃ ಸ್ವಯಮ್ |
ವೇತಿ ಪೂರ್ಣತ್ವಾಚೇ ಸ್ಯಾತ್ ತದ್ರತೇರ್ಬಲಮುಚ್ಯತೇ |
ಪ್ರಾಯೋ ಹಿ ಕಾಮಿತಾ ಅರ್ಥಾ ಧರ್ಮಂ ಹನ್ಯುರ್ಹರಿಃ ಪುನಃ |
ನ ಧರ್ಮಹಾನಿಕೃತ್ ಕಿನ್ತು ಕಾಮಿತೋ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಕೃತ್ |
ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧಕಾಮೋಽತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಭೂತೇಷು ಸಂಸ್ಥಿತಃ |
ಏವಂ ಸ ಸರ್ವತಶ್ಚಾನ್ಯಃ ಸ್ವತನ್ತ್ರಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಗಃ |
ವ್ಯವಸ್ಥಯೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವದಃ ಪ್ರಭುಃ || 11 ||

ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಭಾವಾ ರಾಜಸಾಸ್ತಾಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ |
ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ ನ ತ್ವಹಂ ತೇಷು ತೇ ಮಯಿ || 12 ||

ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಭಾವಾ ರಾಜಸಾಸ್ತಾಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ |
ತತ ಏವ ನ ಚಾನ್ಯಸ್ಮಾತ್ ತದಾಯತ್ತಮಿದಂ ನ ಸಃ || 12 ||

ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣಮಯೈರ್ಭಾವೈರೇಭಿಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ ।
ಮೋಹಿತಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಮಾಮೇಭ್ಯಃ ಪರಮವ್ಯಯಮ್ ॥ 13 ॥

ಅನ್ಯಾಯತ್ತೋಽಚೇತನಯಾ ತನ್ನೇಯತ್ತ್ವಾತ್ ತು ಮಾಯಯಾ ।
ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ವಶಗಯಾ ಲೋಕೋ ವಿಷ್ಣುನೈವ ವಿಮೋಹಿತಃ ।
ಯೇ ತು ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇ ತೇ ಮಾಯಾಂ ತಾಂ ತರನ್ತಿ ಹಿ ।
ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಾ ಜಡಮಾಯಯಾ ದೇವತಾ ತೇ ಉಭೇ ಅಪಿ॥13॥

ದೈವೀ ಹ್ಯೇಷಾ ಗುಣಮಯೀ ಮಮ ಮಾಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ ।
ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ತರನ್ತಿ ತೇ ॥ 14 ॥

ನ ಮಾಂ ದುಷ್ಕೃತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇ ನರಾಧಮಾಃ ।
ಮಾಯಯಾಽಪಹೃತಜ್ಞಾನ ಆಸುರಂ ಭಾವಮಾಶ್ರಿತಾಃ ॥ 15 ॥

ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ಜನಾಃ ಸುಕೃತಿನೋಽರ್ಜುನ ।
ಆರ್ತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತರ್ಷಭ ॥ 16 ॥

ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ।
ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋಽತ್ಯರ್ಥಮಹಂ ಸ ಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ ॥ 17 ॥

ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶೇ ತತೋಽನನ್ಯಭಕ್ತ್ಯಾ ತಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್ ।
ಯಾದೃಶೀ ತತ್ರ ಭಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ತಾದೃಶ್ಯನ್ಯತ್ರ ನೈವ ಚೇತ್ ।
ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಃ ಸಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಷ್ಣಾವೇವ ತು ಸಾ ಭವೇತ್ ।
ಅನ್ಯೇಷು ವೈಷ್ಣವತ್ವೇನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬ್ರಹ್ಮಹರಾದಿಷು ।
ಕುರ್ಯಾದ್ಭಕ್ತಿಂ ನಾನ್ಯಥಾ ತು ತದ್ವಶಾ ಏವ ತೇ ಯತಃ॥ 17 ॥

ಉದಾರಾಃ ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಮ್ ।
ಆಸ್ಥಿತಃ ಸ ಹಿ ಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಮ್ ॥ 18 ॥

ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮಮಾಮನ್ತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ ।
ವಾಸುದೇವಃ ಸರ್ವಮಿತಿ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುದುರ್ಲಭಃ ॥ 19 ॥

ಏವಂ ಜಾನಂಸ್ತಮಾಪ್ನೋತಿ ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಕಥಞ್ಚನ |
ಪೂರ್ಣಂ ವಸ್ತು ಯತೋ ಹ್ಯೇಕೋ ವಾಸುದೇವೋ ನ ಚಾಪರಃ |
ಏವಂ ವಿದ್ದುರ್ಲಭೋ ಲೋಕೇ ಯತ್ ಸರ್ವೇ ಮಿಶ್ರಯಾಜಿನಃ || 09 ||

ಕಾಮೈಸ್ತೈಸ್ತೈರ್ಹೃತಜ್ಞಾನಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇಽನ್ಯದೇವತಾಃ |
ತಂ ತಂ ನಿಯಮಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಿಯತಾಃ ಸ್ವಯಾ || 20 ||

‘ವಿಷ್ಣುಂ ತತ್ವರಮಾಜ್ಞಾತ್ವಾ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಹರಾಧಿಕಾನ್ |
ಯಜನ್ನಪಿ ತಮೋ ಘೋರಂ ನಿತ್ಯದುಃಖಂ ಪ್ರಯಾತಿ ಹಿ |
ಅಜ್ಞಾನಾಂ ತು ಕುಲೇ ಜಾತೋ ಯಾವದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಮರ್ಚನಮ್ |
ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವಂ ಚ ಜಾನೀಯಾತ್ ತಾವತ್ ಸೇವಾ ಪೃಥಕ್ ಕೃತಾ |
ವಿದ್ಯಾದ್ಯೈಹಿಕಭೋಗಾಯ ಯದಿ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಪುನರ್ನ ತು |
ಪರಿವಾರತಾಮೃತೇ ಕುರ್ಯಾದನ್ಯದೇವತಾರ್ಚನಂ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಅಜಾನತಾ ಕೃತಂ ತ್ಯಕ್ತಂ ನ ದೋಷಾಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ |
ಜನ್ಮಾದಿಪ್ರದಮೇವ ಸ್ಯಾದತ್ಯಾಗೇ ಪುನರೇವ ತು |
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಚ ಜ್ಞಾಪಯತ್ಯೇವ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮೇವ ತು |
ಯದಿ ಜನ್ಮಾನ್ತರೇ ಸ್ತ್ರೀಯೋ ನಿಮಿತ್ತೀಕೃತ್ಯ ಕಞ್ಚನ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಚ

‘ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ’ ಇತ್ಯುಪಸಂಹಾರಾಚ್ಚ ತತ್ತತ್ಕಾರಣತ್ವಾತ್ ತತ್ತನ್ನಾಮೇತ್ಯವಸೀಯತೇ | ‘ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಮ್’ ಇತಿ ಭೇದೇನೈವೋಪಕ್ರಮಾಚ್ಚ | ಆಪ್ನೋತಿ ವಿಷ್ಣುಮಿತ್ಯೇವಾತ್ಮಶಬ್ದೋ ಜ್ಞಾನಿನಿ - ‘ಯಚ್ಚಾಪ್ನೋತಿ ಯದಾದತ್ತೇ’ ಇತ್ಯಾದೇಃ | ‘ಆಸ್ಥಿತಃ ಸ ಹಿ’ ‘ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ’ ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಶೇಷಾಚ್ಚ | ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಮನ್ತೇ ಜ್ಞಾನಾವಾನ್ ಭವತಿ | ತತೋ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ| ವಾಸುದೇವಃ ಸರ್ವಮಿತಿ ಪೂರ್ಣಮಿತಿ ಜಾನನ್|‘ಪ್ರಪದ್ಯನ್ತೇಽನ್ಯದೇವತಾಃ’ ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಶೇಷೇ ಭೇದದರ್ಶನಾಚ್ಚ |
‘ದೇವಾನ್ ದೇವಯಜೋ ಯಾನ್ತಿ ಮದ್ಭಕ್ತಾಯಾನ್ತಿಮಾಮಪಿ’ ಇತಿ ಚ || 20 ||

ಯೋ ಯೋ ಯಾಂ ಯಾಂ ತನುಂ ಭಕ್ತಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾರ್ಚಿತುಮಿಚ್ಛತಿ |
ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಚಲಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಾಮೇವ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಮ್ || 21 ||

ಸ ತಯಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯಾರಾಧನಮೀಹತೇ |
ಲಭತೇ ಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್ ಮಯ್ಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿ ತಾನ್ || 22 ||

ಅನ್ತವತ್ ತು ಫಲಂ ತೇಷಾಂ ತದ್ಭವತ್ಯಲ್ಪಮೇಧಸಾಮ್ |
ದೇವಾನ್ ದೇವಯಜೋ ಯಾನ್ತಿ ಮದ್ಭಕ್ತಾ ಯಾನ್ತಿ ಮಾಮಪಿ || 23 ||

'ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪರತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪೃಥಗ್ ದೇವಾನ್ ಯಜನ್ ನರಃ |
ಯಾತಿ ದೇವಾಂಸ್ತದಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಮ ಏವ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ |
ತಥಾಽಪಿ ಯಾವದನ್ಯೈಸ್ತು ಸಾಮ್ಯಂ ಹೀನತ್ವಮೇಕತಾಮ್ |
ನ ನಿಶ್ಚಿನ್ವನ್ತಿ ಜಾಯನ್ತೇ ಸಂಸಾರೇ ತೇ ಪುನಃ ಪುನಃ' ಇತಿ ಚ || 23 ||

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಪನ್ನಂ ಮನ್ಯನ್ತೇ ಮಾಮಬುದ್ಧಯಃ |
ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನನ್ತೋ ಮಾಮವ್ಯಯಮನುತ್ತಮಮ್ || 24 ||

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಮಾತ್ಮಾಽಸೌ ವ್ಯಕ್ತೋ ಜೀವ ಉದಾಹೃತಃ |
ಮನ್ಯತೇ ಯಸ್ತಯೋರೈಕ್ಯಂ ಸ ತು ಯಾತ್ಯಧರಂ ತಮಃ' ಇತಿ ಚ || 24 ||

ನಾಹಂ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯೋಗಮಾಯಾಸಮಾವೃತಃ |
ಮೂಢೋಽಯಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಲೋಕೋ ಮಾಮಜಮವ್ಯಯಮ್ || 25 ||

ವೇದಾಹಂ ಸಮತೀತಾನಿ ವರ್ತಮಾನಾನಿ ಚಾರ್ಜುನ |
ಭವಿಷ್ಯಾಣಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಮಾಂ ತು ವೇದ ನ ಕಶ್ಚನ || 26 ||

'ಯಥಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಹರಿರ್ವೇತ್ತಿತಥಾಽನ್ಯೇ ನೈವ ತಂ ವಿದುಃ |
ಜಾನನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಕ್ರಮಶೋ ರಮಾದ್ಯಾಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದತಃ' ಇತಿ ಚ || 26 ||

ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಸಮುತ್ಥೇನ ದ್ವನ್ದ್ವಮೋಹೇನ ಭಾರತ |
ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಸರ್ಗೇ ಯಾನ್ತಿ ಪರನ್ತಪ || 27 ||

ದ್ವನ್ದ್ವಮೋಹೋ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಮ್ |
'ತಮಸ್ತುಶಾರ್ವರಂ ವಿದ್ಯಾನ್ಮೋಹಶ್ಚೈವ ವಿಪರ್ಯಯಃ' ಇತಿ ಚ ಭಾರತೇ |
ಜೀವೇಶ್ವರಾಧಿಕಂ ದ್ವನ್ದ್ವಮ್ | ತದ್ವಿಷಯೋ ಮೋಹೋ ದ್ವನ್ದ್ವಮೋಹಃ | ಸಮ್ಮೋಹಃ- ತದಾಗ್ರಹಃ-
'ತದಾಗ್ರಹೋ ಮಹಾಮೋಹಃ ಕ್ರೋಧ ಸ್ತಾಮಿಸ್ರ ಉಚ್ಯತೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ |
ಸರ್ಗೇ – ಸರ್ಗಕಾಲ ಏವ |
'ಜೀವಧರ್ಮಾನೀಶ್ವರೇ ತು ಯೋ ಜೀವೇಷ್ವೈಶ್ವರಾನಪಿ |
ವಿದ್ಯಾಜ್ಜೀವೇಶ್ವರೈಕ್ಯಂ ವಾ ದ್ವನ್ದ್ವಮೋಹೀ ಸ ಉಚ್ಯತೇ' ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ || 28 ||

ಯೇಷಾಂ ತ್ವನ್ತಗತಂ ಪಾಪಂ ಜನಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್ ।
ತೇ ದ್ವನ್ದ್ವಮೋಹನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ದೃಢವ್ರತಾಃ ॥ 28 ॥

ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯತನ್ತಿ ಯೇ ।
ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ವಿದುಃ ಕೃತ್ಸ್ನಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಚಾಖಿಲಮ್ ॥ 29 ॥

ಸಾಧಿಭೂತಾಧಿದೈವಂ ಮಾಂ ಸಾಧಿಯಜ್ಞಂ ಚ ಯೇ ವಿದುಃ ।
ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇಽಪಿ ಚ ಮಾಂ ತೇ ವಿದುರ್ಯುಕ್ತಚೇತಸಃ ॥ 30 ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

‘ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ’ ಇತ್ಯುಕ್ತೇಽನ್ಯತ್ವಾಶಙ್ಕಾಂ ನಿವಾರಯತಿ – ಸಾಧಿಭೂತಾಧಿದೈವಂ ಮಾಮಿತಿ ॥ 30 ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ಅಷ್ಟಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ

ಉಕ್ತವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪೂರ್ವಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿರುಚ್ಯತೇ-

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಕಿಂ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಕಿಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ |
ಅಧಿಭೂತಂ ಚ ಕಿಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಧಿದೈವಂ ಕಿಮುಚ್ಯತೇ || 01 ||

ಅಧಿಯಜ್ಞಃ ಕಥಂ ಕೋऽತ್ರ ದೇಹೇऽಸ್ಮಿನ್ ಮಧುಸೂದನ |
ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇ ಚ ಕಥಂ ಜ್ಞೇಯೋऽಸಿ ನಿಯತಾತ್ಮಭಿಃ || 02 ||

ತದಿತಿ ವಿಶೇಷಣಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯುಕ್ತಮನ್ಯದೇವ | ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದೀನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಯತ್ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ; ಉಪರಿ ' ಸಾಧಿಯಜ್ಞಂ ಚ' ಇತಿ ಚಶಬ್ದಾಧಿಭೂತಾದಿ ಸಹಿತತ್ವೇನ ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನಮನ್ಯದೇವೇತಿ ಸಂಶಯಃ | 'ಕಿಂ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ' ಇತಿ ಪ್ರಶ್ನಕಾರಣಮ್ ||01,02||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಸ್ವಭಾವೋऽಧ್ಯಾತ್ಮಮುಚ್ಯತೇ |
ಭೂತಭಾವೋದ್ಭವಕರೋ ವಿಸರ್ಗಃ ಕರ್ಮಸಞ್ಜಿತಃ || 03 ||

ಅಧಿಭೂತಂ ಕ್ಷರೋ ಭಾವಃ ಪುರುಷಶ್ಚಾಧಿದೈವತಮ್ |
ಅಧಿಯಜ್ಞೋऽಹಮೇವಾತ್ರ ದೇಹೇ ದೇಹಭೃತಾಂ ವರ || 04 ||

ಪರಮಾಕ್ಷರಂ ವಿಷ್ಣುರೇವ ಮುಖ್ಯತ ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ತಥೈವ ಪರಿಹರತಿ | ಅಜ್ಞಾನಾಂ ತದಪಿ ಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ ತಥೈವ ಪರಿಹಾರಃ | ಪುನರಹಮಿತಿ ನೋಕ್ತಮಿತ್ಯಾಶಙ್ಕಾ 'ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಪನ್ನಮ್' ಇತಿ ವಿಷ್ಣಾವೇವ ಪ್ರಯುಕ್ತೇನಾವ್ಯಕ್ತಶಬ್ದೇನ 'ಅವ್ಯಕ್ತೋऽಕ್ಷರ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ' ಇತಿ ಪರಿಹ್ರಿಯತೇ | 'ಯೇ ಚಾಪ್ಯಕ್ಷರಮವ್ಯಕ್ತಮ್' ಇತ್ಯತ್ರ ತು ಪೃಥಕ್ ಪ್ರಶ್ನಾದುಪಾಸಕಯೋಃ ಫಲತಾರತಮ್ಯಕಥನಾತ್ ಕೂಟಸ್ಥೋऽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ ಇತಿ ವಿಷ್ಣೋರುತ್ತಮತ್ವಕಥನಾಚ್ಚಾನ್ಯದೇವೇತ್ಯವಸೀಯತೇ | 'ಅಧಿಯಜ್ಞೋऽಹಮೇವ' ಇತಿ ಸಾಧಿಯಜ್ಞಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತಭೇದನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮ್ | ತಸ್ಯೈವ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿದೇಹಸ್ಥಿತರೂಪಾನ್ತರಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಸಹಿತತ್ವಂ ಯುಜ್ಯತೇ |

‘ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ದೇಹಗೋ ವಿಷ್ಣುರಧಿಯಜ್ಞ ಇತೀರಿತಃ |
ಸ ಏವ ವ್ಯಾಪ್ತರೂಪೇಣ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ |
ತೈಸ್ತೈರಧಿಕಯಜ್ಯತ್ವಾದ್ ಬೃಂಹಿತತ್ವಾಚ್ಚ ಹೇತುತಃ |
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ತತ್ಸ್ವಭಾವೋ ಯದಧಿಕಃ ಪರಮಾತ್ಮಗಃ |
ಪುಂಸಾಂ ಸಜಡಭಾವಾನಾಂ ಸರ್ಗಃ ಕರ್ಮ ಹರೇಃ ಸ್ಮೃತಮ್ |
ಭೂತಾಧಿಕತ್ವತೋ ಜೀವಾ ಅಧಿಭೂತಮಿತೀರಿತಾಃ |
ಅಧಿಕೋ ದೈವತಂ ವಿಷ್ಣುರೇವ ಯಸ್ಯಾಸ್ತು ಸಾ ರಮಾ |
ಪುರುಪ್ರಾಣಾಧಿದೈವಾಖ್ಯಾ ತ್ವಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮಿದಂ ನರೈಃ’ ಇತಿ ತತ್ತ್ವವಿವೇಕೇ |

ಕಥಂರೂಪೋಽಧಿಯಜ್ಞ ಇತಿ ಪ್ರಶ್ನಸ್ತು ‘ಅಹಮೇವ’ ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ತಲ್ಲಕ್ಷಣೋಕ್ತ್ಯೈವ ಪರಿಹೃತಃ || 03-04 ||

ಅನ್ತಕಾಲೇ ಚ ಮಾಮೇವ ಸ್ಮರನ್ಮುಕ್ತ್ವಾ ಕಲೇವರಮ್ |
ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ಸ ಮದ್ಭಾವಂ ಯಾತಿ ನಾಸ್ತ್ಯತ್ರ ಸಂಶಯಃ || 05 ||

ಯಂ ಯಂ ವಾಽಪಿ ಸ್ಮರನ್ ಭಾವಂ ತ್ಯಜತ್ಯನ್ತೇ ಕಲೇವರಮ್ |
ತಂ ತಮೇವೈತಿ ಕೌನ್ತೇಯ ಸದಾ ತದ್ಭಾವಭಾವಿತಃ || 06 ||

ಮದ್ಭಾವಂ – ಮಯಿ ಭಾವಮ್ | ಸದಾ ತದ್ಭಾವಭಾವಿತಾನಾಮೇವ ಸ್ಮರಂಸ್ತ್ಯಜತೀತಿ ಕೇವಲಂ ತತ್ಕಾಲಸ್ಮರಣಂ ಭವತಿ | ನ ಚೇತ್ ಸ್ಮರತೋಽಪಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಸ್ಖಲನವತ್ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಸ್ಮೃತ್ಯಾ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೇವ ಭವತಿ | ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾವಸಾನೇ ಸ್ಮರಂಸ್ತ್ಯಜತೀತಿ ಭವತ್ಯೇವ | ‘ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇಽಪಿ ಚ ಮಾ ತೇ ವಿದುಃ’ ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ || 05-06 ||

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಮಾಮನುಸ್ಮರ ಯುಧ್ಯ ಚ
ಮಯ್ಯರ್ಪಿತಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸ್ಯಸಂಶಯಃ || 07 ||

ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತೇನ ಚೇತಸಾಽನಾನ್ಯಗಾಮಿನಾ |
ಪರಮಂ ಪುರುಷಂ ದಿವ್ಯಂ ಯಾತಿ ಪಾರ್ಥಾನುಚಿನ್ತಯನ್ || 08 ||

‘ಯುಕ್ತಚೇತಸಃ’ ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಸ್ಮರತಾಮೇವಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಂ ಜಾಯತೇ|

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಾನಿಷಿದ್ಧಾನಾಂ ತ್ಯಾಗಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಹರಿಸ್ಮೃತೇಃ |
ಅರಾಗಾದ್ವಿಹಿತಾತ್ಯಾಗಾದಿತ್ಯೇತೈರೇವ ಸಂಯುತೈಃ |
ಅಪರೋಕ್ಷದರ್ಶನಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಜಾಯತೇ ನಾನ್ಯಥಾ ಕ್ವಚಿತ್'

ಇತಿ ಸತ್ತತ್ತ್ವೇ||07-08||

ಕವಿಂ ಪುರಾಣಾಮನುಶಾಸಿತಾರಮಣೋರಣೀಯಾಂಸಮನುಸ್ಮರೇದ್ಯಃ |
ಸರ್ವಸ್ಯ ಧಾತಾರಮಚಿನ್ತ್ಯರೂಪಮಾದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ || 09 ||

ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ – ಅಪ್ರಾಕೃತದೇಹಃ || 09 ||

ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇ ಮನಸಾಽಚಲೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಯೋಗಬಲೇನ ಚೈವ |
ಭ್ರುವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಣಮಾವೇಶ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ ತಂ ಪರಂ ಪುರುಷಮುಪೈತಿ ದಿವ್ಯಮ್ || 10 ||

ಯದಕ್ಷರಂ ವೇದವಿದೋ ವದನ್ತಿ ವಿಶನ್ತಿ ಯದ್ಯತಯೋ ವೀತರಾಗಾಃ |
ಯದಿಚ್ಛನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಚರನ್ತಿ ತತ್ ತೇ ಪದಂ ಸಙ್ಗ್ರಹೇಣ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇ ||11||

ಮನ ಆದೀನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಚರಣಂ – ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮ್ || 11 ||

ಸರ್ವದ್ವಾರಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಮನೋ ಹೃದಿ ನಿರುಧ್ಯ ಚ |
ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಾಧಾಯಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಾಣಮಾಸ್ಥಿತೋ ಯೋಗಧಾರಣಮ್ || 12 ||

ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಹರನ್ ಮಾಮನುಸ್ಮರನ್ |
ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ತ್ಯಜನ್ ದೇಹಂ ಸ ಯಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್ || 13 ||

ಏಕಾಕ್ಷರವಾಚ್ಯತ್ವಾದೇಕಾಕ್ಷರಂ – ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ||13||

ಅನನ್ಯಚೇತಾಃ ಸತತಂ ಯೋ ಮಾಂ ಸ್ಮರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ |
ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲಭಃ ಪಾರ್ಥ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || 14 ||

ಮಾಮುಪೇತ್ಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ದುಃಖಾಲಯಮಶಾಶ್ವತಮ್ |
ನಾಪ್ನುವನ್ತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂ ಗತಾಃ ||15||

ಆಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾಃ ಪುನರಾವರ್ತಿನೋಽರ್ಜುನ |
ಮಾಮುಪೇತ್ಯ ತು ಕೌನ್ತೇಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನ ವಿದ್ಯತೇ || 16 ||

'ನಿಯಮಾಜ್ಜನ್ಮನೋಽಭಾವೋ ಮುಕ್ತಸ್ಯೈವ ತಥಾಽಪಿ ತು |
ಮಹರ್ಲೋಕಮತೀತಾನಾಂ ನ ಜನ್ಮಾಂಶಲಯೌ ವಿನಾ |
ತತ್ರಾಪ್ಯವಶ್ಯಂ ತತ್ ಸ್ಥಾನಂ ತ್ಯೈಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪುನರಾಪ್ಯತೇ' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ || 16 ||

ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯನ್ತಮಹರ್ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದುಃ |
ರಾತ್ರಿಂ ಯುಗಸಹಸ್ರಾನ್ತಾಂ ತೇಽಹೋರಾತ್ರವಿದೋ ಜನಾಃ || 17 ||

ಸಹಸ್ರಮಿತಿ ಬಹ್ವೇವ| ಬ್ರಹ್ಮಣಃ –ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ |

'ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ ವ್ಯಕ್ತಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಭವನ್ತ್ಯಹರಾಗಮೇ |
ರಾತ್ರ್ಯಾಗಮೇ ಪ್ರಲೀಯನ್ತೇ ತತ್ರೈವಾವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕೇ' ಇತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷಾತ್ |
ನಹಿ ವಿರಿಞ್ಚಹನ್ಯೇವ ಸರ್ವವ್ಯಕ್ತಲಯಃ |
'ನಿತ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಹರೇಃ ಕಾಲೋ ದ್ವಿಪರಾರ್ಧಾತ್ಮಕಸ್ತ್ವಯಮ್ |
ಅಹಶ್ಚಾಸೌ ನಿಮೇಷಶ್ಚೇತ್ಯಪ್ರವೃತ್ತ್ಯೋಪಚರ್ಯತೇ' ಇತಿ ಚ

ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ವ್ಯಕ್ತಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಭವನ್ತ್ಯಹರಾಗಮೇ |
ರಾತ್ರ್ಯಾಗಮೇ ಪ್ರಲೀಯನ್ತೇ ತತ್ರೈವಾವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕೇ || 18 ||

ಭೂತಗ್ರಾಮಾಃ ಸ ಏವಾಯಂ ಭೂತ್ವಾ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಲೀಯತೇ |
ರಾತ್ರ್ಯಾಗಮೇಽವಶಃ ಪಾರ್ಥ ಪ್ರಭವತ್ಯಹರಾಗಮೇ || 19 ||

ಪರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ತು ಭಾವೋಽನ್ಯೋಽವ್ಯಕ್ತೋಽವ್ಯಕ್ತಾತ್ ಸನಾತನಃ |
ಯಃ ಸ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ನಶ್ಯತ್ಸು ನ ವಿನಶ್ಯತಿ || 20 ||

ಅವ್ಯಕ್ತೋಽಕ್ಷರ ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತಮಾಹುಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್ |
ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ನಿವರ್ತನ್ತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ || 21 ||

ಪುರುಷಃ ಸ ಪರಃ ಪಾರ್ಥ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಲಭ್ಯಸ್ತ್ವನನ್ಯಯಾ |
ಯಸ್ಯಾನ್ತಃಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ || 22 ||

ಯತ್ರ ಕಾಲೇ ತ್ವನಾವೃತ್ತಿಮಾವೃತ್ತಿಂ ಚೈವ ಯೋಗಿನಃ |
ಪ್ರಯಾತಾ ಯಾನ್ತಿ ತಂ ಕಾಲಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭರತರ್ಷಭ || 23 ||

ಅಗ್ನಿರ್ಜ್ಯೋತಿರಹಃ ಶುಕ್ಲಃ ಷಣ್ಮಾಸಾ ಉತ್ತರಾಯಣಮ್ ।
ತತ್ರ ಪ್ರಯಾತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ಜನಾಃ ॥ 24 ॥

ಧೂಮೋ ರಾತ್ರಿಸ್ತಥಾ ಕೃಷ್ಣಃ ಷಣ್ಮಾಸಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಮ್ ।
ತತ್ರ ಚಾನ್ದ್ರಮಸಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಯೋಗೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿವರ್ತತೇ ॥ 25 ॥

ಶುಕ್ಲ ಕೃಷ್ಣೇ ಗತೀ ಹ್ಯೇತೇ ಜಗತಃ ಶಾಶ್ವತೇ ಮತೇ ।
ಏಕಯಾ ಯಾತ್ಯನಾವೃತ್ತಿಮನ್ಯಯಾऽऽವರ್ತತೇ ಪುನಃ ॥ 26 ॥

ಯತ್ರ ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಸು ಮೃತ್ಯನನ್ತರಂ ಪ್ರಯಾತಾಃ ।
ಅಗ್ನಿಜ್ಯೋತಿರ್ಧೂಮಾನಾಮಕಾಲಾಭಿಮಾನಿತ್ವೇऽಪಿ ಕಾಲಪ್ರಾಚುರ್ಯಾತ್ ಕಾಲ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ।

'ಅಗ್ನಿರ್ಜ್ಯೋತಿರಿತಿ ದ್ವೇಧಾ ವಹ್ನೇ ಪುತ್ರೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।
ತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠೋ ದಿವಸಾದ್ಯಭಿಮಾನಿನಃ' ಇತಿ ಸತ್ತತ್ತ್ವೇ ।

ತತ್ಕಾಲಮರಣವಿವಕ್ಷಾಯಾಮಗ್ನಿಜ್ಯೋತಿರ್ಧೂಮಾನಾಮಯೋಗಃ ।
'ಅಥ ಯೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ಪ್ರಮೀಯತೇ ಪಿತೃಣಾಮೇವ ಮಹಿಮಾನಂ ಗತ್ವಾ ಚನ್ದ್ರಮಸಃ ಸಾಯುಜ್ಯಂ ಸಲೋಕತಾಮಾಪ್ನೋತ್ಯೇತೌ ವೈ ಸೂರ್ಯಚನ್ದ್ರಮಸೋರ್ಮಹಿಮಾನೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನಭಿಜಯತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಹಿಮಾನಮಾಪ್ನೋತಿ'
ಇತಿ ವಿದುಷೋ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಮರಣೇऽಪ್ಯಪುನರಾವೃತ್ತ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಶ್ರುತೇಃ ।
'ವಿದ್ವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಪ್ನೋತಿ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಮೃತೋऽಪಿ ಸನ್'

ಇತಿ ಚ ಪಾದ್ಮೇ ॥ 23-26 ॥

ನೈತೇ ಸೃತೀ ಪಾರ್ಥ ಜಾನನ್ ಯೋಗೀ ಮುಹ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಭವಾರ್ಜುನ ॥ 27 ॥

ವೇದೇಷು ಯಜ್ಞೇಷು ತಪಃಸು ಚೈವ ದಾನೇಷು ಯತ್ಪುಣ್ಯಫಲಂ ಪ್ರದಿಷ್ಟಮ್ ।
ಅತ್ಯೇತಿ ತತ್ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಯೋಗೀ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಮುಪೈತಿ ಚಾದ್ಯಮ್॥28॥

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಮಷ್ಟಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ ||

‘ಮಾರ್ಗೌ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯೇತ್ ಸಾಕ್ಷಾದೇವಾಪರೋಕ್ಷತಃ |
ಸರ್ವಪುಣ್ಯಾತಿಗೋऽಮುಹ್ಯನ್ ಯಾತ್ಯಸೌ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ ಪರಮ್’ ಇತಿ ಚ || 27-28 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಅಷ್ಟಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಪ್ತಮೋಕ್ತಂ ಪ್ರಪಞ್ಚಯತಿ-

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಇದಂ ತು ತೇ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನಸೂಯವೇ ।
ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇಽಶುಭಾತ್ ॥ 01 ॥

ರಾಜವಿದ್ಯಾ ರಾಜಗುಹ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಮಿದಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾವಗಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸುಸುಖಂ ಕರ್ತುಮವ್ಯಯಮ್ ॥ 02 ॥

ಅಶ್ರದ್ದಧಾನಾಃ ಪುರುಷಾ ಧರ್ಮಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪರನ್ತಪ ।
ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾಂ ನಿವರ್ತನ್ತೇ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರವರ್ತ್ಮನಿ ॥ 03 ॥

ಮಯಾ ತತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದವ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿನಾ ।
ಮತ್ಸ್ಥಾನಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ನ ಚಾಹಂ ತೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಃ ॥ 04 ॥

ನ ಚ ಮತ್ಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯ ಮೇ ಯೋಗಮೈಶ್ವರಮ್ ।
ಭೂತಭೃನ್ನ ಚ ಭೂತಸ್ಥೋ ಮಮಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನಃ ॥ 05 ॥

'ವಿಷ್ಣುಗಾನ್ಯಪ್ಯತತ್ಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನ್ಯೇಷ ಹ್ಯಸಙ್ಗತಃ' ಇತಿ ಚ ।

ಮಮಾತ್ಮಾ – ಮಮ ದೇಹ ಏವ । ತದನನ್ಯತ್ವಾತ್ । ದೇಹಸ್ಯಾಚೇತನತ್ವಾಶಙ್ಕಾ
ನಿವೃತ್ತಯೇ 'ಮಮಾತ್ಮಾ' ಇತ್ಯಾಹ ॥ 05 ॥

ಯಥಾಽಽಕಾಶಸ್ಥಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವಾಯುಃ ಸರ್ವತ್ರಗೋ ಮಹಾನ್ ।
ತಥಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಮತ್ಸ್ಥಾನೀತ್ಯುಪಧಾರಯ ॥ 06 ॥

ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಕೌನ್ತೇಯ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ಮಾಮಿಕಾಮ್ ।
ಕಲ್ಪಕ್ಷಯೇ ಪುನಸ್ತಾನಿ ಕಲ್ಪಾದೌ ವಿಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್ ॥ 07 ॥

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮವಷ್ಟಭ್ಯ ವಿಸೃಜಾಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಭೂತಗ್ರಾಮಮಿಮಂ ಕೃತ್ಸ್ನಮವಶಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ವಶಾತ್ ॥ 08 ॥

ನ ಚ ಮಾಂ ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬದ್ನನ್ತಿ ಧನಞ್ಜಯ |
ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನಮಸಕ್ತಂ ತೇಷು ಕರ್ಮಸು || 09 ||

ಮಯಾಽಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೂಯತೇ ಸಚರಾಚರಮ್ |
ಹೇತುನಾಽನೇನ ಕೌನ್ತೇಯ ಜಗದ್ವಿಪರಿವರ್ತತೇ || 10 ||

‘ಅಧ್ಯಕ್ಷೋಽಧಿಪತಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯದಕ್ಷಾಣ್ಯಸ್ಯ ಚೋಪರಿ’ ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ || 10 ||

ಅವಜಾನನ್ತಿ ಮಾಂ ಮೂಢಾ ಮಾನುಷೀಂ ತನುಮಾಶ್ರಿತಮ್ |
ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನನ್ತೋ ಮಮ ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಮ್ || 11 ||

ಮಾನುಷೀಂ – ಮನುಷ್ಯಸದೃಶೀಮ್|

‘ತನ್ವಾ ವಿಷ್ಣುರನನ್ಯೋಽಪಿ ಸ್ವಾಧೀನತ್ವಾತ್ ತದಾಶ್ರಿತಃ’ ಇತಿ ಚ |
‘ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರಮಾದೀನಾಂ ಸಾಮ್ಯದೃಷ್ಟಿರನನ್ಯತಾ |
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗತಸ್ಯಾಪಿ ದೋಷದೃಷ್ಟಿರಪೂರ್ಣತಾ |
ಧರ್ಮ ದೇಹಾವತಾರಾದೇರ್ಭೇದದೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ಸಙ್ಕರಃ |
ಅವತಾರೇಷ್ವಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮವಜ್ಞಾನಂ ಜನಾರ್ದನೇ |
ಸರ್ವಂ ಮೋಘಂ ಶುಭಂ ತಸ್ಯ ಯೋಽವಜಾನಾತಿ ಕೇಶವಮ್ |
ಅಧರಂ ಯಾತಿ ಚ ತಮಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗತೋಽಪ್ಯತಃ |
ಜ್ಞೇಯಃ ಕೇವಲಚಿದ್ದೇಹೋ ನಿರ್ದೋಷಃ ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಃ’

ಇತಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವಣಿ || 11 ||

ಮೋಘಾಶಾ ಮೋಘಕರ್ಮಾಣೋ ಮೋಘಜ್ಞಾನಾ ವಿಚೇತಸಃ |
ರಾಕ್ಷಸೀಮಾಸುರೀಂ ಚೈವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಮೋಹಿನೀಂ ಶ್ರಿತಾಃ || 12 ||

ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತು ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ ದೈವೀಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಶ್ರಿತಾಃ |
ಭಜನ್ತ್ಯನನ್ಯಮನಸೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭೂತಾದಿಮವ್ಯಯಮ್ || 13 ||

ಸತತಂ ಕೀರ್ತಯನ್ತೋ ಮಾಂ ಯತನ್ತಶ್ಚ ದೃಢವ್ರತಾಃ |
ನಮಸ್ಯನ್ತಶ್ಚ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ ಉಪಾಸತೇ || 14 ||

ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಯಜನ್ತೋ ಮಾಮುಪಾಸತೇ |
ಏಕತ್ವೇನ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಬಹುಧಾ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಮ್ || 15 ||

'ಏಕ ಮೂರ್ತಿಶ್ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿರಥವಾ ಪಞ್ಚಮೂರ್ತಿಕಃ |
ದ್ವಾದಶಾದಿಪ್ರಭೇದೋ ವಾ ಪೂಜ್ಯತೇ ಸಜ್ಜನೈರ್ಹರಿಃ' ಇತಿ ಚ || 15 ||

ಅಹಂ ಕ್ರತುರಹಂ ಯಜ್ಞಃ ಸ್ವಧಾಽಹಮಹಮೌಷಧಮ್ |
ಮನ್ತ್ರೋಽಹಮಹಮೇವಾಜ್ಯಮಹಮಗ್ನಿರಹಂ ಹುತಮ್ || 16 ||

ಪಿತಾಽಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ ಮಾತಾ ಧಾತಾ ಪಿತಾಮಹಃ |
ವೇದ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಮೋಙ್ಕಾರ ಋಕ್ಸಾಮ ಯಜುರೇವ ಚ || 17 ||

ಗತಿರ್ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭುಃ ಸಾಕ್ಷೀ ನಿವಾಸಃ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್ |
ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಃ ಸ್ಥಾನಂ ನಿಧಾನಂ ಬೀಜಮವ್ಯಯಮ್ || 18 ||

ತಪಾಮ್ಯಹಮಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯುತ್ಸೃಜಾಮಿ ಚ |
ಅಮೃತಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಸದಸಚ್ಚಾಹಮರ್ಜುನ || 19 ||

'ಅರ್ಚ್ಯತ್ವಾದೃಕ್ ಸಮತ್ವಾಚ್ಚ ನಿಜರೂಪೇಷು ಸಾಮ ಸಃ |
ಯಾಜ್ಯತ್ವಾತ್ ಸ ಯಜುರ್ಯಜ್ಞಃ ಸಾರ್ವಜ್ಞಾತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
'ಕ್ರತುಃ ಕೃತಿಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಸ್ವಧಾಽನನ್ಯಧೃತೋ ಯತಃ |
ಮಾನಾತ್ ತ್ರಾತೀತಿ ಮನ್ತ್ರೋಽಯಮುಷ್ಣಾನಾಂ ನಿಧಿರೌಷಧಮ್ |
ಆ ಜ್ಯಾಯಸ್ತ್ವಾದಾಜ್ಯನಾಮ ದರ್ಭೋsಥ ದರಧರೋ ಯತಃ|
ಆಹೂತತ್ವಾದ್ಧುತಂ ಚಾಯಮಗ್ನಿರ್ನೇತಾಽಗತೇರ್ಯತಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ಚ|
'ತತ್ತತ್ಪದಾರ್ಥಭಿನ್ನೋಽಪಿ ತತ್ತನ್ನಾಮೈವಮಚ್ಯುತಃ |
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾತ್ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಗುಣಾನನ್ತ್ಯಾಚ್ಚ ಕೇವಲಮ್' ಇತಿ ಚ |
'ಓಮಿತ್ಯಾಕ್ರಿಯತೇ ಯಸ್ಮಾದೋಙ್ಕಾರೋ ಭಗವಾನ್ ಪರಃ' ಇತಿ ಚ |
'ಪಾತೀತಿ ಸ ಪಿತಾ ಮಾನಾನ್ಮಾತಾ ಯತ್ ಸ ಪಿತುರ್ಮಹಾನ್ |
ಪಿತಾಮಹೋ ನಿಧಾತೃತ್ವಾನ್ನಿಧಾನಂ ಭೀತರಕ್ಷಣಾತ್ |
ಶರಣಂ ವ್ಯಞ್ಜನಾಚ್ಚೈವ ಬೀಜಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಪ್ರಭುಃ' ಇತಿ ಚ |
ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸಂಹರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಪ್ರಲಯಃ | ಅನ್ಯದಾಽಪೀತಿ ಮೃತ್ಯುಃ |

'ಪ್ರಾಣಗಃ ಪ್ರಾಣಧರ್ತಾ ಯದಮೃತಂ ಪ್ರವಿಲಾಪಯನ್ |
ವಿಶ್ವಂ ಪ್ರಲಯ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಮೃತ್ಯುರನ್ಯತ್ರ ಮಾರಣಾತ್' ಇತಿ ಚ |
'ಸತ್ ಸಾಧುಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾದಸ್ಮಾನ್ನಾನ್ಯೋ ಗುಣಾಧಿಕಃ |
ಯತೋऽತೋऽಸದಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಷ್ಣ್ವಾಖ್ಯಂ ಪರಮಂ ಪದಮ್'

ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ || 16 -19 ||

ತ್ರೈವಿದ್ಯಾ ಮಾಂ ಸೋಮಪಾಃ ಪೂತಪಾಪಾ ಯಜ್ಞೈರಿಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗತಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ತೇ |
ತೇ ಪುಣ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಸುರೇನ್ದ್ರಲೋಕಮಶ್ನನ್ತಿ ದಿವ್ಯಾನ್ ದಿವಿ ದೇವಭೋಗಾನ್ ||20||

'ಅನನ್ಯದೇವತಾಯಾಗಾದ್ಭಕ್ತ್ಯುದ್ರೇಕಾದಕಾಮನಾತ್ |
ಸದಾ ಯೋಗಾಚ್ಚ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ ತ್ರೈವಿದ್ಯಾದ್ ವೈಷ್ಣವಾದಪಿ |
ಸ್ಯಾದ್ಧಿ ಭಾಗವತಸ್ಯೈವ ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋऽಖಿಲಾಃ |
ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿಭಿರ್ಯಜ್ಞೈರಪಿ ಕೇಶವಯಾಜಿನಃ |
ವೈಷ್ಣವಾ ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯೈವ ಮಾನಯನ್ತ್ಯನ್ಯದೇವತಾಃ ||'

ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ | ಇತಿ ಚ || 20 ||

ತೇ ತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ವಿಶಾಲಂ ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶನ್ತಿ |
ಏವಂ ತ್ರಯೀಧರ್ಮಮನುಪ್ರಪನ್ನಾ ಗತಾಗತಂ ಕಾಮಕಾಮಾ ಲಭನ್ತೇ || 21 ||

ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಮಾಂ ಯೇ ಜನಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ |
ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಮ್ || 22 ||

'ಸಮ್ಯಗ್ಗುಣಗಣಜ್ಞಾನಾದುಪಾಸಾ ಪರ್ಯುಪಾಸನಾ' ಇತಿ ಚ|| 22 ||

ಯೇऽಪ್ಯನ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತಾ ಯಜನ್ತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಾಃ |
ತೇಪಿ ಮಾಮೇಪಿ ಕೌನ್ತೇಯ ಯಜನ್ತ್ಯವಿಧಿಪೂರ್ವಕಮ್ || 23 ||

ಅಹಂ ಹಿ ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪ್ರಭುರೇವ ಚ |
ನ ತು ಮಾಮಭಿಜಾನನ್ತಿ ತತ್ತ್ವೇನಾತಶ್ಚ್ಯವನ್ತಿ ತೇ || 24 ||

ಮಾಮಿಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ತ ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾಜ್ಜ್ಞಾನನ್ತೋऽಪಿ ನಾಭಿತೋ ಜಾನನ್ತಿ ತತ್ತ್ವೇನ |

'ಸರ್ವದೇವವರತ್ವೇನ ಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಕೇಶವಮ್ |
ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಾನಿ ಮೋಘಾನಿ ಯಾತಿ ಜಾನ್ಧನ್ತಮೋ ಧ್ರುವಮ್' ಇತಿ ಚ

'ಮೋಘಾಶಾ ಮೋಘಕರ್ಮಾಣಃ' ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ ನ ಕೇವಲಾಜ್ಞವಿಷಯಂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿವಿಷಯಂ ವಾ 'ಚ್ಯವನ್ತಿ ತೇ' ಇತ್ಯಾದಿ | ಅತಃ ಸರ್ವಾಧಿಕ್ಯಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಜ್ಞಾತ್ವಾಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ತತ್ಪರಿವಾರತ್ವಾದಿಕಮ್ ಅಜಾನತಾಮಿದಂ ಫಲಮ್ || 24 ||

ಯಾನ್ತಿ ದೇವವ್ರತಾ ದೇವಾನ್ ಪಿತೄನ್ಯಾನ್ತಿ ಪಿತೃವ್ರತಾಃ |
ಭೂತಾನಿ ಯಾನ್ತಿ ಭೂತೇಜ್ಯಾ ಯಾನ್ತಿ ಮದ್ಯಾಜಿನೋಽಪಿ ಮಾಮ್ || 25 ||

ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ ಯೋ ಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ |
ತದಹಂ ಭಕ್ತ್ಯುಪಹೃತಮಶ್ನಾಮಿ ಪ್ರಯತಾತ್ಮನಃ || 26 ||

ಯತ್ಕರೋಷಿ ಯದಶ್ನಾಸಿ ಯಜ್ಜುಹೋಷಿ ದದಾಸಿ ಯತ್ |
ಯತ್ತಪಸ್ಯಸಿ ಕೌನ್ತೇಯ ತತ್ಕುರುಷ್ವ ಮದರ್ಪಣಮ್ || 27 ||

ಶುಭಾಶುಭಫಲೈರೇವಂ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಕರ್ಮಬನ್ಧನೈಃ |
ಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಮುಕ್ತೋ ಮಾಮುಪೈಷ್ಯಸಿ || 28 ||

ಸಮೋಽಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ನ ಮೇ ದ್ವೇಷ್ಯೋಽಸ್ತಿ ನ ಪ್ರಿಯಃ |
ಯೇ ಭಜನ್ತಿ ತು ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯಿ ತೇ ತೇಷು ಚಾಪ್ಯಹಮ್ ||29||

'ನಾಸ್ಯ ಭಕ್ತೋಽಪಿ ಯೋ ದ್ವೇಷ್ಯೋ ನ ಚಾಭಕ್ತೋಽಪಿ ಯಃ ಪ್ರಿಯಃ | ಕಿನ್ತು ಭಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರೇಣ ಫಲದೋಽತಃ ಸಮೋ ಹರಿಃ' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ | ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಮಯಿ ತೇ || 29 ||

ಅಪಿ ಚೇತ್ ಸುದುರಾಚಾರೋ ಭಜತೇ ಮಾಮನನ್ಯಭಾಕ್ |
ಸಾಧುರೇವ ಸ ಮನ್ತವ್ಯಃ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಸಿತೋ ಹಿ ಸಃ || 30 ||

ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಭವತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶಶ್ವಚ್ಛಾನ್ತಿಂ ನಿಗಚ್ಛತಿ |
ಕೌನ್ತೇಯ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹಿ ನ ಮೇ ಭಕ್ತಃ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ || 31 ||

ಮಾಂ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯೇಽಪಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ |
ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತೇಽಪಿ ಯಾನ್ತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ || 32 ||

ಕಿಂ ಪುನರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪುಣ್ಯಾ ಭಕ್ತಾ ರಾಜರ್ಷಯಸ್ತಥಾ ।
ಅನಿತ್ಯಮಸುಖಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಜಸ್ವ ಮಾಮ್ ॥ 33 ॥

ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು ।
ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಯುಕ್ತ್ವೈವಮಾತ್ಮಾನಂ ಮತ್ಪರಾಯಣಃ ॥ 34 ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ನವಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ ॥

'ಪಾಪಾದಿಕಾರಿತಾಶ್ಚೈವ ಪುಂಸಾಂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾ ಅಪಿ ।
ವಿಪ್ರತ್ವಾದ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾಃ ಸ್ವಾಭಾವ್ಯಾ ಏವ ಮುಕ್ತಿಗಾಃ ।
ಯಾನ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಂ ಪುಮಾಂಸೋऽಪಿ ಪಾಪತಃ ಕಾಮತೋऽಪಿ ವಾ ।
ನ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ಯಾನ್ತಿ ಪುಂಸ್ತ್ವಂ ತು ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ಯಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಪುಂಸಾ ಸಹೈವ ಪುನ್ದೇಹಸ್ಥಿತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವರದಾನತಃ ।
ತಜ್ಜನ್ಮನಿ ವರಾಃ ಪಾಪಜಾತೇಭ್ಯೋ ನಿಜಸಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಜೀವಾನಾಮನ್ಯದೇಹೋ ಯಥಾ ನಿಜಃ ।
ಮುಕ್ತೌ ಚ ನಿಜಭಾವಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮಭೋಗಾನ್ತತೋऽಪಿ ಚ'
-ಇತಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವವಚನಾತ್ ಪಾಪಯೋನಯಃ ಪುಣ್ಯಾ ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ ||32-34||

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ನವಮೋऽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಭೂಯ ಏವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶೃಣು ಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ |
ಯತ್ ತೇಽಹಂ ಪ್ರೀಯಮಾಣಾಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ || 01 ||

ನ ಮೇ ವಿದುಃ ಸುರಗಣಾಃ ಪ್ರಭವಂ ನ ಮಹರ್ಷಯಃ |
ಅಹಮಾದಿರ್ಹಿ ದೇವಾನಾಂ ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ || 02 ||

ಉಪಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಸುರಗಣಾ ಇತ್ಯಾದಿ || 0 2||

ಯೋ ಮಾಮಜಮನಾದಿಂ ಚ ವೇತ್ತಿ ಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಮ್ |
ಅಸಂಮೂಢಃ ಸ ಮರ್ತ್ಯೇಷು ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || 03 ||

ಅನಸ್ಯಾಪ್ಯಾದಿಃ –ಅನಾದಿಃ || 03 ||

ಬುದ್ಧಿರ್ಜ್ಞಾನಮಸಂಮೋಹಃ ಕ್ಷಮಾ ಸತ್ಯಂ ದಮಃ ಶಮಃ |
ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಭವೋಽಭಾವೋ ಭಯಂ ಚಾಭಯಮೇವ ಚ || 04 ||

‘ಬುದ್ಧಿರ್ಬೋಧನಿಧಿತ್ವಾತ್ ತದನ್ತಃಕರಣಮುಚ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ || 04 ||

ಅಹಿಂಸಾ ಸಮತಾ ತುಷ್ಟಿಸ್ತಪೋ ದಾನಂ ಯಶೋಽಯಶಃ |
ಭವನ್ತಿ ಭಾವಾ ಭೂತಾನಾಂ ಮತ್ತ ಏವ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ || 05 ||

ಮಹರ್ಷಯಃ ಸಪ್ತ ಪೂರ್ವೇ ಚತ್ವಾರೋ ಮನವಸ್ತಥಾ |
ಮದ್ಭಾವಾ ಮಾನಸಾ ಜಾತಾ ಯೇಷಾಂ ಲೋಕ ಇಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ || 06 ||

‘ಮರೀಚಿರತ್ರ್ಯಙ್ಗಿರಸೌ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ಪುಲಹಃ ಕ್ರತುಃ |
ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪೂರ್ವೇ ಸಪ್ತರ್ಷಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ’ ಇತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೇ |
‘ಮನವೋ ಭೋಧವೈಶೇಷ್ಯಾದ್ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ |
ವಿಪ್ರಾದಿವರ್ಣಭೇದೇನ ಚತ್ವಾರೋ ಬಹವೋಽಪಿ ತೇ |
ದೀನತ್ವಾದ್ ದೇವನಾಮಾನಸ್ತ್ವನ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿನಾಮಕಾಃ |
ಅವೈಷ್ಣವಕೃತೋ ಯಜ್ಞೋ ದೀನೈರ್ದೇವೈಸ್ತು ಭುಜ್ಯತೇ |
ವೈಷ್ಣವೈಸ್ತು ಕೃತೋ ಯಜ್ಞೋ ದೇವೈರ್ಹಿ ಮನುನಾಮಕೈಃ |
ಮರೀಚಾದ್ಯಾಸ್ತು ತತ್ಪುತ್ರಾ ಮಾನವಾ ನಾಮತಃ ಸ್ಮೃತಾಃ |

ತತ್ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾ ಮುನಯಸ್ತಥಾ ಮಾನವಮಾನವಾಃ |
ತೇಭ್ಯೋ ಮನುಷ್ಯಾ ಇತ್ಯೇಷಾ ಸೃಷ್ಟಿರ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಮುತ್ಥಿತಾ'

ಇತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪುರಾಣೇ ||06||

ಏತಾಂ ವಿಭೂತಿಂ ಯೋಗಂ ಚ ಮಮ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ |
ಸೋಽವಿಕಮ್ಪೇನ ಯೋಗೇನ ಯುಜ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || 07 ||

'ಯುಜ್ಯತೇ ಯೇನ ಯೋಗೋಽಸಾವುಪಾಯಃ ಶಕ್ತಿರೇವ ಚ' ಇತಿ ಚ | ವಿಶಿಷ್ಟಭವನಂ – ವಿಭೂತಿಃ | ಮಹತ್ತ್ವಮ್ | ವಿವಿಧಭವನಂ ವಾ | ಯೋಗಃ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮ್ || 07 ||

ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವೋ ಮತ್ತಃ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ |
ಇತಿ ಮತ್ವಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ಬುಧಾ ಭಾವಸಮನ್ವಿತಾಃ || 08 ||

'ಭಜನ್ತೇ ಮಾಮ್' ಇತ್ಯನೇನ ಜೀವೇಶ್ವರೈಕ್ಯಾಶಙ್ಕಾಂ ನಿವರ್ತಯತಿ || 08 ||

ಮಚ್ಚಿತ್ತಾ ಮದ್ಗತಪ್ರಾಣಾ ಬೋಧಯನ್ತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ |
ಕಥಯನ್ತಶ್ಚ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ತುಷ್ಯನ್ತಿ ಚ ರಮನ್ತಿ ಚ || 09 ||

ಮದ್ಗತಪ್ರಾಣಾಃ – ಮದ್ವಿಷಯಚೇಷ್ಟಾಃ|| 09 ||

ತೇಷಾಂ ಸತತಯುಕ್ತಾನಾಂ ಭಜತಾಂ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕಮ್ |
ದದಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಂ ತಂ ಯೇನ ಮಾಮುಪಯಾನ್ತಿ ತೇ || 10 ||

ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಮ್ಪಾರ್ಥಮಹಮಜ್ಞಾನಜಂ ತಮಃ |
ನಾಶಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಭಾವಸ್ಥೋ ಜ್ಞಾನದೀಪೇನ ಭಾಸ್ವತಾ || 11 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಧಾಮ ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಭವಾನ್ |
ಪುರುಷಂ ಶಾಶ್ವತಂ ದಿವ್ಯಮಾದಿದೇವಮಜಂ ವಿಭುಮ್ || 12 ||

ಅಹುಸ್ತ್ವಾ ಮೃಷಯಃ ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ |
ಅಸಿತೋ ದೇವಲೋ ವ್ಯಾಸಃ ಸ್ವಯಂ ಚೈವ ಬ್ರವೀಷಿ ಮೇ || 13 ||

ಸರ್ವಮೇತದೃತಂ ಮನ್ಯೇ ಯನ್ಮಾಂ ವದಸಿ ಕೇಶವ |
ನ ಹಿ ತೇ ಭಗವನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಂ ವಿದುರ್ದೇವಾ ನ ದಾನವಾಃ || 14 ||

ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾऽऽತ್ಮಾನಂ ವೇತ್ಥ ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ |
ಭೂತಭಾವನ ಭೂತೇಶ ದೇವದೇವ ಜಗತ್ಪತೇ || 15 ||

ವಕ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷೇಣ ದಿವ್ಯಾ ಹ್ಯಾತ್ಮವಿಭೂತಯಃ |
ಯಾಭಿರ್ವಿಭೂತಿಭಿರ್ಲೋಕಾನಿಮಾಂಸ್ತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಸಿ || 16 ||

ಕಥಂ ವಿದ್ಯಾಮಹಂ ಯೋಗಿಂಸ್ತ್ವಾಂ ಸದಾ ಪರಿಚಿನ್ತಯನ್ |
ಕೇಷು ಕೇಷು ಚ ಭಾವೇಷು ಚಿನ್ತ್ಯೋऽಸಿ ಭಗವನ್ಮಯಾ || 17 ||

ವಿಸ್ತರೇಣಾತ್ಮನೋ ಯೋಗಂ ವಿಭೂತಿಂ ಚ ಜನಾರ್ದನ |
ಭೂಯಃ ಕಥಯ ತೃಪ್ತಿರ್ಹಿ ಶೃಣ್ವತೋ ನಾಸ್ತಿ ಮೇऽಮೃತಮ್ ||18 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಹನ್ತ ತೇ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದಿವ್ಯಾ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ವಿಭೂತಯಃ |
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಸ್ತ್ಯನ್ತೋ ವಿಸ್ತರಸ್ಯ ಮೇ || 19 ||

ಅಹಮಾತ್ಮಾ ಗುಡಾಕೇಶ ಸರ್ವಭೂತಾಶಯಸ್ಥಿತಃ |
ಅಹಮಾದಿಶ್ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚ ಭೂತಾನಾಮನ್ತ ಏವ ಚ || 20 ||

ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ರವಿರಂಶುಮಾನ್ |
ಮರೀಚಿರ್ಮರುತಾಮಸ್ಮಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಮಹಂ ಶಶೀ || 21 ||

ವೇದಾನಾಂ ಸಾಮವೇದೋऽಸ್ಮಿ ದೇವಾನಾಮಸ್ಮಿ ವಾಸವಃ |
ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮನಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಭೂತಾನಾಮಸ್ಮಿ ಚೇತನಾ ||22||

ಕ್ವಚಿತ್ ಸಾಮ್ನ ಆಧಿಕ್ಯಮಭಿಮಾನ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ-

'ಋಚಃ ಶ್ರೀರ್ಗೀರುಮಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಸಾಮ್ನಃ ಪ್ರಾಣಶಿವಾದಯಃ'
ಇತ್ಯಾದ್ಯಭಿಮಾನಿಭೇದಾತ್ | ತತ್ರಾಪಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯಮ್|| 22 ||

ರುದ್ರಾಣಾಂ ಶಙ್ಕರಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ವಿತ್ತೇಶೋ ಯಕ್ಷರಕ್ಷಸಾಮ್ |
ವಸೂನಾಂ ಪಾವಕಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಮೇರುಃ ಶಿಖರಿಣಾಮಹಮ್ || 23||

ಪುರೋಧಸಾಂ ಚ ಮುಖ್ಯಂ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್ ।
ಸೇನಾನೀನಾಮಹಂ ಸ್ಕನ್ದಃ ಸರಸಾಮಸ್ಮಿ ಸಾಗರಃ ॥ 24 ॥

ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಭೃಗುರಹಂ ಗಿರಾಮಸ್ಮ್ಯೇಕಮಕ್ಷರಮ್ ।
ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಽಸ್ಮಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಹಿಮಾಲಯಃ ॥ 25 ॥

ಅಶ್ವತ್ಥಃ ಸರ್ವವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ನಾರದಃ ।
ಗನ್ಧರ್ವಾಣಾಂ ಚಿತ್ರರಥಃ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಪಿಲೋ ಮುನಿಃ ॥ 26 ॥

ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಸಮಶ್ವಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಮೃತೋದ್ಭವಮ್ ।
ಐರಾವತಂ ಗಜೇನ್ದ್ರಾಣಾಂ ನರಾಣಾಂ ಚ ನರಾಧಿಪಮ್ ॥ 27 ॥

ಆಯುಧಾನಾಮಹಂ ವಜ್ರಂ ಧೇನೂನಾಮಸ್ಮಿ ಕಾಮಧುಕ್ ।
ಪ್ರಜನಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಕನ್ದರ್ಪಃ ಸರ್ಪಾಣಾಮಸ್ಮಿ ವಾಸುಕಿಃ ॥ 28 ॥

ಅನನ್ತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ನಾಗಾನಾಂ ವರುಣೋ ಯಾದಸಾಮಹಮ್ ।
ಪಿತೄಣಾಮರ್ಯಮಾ ಚಾಸ್ಮಿ ಯಮಃ ಸಂಯತಮಾಮಹಮ್ ॥ 29 ॥

ಪ್ರಹ್ಲಾದಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾಮಹಮ್ ।
ಮೃಗಾಣಾಂ ಚ ಮೃಗೇನ್ದ್ರೋಽಹಂ ವೈನತೇಯಶ್ಚ ಪಕ್ಷಿಣಾಮ್ ॥ 30 ॥

ಪವನಃ ಪವತಾಮಸ್ಮಿ ರಾಮಃ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಮಹಮ್ ।
ಝುಷಾಣಾಂ ಮಕರಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಸ್ರೋತಸಾಮಸ್ಮಿ ಜಾಹ್ನವೀ ॥ 31 ॥

ಸರ್ಗಾಣಾಮಾದಿರನ್ತಶ್ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚೈವಾಹಮರ್ಜುನ ।
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ವಾದಃ ಪ್ರವದತಾಮಹಮ್ ॥ 32 ॥

ಅಕ್ಷರಾಣಾಮಕಾರೋಽಸ್ಮಿ ದ್ವನ್ದ್ವಃ ಸಾಮಾಸಿಕಸ್ಯ ಚ ।
ಅಹಮೇವಾಕ್ಷಯಃ ಕಾಲೋ ಧಾತಾಽಹಂ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಃ ॥33॥

ಮೃತ್ಯುಃ ಸರ್ವಹರಶ್ಚಾಹಮುದ್ಭವಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯತಾಮ್ ।
ಕೀರ್ತಿಃ ಶ್ರೀರ್ವಾಕ್ಚ ನಾರೀಣಾಂ ಸ್ಮೃತಿರ್ಮೇಧಾ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಮಾ ॥ 34 ॥

ಬೃಹತ್ಸಾಮಾ ತಥಾ ಸಾಮ್ನಾಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಛನ್ದಸಾಮಹಮ್ ।
ಮಾಸಾನಾಂ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷೋऽಹಮೃತೂನಾಂ ಕುಸುಮಾಕರಃ ॥ 35 ॥

ದ್ಯೂತಂ ಛಲಯತಾಮಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಮ್ ।
ಜಯೋऽಸ್ಮಿ ವ್ಯವಸಾಯೋऽಸ್ಮಿ ಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವವತಾಮಹಮ್ ॥ 36 ॥

ವೃಷ್ಣೀನಾಂ ವಾಸುದೇವೋऽಸ್ಮಿ ಪಾಣ್ಡವಾನಾಂ ಧನಞ್ಜಯ ।
ಮುನೀನಾಮಪ್ಯಹಂ ವ್ಯಾಸಃ ಕವೀನಾಮುಶನಾ ಕವಿಃ ॥ 37 ॥

ದಣ್ಡೋ ದಮಯತಾಮಸ್ಮಿ ನೀತಿರಸ್ಮಿ ಜಿಗೀಷತಾಮ್ ।
ಮೌನಂ ಚೈವಾಸ್ಮಿ ಗುಹ್ಯಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನವತಾಮಹಮ್ ॥38॥

ಯಚ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಬೀಜಂ ತದಹಮರ್ಜುನ ।
ನ ತದಸ್ತಿ ವಿನಾ ಯತ್ ಸ್ಯಾನ್ಮಯಾ ಭೂತಂ ಚರಾಚರಮ್ ॥ 39 ॥

ನಾನ್ತೋऽಸ್ತಿ ಮಮ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ವಿಭೂತೀನಾಂ ಪರನ್ತಪ ।
ಏಷ ತೂದ್ದೇಶತಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಿಭೂತೇರ್ವಿಸ್ತರೋ ಮಯಾ ॥ 40 ॥

‘ಯೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧೇರನ್ಯವಸ್ತುಷು ।
ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಂ ಸ್ವಜಾತೇಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಭೂತ್ಯಾಖ್ಯಾನಿ ತಾನಿ ತು ।
ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಗತಃ ಸರ್ವದೈವತಸಞ್ಜಯಾತ್ ।
ಆಧಿಕ್ಯಹೇತುರ್ಭಗವಾನ್ ಸಾಮಸ್ಥಃ ಸಾಮನಾಮಕಃ ।
ಆಧಿಕ್ಯಹೇತುರ್ವೇದೇಭ್ಯಸ್ತಥಾऽಶ್ವತ್ಥಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ ।
ಉತ್ಕರ್ಷಹೇತುರ್ವೃಕ್ಷೇಭ್ಯೋ ಯ ಏವಾಶ್ವತ್ಥನಾಮಕಃ’ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವೇ।

‘ಕೇಷು ಕೇಷು ಚ ಭಾವೇಷು’ ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಜೀವೇಭ್ಯೋऽನ್ಯದೇವ ವಿಭೂತಿರೂಪಮ್ ।

‘ದ್ವಿವಿಧಂ ವೈಭವಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಚ ತಿರೋಹಿತಮ್ |
ಕಪಿಲವ್ಯಾಸಕೃಷ್ಣಾದ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ವೈಭವಂ ಸ್ಮೃತಮ್ |
ಭಿನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಜೀವೇಭ್ಯೋ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ತದ್ಗತಮ್ |
ಸ್ವಜಾತ್ಯಾಧಿಕ್ಯಂ ತೇಷಾಂ ತತ್ ತಿರೋಹಿತವೈಭವಮ್’ ಇತ್ಯಾದಿ ಚ |
‘ಅತ್ಮಾಽಽತತಗುಣತ್ವೇನ ರವಜ್ಞೇಯೋ ಯತೋ ರವಿಃ |
ಉದವನ್ಮೈಘಚಲನಾನ್ಮರೀಚಿಃ ಸಾಮ ಸಾಮ್ಯತಃ |
ಸುಖಾತ್ ಸುಖತ್ವಾತ್ ತು ಶಶೀ ವೇದೋ ವೇದನತೋ ಹರಿಃ |
ವಾಸವತೀ್ ವಾಸವೋಽಸೌ ಚೇತೋನೇತಾ ತು ಚೇತನಾ |
ಪಾಲಕೈರ್ವನನೀಯತ್ವಾತ್ ಪವನೋ ಭೋದನಾನ್ಮನಃ |
ಪಾವಕಃ ಶೋಧನಾನ್ಮೇರುರೀರೋ ಯನ್ಮಾಽಸ್ಯ ಸಾಗರಃ |
ಸಾರಸ್ಯ ಗರಣಾತ್ ಸ್ಕನ್ದೋ ಜಗತಃ ಸ್ಕನ್ದನಾದ್ ಭೃಗುಃ |
ಭರ್ಜನಾಜ್ಜಪಯಜ್ಞಶ್ಚ ಜಾತಪೋ ಯಾಜ್ಯ ಏವ ಚ |
ಅಶ್ವಾಕಾರಸ್ಥಿತೋಽಶ್ವತ್ಥ ಐರಂ ಶ್ರೀಶ್ಚ ತದಾಶ್ರಯಃ |
ಐರಾವತೋ ನರಾಣಾಂ ಯದ್ ದದ್ಯಾತ್ ಸರ್ವಂ ಸ ನಾರದಃ |
ಹ್ರೀಶ್ರೀಸಮಾಶ್ರಯತ್ವಾಚ್ಚ ಹಿಮಾಲಯ ಇತೀರಿತಃ |
ವರ್ಜ್ಯತ್ವಾದರಿಭಿರ್ವಜ್ರೋ ವೈನತೇಯೋ ನತಾಸ್ಪದಃ |
ವಾಸುಕಿರ್ವಾಸಸುಖದಃ ಕನ್ದರ್ಪಃ ಸುಖಭೇದಪಃ |
ಅರ್ಯಮಾ ಜ್ಞೇಯಮಾತೃತ್ವಾತ್ ಕಾಲಃ ಆಕಾಲನಾದಪಿ |
ವರುಣೋ ವರಣಾದ್ ದ್ವನ್ದ್ವೋ ದಿವಿರೂಪೋಽನ್ತರ್ಬಹಿರ್ಯುತಃ |
ಮಕರೋ ಮಾನಕರ್ತೃತ್ವಾದ್ ಯಮಃ ಸಂಯಮನಾದ್ವಿಭುಃ |
ಪ್ರಹ್ಲಾದಃ ಮಹಾನನ್ದೋ ಮೃಗೇನ್ದ್ರೋ ಮೃಗಯತ್ಪತಿಃ |
ಜಾಹ್ನವೀ ಜಹತಾಂ ಸ್ಥಾನಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಚಾತ್ಮನಾಂ ಪತಿಃ |
ವಿದ್ಯಾಜ್ಞಪ್ತಿಸ್ವರೂಪತ್ವಾದ್ ವಾದೋ ವಾಚ್ಯತ್ವತೋ ಹರಿಃ |
ಕೀರ್ತ್ಯೋರ್ವಕ್ತಾಽಽಶ್ರಯಃ ಕೀರ್ತಿರ್ವಾಕ್ ಶ್ರೀರಿತಿ ಚ ನಾಮತಃ |
ಸ್ಮರಣೀಯಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಮೇಧಾಕ್ಷಮಾರೂಪಸ್ತಥೇರ್ಯತೇ |
ದ್ಯೂತಂ ಕ್ರೀಡಾಪರತ್ವಾಚ್ಚ ಗಾಯತ್ರೀ ತ್ರಾತಿ ಗಾಯಕಾನ್ |
ಸತ್ತ್ವಂ ಸಾಧುಗುಣತ್ವಾಚ್ಚ ದಣ್ಡನಾದ್ದಣ್ಡ ಉಚ್ಯತೇ |

ಬೃಹತ್ಸಾರೋಽಪ್ಯಮೇಯಶ್ಚ ಬೃಹತ್ಸಾಮೋಽಶನೋಽಶತೇಃ |
ಶುಭಾಶುಭಜ್ಞಾನಕರಃ ಕುಸುಮಾಕರ ಈರಿತಃ |
ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತೋಽ ಮೌನಂ ಮುನೀಡ್ಯೋಽ ನೀತಿರಾನಯನ್ |
ಮಾರ್ಗಾಣಾಮನ್ತಗತ್ವಾತ್ತುಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
ಸುಖಂ ಪಿಬನ್ ಲೀಲಯೈವ ಕಪಿಲೋಽ ವ್ಯಾಸ ಏವ ಚ |
ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾದ್ ವಿಷ್ಣುನಾಮಾ ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಾಣಸೌಖ್ಯತಃ |
ಏವಂ ನಾನಾಗುಣೈರ್ವಿಷ್ಣುರ್ನಾನಾನಾಮಭಿರೀರಿತಃ |
ನಾನಾಪ್ರಾಣ್ಯಾದಿಸಂಸ್ಥಶ್ಚ ವಿಭೂತಿರಿತಿ ಶಬ್ದಿತಃ |
ಶಶ್ಯಾದಿಷು ವಿಜಾತೀಯಸ್ವಾಮ್ಯದಃ ಸಾರದಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಶರ್ವಾದಿಷು ಸಜಾತೀಯಶ್ರ್ಯೈಷ್ಠ್ಯದತ್ವೇನ ಸಂಸ್ಥಿತಃ |
ಶಕ್ರೋಽಶನಾರ್ಜುನಾದ್ಯೇಷು ಸಜಾತೀಯೈಕದೇಶತಃ |
ದೇವೇಷ್ವಭ್ಯಧಿಕೋಽ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯತೋಽ ವಿಷ್ಣೋರನನ್ತರಃ |
ಕವಿತ್ವಾದಿಗುಣೇಷ್ವೇವಂ ಯತ್ಸಮೋಽ ನಾಸ್ತಿಕಶ್ಚನ |
ತಥಾ ಭೀಮಶ್ಯ ಪಾರ್ಥೇಷು ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯೇಷು ಚೋತ್ತಮಮ್ |
ಸುದರ್ಶನಾಶ್ಚಾಯುಧೇಷು ವೇದೇಷ್ವೃಗ್ವೇದ ಏವ ಚ'
ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವೇ || 11-37 ||

ಯದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿಮತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದೂರ್ಜಿತಮೇವ ವಾ |
ತತ್ ತದೇವಾವಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಮ ತೇಜೋಽಂಶ ಸಮ್ಭವಮ್ || 41 ||

ಮಮ ತೇಜೋಽಂಽಶೇನ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ || 41 ||

ಅಥವಾ ಬಹುನೈತೇನ ಕಿಂ ಜ್ಞಾತೇನ ತವಾರ್ಜುನ |
ವಿಷ್ಟಭ್ಯಾಹಮಿದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಏಕಾಂಶೇನ ಸ್ಥಿತೋಽ ಜಗತ್ || 42 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

'ಕಿಂ ಜ್ಞಾತೇನ' ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಸ್ಯಾಧಿಕಫಲತ್ವಜ್ಞಾಪಕಮೇವ | ಅನ್ಯಥೋಕ್ತೇರೇವ ವೈಯರ್ಥ್ಯಾತ್ |

'ಅನ್ಯಾಧಿಕ್ಯಜ್ಞಾಪನಾರ್ಥಂ ಶುಭಂ ಚಾಕ್ಷಿಪ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್ |
ನ ತಾವತಾಽಸ್ಯ ನಿನ್ದ್ಯತ್ವಂ ಜ್ಞೇಯೈವಾನ್ಯವರಿಷ್ಠತಾ |
ಉಭಯಂ ಮಿಲಿತಂ ಚೈವ ತತೋಽಪ್ಯಧಿಕಶೋಭನಮ್' ಇತಿ ಚ || 42 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಏಕಾದಶೋऽಧ್ಯಾಯಃ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಮದನುಗ್ರಹಾಯ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮಧ್ಯಾತ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಮ್ ।
ಯತ್ ತ್ವಯೋಕ್ತಂ ವಚಸ್ತೇನ ಮೋಹೋऽಯಂ ವಿಗತೋ ಮಮ ॥ 01 ॥

ಭವಾಪ್ಯಯೌ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ ಶ್ರುತೌ ವಿಸ್ತರಶೋ ಮಯಾ ।
ತ್ವತ್ತಃ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಪಿ ಚಾವ್ಯಯಮ್ ॥ 02 ॥

ಏವಮೇತದ್ಯಥಾऽऽತ್ಥ ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಮೇಶ್ವರ ।
ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥ 03 ॥

ಮನ್ಯಸೇ ಯದಿ ತಚ್ಛಕ್ಯಂ ಮಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ ।
ಯೋಗೇಶ್ವರ ತತೋ ಮೇ ತ್ವಂ ದರ್ಶಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಮ್ ॥ 04 ॥

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಪಶ್ಯ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ರೂಪಾಣಿ ಶತಶೋऽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ ।
ನಾನಾವಿಧಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ನಾನಾವರ್ಣಾಕೃತೀನಿ ಚ ॥ 05 ॥

ಪಶ್ಯಾದಿತ್ಯಾನ್ ವಸೂನ್ ರುದ್ರಾನಶ್ವಿನೌ ಮರುತಸ್ತಥಾ ।
ಬಹೂನ್ಯದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾಣಿ ಪಶ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಾಣಿ ಭಾರತ ॥ 06 ॥

ಇಹೈಕಸ್ಥಂ ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪಶ್ಯಾದ್ಯ ಸಚರಾಚರಮ್ ।
ಮಮ ದೇಹೇ ಗುಡಾಕೇಶ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದ್ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಸಿ ॥ 07 ॥

ನ ತು ಮಾಂ ಶಕ್ಯಸೇ ದ್ರಷ್ಟುಮನೇನೈವ ಸ್ವ ಚಕ್ಷುಷಾ ।
ದಿವ್ಯಂ ದದಾಮಿ ತೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪಶ್ಯ ಮೇ ಯೋಗಮೈಶ್ವರಮ್ ॥ 08 ॥

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ರಾಜನ್ ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ ।
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಾಯ ಪರಮಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಮ್ ॥ 09 ॥

'ಆತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಮ್' ಪರಮಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಮ್'

'ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಮಯಂ ದೇವಮನನ್ತಮ್ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಮ್'

ಇತ್ಯಾದಿರೂಪವಿಶೇಷಣಾಚ್ಚ ರೂಪಸ್ಯೇಶ್ವರಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ವರೂಪತ್ವಮ್ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ತತ ಏವ ಚಿದಾನನ್ದಾದ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವಂ ಚ ಸಿದ್ಧಮ್| 'ಮಮ ದೇಹೇ'

ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚಾದಿತ್ಯಾದೀನಾಂ ಭೇದಃ ಸಿದ್ಧಃ | 'ಮೇ ರೂಪಾಣಿ'

'ಸರ್ವತೋಽನನ್ತರೂಪಮ್' 'ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ರೂಪಮ್'

ಇತ್ಯಾದೇಶ್ಚೈಕಸ್ಯೈವಾಭಿನ್ನಾನನ್ತರೂಪತ್ವಂ ಚ |

'ಏಕಂ ರೂಪಂ ಹರೇರ್ನಿತ್ಯಮಚಿನ್ತ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಯೋಗತಃ |
ಬಹುಸಙ್ಖ್ಯಾಗೋಚರಂ ಚ ವಿಶೇಷಾದೇವ ಕೇವಲಮ್ |
ಅಭಾವೋ ಯತ್ರ ಭೇದಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾವಸಿತೋ ಭವೇತ್ |
ವಿಶೇಷೋ ನಾಮಾ ತತ್ರೈವ ವಿಶೇಷವ್ಯವಹಾರವಾನ್ |
ವಿಶೇಷೋಽಪಿ ಸ್ವರೂಪಂ ಸ ಸ್ವನಿರ್ವಾಹಕ ಏವ ಚ |
ದ್ರವ್ಯಾತ್ಮನಾ ಸ ನಿತ್ಯೋಽಪಿ ವಿಶೇಷಾತ್ಮೈವ ಜಾಯತೇ |
ನಿತ್ಯಾ ಏವ ವಿಶೇಷಾಶ್ಚ ಕೇಚಿದೇವಂ ದ್ವಿಧೈವ ಸಃ |
ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪಮಸ್ಯೇವೇತ್ಯೇವಮಾದಿಷ್ಟಭೇದಿನಃ |
ವಿಶೇಷೋಽನುಭವಾದೇವ ಜ್ಞಾಯತೇ ಸರ್ವವಸ್ತುಷು |
ನ ಚಾವಿಶೇಷಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿದ್ ವಾಚ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ತಥಾ ಮಿತಮ್|
ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಸ್ವತೋಽನ್ಯತ್ವೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಮೇಯತ್ವಹೇತುತಃ |
ನೈವ ಜ್ಞೇಯಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಚ ಮಾನಾಭಾವಾಚ್ಚ ನೋ ಭವೇತ್ |
ಸ್ವಯಮಿತ್ಯಪಿ ಹಿ ಸ್ವತ್ವವಿಶೇಷೇಣ ವಿವರ್ಜಿತಮ್ |
ನ ಜ್ಞೇಯಂ ತದ್ವಿಶೇಷ್ಯಂ ಚ ತಥೈವೇತ್ಯನವಸ್ಥಿತಿಃ |
ಅಭೇದೇ ನ ವಿರೋಧೋಽಸ್ತಿ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಂ ಯತೋಽಖಿಲಮ್ |
ತದೇವ ಜ್ಞಾತರೂಪೇಣ ಜ್ಞಾತಮಜ್ಞಾತಮನ್ಯಥಾ |
ಅಭಿನ್ನಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾನ್ನ ದೋಷದ್ವಯಮಪ್ಯುತ |
ಏಕತ್ವಾನುಭವಾಚ್ಚೈವ ವಿಶೇಷಾನುಭವಾದಪಿ |
ತಜ್ಜ್ಞಾನಾನುಭವಾಚ್ಚೈವ ನ ದೋಷದ್ವಯಸಮ್ಭವಃ |
ಭೇದಾಭೇದೌ ಚ ತೌ ನೈವ ಕರ್ತೃಭೋಕ್ತೃವಿಶೇಷಣೇ |

ಮದನ್ಯ ಇತ್ಯನುಭವೋ ಯತೋ ನೈವಾಸ್ತಿ ಕಸ್ಯಚಿತ್ |
ಭೇದೋ ವಿಶೇಷಣಸ್ಯಾಪಿ ನಾನ್ತರಸ್ಯ ಕ್ವಚಿದ್ಭವೇತ್ |
ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪ ಇತ್ಯಾದಾವಭೇದಸ್ಯೈವ ದರ್ಶನಾತ್ |
ಅಪೃಥಗ್ದೃಷ್ಟಿನಿಯಮಾದ್ಬಲಜ್ಞಾನಾದಿಕಸ್ಯ ಚ |
ಐಕ್ಯಂ ಬಾಹ್ಯವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಪೃಥಗ್ದೃಷ್ಟ್ಯೈವ ತನ್ನ ತು |
ವಿಶೇಷಹೇತ್ವಭಾವೇऽಪಿ ದ್ವೈವಿಧ್ಯಂ ಕಲ್ಪ್ಯತೇ ಯದಿ |
ಕಲ್ಪನಾಗೌರವಾದ್ಯಾಸ್ತುದೋಷಾಸ್ತತ್ರಾತಿಸಙ್ಗತಾಃ |
ನೈಕತ್ವಂ ನಾಪಿ ನಾನಾತ್ವಂ ನಿಯಮಾದಸ್ಯಚೇತನೇ |
ಭೇದಾಭೇದಾವನುಭವಾದತಸ್ತತ್ರಾನ್ಯಥಾಗತೇಃ |
ಏಕೋऽಹಮನ್ಯತೋऽನ್ಯಶ್ಚೇತ್ಯೇವಮೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ |
ಭೇದಾಭೇದೌ ಚೇತನೇಷು ತಸ್ಮಾನ್ನೈಕಪ್ರಕಾರತಾ |
ಏಕಮಿತ್ಯೇವ ಯಜ್ಜ್ಞಾತಂ ಬಹುತ್ವೇನೈವ ತತ್ ಪುನಃ |
ಪಟಾದ್ಯಂ ಜ್ಞಾಯತೇ ಯಸ್ಮಾದ್ಭೇದಾಭೇದೌ ಕುತೋ ನ ತತ್|
ತನ್ತುಭ್ಯೋऽನ್ಯಃ ಪಟಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ಗತಃ |
ಅನನ್ಯಶ್ಚೇತ್ ತನ್ತುಭಾವೇ ಪಟಾಭಾವಃ ಕುತೋ ಭವೇತ್ |
ನ ಚಾತ್ಮನಿ ವಿಶೇಷೋऽತ್ರ ದೃಷ್ಟಾನ್ತತ್ವಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ |
ಶುದ್ಧೋऽಹಂಪ್ರತ್ಯಯೋ ಯಸ್ಮಾತ್ ತತ್ರಾಭೇದಪ್ರದರ್ಶಕಃ |
ಅತ್ರಾವಯವಭೇದೇನ ಸ್ಯಾದೇವ ಹ್ಯನವಸ್ಥಿತಿಃ |
ನ ಚಾನವಯವಂ ವಸ್ತುಕ್ವಚಿತ್ ಸ್ಯಾನ್ಮಾನಗೋಚರಮ್ |
ಪೂರ್ವಾಪರಾದಿಭೇದೇನ ಯತೋंऽಶೋऽಸ್ಯಾವಗಮ್ಯತೇ|
ಉಪಾಧಿರಪ್ಯೇಕದೇಶಸಮ್ಬದ್ಧಃ ಸನ್ತಮೇವ ಹಿ |
ಜ್ಞಾಪಯೇದ್ಭೇದಮಖಿಲಂ ಗ್ರಸನ್ ಸ ವಿಭಜೇತ್ ಕಥಮ್ |
ತಸ್ಮಾದ್ ಗುಣಾದಿಕಮಪಿ ನಾಸ್ತ್ಯನಂಶತಯಾ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಭಾವಾಭಾವವ್ಯವಹೃತೇರ್ವಿದ್ಯಮಾನೇऽಪಿ ವಸ್ತುನಿ |
ಭೇದಾಭೇದೌ ಗುಣಾದೇಶ್ಚ ಜಡೇ ವಸ್ತುನಿ ಸಂಸ್ಥಿತೌ |
ಚೇತನೇ ಶಕ್ತಿರೂಪೇಣ ಗುಣಾದೇರ್ಭಾವ ಇಷ್ಯತೇ |
ಸುಪ್ತೋऽಯಂ ಬಲವಾನ್ ವಿದ್ವಾನಿತ್ಯಾದಿವ್ಯವಹಾರತಃ |

ನ ಚೈವಂ ಶಕ್ತಿರೂಪೇಣ ಜಡೇ ವ್ಯವಹೃತಿಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ತನ್ನೇಹ ನಾನಾಽಸ್ತಿ ಕಿಞ್ಚನ |
ಮೃತ್ಯೋಃ ಸ ಮೃತ್ಯುಮಾಪ್ನೋತಿ ಯ ಇಹ ನಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ |
ಯಥೋದಕಂ ದುರ್ಗೇ ವೃಷ್ಟಂ ಪರ್ವತೇಷು ವಿಧಾವತಿ |
ಏವಂ ಧರ್ಮಾನ್ ಪೃಥಕ್ ಪಶ್ಯಂಸ್ತಾನೇವಾನುವಿಧಾವತಿ |
ಏವಂ ಧರ್ಮಾನ್ ಪೃಥಕ್ ಪಶ್ಯಂಸ್ತಾನೇವಾನುವಿಧಾವತಿ |
ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಮಾನಾಚ್ಚ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯತಸ್ತಥಾ |
ಸರ್ವಂ ತು ಘಟಿತೇ ವಿಷ್ಣೌ ಯತ್ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾತ್ಮಕಮ್'

ಇತ್ಯದಿ ಬೃಹ್ಮತರ್ಕೇ || 09 ||

ಅನೇಕವಕ್ತ್ರನಯನಮನೇಕಾದ್ಭುತದರ್ಶನಮ್ |
ಅನೇಕದಿವ್ಯಾಭರಣಂ ದಿವ್ಯಾನೇಕೋದ್ಯತಾಯುಧಮ್ || 1 0||

ದಿವ್ಯಮಾಲ್ಯಾಮ್ಬರಧರಂ ದಿವ್ಯಗನ್ಧಾನುಲೇಪನಮ್ |
ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಮಯಂ ದೇವಮನನ್ತಂ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಮ್ || 11 ||

ದಿವಿ ಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಭವೇದ್ಯುಗಪದುತ್ಥಿತಾ |
ಯದಿ ಭಾಃ ಸದೃಶೀ ಸಾ ಸ್ಯಾದ್ಭಾಸಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ || 12 ||

ತತ್ರೈಕಸ್ಥಂ ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಮನೇಕಧಾ |
ಅಪಶ್ಯದ್ದೇವದೇವಸ್ಯ ಶರೀರೇ ಪಾಣ್ಡವಸ್ತದಾ ||13||

ತತಃ ಸ ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟೋ ಹೃಷ್ಟರೋಮಾ ಧನಞ್ಜಯಃ |
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ದೇವಂ ಕೃತಾಞ್ಜಲಿರಭಾಷತ || 14 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಪಶ್ಯಾಮಿ ದೇವಾಂಸ್ತವ ದೇವ ದೇಹೇ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಥಾ ಭೂತವಿಶೇಷಸಙ್ಘಾನ್ |
ಬಹ್ಮಾಣಮೀಶಂ ಕಮಲಾಸನಸ್ಥಮೃಷೀಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನುರಗಾಂಶ್ಚ ದಿವ್ಯಾನ್ || 15 ||

ಕಮಲಾಸನೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಮ್ – ರುದ್ರಮ್ -

‘ವಿಷ್ಣುಂ ಸಮಾಶ್ರಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಬ್ರಹ್ಮಣೋऽಙ್ಕಗತೋ ಹರಃ |
ಹರಸ್ಯಾಙ್ಗವಿಶೇಷೇಷು ದೇವಾಃ ಸರ್ವೇऽಪಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ’ ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ || 05 ||

ಅನೇಕ ಬಾಹೂದರವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಸರ್ವತೋऽನನ್ತರೂಪಮ್ |
ನಾನ್ತಂ ನ ಮಧ್ಯಂ ನ ಪುನಸ್ತವಾದಿಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವರೂಪ || 16 ||

ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಿನಂ ಚಕ್ರಿಣಂ ಚ ತೇಜೋರಾಶಿಂ ಸರ್ವತೋ ದೀಪ್ತಿಮನ್ತಮ್ |
ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಂ ಸಮನ್ತಾದ್ದೀಪ್ತಾನಲಾರ್ಕದ್ಯುತಿಮಪ್ರಮೇಯಮ್||17||

ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ ತ್ವಮಸ್ಯವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ನಿಧಾನಮ್ |
ತ್ವಮವ್ಯಯಃ ಶಾಶ್ವತಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ ಸನಾತನಸ್ತ್ವಂ ಪುರುಷೋ ಮತೋ ಮೇ ||18||

ಅನಾದಿಮಧ್ಯಾನ್ತಮನನ್ತವೀರ್ಯಮನನ್ತಬಾಹುಂ ಶಶಿಸೂರ್ಯನೇತ್ರಮ್ |
ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದೀಪ್ತಹುತಾಶವಕ್ತ್ರಂ ಸ್ವತೇಜಸಾ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ತಪನ್ತಮ್ || 19 ||

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಿದಮನ್ತರಂ ಹಿ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಯೈಕೇನ ದಿಶಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾऽದ್ಭುತಂ ರೂಪಮುಗ್ರಂ ತವೇದಂ ಲೋಕತ್ರಯಂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಂ ಮಹಾತ್ಮನ್ ||

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರನ್ತರಮೇಕೇನೈವ ರೂಪೇಣ ವ್ಯಾಪ್ತಮ್ | ‘ನಾನ್ತಂ ನ ಮಧ್ಯಮ್’ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾತ್ ಪುನಃ ‘ಅನಾದಿಮಧ್ಯಾನ್ತಿಕಮ್’ ಇತಿ ಗುಣಾನನ್ತ್ಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ | ‘ತ್ವಯಾ ತತಂ ವಿಶ್ವಮನನ್ತರೂಪ’ ಇತಿ ಕಾಲಾಪೇಕ್ಷಯಾ| ಸ್ವಯಮನ್ತಂ ವಿದ್ಯಮಾನಮಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿತ್ಯಾಶಙ್ಕ್ಯ ‘ತ್ವಯಾ ತತಮ್’ ಇತ್ಯಾಹ | ಅನ್ಯತ್ ತಾತ್ಪರ್ಯಜ್ಞಾಪನಾಯಾಭ್ಯಾಸರೂಪಮ್ | ‘ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ನೋಷಿ ತತೋऽಸಿ ಸರ್ವಃ’ ಇತಿ ‘ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ’ ಇತ್ಯಾದಿಷು ಸರ್ವಶಬ್ದವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪಮ್ |

‘ತ್ರಿಲೋಕೇಷು ಸ್ಥಿತೈರ್ಭಕ್ತೈರರ್ಜುನಾಯ ಪ್ರದರ್ಶಿತಮ್ |
ದೃಷ್ಟಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತ್ವಾನುರೂಪತಃ |
ಪ್ರಾಯಃ ಸಹೈವ ಪಾರ್ಥೇನ ಪ್ರಾಯೋ ಭೀತಾಶ್ಚ ತೇऽಖಿಲಾಃ |
ದರ್ಶನಾಭ್ಯಾಸತೋ ದೃಷ್ಟಿರಾನನ್ದೋದ್ರೇಕತಾ ಭವೇತ್ |
ತಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ತು ಭೂಮೇಶ್ಚ ಭಾರಹಾರಾರ್ಥಮುದ್ಯಮಾತ್ |
ಉಗ್ರತ್ವಮಿವ ಸರ್ವತ್ರ ನ ಭೀತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶಿನಾಮ್ |

ಅರ್ಜುನಾದಧಿಕಾ ಯೇ ತು ತೇಷಾಂ ಭೀತಿರ್ನ ಚಾಭವತ್ ।
ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಪೂರ್ವಾಣಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಭೀಮರಾಮಯೋಃ'
ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯವಚನಾತ್ 'ದೃಷ್ಟ್ವಾಽದ್ಭುತಂ ರೂಪಮ್' ಇತ್ಯಾದಿ ಯುಜ್ಯತೇ ॥

ಅಮೀ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಸುರಸಙ್ಘಾ ವಿಶನ್ತಿ ಕೇಚಿದ್ಭೀತಾಃ ಪ್ರಾಞ್ಜಲಯೋ ಗೃಣನ್ತಿ ।
ಸ್ವಸ್ತೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮಹರ್ಷಿಸಿದ್ಧ ಸಂಘಾಃ ಸ್ತುವನ್ತಿ ತ್ವಾಂ ಸ್ತುತಿಭಿಃ ಪುಷ್ಕಲಾಭಿಃ ॥ 21 ॥

ಮುಕ್ತಾಃ ಸುರಸಙ್ಘಾ ವಿಶನ್ತಿ ।

'ಪ್ರವೇಶೋ ನಿರ್ಗಮಶ್ಚೈವ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಭವೇತ್'
ಇತಿ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡೇ ॥ 21 ॥

ರುದ್ರಾದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ಯೇ ಚ ಸಾಧ್ಯಾ ವಿಶ್ವೇಽಶ್ವಿನೌ ಮರುತಶ್ಚೋಷ್ಮಪಾಶ್ಚ ।
ಗನ್ಧರ್ವಯಕ್ಷಾಸುರಸಿದ್ಧಸಙ್ಘಾ ವೀಕ್ಷನ್ತೇ ತ್ವಾಂ ವಿಸ್ಮಿತಾಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ॥ 22 ॥

ರೂಪಂ ಮಹತ್ತೇ ಬಹುವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಬಹುಬಾಹೂರುಪಾದಮ್ ।
ಬಹೂದರಂ ಬಹುದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಾಸ್ತಥಾಽಹಮ್ ॥23॥

ನಭಃಸ್ಪೃಶಂ ದೀಪ್ತಮನೇಕವರ್ಣಂ ವ್ಯಾತ್ತಾನನಂ ದೀಪ್ತವಿಶಾಲನೇತ್ರಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಾನ್ತರಾತ್ಮಾ ಧೃತಿಂ ನ ವಿನ್ದಾಮಿ ಶಮಂ ಚ ವಿಷ್ಣೋ ॥ 24 ॥

ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಾನಿ ಚ ತೇ ಮುಖಾನಿ ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ಕಾಲಾನಳಸನ್ನಿಭಾನಿ ।
ದಿಶೋ ನ ಜಾನೇ ನ ಲಭೇ ಚ ಶರ್ಮ ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ ॥ 25 ॥

ಅಮೀ ಚ ತ್ವಾಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಹೈವಾವನಿಪಾಲಸಙ್ಘೈಃ।
ಭೀಷ್ಮೋ ದ್ರೋಣಃ ಸೂತಪುತ್ರಸ್ತಥಾಽಸೌ ಸಹಾಸ್ಮದೀಯೈರಪಿ ಯೋಧಮುಖ್ಯೈಃ ॥

ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ತೇ ತ್ವರಮಾಣಾ ವಿಶನ್ತಿ ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಾನಿ ಭಯಾನಕಾನಿ ।
ಕೇಚಿದ್ವಿಲಗ್ನಾ ದಶನಾನ್ತರೇಷು ಸನ್ದೃಶ್ಯನ್ತೇ ಚೂರ್ಣಿತೈರುತ್ತಮಾಙ್ಗೈಃ ॥ 27 ॥

ಅನ್ಯಚೇಷ್ಟಾಂ ಕುರ್ವತಾಮಪಿ ಭಗವಚ್ಚೇಷ್ಟಯೈವ ಪ್ರಲಯೋದಕೇ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪ್ರವೇಶವತ್ ಪ್ರವೇಶೋ ಯುಜ್ಯತೇ । ಸೇನಾಮಧ್ಯತೋ ಭಗವನ್ಮುಖಾನಾಮುಭಯಾಭಿಮುಖತ್ವಾಚ್ಚೋಭೇ ಸೇನೇ ತತ್ರ ಪ್ರವಿಶತಃ । ಯೇ ತು

ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಮುಹೂರ್ತೇ ಮರಿಷ್ಯನ್ತಿ ತೇಷಾಂ ದಶನಾನ್ತರೇ ಚೂರ್ಣಿತಮಪಿ ಶಿರಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಗೋಚರತ್ವಾನ್ನಾಮ್ನುಷದೃಷ್ಟ್ಯಾ ತಥಾ ನ ದೃಶ್ಯತೇ | ಯಥಾ ಭಿನ್ನಮಪಿ ಘಟಾದಿಕಂ ಯಾವತ್ ಪೃಥಙ್ ನ ಪತತಿ ತಾವನ್ಮನ್ದದೃಷ್ಟೀನಾಂ ನ ಜ್ಞಾಯತೇ | ಯಥಾ ಪೂರೋರವಸೋ ಜರಾಽಶ್ವಿಭ್ಯಾಮೇವ ದೃಷ್ಟಾ || 27 ||

ಯಥಾ ನದೀನಾಂ ಬಹವೋಽಮ್ಬುವೇಗಾಃ ಸಮುದ್ರಮೇವಾಭಿಮುಖಾ ದ್ರವನ್ತಿ |
ತಥಾ ತವಾಮಿ ನರಲೋಕವೀರಾ ವಿಶನ್ತಿ ವಕ್ತ್ರಾಣ್ಯಭಿವಿಜ್ವಲನ್ತಿ || 28 ||

ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಜ್ವಲನಂ ಪತಙ್ಗಾ ವಿಶನ್ತಿ ನಾಶಾಯ ಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ |
ತಥೈವ ನಾಶಾಯ ವಿಶನ್ತಿ ಲೋಕಾಃ ಸ್ತವಾಪಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ || 29 ||

ಲೇಲಿಹ್ಯಸೇ ಗ್ರಸಮಾನಃ ಸಮನ್ತಾತ್ ಲ್ಲೋಕಾನ್ ಸಮಗ್ರಾನ್ ವದನೈರ್ಜ್ವಲದ್ಭಿಃ |
ತೇಜೋಭಿರಾಪೂರ್ಯ ಜಗತ್ಸಮಗ್ರಂ ಭಾಸಸ್ತವೋಗ್ರಾಃ ಪ್ರತಪನ್ತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ || 30 ||

ಆಖ್ಯಾಹಿ ಮೇ ಕೋ ಭವಾನುಗ್ರರೂಪೋ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ದೇವವರ ಪ್ರಸೀದ |
ವಿಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವನ್ತಮಾದ್ಯಂ ನ ಹಿ ಪ್ರಜಾನಾಮಿ ತವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮ್ || 31 ||

ವಿಶೇಷಗುಣಕರ್ಮವಿಷಯ ಏವ ಪ್ರಶ್ನಃ| 'ವಿಷ್ಣೋ' ಇತಿ ಸಮ್ಬೋಧನಾತ್||31||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧೋ ಲೋಕಾನ್ ಸಮಾಹರ್ತುಮಿಹ ಪ್ರವೃತ್ತಃ |
ಋತೇಽಪಿ ತ್ವಾಂ ನ ಭವಿಷ್ಯನ್ತಿ ಸರ್ವೇ ಯೇಽವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರತ್ಯನೀಕೇಷು ಯೋಧಾಃ ||32||

'ಕಾಲಃ ಕಲಿತಸಮ್ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣತ್ವಾಜ್ಜನಾರ್ದನಃ |
ಸಂಹಾರಾತ್ ಸರ್ವವಿತ್ವಾದ್ ವಾ ಸರ್ವವಿದ್ರಾವಣೇನ ವಾ' ಇತಿ ಮಹಾವರಾಹೇ |

ಅಪಿ ಶಬ್ದೇನ ಭ್ರಾತ್ರಾದೀನಪ್ಯೃತೇ || 32 ||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುತ್ತಿಷ್ಠ ಯಶೋ ಲಭಸ್ವ ಜಿತ್ವಾ ಶತ್ರೂನ್ ಭುಙ್ಕ್ಷ್ವ ರಾಜ್ಯಂ ಸಮೃದ್ಧಮ್ |
ಮಯೈವೈತೇ ನಿಹತಾಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ಭವ ಸವ್ಯಸಾಚಿನ್ || 33 ||

ದ್ರೋಣಂ ಚ ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಜಯದ್ರಥಂ ಚ ಕರ್ಣಂ ತಥಾನ್ಯಾನಪಿ ಯೋಧವೀರಾನ್|
ಮಯಾ ಹತಾಂಸ್ತ್ವಂ ಜಹಿ ಮಾ ವ್ಯಥಿಷ್ಠಾ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಜೇತಾಸಿ ರಣೇ ಸಪತ್ನಾನ್||34||

ಜಯದ್ರಥಸ್ಯಾಪಿ ಪಿತುರ್ವರಾದೇವ ವಿಶೇಷಃ । ನಿಹತಾಃ ನಿಹತಪ್ರಾಯಾಃ ।
ಪಶ್ಚಾದರ್ಜುನೇಽಪಿ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸ ಏವ ಹನಿಷ್ಯತಿ ॥ 34 ॥

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚನಂ ಕೇಶವಸ್ಯ ಕೃತಾಞ್ಜಲಿರ್ವೇಪಮಾನಃ ಕಿರೀಟೀ ।
ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಭೂಯ ಏವಾಹ ಕೃಷ್ಣಂ ಸಗದ್ಗದಂ ಭೀತಭೀತಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ॥ 35 ॥

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಸ್ಥಾನೇ ಹೃಷೀಕೇಶ ತವ ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯಾ ಜಗತ್ಪ್ರಹೃಷ್ಯತ್ಯನುರಜ್ಯತೇ ಚ ।
ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಭೀತಾನಿ ದಿಶೋ ದ್ರವನ್ತಿ ಸರ್ವೇ ನಮಸ್ಯನ್ತಿ ಚ ಸಿದ್ಧಸಙ್ಘಾಃ ॥ 36 ॥

ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ತೇ ನ ನಮೇರನ್ ಮಹಾತ್ಮನ್ ಗರೀಯಸೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಪ್ಯಾದಿಕರ್ತ್ರೇ ।
ಅನನ್ತ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಸದಸತ್ ತತ್ಪರಂ ಯತ್ ॥ 37 ॥

ತ್ವಮಾದಿದೇವಃ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣಸ್ತ್ವಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ನಿಧಾನಮ್ ।
ವೇತ್ತಾಸಿ ವೇದ್ಯಂ ಚ ಪರಂ ಚ ಧಾಮ ತ್ವಯಾ ತತಂ ವಿಶ್ವಮನನ್ತರೂಪ ॥ 38 ॥

ವಾಯುರ್ಯಮೋಽಗ್ನಿರ್ವರುಣಃ ಶಶಾಙ್ಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಶ್ಚ ।
ನಮೋ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಸಹಸ್ರಕೃತ್ವಃ ಪುನಶ್ಚ ಭೂಯೋಽಪಿ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ॥ 39 ॥

ವಾಯುರ್ಬಲಜ್ಞಾನಯೋಗಾಚ್ಛಶಾಙ್ಕೋಽತಿಸುಖಾಙ್ಕಿತಃ ।
ಇನ್ದ್ರಃ ಸ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಾದಿತಿ ನಾನಾಭಿಧೋ ಹರಿಃ'। ಇತಿ ಚ ॥ 39 ॥

ನಮಃ ಪುರಸ್ತಾದಥ ಪೃಷ್ಠತಸ್ತೇ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಸರ್ವತ ಏವ ಸರ್ವ ।
ಅನನ್ತವೀರ್ಯಾಮಿತವಿಕ್ರಮಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ನೋಷಿ ತತೋಽಸಿ ಸರ್ವಃ ॥ 40 ॥

ಸಖೇತಿ ಮತ್ವಾ ಪ್ರಸಭಂ ಯದುಕ್ತಂ ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ ಹೇ ಸಖೇತಿ ।
ಅಜಾನತಾ ಮಹಿಮಾನಂ ತವೇದಂ ಮಯಾ ಪ್ರಮಾದಾತ್ ಪ್ರಣಯೇನ ವಾಪಿ ॥41॥

ಯಚ್ಚಾವಹಾಸಾರ್ಥಮಸತ್ಕೃತೋಽಸಿ ವಿಹಾರಶಯ್ಯಾಸನಭೋಜನೇಷು ।
ಏಕೋಽಥವಾಪ್ಯಚ್ಯುತ ತತ್ ಸಮಕ್ಷಂ ತತ್ ಕ್ಷಾಮಯೇ ತ್ವಾಮಹಮಪ್ರಮೇಯಮ್ ॥

ಏಕಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮೋಽಪ್ಯಸತ್ಕೃತಃ |

'ಏಕಃ ಸರ್ವಾಧಿಕೋ ಜ್ಞೇಯ ಏಕ ಏವ ಕರೋತಿ ಯತ್' ಇತಿ ಚ || 42 ||

ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ಗುರುರ್ಗರೀಯಾನ್ |

ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋಽನ್ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯೇಽಪ್ಯಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವಾ || 43||

ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಣಿಧಾಯ ಕಾಯಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ ತ್ವಾಮಹಮೀಶಮೀಡ್ಯಮ್ |

ಪಿತೇವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಖೇವ ಸಖ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯಃ ಪ್ರಿಯಾಯಾರ್ಹಸಿ ದೇವ ಸೋಢುಮ್ ||44||

ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ಹೃಷಿತೋಽಸ್ಮಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಯೇನ ಚ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಂ ಮನೋ ಮೇ |

ತದೇವ ಮೇ ದರ್ಶಯ ದೇವರೂಪಂ ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ || 45 ||

ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಿನಂ ಚಕ್ರಹಸ್ತಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಹಂ ತಥೈವ |

ತೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಚತುರ್ಭುಜೇನ ಸಹಸ್ರಬಾಹೋ ಭವ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ || 46 ||

ತೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಭವೇತಿ ಅನನ್ತರೂಪಗೋಪನೇನ ತದೇವ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಪಞ್ಚಾನನಂ ಚಿನ್ಮಯಮಚಿನ್ತ್ಯರೂಪಮ್ ಪದ್ಮಾಸನಂ ಗೋಪಿತವಿಶ್ವರೂಪಮ್'

ಇತಿ ವೈಹಾಯಸಸಂಹಿತಾಯಾಮ್|| 46 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಮಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ತವಾರ್ಜುನೇದಂ ರೂಪಂ ಪರಂ ದರ್ಶಿತಮಾತ್ಮಯೋಗಾತ್ |

ತೇಜೋಮಯಂ ವಿಶ್ವಮನನ್ತಮಾದ್ಯಂ ಯನ್ಮೇ ತ್ವದನ್ಯೇನ ನ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಮ್ ||47||

'ವಿಶ್ವನಾಮಾ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯತಃ ಪೂರ್ಣಗುಣಃ ಪ್ರಭುಃ' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ |

'ತ್ವದನ್ಯೇನ ನ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಮ್' ಇತ್ಯನೇನ ತೇನೈವೇನ್ದ್ರಶರೀರೇಣ ದೃಷ್ಟಮಿತಿ

ಜ್ಞಾಯತೇ | ತ್ವದನ್ಯೇನೇತಿ ತದವರಾಪೇಕ್ಷಯಾ | ತೈರಪಿ ತದ್ವನ್ನ ದೃಷ್ಟಮಿತ್ಯೇವ |

'ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಥಮತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾऽಪಶ್ಯಚ್ಚತುರ್ಮುಖಃ |

ತಚ್ಛತಾಂಶೇನ ರುದ್ರಸ್ತು ತಚ್ಛತಾಂಶೇನ ವಾಸವಃ |

ಯಥೇನ್ದ್ರೇಣ ಪುರಾ ದೃಷ್ಟಮಪಶ್ಯತ್ ಸೋಽರ್ಜುನೋಽಪಿಸನ್ |

ತದನ್ಯೇ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ತಚ್ಛತಾಂಶಾದಿದರ್ಶಿನಃ' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡೇ || 47 ||

ನ ವೇದಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನೈರ್ನ ದಾನೈರ್ನ ಚ ಕ್ರಿಯಾಭಿರ್ನ ತಪೋಭಿರುಗ್ರೈಃ |

ಏವಂ ರೂಪಃ ಶಕ್ಯ ಅಹಂ ನೃಲೋಕೇ ದ್ರಷ್ಟುಂ ತ್ವದನ್ಯೇನ ಕುರುಪ್ರವೀರ || 48 ||

ವೇದಾದಿಭಿರಪಿ ತ್ವದವರೇಣೈವಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಶಕ್ಯಮ್। ಅನ್ಯಥಾ 'ದೃಷ್ಟ್ವಾಽದ್ಭುತಂ ರೂಪಮ್' ಇತ್ಯಾದಿ ವಿರೋಧಃ || 48 ||

ಮಾ ತೇ ವ್ಯಥಾ ಮಾ ಚ ವಿಮೂಢಭಾವೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರೂಪಂ ಘೋರಮೀದೃಙ್ಮಮೇದಮ್ |
ವ್ಯಪೇತಭೀಃ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಪುನಸ್ತ್ವಂ ತದೇವ ಮೇ ರೂಪಮಿದಂ ಪ್ರಪಶ್ಯ || 49 ||

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯರ್ಜುನಂ ವಾಸುದೇವಸ್ತಥೋಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಕಂ ರೂಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಭೂಯಃ |
ಆಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸ ಚ ಭೀತಮೇನಂ ಭೂತ್ವಾ ಪುನಃ ಸೌಮ್ಯವಪುರ್ಮಹಾತ್ಮಾ ||50||

ಸ್ವವತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ಇತಿ ಸ್ವಕಂ ರೂಪಮ್ | ವಿಶ್ವರೂಪಮಜ್ಞಾನಾಂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ದರ್ಶಯತಿ। ಏತದಜ್ಞಾನಾಮಪಿ ತಥೈವ ದರ್ಶಯತೀತಿ ವಿಶೇಷಃ | ಅನ್ಯಥಾ'ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ರೂಪಮ್' ಇತಿ ವಿರುದ್ಧಂ ಸ್ಯಾತ್ |

'ಪರಾವರವಿಭೇದಸ್ತು ಮುಗ್ದದೃಷ್ಟಿಮಪೇಕ್ಷ್ಯ ತು |
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಸ್ವರೂಪಾಣಾಮ್ ವಿಶ್ವರೂಪಸ್ಯ ಚ ಪ್ರಭೋಃ |
ಅನ್ಯಥಾ ನ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿರ್ಹಜ್ಞವ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ' ಇತಿ ಚ || 50 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ದೃಷ್ಟ್ವೇದಂ ಮಾನುಷಂ ರೂಪಂ ತವ ಸೌಮ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನ |
ಇದಾನೀಮಸ್ಮಿ ಸಂವೃತ್ತಃ ಸಚೇತಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಗತಃ || 51 ||

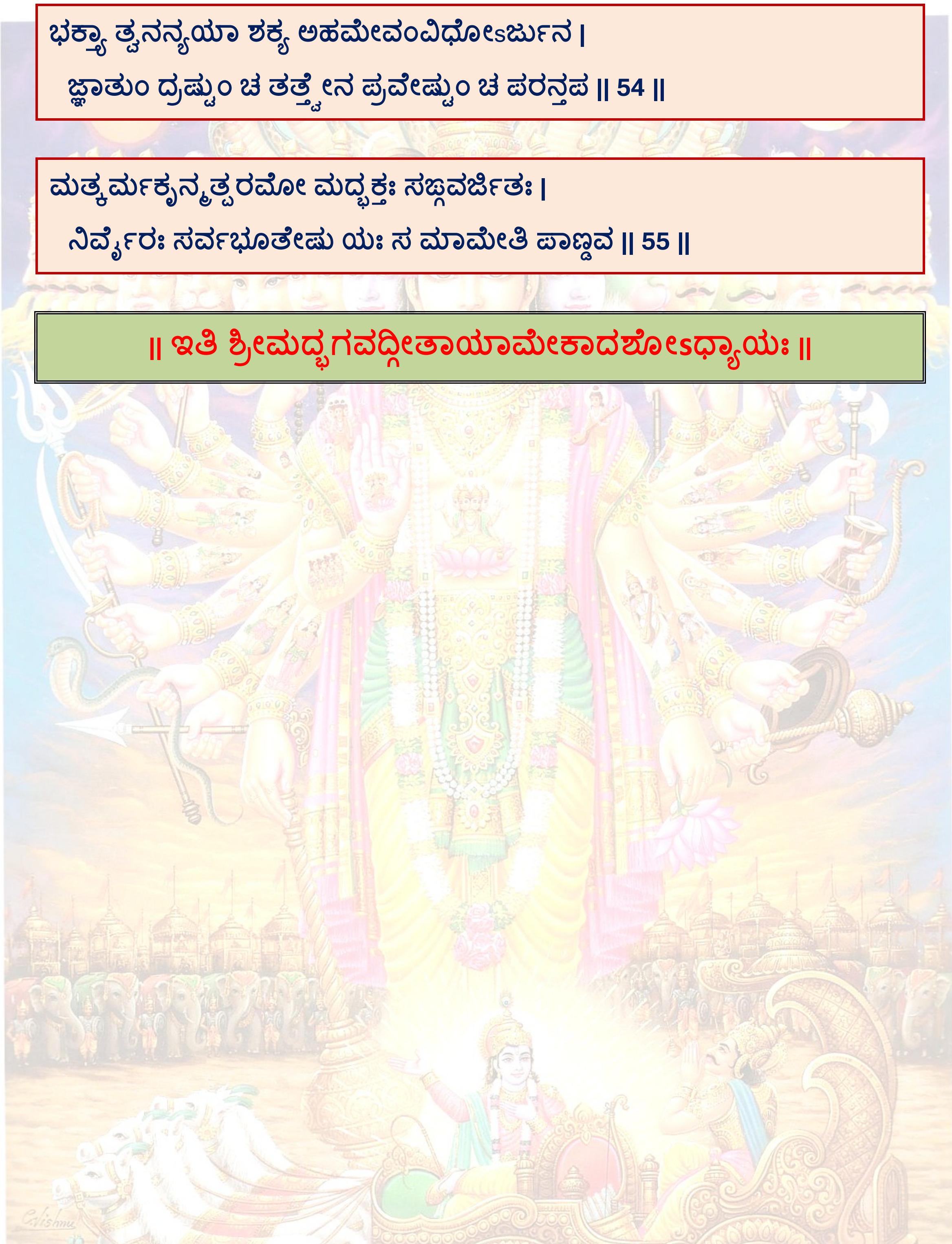
ಕಿಞ್ಚಿನ್ಮನುಷ್ಯವದ್ದೃಶ್ಯಮಾನತ್ವಾನ್ಮಾನುಷಮ್ || 51 ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಸುದುರ್ದರ್ಶಮಿದಂ ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಯನ್ಮಮ |
ದೇವಾ ಅಪ್ಯಸ್ಯ ರೂಪಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ದರ್ಶನಕಾಙ್ಕ್ಷಿಣಃ || 52 ||

ಯೇ ದರ್ಶನಕಾಙ್ಕ್ಷಿಣಸ್ತೈರಪೀದಾನೀಂ ದೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಾಯಃ|| 52 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||



ನಾಹಂ ವೇದೈರ್ನ ತಪಸಾ ನ ದಾನೇನ ನ ಚೇಜ್ಯಯಾ |
ಶಕ್ಯ ಏವಂವಿಧೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಮಾಂ ಯಥಾ || 53 ||

ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂವಿಧೋಽರ್ಜುನ |
ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ಚ ಪರನ್ತಪ || 54 ||

ಮತ್ಕರ್ಮಕೃನ್ಮತ್ಪರಮೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸಙ್ಗವರ್ಜಿತಃ |
ನಿರ್ವೈರಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಯಃ ಸ ಮಾಮೇತಿ ಪಾಣ್ಡವ || 55 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಮೇಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಾಧನನಿರ್ಣಯೋಽತ್ರ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಸತತಯುಕ್ತಾ ಯೇ ಭಕ್ತಾಸ್ತ್ವಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ |
ಯೇ ಚಾಪ್ಯಕ್ಷರಮವ್ಯಕ್ತಂ ತೇಷಾಂ ಕೇ ಯೋಗವಿತ್ತಮಾಃ || 01 ||

‘ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತಃ ಶ್ರಿಯ ಆ ನಿರೀಯಾಯ ಶ್ರಿಯಂ ವಯೋ ಜರಿತೃಭ್ಯೋ ದಧಾತಿ|
ಶ್ರಿಯಂ ವಸಾನಾ ಅಮೃತತ್ವಮಾಯನ್ ಭವನ್ತಿ ಸತ್ಯಾ ಸಮಿಥಾ ಮಿತದ್ರೌ’
‘ಉಪಾಸಿತಾ ಮುಕ್ತಿದಾ ಸದ್ಯ ಏವ ಹ್ಯಸ್ಯೇಶಾನಾ ಜಗತೋ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನೀ |
‘ಯಾ ಶ್ರೀರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀರೌಪಲಾ ಚಾಮ್ಬಿಕೇತಿ ಹ್ರೀಶ್ಚೇತ್ಯುಕ್ತಾ ಸಂವಿದಗ್ರ್ಯಾ ಸುವಿದ್ಯಾ’ –
ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಭ್ಯಃ
‘ಶ್ರೀಃ ಸುತುಷ್ಟಾ ಹರೇಸ್ತೋಷಂ ಜನಯೇತ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ತು |
ಅತುಷ್ಟಾ ತದತುಷ್ಟಿಂ ಚ ತಸ್ಮಾದ್ ಧ್ಯೇಯೈವ ಸ ಸದಾ |
ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಕೂಟಸ್ಥಂ ಚಾಕ್ಷರಂ ಚ ತಾಮ್ |
ಪ್ರಧಾನಮಿತಿ ಚ ಪ್ರಾಹುರ್ಮಹಾಪುರುಷ ಇತ್ಯಪಿ |
ತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹದಿತ್ಯಾಹುಃ ಪರಂ ಜೀವಂ ಪರಾಂ ಚಿತಿಮ್ |
ತಸ್ಯಾಸ್ತು ಪರಮೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಮಹತ್’

ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡವಚನಾಚ್ಚಾವ್ಯಕ್ತೋಪಾಸನಾನ್ಮೋಕ್ಷಾಶಙ್ಕಯಾ ಪೃಚ್ಛತಿ |
‘ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ’ ಇತ್ಯುತ್ತರವಚನಾತ್ ‘ಕೂಟಸ್ಥಮಚಲಮ್’
ಇತ್ಯತ್ರಾಪ್ಯುಕ್ತೇರವ್ಯಕ್ತಶಬ್ದಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿವಾಚೀ | ಅನ್ಯಥಾ ‘ಯೇ ತ್ವಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ,
ಯೇ ಚಾಪ್ಯಕ್ಷರಮ್, ತೇಷಾಂ ಕೇ ಯೋಗವಿತ್ತಮಾಃ’ಇತಿ ಭೇದೇನ ಪ್ರಶ್ನಾನುಪಪತ್ತಿಃ|

‘ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಧಾಮ ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಭವಾನ್’ ಇತಿ ತೇನೈವೋಕ್ತತ್ವಾತ್ |
ಯೇ ತು ‘ತೇ ಮೇ ಯುಕ್ತತಮಾ ಮತಾಃ’ ‘ಮಯ್ಯೇವ ಮನ ಆಧತ್ಸ್ವ’ ಇತ್ಯಾದೌ

ಭಗವತೋಕ್ತೇಽಪ್ಯವ್ಯಕ್ತೋಪಾಸಕಾನಾಮಾಧಿಕ್ಯಂ ವದನ್ತಿ ತೇ
ತ್ವಪಲಾಪಕತ್ವಾದೇವಾತಿಸಾಹಸಿಕಾ ಇತಿ ಸುಶೋಚ್ಯಾ ಏವ |

‘ನ ಚಲೇತ್ ಸ್ವಾತ್ ಪದಾದ್ ಯಸ್ಮಾದಚಲಾ ಶ್ರೀಸ್ತತೋ ಮತಾ’ ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ |
‘ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾದಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾದ್ ಗುಣಬಾಹುಲ್ಯತಸ್ತಥಾ |

ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಾ ತಥಾಽವ್ಯಕ್ತಾವಚಿನ್ತ್ಯಾ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಮಾಧವಃ’ ಇತಿ ನಾರದೀಯೇ |

‘ಅವಿಷ್ಣುಙ್ಭೈರತದ್ಭಕ್ತೈಸ್ತದುಪಾಸವಿವರ್ಜಿತೈಃ |

ಶಪೇದುಪಾಸಿತಾಽಪ್ಯೇಷಾ ಶ್ರೀಸ್ತಾಂಸ್ತದ್ಧರಿತತ್ತ್ವವಿತ್ |

ತದ್ಭಕ್ತಸ್ತಮುಪಾಸ್ಯೈವ ಶ್ರಿಯಂ ಧ್ಯಾಯೀತ ನಿತ್ಯದಾ |

ತೇನ ತುಷ್ಟಾ ತು ಸಾಽಚ್ಛಿದ್ರಂ ದದ್ಯಾದ್ ವಿಷ್ಣೋರುಪಾಸನಮ್ |

ತತಸ್ತದ್ದರ್ಶನಾನ್ಮುಕ್ತಿಂ ಯಾತ್ಯಸೌ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ |

ತಥಾಽಪಿ ಸರ್ವಪರಮಾಂ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಾಮ್ |

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶ್ರಿಯಂ ತತ್ಪರಮಂ ತತ್ಪತಿಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ |

ವಿಜ್ಞಾಯೋಪಾಸತೇ ನಿತ್ಯಂ ತೇ ಹಿ ಯುಕ್ತತಮಾ ಮತಾಃ |

ಯತಃ ಕ್ಲೇಶೋಽಧಿಕಸ್ತೇಷಾಂ ಪೃಥಕ್ ಶ್ರಿಯಮುಪಾಸತಾಮ್ |

ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಹಿತಾ ಧ್ಯಾತಾ ಸಾಽಪಿ ತುಷ್ಟಿಂ ಪರಾಂ ವ್ರಜೇತ್ |

ಅನ್ಯಥಾ ತು ಪುನರ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಶ್ರೀಪತಿತ್ವೇನ ಚಿನ್ತನಮ್ |

ಅಚ್ಛಿದ್ರಮೇವ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಮುಕ್ತಿಶ್ಚಿರಾದ್ಭವೇತ್ |

ತಸ್ಮಾದಕ್ಲೇಶತೋ ಮುಕ್ತಿಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿಷ್ಣುಮುಪಾಸತಾಮ್’ ಇತಿ ಪರಮಶ್ರುತಿಃ || 01||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಮಯ್ಯಾವೇಶ್ಯ ಮನೋ ಯೇ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ ಉಪಾಸತೇ |

ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯೋಪೇತಾಸ್ತೇ ಮೇ ಯುಕ್ತತಮಾ ಮತಾಃ || 02 ||

ಯುಕ್ತತಮಾಃ ಸಾಧಕತಮಾಃ || 02 ||

ಯೇ ತ್ವಕ್ಷರಮನಿರ್ದೇಶ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ |

ಸರ್ವತ್ರಗಮಚಿನ್ತ್ಯಂ ಚ ಕೂಟಸ್ಥಮಚಲಂ ಧ್ರುವಮ್ || 03 ||

ಸಂನ್ನಿಯಮ್ಯೇನ್ದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಬುದ್ಧಯಃ |

ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವನ್ತಿ ಮಾಮೇವ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ || 04 ||

ಕ್ಲೇಶೋಽಧಿಕತರಸ್ತೇಷಾಮವ್ಯಕ್ತಾಸಕ್ತಚೇತಸಾಮ್ |

ಅವ್ಯಕ್ತಾ ಹಿ ಗತಿರ್ದುಃಖಂ ದೇಹವದ್ಭಿರವಾಪ್ಯತೇ || 05 ||

ಯೇ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ಪರಾಃ |
ಅನನ್ಯೇನೈವ ಯೋಗೇನ ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯನ್ತ ಉಪಾಸತೇ || 06 ||

'ವಿಷ್ಣೋರನ್ಯನ್ನ ಸ್ಮರೇದ್ ಯೋ ವಿನಾ ತತ್ಪರಿವಾರತಾಮ್ |
ತದಧೀನತಾಂ ವಾಽನನ್ಯಯೋಗೀ ಸ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ' ಇತಿ ಚ

'ಅನ್ತವತ್ ತು ಫಲಂ ತೇಷಾಮ್' ಇತ್ಯಾದಿನಾಽನ್ಯದೇವೋಪಾಸನಾಯಾಃ
ಪೂರ್ವಮೇವ ನಿನ್ದಿತತ್ವಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಸ್ತುತಿಸಾಮೀಪ್ಯಾದ್ವಿಶೇಷಮಾಶಙ್ಕ್ಯ
ತದುಪಾಸನಾವಿಷಯ ಏವ ಪ್ರಶ್ನಃ ಕೃತಃ || 06 ||

ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ |
ಭವಾಮಿ ನ ಚಿರಾತ್ ಪಾರ್ಥ ಮಯ್ಯಾವೇಶಿತಚೇತಸಾಮ್ || 07 ||

ಮಯ್ಯೇವ ಮನ ಆಧತ್ಸ್ವ ಮಯಿ ಬುದ್ಧಿಂ ನಿವೇಶಯ |
ನಿವಸಿಷ್ಯಸಿ ಮಯ್ಯೇವ ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ನ ಸಂಶಯಃ || 08 ||

ಅಥ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ ನ ಶಕ್ನೋಷಿ ಮಯಿ ಸ್ಥಿರಮ್ |
ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗೇನ ತತೋ ಮಾಮಿಚ್ಛಾಪ್ತುಂ ಧನಞ್ಜಯ || 09 ||

ಅಭ್ಯಾಸೇಪ್ಯಸಮರ್ಥೋಽಸಿ ಮತ್ಕರ್ಮಪರಮೋ ಭವ |
ಮದರ್ಥಮಪಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ || 10 ||

ಅಥೈತದಪ್ಯಶಕ್ತೋಽಸಿ ಕರ್ತುಂ ಮದ್ಯೋಗಮಾಶ್ರಿತಃ |
ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ತತಃ ಕುರು ಯತಾತ್ಮವಾನ್ || 11 ||

ಶ್ರೇಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಮಭ್ಯಾಸಾತ್ ಜ್ಞಾನಾಧ್ಧ್ಯಾನಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ |
ಧ್ಯಾನಾತ್ ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಾಸ್ತ್ಯಾಗಾಚ್ಛಾನ್ತಿರನನ್ತರಮ್ || 12 ||

'ವೈಷ್ಣವಾನ್ಯೇವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಃ ಕರೋತಿ ಸದಾ ನರಃ |
ಜಪಾರ್ಚಾಮಾರ್ಜನಾದೀನಿ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಕ್ತಾನಿ ಯಾನಿ ಚ |
ಸ ತತ್ಕರ್ಮೇತಿ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಯೋಽನ್ಯದೇವಾದಿಪೂಜನಮ್ |

ಕೃತ್ವಾ ಹರಾವರ್ಪಯತಿ ಸ ತು ತದ್ಯೋಗಮಾತ್ರವಾನ್ |
ತತ್ರ ಪೂರ್ವೋ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಸ್ಯಾದಾದಿಮಧ್ಯಾನ್ತತಃ ಸ್ಮೃತೇಃ |
ಅವಾನ್ತರೇ ಚ ನಿಯಮಾದ್ವಿಷ್ಣೋಸ್ತದ್ದಾಸತಾऽಸ್ಯ ಯತ್ |
ಮನಸಾ ವರ್ತತೇऽನ್ಯೋऽಪಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಹರಿಸ್ಮೃತೇಃ |
ಪೂರ್ವೋಕ್ತಯೋರ್ಗ್ಯೋ ಭವತಿ ಯದಿ ನಿತ್ಯಂ ತದಿಚ್ಛತಿ |
ಅಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಧ್ಯಾನಾಜ್ಜ್ಞಾನಮೇವ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ |
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಧ್ಯಾನಂ ತತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ತತ್ಫಲೇಚ್ಛಾವಿವರ್ಜಿತಮ್ |
ತಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಞಾನಾದ್ಭವೇನ್ಮುಕ್ತಿಸ್ತ್ಯಾಗಧ್ಯಾನಾಯುತಾತ್ ಸ್ಫುಟಮ್' ಇತಿ ಚ ||

ಶಾನ್ತಿಃ – ಮುಕ್ತಿಃ || 10-12 ||

ಅದ್ವೇಷ್ಟಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮೈತ್ರಃ ಕರುಣ ಏವ ಚ |
ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಙ್ಕಾರಃ ಸಮದುಃಖಸುಖ ಕ್ಷಮೀ || 13 ||

ಸನ್ತುಷ್ಟಃ ಸತತಂ ಯೋಗೀ ಯತಾತ್ಮಾ ದೃಡನಿಶ್ಚಯಃ |
ಮಯ್ಯರ್ಪಿತಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ಯೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ || 14 ||

ಯಸ್ಮಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಲೋಕೋ ಲೋಕಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಚ ಯಃ |
ಹರ್ಷಾಮರ್ಷಭಯೋದ್ವೇಗೈರ್ಮುಕ್ತೋ ಯಃ ಸ ಚ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ || 15 ||

ಅನಪೇಕ್ಷಃ ಶುಚಿರ್ದಕ್ಷ ಉದಾಸೀನೋ ಗತವ್ಯಥಃ |
ಸರ್ವಾರಂಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಯೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ || 16 ||

ಅವೈಷ್ಣವಸರ್ವಾರಮ್ಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ | ಸರ್ವಾರಮ್ಭಾಭಿಮಾನತ್ಯಾಗೇನ ಫಲತ್ಯಾಗೇನ ಭಗವತ್ಸಮರ್ಪಣರೂಪೇಣ ಚ ತ್ಯಾಗೀ |

'ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತ್ಯಾಗಂ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ'
'ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ' ಇತ್ಯಾದೇಃ || 16 ||

ಯೋ ನ ಹೃಷ್ಯತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಕಾಙ್ಕ್ಷತಿ |
ಶುಭಾಶುಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ಯಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ || 17 ||

ಸಮಃ ಶತ್ರೌ ಚ ಮಿತ್ರೇ ಚ ತಥಾ ಮಾನಾಪಮಾನಯೋಃ |
ಶೀತೋಷ್ಣಸುಖದುಃಖೇಷು ಸಮಃ ಸಙ್ಗವಿವರ್ಜಿತಃ || 18 ||

'ಭಕ್ತಿಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ವೈರಾಗ್ಯಮೃತೇ ಯೇ ನೇಚ್ಛತಿ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಶುಭಾಶುಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಕೀರ್ತಿತೋ ಹಿ ಸಃ' ಇತಿ ಚ |
'ಪ್ರಾಯಃ ಸುಖಾದಿಷು ಸಮಃ ಪ್ರಾಯೋ ಹರ್ಷಾದಿವರ್ಜಿತಃ |
ತಥೋಚ್ಯತೇ ಯಥಾಽಲ್ಪಸ್ವೋ ನಿಃಸ್ವ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಜನಃ |
ನಹಿ ಮುಖ್ಯತಯಾ ಸಾಮ್ಯಂ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ಸುಖದುಃಖಯೋಃ |
ನ ಚ ಹರ್ಷಾದಿಸನ್ತ್ಯಾಗೋ ಯಾವನ್ಮುಕ್ತಿಃ ಕುತಶ್ಚನ' ಇತಿ ಚ |
'ಹೃತಿರ್ಮದಾದಧರ್ಮಾಯ ಹರ್ಷೋ ನಾಮ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ'

ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ ||17-18 ||

ತುಲ್ಯನಿನ್ದಾಸ್ತುತಿರ್ಮೌನೀ ಸನ್ತುಷ್ಟೋ ಯೇನ ಕೇನಚಿತ್ |
ಅನಿಕೇತಃ ಸ್ಥಿರಮತಿರ್ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ಮೇ ಪ್ರಿಯೋ ನರಃ || 19 ||

ಯೇ ತು ಧರ್ಮ್ಯಾಮೃತಮಿದಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ |
ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾ ಮತ್ಪರಮಾ ಭಕ್ತಾಸ್ತೇಽತೀವ ಮೇ ಪ್ರಿಯಾಃ || 20 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಯಃ ||

ವ್ಯಸ್ತೇನ ಪ್ರಿಯಾಃ ಸಮಸ್ತೇನಾತೀವಪ್ರಿಯಾಃ | ಭಕ್ತಿಸ್ತು ವ್ಯಸ್ತೇಷ್ವಪ್ಯುಕ್ತೈವ |
'ಯಸ್ಮಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ' ಇತ್ಯತ್ರಾಪಿ ಸ ಚೇತ್ಯನೇನ ಭಕ್ತಿರನುಷಜ್ಯತೇ |
ಧರ್ಮಸಾಧನಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ತದೇವಾಮೃತಸಾಧನಮಮೃತಂ –
ಧರ್ಮ್ಯಾಮೃತಮ್ || 20 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ತ್ರಯೋದಶೋऽಧ್ಯಾಯಃ

ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಙ್ಕ್ಷೇಪೋऽಯಮ್ |

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಚೈವ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಮೇವ ಚ |
ಏತದ್ವೇದಿತು ಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಚ ಕೇಶವ ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಇದಂ ಶರೀರಂ ಕೌನ್ತೇಯ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ |
ಏತದ್ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ತದ್ವಿದಃ || 01 ||

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವ ಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಭಾರತ |
ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ಜ್ಞಾನಂ ಯತ್ತಜ್ಞಾನಂ ಮತಂ ಮಮ || 02 ||

‘ಹಿಂಸಾಹೇತುಶ್ಚ ಜೀವಸ್ಯ ಪರೇಣ ಪ್ರೇರ್ಯತೇ ಚ ಯತ್ |
ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ಶರೀರಂ ತು ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೀಯತೇऽತ್ರ ಯತ್ |
ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷಃ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ದೇಹೋ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತು ಚೇತಸಃ |
ತದ್ವಿಕಾರಾ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಶ್ಚಿದ್ರೂಪೇಚ್ಛಾದಿಮಿಶ್ರಿತಾಃ |
ವಿಕಾರೇಚ್ಛಾದಿನಿರ್ಮುಕ್ತಶ್ಚಿನ್ಮಾತ್ರೇಚ್ಛಾದಿಸಂಯುತಃ |
ಮುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಜೀವೋ ಮುಕ್ತಿಶ್ಚ ದ್ವಿವಿಧಾ ಮತಾ|
ಚಿನ್ಮಾತ್ರದ್ವೇಷದುಃಖೇ ಚ ದೇಹೋ ಮಿಥ್ಯಾದೃಗಾತ್ಮಕಃ |
ನಿಷಿದ್ಧೇಚ್ಛಾ ಚ ಯತ್ರ ಸ್ಯುರ್ನಿತ್ಯಾ ಸಾ ಮುಕ್ತಿರಾಸುರೀ |
ಚಿನ್ಮಾತ್ರಾ ವೈಷ್ಣವೀ ಭಕ್ತಿರ್ದೇಹಃ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಗಾತ್ಮಕಃ |
ಸುಖಮಿಚ್ಛಾऽನುಕೂಲಾ ಚ ಮುಕ್ತಿರ್ದೈವೀತಿ ಸಾ ಮತಾ’ ಇತಿ ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿಃ |
‘ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ನ ಹ್ಯನ್ಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಮಞ್ಜಸಾ |
ವೇತ್ತ್ಯಸೌ ಭಗವಾನ್ ಜ್ಞೇಯೋ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತವಿಲಕ್ಷಣಃ |
ಸ ತು ಜೀವೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಬಹಿಶ್ಚೈವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |
ವಿಲಕ್ಷಣಶ್ಚ ಜೀವೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋऽಪಿ ಸದೈವ ಚ |
ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿರ್ಯತಃ ಪಾಣ್ಯಾದಿಶಕ್ತಿಮಾನ್ |
ಕೇಶಾದಿಶ್ಚಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ಕೃಷ್ಣಕೇಶೋ ಹಿ ಯಾದವಃ |
ಅಣೋರಣುತರೈ ರೂಪೈಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಸಂಯುತೈಃ |

ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್ ವಾ ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದವಾನ್ |
ಸರ್ವೇನ್ದ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಿಷಯಾನ್ ವೇತ್ತಿ ಸೋಽಪ್ರಾಕೃತೇನ್ದ್ರಿಯಃ |
ಯತೋಽತೋಽನಿನ್ದ್ರಿಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯನ್ನ ಭಿನ್ನೇನ್ದ್ರಿಯೋಽಥವಾ |
ಗುಣೈಃ ಸತ್ತ್ವಾದಿಭಿರ್ಹೀನಃ ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಮೂರ್ತಿಮಾನ್ |
ಅನ್ಯಥಾಭಾವರಾಹಿತ್ಯಾದಚರಶ್ಚರ ಏವ ಚ ||
ಚರಣಾತ್ ಸರ್ವದೇಶೇಷು ವ್ಯಾಪ್ತೋಽಣುರ್ಮಧ್ಯಮಸ್ತಥಾ |
ಸರ್ವಗತ್ವಾತ್ ಸಮೀಪೇ ಚ ದೂರೇ ಚೈವಾನ್ತರೇ ಚ ಸಃ |
ಅನನ್ತಾವ್ಯಯಶಕ್ತಿತ್ವಾತ್ ತದನ್ಯತ್ರ ವಿರೋಧಿನಃ |
ಸನ್ತಿ ಸರ್ವೇ ಗುಣಾಸ್ತತ್ರ ನ ಚ ತತ್ರ ವಿರೋಧಿನಃ' ಇತಿ ಚ |

ನ ಚ ಜೀವಸ್ಯ ಕ್ಷೇತಜ್ಞನಾಮ –

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಏತಾ ಮನಸೋ ವಿಭೂತಿರ್ಜೀವಸ್ಯ ಮಾಯಾರಚಿತಾ ಅನಿತ್ಯಾಃ |
ಆವಿರ್ಹಿತಾಶ್ಚಾಪಿ ತಿರೋಹಿತಾಶ್ಚ ಶುದ್ಧೋ ವಿಚಷ್ಟೇ ಹ್ಯವಿಶುದ್ಧಕರ್ತುಃ'

ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ |

ಅತಃ 'ಏತದ್ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ' ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವೇ ಜೀವಸ್ಯಾಪಿ ಕಿಞ್ಚಿಜ್ಞಾನಾತ್ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೇಃ ತನ್ನಿರಾಕರಣಾರ್ಥಮ್ ' ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ' ಇತ್ಯಾಹ | ಅನ್ಯಥಾ 'ಏತದ್ ಯೋ ವೇತ್ತಿ' ಇತ್ಯುಕ್ತೇನೈವ ಸಿದ್ಧಿತ್ವಾತ್ 'ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ' ವ್ಯರ್ಥಮ್ | ಭೇದಪೇಕ್ಷೇ ತು ನಾಮನಿರುಕ್ತ್ಯರ್ಥಮ್ 'ಏತದ್ ಯೇ ವೇತ್ತಿ' ಇತಿ | ಸರ್ವಾಭೇದಮಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ ವದನ್ತೀತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಚ ಜ್ಞಶ್ಚೇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಂ ನಿವಾರಯತಿ | ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಮಾಂ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಸ್ಥಿತತ್ವೇನ ವಿದ್ಧೀತ್ಯರ್ಥಃ | ತತ್ಪಕ್ಷೇತು 'ಯೋ ವೇತ್ತಿ' ಇತ್ಯುಕ್ತ ಈಶ್ವರಸ್ಯಾಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ | ಸರ್ವಾಭೇದವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತಿ ವಕ್ತವ್ಯಮ್ | 'ಕ್ಷೇತ್ರೇಷು' ಇತಿ ವ್ಯರ್ಥಮ್ | ನ ಚ ತತ್ಪಕ್ಷೇ ಮಾಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಕಶ್ಚಿದ್ ವಿಶೇಷಃ | ಕಿಂತ್ವೇಕ ಏವ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ವಕ್ತವ್ಯಮ್ |

ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯಚ್ಚ ಯಾದೃಕ್ಚ ಯದ್ವಿಕಾರಿ ಯತಶ್ಚ ಯತ್ |
ಸ ಚ ಯೋ ಯತ್ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ತತ್ಸಮಾಸೇನ ಮೇ ಶೃಣು || 03 ||

'ಯತಶ್ಚ ಯತ್' – ಯತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಾನುಮತೇರಿದಂ ಯಾತಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಸ ಚಾನುಮನ್ತಾ ಯಃ| ಅನುಸಾರಿಣೀ ಮತಿರನುಮತಿಃ ಪ್ರೇರಣರೂಪಾ |

‘ಪ್ರೇರಣಾಽನುಮತಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕ್ವಚಿತ್ ಸಂವಾದ ಉಚ್ಯತೇ |
ಪ್ರೇರಕತ್ವಾತ್ ತು ಭಗವಾನನುಮನ್ತಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ’ ಇತಿ ಚ |

‘ಉಪದ್ರಷ್ಟಾಽನುಮನ್ತಾ ಚ’ ಇತ್ಯನೇನೈವಾನುಮತಿರನುಮನ್ತಾ ಚೋಕ್ತಃ | ‘ಜ್ಞೇಯಂ ಯತ್ ತತ್’ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ‘ಯತ್ರ ಭಾವಃ’ ಇತ್ಯಪಿ || 03 ||

ಋಷಿಭಿರ್ಬಹುಧಾ ಗೀತಂ ಛನ್ದೋಭಿರ್ವಿವಿಧೈಃ ಪೃಥಕ್ |
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಪದೈಶ್ಚೈವ ಹೇತುಮದ್ಭಿರ್ವಿನಿಶ್ಚಿತೈಃ || 04 ||

ಮಹಾಭೂತಾನ್ಯಹಙ್ಕಾರೋ ಬುದ್ಧಿರವ್ಯಕ್ತಮೇವ ಚ |
ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ದಶೈಕಂ ಚ ಪಞ್ಚ ಚೇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರಾಃ || 05 ||

ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷಃ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಸಂಘಾತಶ್ಚೇತನಾ ಧೃತಿಃ |
ಏತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಾಸೇನ ಸವಿಕಾರಮುದಾಹೃತಂ || 06 ||

ಚೇತನಾ – ಚಿತ್ತವ್ಯಾಪ್ತಿಃ|

‘ಸಙ್ಘಾತೋ ದೇಹ ಉದ್ದಿಷ್ಟಶ್ಚಿತ್ತವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತು ಚೇತನಾ’ ಇತಿ ಚ || 06 ||

ಅಮಾನಿತ್ವಮದಮ್ಭಿತ್ವಮಹಿಂಸಾ ಕ್ಷಾನ್ತಿರಾರ್ಜವಮ್ |
ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸನಂ ಶೌಚಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹಃ || 07 ||

ಇನ್ದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವೈರಾಗ್ಯಮನಹಙ್ಕಾರ ಏವ ಚ |
ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾವ್ಯಾಧಿದುಃಖದೋಷಾನುದರ್ಶನಮ್ || 08 ||

ಅಸಕ್ತಿರನಭಿಷ್ವಙ್ಗಃ ಪುತ್ರದಾರಗೃಹಾದಿಷು |
ನಿತ್ಯಂ ಚ ಸಮಚಿತ್ತತ್ವಮಿಷ್ಟಾನಿಷ್ಟೋಪಪತ್ತಿಷು || 09 ||

ಮಯಿ ಚಾನನ್ಯಯೋಗೇನ ಭಕ್ತಿರವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ |
ವಿವಿಕ್ತದೇಶಸೇವಿತ್ವಮರತಿರ್ಜನಸಂಸದಿ || 10 ||

ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿತ್ಯತ್ವಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾರ್ಥದರ್ಶನಮ್ |
ಏತಜ್ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಮಜ್ಞಾನಂ ಯದತೋಽನ್ಯಥಾ || 11 ||

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವಿಷಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರಪರೋಕ್ಷದರ್ಶನಮ್ – ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾರ್ಥದರ್ಶನಮ್ ।
ಜ್ಞಾಯತೇಽನೇನೇತಿ ಜ್ಞಾನಮ್, ಜ್ಞಪ್ತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ 'ಏತಜ್ಜ್ಞಾನಮ್' ಇತಿ ಜ್ಞಾನಸಾಧನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚೋಕ್ತಮ್ ॥ 11 ॥

ಜ್ಞೇಯಂ ಯತ್ ತತ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾಮೃತಮಶ್ನುತೇ ।
ಅನಾದಿಮತ್ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನ ಸತ್ ತನ್ನಾಸದುಚ್ಯತೇ ॥ 12 ॥

'ಅನಾದೀತ್ಯುಕ್ತೇ ಸ್ವಯಂ ಕಾರಣಂ ನ ಭವತೀತ್ಯಾಶಙ್ಕಾ ಸ್ಯಾದಿತಿ ತನ್ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ 'ಅನಾದಿಮತ್ ' ಇತ್ಯಾಹ ।

'ಮುಖ್ಯತೋ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಜನಾರ್ದನಃ ।
ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತವ್ಯತೀತತ್ವಾನ್ನ ಸನ್ನೈವಾಸದುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಚ ।
'ಮೂರ್ತಂ ಸದವಗಮ್ಯತ್ವಾದದಜ್ಞೇಯತ್ವಾದಸತ್ ಪರಮ್ ।
ಪುಂಸಾಮಥ್ರ್ಯಾದಗಮ್ಯತ್ವಾತ್ ಸರ್ವವೇದಪ್ರಸಿದ್ಧಿತಃ ।
ವಿಲಕ್ಷಣಃ ಸದಸತೋರ್ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರವ್ಯಯಃ' ಇತಿ ಚ ॥ 12 ॥

ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್ ಸರ್ವತೋಽಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್ ।
ಸರ್ವತಃ ಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ ॥ 13 ॥

ಸರ್ವೇನ್ದ್ರಿಯಗುಣಾಭಾಸಂ ಸರ್ವೇನ್ದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಮ್ ।
ಅಸಕ್ತಂ ಸರ್ವಭೃಚ್ಚೈವ ನಿರ್ಗುಣಂ ಗುಣಭೋಕ್ತೃ ಚ ॥ 14 ॥

ಬಹಿರನ್ತಶ್ಚ ಭೂತಾನಾಮಚರಂ ಚರಮೇವ ಚ ।
ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾತ್ ತದವಿಜ್ಞೇಯಂ ದೂರಸ್ಥಂ ಚಾನ್ತಿಕೇ ಚ ತತ್ ॥ 15 ॥

ಅವಿಭಕ್ತಂ ಚ ಭೂತೇಷು ವಿಭಕ್ತಮಿವ ಚ ಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಭೂತಭರ್ತೃ ಚ ತಜ್ಜ್ಞೇಯಂ ಗ್ರಸಿಷ್ಣು ಪ್ರಭವಿಷ್ಣು ಚ ॥ 16 ॥

ಜ್ಯೋತಿಷಾಮಪಿ ತಜ್ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಮಸಃ ಪರಮುಚ್ಯತೇ ।
ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಂ ಹೃದಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಿತಮ್ ॥ 17 ॥

ಜ್ಞಾನೇನ ಮುಕ್ತೌ ಪ್ರಾಪ್ಯತ್ವಾಜ್ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಮ್ । 'ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ವೇತ್ಥ' ಇತಿ ಸ್ವಜ್ಞೇಯತ್ವಾಜ್ಜ್ಞೇಯಮ್ । ಅನ್ಯಜ್ಞೇಯತ್ವಸ್ಯ 'ಜ್ಞೇಯಂ ಯತ್ ತತ್'

ಇತಿ ಪೂರ್ವಮೇವ ಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ | ಕರ್ತೃಕರ್ಮವಿರೋಧವಾದಿಮತಂ
ನಿರಾಕರೋತ್ಯುತ್ತರಜ್ಞೇಯಶಬ್ದೇನ |

‘ಸ್ವವೇತ್ತಾವೇದನಂ ಚ ಸ್ವಂ ಸ್ವೇನ ವೇದ್ಯಶ್ಚ ಕೇಶವಃ |
ಪರಸ್ಯ ವೇತ್ತಾ ವಿತ್ತಿಶ್ಚ ವೇದ್ಯಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ ಪರೈಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ತತ್ಪ್ರಸಾದಂ ವಿನಾ ಕಶ್ಚಿನ್ನೈನಂ ವೇತ್ತುಂ ಹಿ ಶಕ್ನುಯಾತ್ |
ಸ್ವವೇದನೇಽನ್ಯವಿತ್ತೌ ವಾ ನಾಸಾವನ್ಯದಪೇಕ್ಷತೇ |
ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತೇನೈಕಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
ಜೀವಾನಾಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವಂ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಸ್ವವೇದನಮ್’ ಇತಿ ಚ || 17 ||

ಇತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ತಥಾ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಚೋಕ್ತಂ ಸಮಾಸತಃ |
ಮದ್ಭಕ್ತ ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾಯ ಮದ್ಭಾವಾಯೋಪಪದ್ಯತೇ || 18 ||

ಮದ್ಭಾವಾಯ – ಮಯಿ ಭಾವಾಯ || 01-18 ||

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಚೈವ ವಿದ್ಧ್ಯನಾದೀ ಉಭಾವಪಿ |
ವಿಕಾರಾಂಶ್ಚ ಗುಣಾಂಶ್ಚೈವ ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಕೃತಿಸಮ್ಭವಾನ್ || 19 ||

‘ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಚ’ ಇತ್ಯತ್ರ ಪುರುಷಶಬ್ದೇನ ಜೀವಪರಯೋಃ ಪ್ರಕೃತಿಶಬ್ದೇನ ಚೇತನಾಚೇತನಪ್ರಕೃತ್ಯೋಃ ಸ್ವೀಕಾರಾಯ – ಉಭಾವಪೀತಿ | ವಿಕಾರಾಣಾಂ ಸತ್ತ್ವಾದೀನಾಂ ಚೋಪಾದಾನತ್ವವಿವಕ್ಷಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಸಮ್ಭವತ್ವಮ್ | ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಂ ತು ಪರಸ್ಯೈವ | ‘ಉಪದ್ರಷ್ಟಾಽನುಮನ್ತಾ ಚ’ ಇತ್ಯಾದಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ | ಗುಣಾನಾಂ ಚ ವಿಕಾರತ್ವೇಽಪ್ಯಧಿಕವಿಕಾರತ್ವವಿವಕ್ಷಯಾಽನ್ಯೇಷಾಂ ‘ವಿಕಾರಾಂಶ್ಚ ಗುಣಾಂಶ್ಚ’ ಇತಿ ಪೃಥಗುಕ್ತಿಃ || 19 ||

ಕಾರ್ಯಕರಣಕರ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ |
ಪುರುಷಃ ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ || 20 ||

‘ಸ್ವದೇಹೇನ್ದ್ರಿಯಹೇತುತ್ವಂ ಯಜ್ಜೀವಸ್ಯ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ |
ಆವೃತ್ಯ ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವಂ ತದ್ಧೇತುಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿರ್ಮತಾ |
ಜೀವಸ್ಯ ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಗಶಕ್ತಿಪ್ರದಃ ಸದಾ |
ಪರಮಃ ಪುರುಷೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವಕರ್ತಾಽಪಿ ಸನ್ ಸದಾ |
ವಿಶೇಷಕರ್ತಾ ಕೇಷಾಂಚಿದುಕ್ತೋ ಯದ್ವದ್ ವಿಕುಣ್ಠಪಃ |
ಉಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾಲೋಽಪಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ’ ಇತಿ ಚ |

ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯೈವ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವೇಽಪಿ ಭೋಕ್ತೃತ್ವದಾನೇ ದೇವ್ಯಾ ಅಲ್ಪಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ ದರ್ಶಯಿತುಂ 'ಉಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಸ್ಥಾನದ್ವಯೇಽಪ್ಯುಕ್ತಮ್ । ಕರ್ತೃತ್ವೇಽಪಿ ಸ ಏವ ಮುಖ್ಯಹೇತುಃ । ತಥಾಽಪಿ ಭೂಕ್ತೃತ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ತಸ್ಯಾ ಅಧಿಕಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ 'ಕರ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಸರ್ವಹೇತುತ್ವೇಽಪಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಜೀವಂ ಪ್ರತಿ ಭೋಕ್ತೃತ್ವದಾನೇಽಲ್ಪಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ 'ಪುರುಷೋ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ವಿಶೇಷಹೇತೋರೇವಮುಚ್ಯತೇ । ಏವಂ ಮುಖ್ಯತಸ್ತು ಸರ್ವಹೇತುತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋರೇವೇತಿ ಭಾವಃ ॥ 20 ॥

ಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥೋ ಹಿ ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಪ್ರಕೃತಿಜಾನ್ ಗುಣಾನ್ ।
ಕಾರಣಂ ಗುಣಸಙ್ಗೋಽಸ್ಯ ಸದಸದ್ಯೋನಿಜನ್ಮಸು ॥ 21 ॥

'ಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಃ' ಇತ್ಯತ್ರ ಪುರುಷಶಬ್ದೋ ಜೀವೇ । ಉಭಯೋರಪಿ ಪುರುಷಶಬ್ದೇನ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಸ್ತುತತ್ವಾತ್ । ಯಥಾಯೋಗ್ಯಮುಪಪತ್ತೇಃ ।

ಕಾರ್ಯಕಾರಣಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಭೋಗಂ ಚ ಮಿಥ್ಯೇತಿ ವದತಾಂ ನಿವಾರಣಾಯಾಹ । 'ಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥೋ ಹಿ' ಇತ್ಯನುಭವವಿರೋಧಂ ದರ್ಶಯತಿ ತೇಷಾಮ್ ।

ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಸುಖದುಃಖಾದಿವಿಷಯಸ್ಯಾನ್ತರಾನುಭವಸ್ಯ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಂ ಕ್ವಚಿದ್ ದೃಷ್ಟಮ್ । ನ ಚಾಸ್ಯ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವೇ ಕಿಞ್ಚಿನ್ಮಾನಮ್ । ಶರೀರಮಾರಭ್ಯೈವ ಹ್ಯಪರೋಕ್ಷಭ್ರಮೋ ದೃಷ್ಟಃ। ತತ್ರಾಪಿ ಬಲವತ್ಪ್ರಮಾಣವಿರೋಧಾದೇವ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಂ ಕಲ್ಪ್ಯಮ್ । ಸಾಕ್ಷಿಸಿದ್ಧಸ್ಯಾಪಿ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಾಙ್ಗೀಕಾರೇ ಯೇನ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಮಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವಂ ಚಾತ್ಮನೋಽವಗತಂ ತದಪಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾತ್ಮೈವ । ವ್ಯವಹಾರತೋಽಪ್ಯಸ್ತೀತ್ಯತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾದ್ ಭ್ರಾನ್ತಿರಭ್ರಾನ್ತಿರ್ವಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಸಿಧ್ಯತಿ । ಅನುಭವೋ ಭ್ರಾನ್ತ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ತತ್ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಚ ಕುತಃ ಸಿಧ್ಯೇತ್? ವ್ಯವಹಾರತಃ ಸರ್ವಮಙ್ಗೀಕುರ್ಮ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ವ್ಯವಹಾರೋ ವ್ಯವಹರ್ತಾ ಚ ಕುತಃ ಸಿದ್ಧಃ? ಪ್ರತೀತಿ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಸೈವ ಕುತಃ? ಸ್ವತ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಭ್ರಾನ್ತಿತ್ವೇ ಪ್ರತೀತಿಂ ವಿನೈವ ಪ್ರತೀತಿರಸ್ತೀತಿ ಭ್ರಾನ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ । ಸ್ವಭಾವೋಽಪಿ ಸ್ಯಾತ್ । ಸ್ವಯಮಸ್ತೀತಿ ಚ ಭ್ರಮಃ ಸ್ಯಾತ್ । ನಿರಾಲಮ್ಬನೋ ಭ್ರಮೋ ನೋಪಪದ್ಯತ ಇತ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಭ್ರಮತ್ವೋಪಪತ್ತೇಃ । ತತ್ಪ್ರಮಾಣಮಪ್ಯಪ್ರಮಾಣಮೇವ । ಪ್ರಮಾಣತ್ವಭ್ರಮ ಇತಿ ನ ಸಿದ್ಧಿಮಿತಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಸಿಧ್ಯತಿ। ಭ್ರಮ ಇತ್ಯಸ್ಯೈವ ಭ್ರಮತ್ವೇಽನ್ಯಸ್ಯಾಭ್ರಮತ್ವಮೇವ ಭವತಿ ।

ಸುಖದುಃಖಾದಿವಿಷಯಂ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪಮೇವೇತಿ ತಸ್ಯ ಭ್ರಮತ್ವೇ ಛದ್ಮನಾವಿನೈವ ಶೂನ್ಯವಾದೋ ಭವತಿ । ನಹಿ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವಿಷಯಮಜ್ಞಾನಾಧಿಕಂ ತೇಷಾಮಪಿ । ಭ್ರಮಸ್ಯ ಚಾವಿದ್ಯಾಕಾರ್ಯತ್ವಾಙ್ಗೀಕಾರಾತ್। ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಸ್ಯಾಪ್ಯ-ವಿದ್ಯಾಕಾರ್ಯತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ । ದುರ್ಘಟಿತ್ವಂ ಭೂಷಣಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ದುರ್ಘಟಿತ್ವಂ ಸುಘಟಿತ್ವಂ ಚೋಭಯಂ ಭೂಷಣಮಸ್ಮಾಕಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್। ನಹಿ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಸ್ಯ ದುರ್ಘಟಿತ್ವೇ ಸುಘಟಿತ್ವೇ ವಾಽಪವಾದೋ ದೃಷ್ಟಃ । ದುರ್ಘಟಿತ್ವಂ ಭೂಷಣಮಿತಿ ವದದ್ಭಿರಾತ್ಮನೋಽಪ್ಯವಿದ್ಯಾತ್ವಮಙ್ಗೀಕೃತ್ಯ ತದಯುಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತತ್ರಾಪಿ ಭೂಷಣತ್ವಂ ಕಿಮಿತಿ ನಾಙ್ಗೀಕ್ರಿಯತೇ? ಅತಿಸುಕರತ್ವಾತ್ । ನ ಚಾತ್ಮನೋಽಪ್ಯವಿದ್ಯಾತ್ವಂ ವದತಾಂ ತೇಷಾಮುತ್ತರಮ್ । ಅತೋಽನನ್ತದೋಷದುಷ್ಟತ್ವಾದ್ಧೀತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧೈವ ಭಗವತಾ ನಿರಾಕೃತಾಃ ।

ಅಸ್ಯ – ಜೀವಸ್ಯ ಸದಸದ್ಯೋನಿಜನ್ಮಸು ಕಾರಣಂ ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಸಙ್ಗಃ ॥ 21 ॥

ಉಪದ್ರಷ್ಟಾಽನುಮನ್ತಾ ಚ ಭರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।
ಪರಮಾತ್ಮೇತಿ ಚಾಪ್ಯುಕ್ತೋ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪುರುಷಃ ಪರಃ ॥ 22 ॥

ಸ್ವತನ್ತ್ರಕಾರಣಂ ತು ಪರಮ ಏವೇತ್ಯಾಹ – ಉಪದ್ರಷ್ಟಾಽನುಮನ್ತೇತಿ ।

‘ಸರ್ವೇಭ್ಯ ಉಪರೋ ದ್ರಷ್ಟಾ ಯದುಪದ್ರಷ್ಟೃನಾಮಕಃ ।
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾತ್ ಸ್ವಾನುಕೂಲ್ಯೇನ ಮತ್ಯಾ ಪ್ರೇರಯತಿ ಸ್ಮ ಯತ್ ।
ಅನುಮನ್ತೇತಿ ಕಥಿತಃ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುರಜೋ ಹರಿಃ ।
ಮಹಾಶಕ್ತಿರ್ಯತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಹೇಶ್ವರ ಇತೀರಿತಃ ।
ಪರಮತ್ವಾಚ್ಚ ತಸ್ಯೈವ ಹ್ಯನುಮನ್ತೃತ್ವಮುಚ್ಯತೇ ।
ಸ ಏವ ಸರ್ವದೇಹೇಷು ದೇಹಿನೋಽನ್ಯೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ’ ಇತಿ ಚ ।

‘ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರೇಷು’ ಇತಿ ದೇಹೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ । ತೇನಾಹಮೇವ ಸ ಇತಿ ದರ್ಶಯತಿ ॥22॥

ಯ ಏವಂ ವೇತ್ತಿ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚ ಗುಣೈಃ ಸಹ ।
ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ನ ಸ ಭೂಯೋಽಭಿಜಾಯತೇ ॥ 23 ॥

ದ್ವಿವಿಧಂ ಪುರುಷಂ ಚೈವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ದ್ವಿವಿಧಾಮಪಿ ।
ಸಹ ತತ್ತದ್ಗುಣೈಃ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪಶ್ಯತಿ ಯಃ ಪುಮಾನ್ ।
ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ನ ಸ ಭೂಯೋಽಭಿಜಾಯತೇ’॥ 24 ॥

ಧ್ಯಾನೇನಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಕೇಚಿದಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ।
ಅನ್ಯೇ ಸಾಙ್ಖ್ಯೇನ ಯೋಗೇನ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಚಾಪರೇ ||24||

ಅನ್ಯೇ ತ್ವೇವಮಜಾನನ್ತಃ ಶ್ರುತ್ವಾಽನ್ಯೇಭ್ಯ ಉಪಾಸತೇ ।
ತೇಽಪಿ ಚಾತಿತರನ್ತ್ಯೇವ ಮೃತ್ಯುಂ ಶ್ರುತಿಪರಾಯಣಾಃ || 25 ||

'ಅನಾದಿಯೋಗ್ಯತಾಭೇದಾತ್ ಪುಂಸಾಂ ದರ್ಶನಸಾಧನಮ್ ।
ನಾನ್ಯೈವ ತತ್ರ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪ್ರಸಾದಾದ್ ವೈಷ್ಣವಂ ವಪುಃ ।
ಸ್ವಯಂ ವಿಜ್ಞಾಯತೇ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಶ್ರೂಯತೇ ಕಿಞ್ಚಿದನ್ಯತಃ ।
ತಥಾ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಹರಿಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸ್ವಾನ್ತಃ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಕೇಚನ ।
ಋಷಯಃ ಕೇಚಿದೃಷಯೋ ನಾರದಾದ್ಯಾ ಬಹಿಸ್ತ್ವಪಿ ।
ದೇವಾ ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸಾದೇನ ಲಬ್ಧಸತ್ಪ್ರತಿಭಾಬಲಾತ್ ।
ಸರ್ವಂ ಕ್ರಮೇಣ ವಿಜ್ಞಾಯ ಪ್ರತಿಭಾಸ್ವಷ್ಟತಾಕ್ರಮಾತ್।
ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಬಹಿರನ್ತಶ್ಚ ವಿಷ್ಣುಂ ಧ್ಯಾನಮೃತೇಽಪಿ ತು ।
ಯೇಷಾಂ ಧ್ಯಾನಮೃತೇ ದೃಷ್ಟಿಸ್ತೇಷಾಂ ಧ್ಯಾನೇಽಪಿ ದರ್ಶನಮ್ ।
ಸ್ಯಾದೇವ ಸಾಙ್ಖ್ಯಯೋಗಾಸ್ತೇ ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಽಧಿಕೋಽತ್ರ ಚ ।
ಕೇಚಿತ್ ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯವರಾ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಯಜನ್ತೋ ಭಕ್ತಿಮನ್ತಶ್ಚ ಯಜ್ಞಭಾಗಾರ್ಥಮಾಗತಮ್ ।
ಶ್ರವಣಪ್ರತಿಭಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸ್ಮರನ್ತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ ।
ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯನ್ಯೇ ತಥಾಽನ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾಽನುಮತ್ಯ ಚ ।
ಉಪಾಸ್ಯೈವ ತು ಪಶ್ಯನ್ತಿ ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಕಥಞ್ಚನ ।
ಋಷೀನ್ ರಾಜ್ಞಸ್ತಥಾಽಽರಭ್ಯ ಪ್ರತಿಭಾಽಭ್ಯಧಿಕಾ ಕ್ರಮಾತ್ ।
ಯಾವದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತು ಪ್ರಾಯೋ ನಾಪ್ರತಿಭಾಸಿತಮ್ ।
ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಮೇವಾಸ್ಯ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಯಶೋ ಹರೇಃ ।
ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಶ್ರವಣಜ್ಞಾನಂ ಕ್ರಮಶೋ ಮಾನುಷೋತ್ತರಮ್ ।
ಅತ್ಯಲ್ಪಪ್ರತಿಭಾನತ್ವಾನ್ಮಾನುಷಾಃ ಶ್ರುತವೇದಿನಃ ।
ಸರ್ವೇ ತೇ ದರ್ಶನಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಯೋಗ್ಯಾನ್ಮುಕ್ತಿಗಾಮಿನಃ' ಇತಿ ಚ

ಅನ್ಯೇಷಾಮಪಿ ಕಿಞ್ಚಿಚ್ಛ್ರವಣೇ ವಿದ್ಯಮಾನೇಽಪಿ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮಲ್ಪಪ್ರತಿಭಾನತ್ವಾತ್ 'ಶ್ರುತ್ವಾನ್ಯೇಭ್ಯಃ' ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ | ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರತಿಭಾಮೂಲಪ್ರಮಾಣಾಪೇಕ್ಷಾ ಪ್ರಾಯೋ ನ ಸಮ್ಯಗುತ್ಪದ್ಯತೇಽಲ್ಪಾ ಚೇತಿ 'ಶ್ರುತಿಪರಾಯಣಾಃ' ಇತಿ |

'ಅಶ್ರುತಪ್ರತಿಭಾ ಯಸ್ಯ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯವಿರೋಧಿನೀ |
ವಿಶ್ರುತಾ ನೃಷು ಜಾತಂ ಚ ತಂ ವಿದ್ಯಾದ್ದೇವಸತ್ತಮಮ್ |
ಯಶ್ಚ ಸ್ವಮುಖಮಾನೇನ ನವಾಧೋದೇಹವಾನ್ ಪುಮಾನ್ |
ಅಷ್ಟಮಾನವತೀ ಸ್ತ್ರೀ ಚ ಷಣ್ಣವತ್ಯಙ್ಗುಲೌ ಪುನಃ |
ದಶತಾಲೌ ಸಪ್ತಪಾದೌ ವಿದ್ಯಾತ್ ತೌ ಚ ಸುರೋತ್ತಮೌ|
ಯಾವತ್ ಪಞ್ಚಾಙ್ಗುಲೋನಂ ತದ್ದೇವಮಾನಂ ಕ್ರಮಾತ್ ಪರಮ್ |
ಪಾದೇ ತ್ರ್ಯಙ್ಗುಲಮಾತ್ರೋನಂ ತದೀನಂ ಚತುರಙ್ಗುಲಮ್ |
ಯಾವದ್ದೇವೋಪದೇವಾನಾಂ ಪಾದೇ ಚೋನಾಙ್ಗುಲಂ ಪುನಃ
ತಾವನ್ಮನುಷ್ಯಮಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ ತತೋಽಧಸ್ತ್ವಾಸುರಂ ಸ್ಮೃತಮ್ |
ದ್ವಿಚತ್ವಾರ್ಯಾಧಿಕಂ ತಸ್ಮಾತ್ ಷಣ್ಣವತ್ಯಙ್ಗುಲಾದಧಃ |
ಜ್ಞೇಯಮಙ್ಗುಲಮಾನಂ ತದುಪದೇವಾದಿಷು ಸ್ಫುಟಮ್ |
ದೇವೇಷ್ವವರವಜ್ಜ್ಞೇಯಮೃಷೀಣಾಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಾಮ್ |
ಯಾವದ್ ಯಾವತ್ ಪ್ರಿಯೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತಾವತ್ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸ್ವರೂಪಿಣಃ |
ಹರೇಃ ಸಾದೃಶ್ಯಮಸ್ಯ ಸ್ಯಾದನಾದಿಕ್ರಮಸುಸ್ಥಿರಮ್' ಇತಿ ಚ || 25-26 ||

ಯಾವತ್ ಸಞ್ಜಾಯತೇ ಕಿಞ್ಚಿತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ಥಾವರಜಙ್ಗಮಮ್ |
ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಂಯೋಗಾತ್ ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಭರತರ್ಷಭ || 26 ||

'ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಂಯೋಗಾತ್' – ಇತ್ಯತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಶ್ರೀಃ –

'ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್'
– ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ |
'ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಚ ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಧಾನಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತ್ಯಪಿ |
ಉಚ್ಯತೇ ಶ್ರೀಃ ಸದಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಿಯಾ ನಿರ್ದೋಷಚಿದ್ಘನಾ |
ಸಾ ಹಿ ನ ವ್ಯಜ್ಯತೇ ವಿಷ್ಣುರತ್ರ ಕ್ಷೇತಿ ಮಹಾಗುಣಾ |
ಜೀವೋತ್ತಮಾ ಚ ತೇನೈತೈಃ ಶಬ್ದೈರೇಕಾಽಭಿಧೀಯತೇ |
ಮಹಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಜೀವಮಹಾನ್ ಪರಮಾತ್ ಪ್ರೇರಿತಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ |

ಅಹಂ ಕರ್ತೇತಿ ಯೇನಾಯಂ ಜೀವೋ ಮಂಸ್ಯತ್ಯಸೌ ಶಿವಃ |

ಅಹಙ್ಕಾರ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಜೀವಾಹಂಕೃತಿಕೃದ್ ಯತಃ |

ಉಮಾ ಬುದ್ಧಿರಿತಿ ಜ್ಞೇಯಾ ಶಬ್ದಾದಿಜ್ಞಾನದಾ ಯತಃ |

ಮತಿದೋ ಮನ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಇನ್ದ್ರಃ ಸ್ಕನ್ದೋಽಪಿ ತತ್ಸುತಃ |

ಶ್ರೋತ್ರಂ ತು ಶ್ರಾವಯಂಶ್ಚನ್ದ್ರಃ ಸ್ಪರ್ಶೋ ವಾಯುಸುತೋ ಮರುತ್ |

ಚಕ್ಷುಃ ಸೂರ್ಯಶ್ಚಕ್ಷಯತಿ ಜಿಹ್ವಾ ವಾರಿಪತಿರ್ಹೃತೇಃ |

ಅಶ್ವಿನೌ ಘ್ರಾಣಮಾಘ್ರಾತೇರ್ವಾಗಗ್ನಿರ್ವಚನಾದಪಿ |

ಹಸ್ತೌ ವಾಯುಸುತೌ ಜ್ಞೇಯೌ ಮರುತೌ ಹಾನಿಲಾಭಯೋಃ |

ಪಾದೌ ತು ವಿಷ್ಣುನಾಽಽವಿಷ್ಟೌ ಯಜ್ಞಶರ್ಮ್ಮೋ ಶಚೀಸುತೌ |

ಪದನಾದೇವ ಪಾಯುಶ್ಚ ಭುಕ್ತಸ್ಯೈವಾಪ್ಯಯಾದ್ ಯಮಃ |

ಸನ್ತತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಿಕೃತೇರುಪಸ್ಥ ಸಶಿವೋ ಮನುಃ |

ವಿನಾಯಕಸ್ತಥಾಽಽಕಾಶೋ ನಿರಾವೃತ್ಯಾ ಪ್ರಕಾಶನಾತ್ |

ಪ್ರಧಾನವಾಯುಜೋ ಭೂತವಾಯುರ್ನಾಮ್ನಾ ಮರೀಚಿಕಃ|

ಅಗ್ನಿಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀ ಚೈವ ಪ್ರಸಿದ್ಧೌ ವರುಣೋ ಜಲಮ್ |

ಅದನಾತ್ ಪ್ರಥನಾಜ್ಜನ್ಮಲಯಹೇತೋಸ್ತಥಾಽಭಿಧಾಃ |

ಶಬ್ದಾದ್ಯಾಃ ಪಞ್ಚ ಶಿವಜಾಃ ಶಬ್ದನಾತ್ ಸ್ಪರ್ಶನಾದಪಿ |

ರೂಪಣಾದ್ ರಸನಾಚ್ಚೈವ ಗನ್ಧನಾಚ್ಚ ತಥಾಽಭಿದಾ |

ಸುಖಂ ಧೃತಿಶ್ಚೇತನಾ ಚ ಸುಖನಾದ್ ವಿಧೃತೇರಪಿ |

ಚೇತೋನೇತೃತ್ವತಶ್ಚೈವ ಮುಖ್ಯವಾಯುಃ ಸರಸ್ವತೀ|

ಶ್ರೀಶ್ಚೇಚ್ಛಾ ಚೈವ ಸಾ ವಾಯೋಃ ಪತ್ನೀ ತ್ವೇವಂ ಧೃತಿರ್ಮತಾ |

ಇಚ್ಛಾದಾನಾತ್ ತು ಸೈವೇಚ್ಛಾ ಸ್ಥಾನಭೇದಾತ್ ತು ದೇವತಾಃ |

ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ಚ ಕಥ್ಯನ್ತೇ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದ್ಯಾ ಉದಿತಾ ಅಪಿ |

ದುಃಖದ್ವೇಷೌ ಕಲಿಶ್ಚೈವ ದ್ವಾಪರೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸುತೌ |

ಪ್ರವರಾವಸುರಾಣಾಂ ತೌ ಸಙ್ಘಾತಶ್ಚೇತನಾಃ ಪರೇ |

ಏತೈರಭಿಮತಂ ಯಚ್ಚ ತತ್ತನ್ನಾಮ್ನಾಽಭಿಧೀಯತೇ |

ಚೇತನಾಚೇತನಂ ತ್ವೇತತ್ ಸರ್ವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತೀರಿತಮ್ |

ಕ್ಷಿತಿರೇತದ್ ಭಗವತೋ ಯದತಃ ಕ್ಷೇತ್ರಮೀರ್ಯತೇ |

ಕ್ಷಿಣೋತಿ ತ್ರಾತಿ ಚೈವೈತತ್ ಸೋಽತೋ ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಮುಚ್ಯತೇ |

ಕ್ಷತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ತ್ರಾತಿಚೈತದತೋ ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಮೀರಿತಮ್ |
ಏತಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷೀಣಮೇತೇನ ತ್ರಾತಮಿತ್ಯಥವಾ ಪುನಃ |
ಇಚ್ಛಾದ್ಯಾನಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರನಾಮ್ನಾಮಪಿ ನಾಮಾನ್ತರಂ ಸ್ಮೃತಮ್ |
ವಿಕಾರಾ ಇತಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ತೇ ವಿಶೇಷವಿಕೃತಿಸ್ಥಿತಾಃ |
ವಿಶೇಷಾತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ಯಸ್ಮಾದ್ ವಿಕಾರಃ ಕಾರ್ಯಮನ್ತಿಮಮ್ |
ವಿಗತಂ ಕರಣಂ ವಾಽತ್ರ ಪುನರ್ನಾಶಮೃತೇ ಯತಃ |
ತತ್ಸಮ್ಬನ್ಧಾದ್ ವಿಕಾರಾಖ್ಯಾ ಇಚ್ಛಾದ್ಯಾ ಅಭಿಮಾನಿನಃ |
ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಸರ್ವದೈವ ನಿರ್ದೋಷೇಣೈವ ಚಕ್ಷುಷಾ|
ಪ್ರೇರಯನ್ನೇವ ಜಾನಾತಿ ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ಹರಿಸ್ತತಃ' ಇತಿ ಚ

'ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಶರೀರಮ್' ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಶ್ಚೇತನಸ್ಯಾಪಿ 'ಇದಂ ಶರೀರಂ ಕೌನ್ತೇಯ'
ಇತಿ ಶರೀರತ್ವೋಕ್ತಿರ್ಯುಜ್ಯತೇ |

'ಸತ್ತ್ವಂ ಜೀವಃ ಕ್ವಚಿತ್ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕ್ವಚಿತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಜನಾರ್ದನಃ |
ಸತ್ತ್ವಂ ನಾಮ ಗುಣಃ ಕ್ವಾಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ ಸಾಧುತ್ವಮುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
'ತಯೋರನ್ಯಃ ಪಿಪ್ಪಲಂ ಸ್ವಾದ್ವತ್ತೀತಿ ಸತ್ತ್ವಮ್' ಇತಿ ಚ ಪೈಙ್ಗೀಶ್ರುತಿಃ |
'ಜನೀ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇ ' ಇತಿ ಧಾತೋರ್ಜೀವಸ್ಯಾಪಿ ಶರೀರೇ ವ್ಯಕ್ತ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ
ಜನಿರ್ಯುಜ್ಯತೇ||26||

ಸಮಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಿಷ್ಠನ್ತಂ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ |
ವಿನಶ್ಯತ್ಸ್ವವಿನಶ್ಯನ್ತಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ || 27 ||

ಸಮಂ ಪಶ್ಯನ್ ಹಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮವಸ್ಥಿತಮೀಶ್ವರಮ್ |
ನ ಹಿನಸ್ತ್ಯಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ತತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ || 28 ||

ಜೀವೇಷು ದುಃಖಯೋಗಾದಿರೂಪೇಣ ವಿನಶ್ಯತ್ಸ್ವಪ್ಯತಥಾಭೂತಮ್ -

'ದುಃಖಯೋಗಾದಿರೂಪೇಣ ಜೀವೇಷು ವಿನಶ್ಯತ್ಸ್ವಪಿ |
ದುಃಖಯೋಗಾದಿರಹಿತಃ ಸರ್ವಜೀವೇಷ್ವಪಿ ಸ್ಥಿತಃ |
ಗುಣೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಮೋ ನಿತ್ಯಂ ನ ಹೀನೋ ಹೀನಗೋಽಪಿ ಸನ್ |
ಇತಿ ಪಶ್ಯತಿ ಯೋ ವಿಷ್ಣುಂ ಸ ಏವ ನ ತಮೋ ವ್ರಜೇತ್' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ|| 27-28 ||

ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಸರ್ವಶಃ |
ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ತಥಾಽಽತ್ಮಾನಮಕರ್ತಾರಂ ಸ ಪಶ್ಯತಿ || 29 ||

ಪ್ರಕೃತ್ಯ – ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ರಾರಭ್ಯ ವಿಷ್ಣುನಾ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ | ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾನ್ಯಃ ಪೂರ್ವಪ್ರೇರಕ ಇತಿ | 'ಪೂರ್ವಂ ತು ಬಾದರಾಯಣೋ ಹೇತುವ್ಯಪದೇಶಾತ್ ' ಇತಿ ಭಗವದ್ವಚನಾತ್

'ದ್ರವ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವೋ ಜೀವ ಏವ ಚ |
ಯದನುಗ್ರಹತಃ ಸನ್ತಿ ನ ಸನ್ತಿ ಯದುಪೇಕ್ಷಯಾ' ಇತಿ ಚ |
'ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಕರೋತಿ ನಿಖಿಲಂ ಜಗತ್ |
ನೈವ ಕರ್ತಾ ಹರೇಃ ಕಶ್ಚಿದಕರ್ತಾ ತೇನ ಕೇಶವಃ' ಇತಿ ಸ್ಕಾನ್ದೇ |

ತೇನೇತಿ ಪ್ರಸ್ತುತತ್ವಾದೇವ ಸಿದ್ಧಮ್ | 'ಅಹಮ್ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವಃ' 'ಸ ಹಿ ಕರ್ತಾ' 'ಕರ್ತಾರಮೀಶಂ ಪುರುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಮ್' 'ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತಃ' 'ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ' ಇತ್ಯಾದಿಸಕಲಪ್ರಮಾಣವಿರೋಧಶ್ಚಾನ್ಯಥಾ | 'ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಚ' ಇತಿ ಚಶಬ್ದಾಶ್ಚ ತೇನೈವ ಸಿದ್ಧ ತಿ |

'ಪ್ರಕೃತೇನ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಂ ಚಶಬ್ದಃ ಕ್ವಚಿದೀರಯೇತ್ |
ಕ್ವಚಿತ್ ಸಮುಚ್ಚಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಕ್ವಚಿದ್ ದೌರ್ಲಭ್ಯವಾಚಕಃ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ 'ರಚನಾನುಪಪತ್ತೇಶ್ಚ ನಾನುಮಾನಮ್' ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಚ ನಿರಸ್ತಮ್ |
'ನ ಋತೇ ತ್ವತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ಕಿಞ್ಚನಾರೇ' ಇತಿ ಚ |

ಕೇವಲಪ್ರಕೃತೇಃ ಕರ್ತೃತ್ವಾಙ್ಗೀಕಾರೇ ಚಶಬ್ದೋ ವ್ಯರ್ಥಃ | 'ತತ ಏವ ಚ ವಿಸ್ತಾರಮ್' ಇತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷವಿರೋಧಶ್ಚ | 'ಅಹಂ ಬೀಜಪ್ರದಃ ಪಿತಾ' ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾಪಿ 'ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಂಯೋಗಾತ್' ಇತಿ ಪ್ರಕೃತಮಿತಿ ತೇನಾಪಿ ವಿರೋಧಃ | ಅಚೇತನಂ ಕರೋತೀತಿ ಸ್ವೋಕ್ತಿವಿರೋಧಶ್ಚ |

'ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕ್ರಿಯಾದಾನಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಮುಖ್ಯಮೀರಿತಮ್' ಇತಿ ಪೈಙ್ಗೀಶ್ರುತಿಃ |

ವಿಕಾರಲಕ್ಷಣಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ತು ಪ್ರಕೃತೇರಙ್ಗೀಕೃತಮೇವ | ತಥಾऽಪಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಮೇಶ್ವರಮುಕ್ತಚೇಷ್ಟಾಸು ತದಭಾವಾತ್ 'ಸರ್ವಶಃ' ಇತ್ಯಸ್ಯ ಸಙ್ಕೋಚಪ್ರಾಪ್ತಿಃ |

'ಅಚೇತನಾಶ್ರಿತಂ ಕರ್ಮ ವಿಕಾರಾತ್ಮಕಮೀರಿತಮ್ |
ಯತ್ ತು ಕೇವಲಚಿತ್ಸಂಸ್ಥಂ ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾಪ್ರಮಾಣತಃ |
ಅವಿಕಾರಾತ್ಮಕಂ ಜ್ಞೇಯಂ ತನ್ನ ತತ್ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಭವೇತ್' ಇತಿ ಚ || 29 ||

ಯದಾ ಭೂತಪೃಥಗ್ಭಾವಮೇಕಸ್ಥಮನುಪಶ್ಯತಿ ।
ತತ ಏವ ಚ ವಿಸ್ತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮ್ಪದ್ಯತೇ ತದಾ ॥ 30 ॥

‘ಏಕವಿಷ್ಣ್ವಾಶ್ರಯಾಣಾಂ ಚ ಜೀವಾನಾಂ ಭೇದಮೇವ ಯಃ ।
ತತಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಚೈವ ತಾರತಮ್ಯೇನ ಪಶ್ಯತಿ ।
ವಿಷ್ಣೋರೇವ ಚ ವಿಸ್ತಾರಂ ಜಗತಃ ಸ ವಿಮುಚ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಚ ॥ 30 ॥

ಅನಾದಿತ್ವಾನ್ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮಾಽಯಮವ್ಯಯಃ ।
ಶರೀರಸ್ಥೋಽಪಿ ಕೌನ್ತೇಯ ನ ಕರೋತಿ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ॥ 31 ॥

ಯಥಾ ಸರ್ವಗತಂ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಾಕಾಶಂ ನೋಪಲಿಪ್ಯತೇ ।
ಸರ್ವತ್ರಾವಸ್ಥಿತೋ ದೇಹೇ ತಥಾಽಽತ್ಮಾ ನೋಪಲಿಪ್ಯತೇ ॥ 32 ॥

ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಯತ್ಯೇಕಃ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ರವಿಃ ।
ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರೀ ತಥಾ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಭಾರತ ॥ 33 ॥

ಶರೀರಸ್ಥೋ ಜೀವಃ –

‘ಸ್ವಪ್ನೇನ ಶಾರೀರಮಭಿಪ್ರಹತ್ಯಾಸುಪ್ತಃ ಸುಪ್ತಾನಭಿಚಾಕಶೀತಿ’ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ ।
‘ಶರೀರಸ್ಥಸ್ತು ಸಂಸಾರೀ ಶರೀರಾಭಿಮತೇರ್ಮತಃ ।
ವಿಷ್ಣುಃ ಶರೀರಗೋಽಪ್ಯೇಷ ನ ಶರೀರಸ್ಥ ಉಚ್ಯತೇ ।
ಶರೀರಾಭಿಮತಿರ್ಯಸ್ಮಾನ್ನೈವಾಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಕದಾಚನ ।
ತದ್ಗತಾನಾಂ ತು ದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಗೋಽಭಿಮತಿರುಚ್ಯತೇ ।
ತದಭಾವಾನ್ನಾಭಿಮಾನೀ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ’ ಇತಿ ಚ

ಅನಾದಿತ್ವಾನ್ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾಚ್ಚ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಜೀವೋಽಪಿ ನ । ಕಿಮುತ ಜಡಂ ನ ಭವತೀತಿ? ಶರೀರೋತ್ಪತ್ತಿಲಕ್ಷಣಮಪ್ಯಾದಿಮತ್ತ್ವಂ ಪರಮಸ್ಯ ನಾಸ್ತೀತಿ ವಿಶೇಷಃ । ಜೀವಸ್ಯ ಹಿ ತದಸ್ತೀತಿ । ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಸಮ್ಬನ್ಧಶ್ಚ । ಸರ್ವಂ ಕರೋತಿ ಪರಮಾತ್ಮಾ । ತಥಾಽಪಿ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ । ವಾದಿಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾದೇವ ‘ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ವರಿಷ್ಠಮ್’ ಇತ್ಯಾದಿವನ್ನಿಷೇಧಃ ।

‘ಕುರ್ವಾಣೋಽಪಿ ಯತಃ ಸರ್ವಂ ಪುಣ್ಯಪಾಪೈರ್ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ।
ಜನ್ಮಮೃತ್ಯಾದಿರಹಿತಃ ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣವರ್ಜಿತಃ ।
ವಿಷ್ಣುಸ್ತದ್ವಿಪರೀತಸ್ತು ಜೀವೋಽತಸ್ತೌ ಪೃಥಕ್ ಸದಾ’ ಇತಿ ಚ ।

‘ಸ ಏಷ ನೇತಿ ನೇತಿ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಚ || 31-33 ||

ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರೇವಮನ್ತರಂ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ ।
ಭೂತಪ್ರಕೃತಿಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಯೇ ವಿದುರ್ಯಾನ್ತಿ ತೇ ಪರಮ್ || 34 ||



|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ತ್ರಯೋದಶೋsಧ್ಯಾಯಃ ||

ಜೀವಾನಾಮಚೇತನಪ್ರಕೃತೇರ್ಮೋಕ್ಷಂ – ಭೂತಪ್ರಕೃತಿಮೋಕ್ಷಮ್|| 34 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ತ್ರಯೋದಶೋsಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಚತುರ್ದಶೋऽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಂಯೋಗಸೃಷ್ಟೇಃಪ್ರಕರಣಪೂರ್ವಕಂ ತ್ರೈಗುಣ್ಯ ವಿವಿಚ್ಯ ದರ್ಶಯತಿ

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಪರಂ ಭೂಯಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್ ||
ಯಜ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮಿತೋ ಗತಾಃ || 01 ||

ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾಗತಾಃ |
ಸರ್ಗೇಽಪಿ ನೋಪಜಾಯನ್ತೇ ಪ್ರಲಯೇ ನ ವ್ಯಥನ್ತಿ ಚ || 02 ||

ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್ |
ಸಮ್ಭವಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತತೋ ಭವತಿ ಭಾರತ|| 03 ||

'ಯೋನಿರ್ಭಾರ್ಯಾ ತಥಾ ಸ್ಥಾನಂ ಯೋನಿಃ ಕಾರಣಮೇವ ಚ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |

ಅತ್ರಯೋನಿರ್ಭಾರ್ಯಾ - 'ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್'

ಇತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷಾತ್ || 03 ||

ಸರ್ವ ಯೋನಿಷು ಕೌನ್ತೇಯ ಮೂರ್ತಯಃ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ ಯಾಃ |
ತಾಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹದ್ಯೋನಿರಹಂ ಬೀಜಪ್ರದಃ ಪಿತಾ || 04 ||

ಸತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಃ ಇತಿ ಗುಣಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಸಮ್ಭವಾಃ |
ನಿಬಧ್ನನ್ತಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ದೇಹೇ ದೇಹಿನಮವ್ಯಯಮ್ || 05 ||

ತತ್ರ ಸತ್ತ್ವಂ ನಿರ್ಮಲತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕಾಶಕಮನಾಮಯಮ್ |
ಸುಖ ಸಙ್ಗೇನ ಬಧ್ನಾತಿ ಜ್ಞಾನಸಙ್ಗೇನ ಚಾನಘ || 06 ||

ರಜೋ ರಾಗಾತ್ಮಕಂ ವಿದ್ಧಿ ತೃಷ್ಣಾಸಙ್ಗಸಮುದ್ಭವಮ್ |
ತನ್ನಿಬಧ್ನಾತಿ ಕೌನ್ತೇಯ ಕರ್ಮಸಙ್ಗೇನ ದೇಹಿನಾಮ್ || 07 ||

ತಮಸ್ತ್ವಜ್ಞಾನಜಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೋಹನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಮ್ |
ಪ್ರಮಾದಾಲಸ್ಯನಿದ್ರಾಭಿಸ್ತನ್ನಿಬಧ್ನಾತಿ ಭಾರತ || 08 ||

ಸತ್ತ್ವಂ ಸುಖೇ ಸಞ್ಜಯತಿ ರಜಃ ಕರ್ಮಣಿ ಭಾರತ |
ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯ ತು ತಮಃ ಪ್ರಮಾದೇ ಸಞ್ಜಯತ್ಯುತ || 09 ||

ರಜಸ್ತಮಶ್ಚಾಭಿಭೂಯ ಸತ್ತ್ವಂ ಭವತಿ ಭಾರತ |
ರಜಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಶ್ಚೈವ ತಮಃ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಥಾ ||10 ||

ಸರ್ವದ್ವಾರೇಷು ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಕಾಶ ಉಪಜಾಯತೇ |
ಜ್ಞಾನಂ ಯದಾ ತದಾ ವಿದ್ಯಾದ್ವಿವೃದ್ಧಂ ಸತ್ತ್ವಮಿತ್ಯುತ || 11 ||

ಲೋಭಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಾರಮ್ಭಃ ಕರ್ಮಣಾಮಶಮಃ ಸ್ಪೃಹಾ |
ರಜಸ್ಯೇತಾನಿ ಜಾಯನ್ತೇ ವಿವೃದ್ಧೇ ಭರತರ್ಷಭ || 12 ||

ಅಪ್ರಕಾಶೋಽಪ್ರವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಪ್ರಮಾದೋ ಮೋಹ ಏವ ಚ |
ತಮಸ್ಯೇತಾನಿ ಜಾಯನ್ತೇ ವಿವೃದ್ಧೇ ಕುರುನನ್ದನ || 13 ||

ಯದಾ ಸತ್ತ್ವೇ ಪ್ರವೃದ್ಧೇ ತು ಪ್ರಲಯಂ ಯಾತಿ ದೇಹಭೃತ್ |
ತದೋತ್ತಮವಿದಾಂ ಲೋಕಾನಮಲಾನ್ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ || 14 ||

ರಜಸಿ ಪ್ರಲಯಂ ಗತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸಙ್ಗಿಷು ಜಾಯತೇ |
ತಥಾ ಪ್ರಲೀನಸ್ತಮಸಿ ಮೂಢಯೋನಿಷು ಜಾಯತೇ || 15 ||

ಕರ್ಮಣಃ ಸುಕೃತಃಸ್ಯಾಹುಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ನಿರ್ಮಲಮ್ ಪರಮ್ |
ರಜಸಸ್ತು ಫಲಂ ದುಃಖಮಜ್ಞಾನಂ ತಮಸಃ ಫಲಮ್ || 16 ||

ಸತ್ತ್ವಾತ್ ಸಞ್ಜಾಯತೇ ಜ್ಞಾನಂ ರಜಸೋ ಲೋಭ ಏವ ಚ |
ಪ್ರಮಾದಮೋಹೌ ತಮಸೋ ಭವತೋಽಜ್ಞಾನಮೇವ ಚ || 17 ||

ಊರ್ಧ್ವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ಮಧ್ಯೇ ತಿಷ್ಠನ್ತಿ ರಾಜಸಾಃ |
ಜಘನ್ಯಗುಣವೃತ್ತಿಸ್ಥಾ ಅಧೋ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ತಾಮಸಾಃ || 18 ||

ನಾ(s)ನ್ಯಂ ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಕರ್ತಾರಂ ಯದಾ ದ್ರಷ್ಟಾsನುಪಶ್ಯತಿ |
ಗುಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪರಂ ವೇತ್ತಿ ಮದ್ಭಾವಂ ಸೋsಧಿ ಗಚ್ಛತಿ || 19 ||

ಏತೇಭ್ಯಃಸತ್ವಾದಿಗುಣೇಭ್ಯೋsನ್ಯಂ ಕರ್ತಾರಮೀಶಂ ಯದಾ ಪಶ್ಯತಿ ತದೈವಾಯಂ ನಾ ಪುರುಷಃ | ಅನ್ಯಥಾ ಪಶುಸಮಃ | ನ ಕೇವಲಮನ್ಯತ್ವೇನ ಪಶ್ಯನ್ ನಾ, ತಂ ಕರ್ತಾರಂ ವಿಷ್ಣುಮ್ | ಕಿನ್ತು ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಉತ್ತಮತ್ವೇನ ಚ | ಕಥಂ ಸ ಏವ ನಾ ? ಯಸ್ಮಾತ್ 'ಮದ್ಭಾವಂ ಸೋsಧಿಗಚ್ಛತಿ' || 19 ||

ಗುಣಾನೇತಾನತೀತ್ಯ ತ್ರೀನ್ ದೇಹೀ ದೇಹಸಮುದ್ಭವಾನ್ |
ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾದುಃಖೈರ್ವಿಮುಕ್ತೋsಮೃತಮಶ್ನುತೇ || 20 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಕೈರ್ಲಿಙ್ಗೈಸ್ತ್ರೀನ್ ಗುಣಾನೇತಾನತೀತೋ ಭವತಿ ಪ್ರಭೋ |
ಕಿಮಾಚಾರಃ ಕಥಂ ಚೈತಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ ಗುಣಾನತಿವರ್ತತೇ || 21 ||

'ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀರಿತಿ ಪರಾ ಭಾರ್ಯಾ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಯಾ |
ಪ್ರಕೃತಿರ್ನಾಮ ಸಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕರೋತಿ ಯತ್ |
ತಸ್ಯಾಸ್ತು ತ್ರೀಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಸತ್ತ್ವಂ ನಾಮ ರಜಸ್ತಮಃ |
ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ವಿಭಜ್ಯನ್ತೇ ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಃ ಸದ್ಗುಣಪ್ರಭಾ |
ರಜೋ ರಞ್ಜನಕರ್ತೃತ್ವಾದ್ ಭೂ ಸಾ ಸೃಷ್ಟಿಕರೀ ಯತಃ |
ಯದಾವೇಶಾದಿಯಂ ಪೃಥ್ವೀ ಭೂಮಿರಿತ್ಯೇವ ಕಥ್ಯತೇ |
ಜೀವಾನಾಂ ಗ್ಲಪನಾದ್ ದುರ್ಗಾ ತಮ ಇತ್ಯೇವ ಕೀರ್ತಿತಾ |
ಏತಾಭಿಸ್ತಿಸೃಭಿರ್ಜೀವಾಃ ಸರ್ವೇ ಬದ್ಧಾ ಅಮುಕ್ತಿಗಾಃ|
ಸರ್ವಾನ್ ಬಧ್ನನ್ತಿ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ತಥಾsಪಿ ತು ವಿಶೇಷತಃ |
ಶ್ರೀರ್ದೇವಬನ್ಧಿಕಾ ನೃಣಾಂ ಭೂರ್ದೈತ್ಯಾನಾಮಥಾಪರಾ |
ಏತಾಭ್ಯೋsನ್ಯಂ ಪರಂ ಚೈವ ವಿಷ್ಣುಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಯತೇ |
ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತಿಶಯಾದಾಸಾಂ ನೈತಾಭ್ಯೋ ವಿದ್ಯತೇ ಪರಃ |
ಇತಿ ಯಾವದ್ ವಿಜಾನಾತಿ ತಾವತ್ ತಂ ನೃಪಶುಂ ವಿದುಃ |
ತಸ್ಮಾದಾಭ್ಯೋsಧಿಕಗುಣೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಜ್ಞೇಯಃ ಸದೈವ ಚ'
ಇತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪುರಾಣೇ |

'ರಜಸಸ್ತು ಫಲಂ ದುಃಖಮ್' ಇತ್ಯತ್ರ ದುಃಖಮಿತಿ ದುಃಖಮಿಶ್ರಂ ಸುಖಮ್ |

ದುಃಖಂ ದುರಿತಿ ಸಮ್ಪ್ರೋಕ್ತಮ್ ಖಂ ನಾಮ ಸುಖಮುಚ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
‘ಕರ್ಮಣೋ ರಾಜಸಸ್ಯೋಕ್ತಂ ದುಃಖಮಿಶ್ರಂ ಸುಖಂ ಫಲಮ್ |
ಅಜ್ಞಾನಜಂ ತಾಮಸಸ್ಯ ನಿತ್ಯದುಃಖಂ ಫಲಂ ವಿದುಃ’ ಇತಿ ಸ್ಕಾನ್ದೇ || 16-21 ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಪ್ರಕಾಶಂ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ಮೋಹಮೇವ ಚ ಪಾಣ್ಡವ |
ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಸಮ್ಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ನ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಙ್ಕ್ಷತಿ || 22 ||

ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನೋ ಗುಣೈರ್ಯೋ ನ ವಿಚಾಲ್ಯತೇ |
ಗುಣಾ ವರ್ತನ್ತ ಇತ್ಯೇವ ಯೋಽವತಿಷ್ಠತಿ ನೇಙ್ಗತೇ || 23 ||

ಸಮದುಃಖಸುಖ ಸ್ವಸ್ಥಃ ಸಮಲೋಷ್ಟಾಶ್ಮಕಾಞ್ಚನಃ |
ತುಲ್ಯಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೋ ಧೀರಸ್ತುಲ್ಯನಿನ್ದಾತ್ಮಸಂಸ್ತುತಿಃ || 24 ||

ಮಾನಾಪಮಾನಯೋಸ್ತುಲ್ಯಸ್ತುಲ್ಯೋ ಮಿತ್ರಾರಿಪಕ್ಷಯೋಃ |
ಸರ್ವಾರಮ್ಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಗುಣಾತೀತಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ || 25 ||

ಲೋಕಸ್ಥಿತಾನ್ ಪ್ರಕಾಶಾದೀನ್ ಪ್ರಾಯೋ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ನೇಚ್ಛತಿ |
ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೇ ಮೋಹೋಜ್ಝಸ್ತಥಾಽಪಿ ಪುನರಿಚ್ಛತಿ |
ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಕಾಶಂ ತಂ ಚಾಪಿ ನಿತ್ಯಭಕ್ತ್ಯಾಽಭಿಸೇವತೇ |
ಸುಖದುಃಖಾದಿಭಾವೇಽಪಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೌ ಸಮಃ ಸದಾ |
ಅರ್ಥಾರ್ಥಂ ವಾ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ವಾ ನಿನ್ದಾದೀನಾಂ ಭಯಾದಪಿ |
ನ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಹ್ರಾಸೋಽಸ್ಯ ಕಿನ್ತು ಸಾಮ್ಯಮಥೋನ್ನತಿಃ |
ಅವೈಷ್ಣವಾರಮ್ಭವರ್ಜೀ ವಿಷ್ಣುಂ ಯಾತಿ ನ ಸಂಶಯಃ’ ಇತಿ ಚ || 22-24 ||
ಉದಾಸೀನವದಿತ್ಯುಕ್ತೇಶ್ಚ ನ ಕೇವಲೋದಾಸೀನತ್ವಂ |
ನೇಙ್ಗತ ಇತ್ಯುದಾಸೀನವೃತ್ತಿನಿಷೇಧಃ |

ಸರ್ವಾರಮ್ಭಪರಿತ್ಯಾಗೀತಿ ವಿಶೇಷಪ್ರಯೋಜನಾಪೇಕ್ಷಯಾಽಪಿ ನಾವೈಷ್ಣವಾರಮ್ಭ ಇತಿ|

‘ಇಙ್ಗನಂ ಕ್ಷಣಿಕಂ ಕರ್ಮ ದೀರ್ಘಮಾರಮ್ಭ ಉಚ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ || 25 ||

ಮಾಂ ಚ ಯೋಽವ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ಸೇವತೇ |
ಸ ಗುಣಾನ್ ಸಮತೀತ್ಯೈತಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ || 26 ||

‘ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಿಭಿಃ ಕೃತೋ ಬನ್ಧೋ ಯೋಽನಾದಿಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ತು |
ತಮೇತ್ಯೇತೀಹ ಯೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಗುಣಾತ್ಯಯೀ’ಇತಿ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತೇ |

ತತ್ಕೃತಬನ್ಧಾತ್ಯಯಾತ್ ತದಧಿಕವಿಷ್ಣುಪ್ರಾಪ್ತೇಶ್ಚ ತದತ್ಯಯೀತ್ಯುಚ್ಯತೇ | ಯಥಾ ದ್ವಾರಪಾಲಮತೀತ್ಯ ರಾಜಾನಾಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ | ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಭೂಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಮ್ | ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಪ್ರಕೃತಾ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಃ

‘ಅತೀತ್ಯ ತ್ರೀಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ |
ತಯಾ ತ್ವನುಗೃಹೀತೋಽಸೌ ವೈಷ್ಣವೋ ವಿಷ್ಣುಗೋ ಭವೇತ್’ ಇತಿ ಚ || 26 ||

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹಮಮೃತಸ್ಯಾವ್ಯಯಸ್ಯ ಚ |
ಶಾಶ್ವತಸ್ಯ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸುಖಸ್ಯೈಕಾನ್ತಿಕಸ್ಯ ಚ || 27 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತ ಏವ ಭವತೀತ್ಯಾಹ – ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹೀತಿ | ಮದವಿಯೋಗಾತ್ ತಸ್ಯಾ ಅಪಿ ಮತ್ಸ್ಥ ಏವ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | ತಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ರಮವಿಕ್ಷಯಾ ತದುಕ್ತಿಃ | ಏಕಾನ್ತಿಕಸ್ಯ ಸುಖಸ್ಯ-ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ || 27 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಪಞ್ಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ತ್ರಯೋದಶೋಕ್ತಂ ವಿವಿಚ್ಯ ದರ್ಶಯತಿ-

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮಧಃಶಾಖಮಶ್ವತ್ಥಂ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಯಮ್ ।
ಛನ್ದಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ಪರ್ಣಾನಿ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್ ॥ 01 ॥

'ಪೃಥಙ್ಮೂಲಂ ಹರಿಸ್ತಸ್ಯ ಜಗದ್ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಭೂಮಿವತ್ ।
ಸತ್ತ್ವಾದಿಯುಕ್ತೇ ಚಿದಚಿತ್ಪ್ರಕೃತೀ ಮೂಲಭಾಗವತ್ ॥
ಅತ್ರಾಪಿ ಚಿದಚಿದ್ಯೋಗೋ ವೃಕ್ಷವತ್ ಸಮ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ।
ಪೃಥಿವೀದೇವತಾವತ್ ತದ್ಧರಿರ್ಮೂರ್ಧ್ವದಚೇತನಾ ।
ಉತ್ತಮತ್ವಾತ್ ತು ಮೂಲಾನಾಮೂರ್ಧ್ವಮೂಲಸ್ತ್ವಯಂ ಸ್ಮೃತಃ ।
ನೀಚಾಸ್ತಮೋ ಮಹದಹಂಬುದ್ಧಯೋ ಭೂತಸಂಯುತಾಃ ॥
ಶಾಖಾಸ್ಛನ್ದಾಂಸಿ ಪರ್ಣಾನಿ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಫಲೇ ಹ್ಯತಃ ॥ 01 ॥

ಅಧಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರಸೃತಾಸ್ತಸ್ಯ ಶಾಖಾ ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧಾ ವಿಷಯಪ್ರವಾಲಾಃ ।
ಅಧಶ್ಚ ಮೂಲಾನ್ಯನುಸನ್ತತಾನಿ ಕರ್ಮಾನುಬನ್ಧೀನಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ ॥02॥

ಕಾರಣೇಷು ಸ್ಥಿತಂ ಕಾರ್ಯಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಕಾರ್ಯೇಷು ಕಾರಣಮ್।
ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಂಯುತಾಃ ಶಾಖಾ ಮೂಲಾನಿ ತು ಸದೈವ ತು ।
ವಿಷಯಾ ದರ್ಶನೀಯತ್ವಾತ್ ಪ್ರವಾಲಸದೃಶಾ ಮತಾಃ ॥ 02 ॥

ನ ರೂಪಮಸ್ಯೇಹ ತಥೋಪಲಭ್ಯತೇ ನಾನ್ತೋ ನ ಚಾದಿರ್ನ ಚ ಸಮ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ।
ಅಶ್ವತ್ಥಮೇನಂ ಸುವಿರೂಢಮೂಲಮಸಙ್ಗಶಸ್ತ್ರೇಣ ದೃಢೇನ ಛಿತ್ತ್ವಾ ॥ 03 ॥

ತತಃ ಪರಂ ತತ್ಪರಿಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಗತಾ ನ ನಿವರ್ತನ್ತಿ ಭೂಯಃ
ತಮೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಸೃತಾ ಪುರಾಣೀ ॥ 04 ॥

ಜಗದ್ವೃಕ್ಷೋಽಯಮಶ್ವತ್ಥೋ ಹ್ಯಶ್ವವಚ್ಚಞ್ಚಲಾತ್ಮಕಃ ।
ಅವ್ಯಯೋಽಯಂ ಪ್ರವಾಹೇಣ ಸ್ವಸಕ್ತಜ್ಞಾನಹೇತಿನಾ ॥
ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಪೃಥಗ್ ದೃಷ್ಟಿನಾಮಚ್ಛೇದನಭಾಕ್ ಸದಾ ।
ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿಸಮಸ್ತಂ ತು ನೇತಿ ನೇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯತಃ ॥
ಭೋಧೇನ್ನೈವ ಪೃಥಗ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕೃತ್ವಾ ಮೃಗ್ಯಃ ಸ ಕೇಶವ ।

ತಮೇವಾದ್ಯಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇತ ಯದಂಶಾಭಾಸಕೋ ಹ್ಯಯಮ್ ||
ಜೀವರಾಶಿಃ ಸಮಸ್ತೋಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇನ್ದ್ರಪೂರ್ವಕಃ | |03,04 ||

ನಿರ್ಮಾನಮೋಹಾ ಜಿತಸಙ್ಗದೋಷಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿತ್ಯಾ ವಿನಿವೃತ್ತಕಾಮಾಃ |
ದ್ವನ್ದ್ವೈರ್ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸುಖದುಃಖಸಂಜ್ಞೈರ್ಗಚ್ಛನ್ತ್ಯಮೂಢಾಃ ಪದಮವ್ಯಯಮ್ ತತ್||05||

ನ ತದ್ಭಾಸಯತೇ ಸೂರ್ಯೋ ನ ಶಶಾಙ್ಕೋ ನ ಪಾವಕಃ |
ಯದ್ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತನ್ತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ || 06 ||

ಮಮೈವಾಂಶೋ ಜೀವಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತಃ ಸನಾತನಃ |
ಮನಃಷಷ್ಠಾನೀನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಾನಿ ಕರ್ಷತಿ || 07 ||

ಕಿಞ್ಚಿತ್ಸಾದೃಶ್ಯಮಾತ್ರೇಣ ಭಿನ್ನೋಽಪ್ಯಂಶ ಇವೋಚ್ಯತೇ |
ಈಶ್ವರಸ್ತುಯದಾ ತ್ವಸ್ಯ ಶರೀರಂ ವಿಶತಿ ಪ್ರಭುಃ |
ಮನಃಷಷ್ಠಾನೀನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಾನಿ ಕರ್ಷತಿ || 07 ||

ಶರೀರಂ ಯದವಾಪ್ನೋತಿ ಯಚ್ಚಾಪ್ಯುತ್ಕ್ರಾಮತೀಶ್ವರಃ |
ಗೃಹೀತ್ವೈತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ವಾಯುರ್ಗನ್ಧಾನಿವಾಶಯಾತ್ || 08 ||

ಶಬ್ದಾದೀನ್ ಪ್ರತ್ಯಥ ಯದಾ ಜೀವಮಾದಾಯ ಯಾತ್ಯತಃ |
ಗೃಹೀತ್ವೈತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ವಾಯುರ್ಗನ್ಧಾನಿವಾಶಯಾತ್ || 08 ||

ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚ ರಸನಂ ಘ್ರಾಣಮೇವ ಚ |
ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಮನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಷಯಾನುಪಸೇವತೇ || 09 ||

ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಹರಿಃ ಶುಭಾನ್ ಭೋಗಾನಿನ್ದ್ರಿಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |
ಪೂರ್ಣಾನನ್ದೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡಯಾ ಭುಙ್ಕ್ತ ಏವ ತು || 09 ||

ಉತ್ಕ್ರಾಮನ್ತಂ ಸ್ಥಿತಂ ವಾಪಿ ಭುಞ್ಜಾನಂ ವಾ ಗುಣಾನ್ವಿತಮ್ |
ವಿಮೂಢಾ ನಾನುಪಶ್ಯನ್ತಿ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ || 10 ||

ಯತನ್ತೋ ಯೋಗಿನಶ್ಚೈನಂ ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯಾತ್ಮನ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ |
ಯತನ್ತೋಽಪ್ಯಕೃತಾತ್ಮಾನೋ ನೈನಂ ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯಚೇತಸಃ || 11 ||

ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸಯತೇಽಖಿಲಮ್ |
ಯಚ್ಚನ್ದ್ರಮಸಿ ಯಚ್ಚಾಗ್ನೌ ತತ್ತೇಜೋ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಕಮ್ || 12 ||

ಗಾಮಾವಿಶ್ಯ ಚ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮೋಜಸಾ |
ಪುಷ್ಣಾಮಿ ಚೌಷಧೀಃ ಸರ್ವಾಃ ಸೋಮೋ ಭೂತ್ವಾ ರಸಾತ್ಮಕಃ || 13 ||

ಸೌಮ್ಯತ್ವಾತ್ ಸೋಮನಾಮಾಽಸೌ ಸೋಮಮಣ್ಡಲಗಃ ಸದಾ || 13 ||

ಅಹಂ ವೈಶ್ವಾನರೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ದೇಹಮಾಶ್ರಿತಃ |
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪಚಾಮ್ಯನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಮ್ ||14||

ಸ ಏವಾಗ್ನಿಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಾಮ್ನಾ ವೈಶ್ವಾನರಃ ಸದಾ|
ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ ನರಾಣಾಂ ಯದುಪಜೀವ್ಯಃ ಸದೈವ ಚ || 14 ||

ಸರ್ವಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋ ಮತ್ತಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಪೋಹನಂ ಚ |
ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರಹಮೇವ ವೇದ್ಯೋ ವೇದಾನ್ತಕೃದ್ವೇದವಿದೇವ ಚಾಹಮ್ || 15 ||

ಸ ಏವ ವ್ಯಾಸರೂಪೇಣ ವೇದಾನ್ತಕೃದುದಾಹೃತಃ|| 15 ||

ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ |
ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ || 16 ||

ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮೇತ್ಯುದಾಹೃತಃ |
ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯಮಾವಿಶ್ಯ ಬಿಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ || 17 ||

ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಯಃ ಸರ್ವೇ ಶರೀರಕ್ಷರಣಾತ್ ಕ್ಷರಾಃ |
ಶ್ರೀರಕ್ಷರಾತ್ಮೇತ್ಯುದಿತಾ ನಿತ್ಯಚಿದ್ದೇಹಕಾ ಯತಃ |
ಚೇತನಾಚೇತನಸ್ಯಾಸ್ಯ ರಾಶೇಃ ಸಂಸ್ಥಾಪಕತ್ವತಃ |
ಕೂಟಸ್ಥ ಆತ್ಮಾ ಸಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್|| 16,17 ||

ಯಸ್ಮಾತ್ಕ್ಷರಮತೀತೋಽಹಮಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ |
ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || 18 ||

'ಕ್ಷರಾಕ್ಷರಾತ್ಮನೋರ್ಯಸ್ಮಾದುತ್ತಮಃ ಸ ಸದಾಽನಯೋಃ |
ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾಮ್ನಾತಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧೋ ಲೋಕವೇದಯೋಃ'

ಇತಿ ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿಃ || 18 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಪಞ್ಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಯೋ ಮಾಮೇವಮಸಂಮೂಢೋ ಜಾನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ |
ಸ ಸರ್ವವಿದ್ಭಜತಿ ಮಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ || 19||

ಇತಿ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿದಮುಕ್ತಂ ಮಯಾಽನಘ |
ಏತದ್ಬುದ್ಧ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಸ್ಯಾತ್ ಕೃತಕೃತ್ಯಶ್ಚ ಭಾರತ || 20 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಪಞ್ಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದೇವಾಸುರಲಕ್ಷಣಮ್ -

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಭಯಂ ಸತ್ತ್ವಸಂಶುದ್ಧಿರ್ಜ್ಞಾನಯೋಗವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಃ |
ದಾನಂ ದಮಶ್ಚ ಯಜ್ಞಶ್ಚ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಸ್ತಪ ಆರ್ಜವಮ್ || 01 ||

ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧಸ್ತ್ಯಾಗಃ ಶಾನ್ತಿರಪೈಶುನಮ್ |
ದಯಾ ಭೂತೇಷ್ವಲೋಲುಪ್ತ್ವಂ ಮಾರ್ದವಂ ಹ್ರೀರಚಾಪಲಮ್ || 02 ||

ತೇಜಃ ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿ ಶೌಚಮದ್ರೋಹೋ ನಾತಿಮಾನಿತಾ |
ಭವನ್ತಿ ಸಮ್ಪದಂ ದೈವೀಮಭಿಜಾತಸ್ಯ ಭಾರತ || 03 ||

ದಮ್ಭೋ ದರ್ಪೋಽಭಿಮಾನಶ್ಚ ಕ್ರೋಧಃ ಪಾರುಷ್ಯಮೇವ ಚ |
ಅಜ್ಞಾನಂ ಚಾಭಿಜಾತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥ ಸಮ್ಪದಮಾಸುರೀಮ್ || 04 ||

ದೈವೀ ಸಮ್ಪದ್ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ ನಿಬನ್ಧಾಯಾಸುರೀ ಮತಾ |
ಮಾ ಶುಚಃ ಸಮ್ಪದಮ್ ದೈವೀಮಭಿಜಾತೋಽಸಿ ಪಾಣ್ಡವ || 05 ||

ದ್ವೌ ಭೂತಸರ್ಗೌ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದೈವ ಆಸುರ ಏವ ಚ |
ದೈವೋ ವಿಸ್ತರಶಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಆಸುರಂ ಪಾರ್ಥ ಮೇ ಶೃಣು || 06 ||

ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಜನಾ ನ ವಿದುರಾಸುರಾಃ |
ನ ಶೌಚಂ ನಾಪಿ ಚಾಚಾರೋ ನ ಸತ್ಯಂ ತೇಷು ವಿದ್ಯತೇ || 07 ||

ಅಸತ್ಯಂಮಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ತೇ ಜಗದಾಹುರನೀಶ್ವರಮ್ |
ಅಪರಸ್ಪರಸಮ್ಭೂತಂ ಕಿಮನ್ಯತ್ಕಾಮಹೈತುಕಮ್ || 08 ||

ಏತಾಂ ದೃಷ್ಟಿಮವಷ್ಟಭ್ಯ ನಷ್ಟಾತ್ಮಾನೋಽಲ್ಪ ಬುದ್ಧಯಃ |
ಪ್ರಭವನ್ತ್ಯುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಃ ಕ್ಷಯಾಯ ಜಗತೋಽಹಿತಾಃ || 09 ||

ಕಾಮಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದುಷ್ಪೂರಂ ದಮ್ಭಮಾನಮದಾನ್ವಿತಾಃ |
ಮೋಹಾದ್ಗೃಹೀತ್ವಾಸದ್ಗ್ರಾಹಾನ್ ಪ್ರವರ್ತನ್ತೇಽಶುಚಿವ್ರತಾಃ|| 10 ||

ಚಿನ್ತಾಮಪರಮೇಯಾಂ ಚ ಪ್ರಲಯಾನ್ತಾಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ |
ಕಾಮೋಪಭೋಗಪರಮಾ ಏತಾವದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಾಃ || 11 ||

ಆಶಾಪಾಶಶತೈರ್ಬದ್ಧಾಃ ಕಾಮಕ್ರೋಧಪರಾಯಣಾಃ |
ಈಹನ್ತೇ ಕಾಮಭೋಗಾರ್ಥಮನ್ಯಾಯೇನಾರ್ಥಸಞ್ಚಯಾನ್ || 12 ||

ಇದಮದ್ಯ ಮಯಾ ಲಬ್ಧಮಿಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯೇ ಮನೋರಥಮ್ |
ಇದಮಸ್ತೀದಮಪಿ ಮೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪುನರ್ಧನಮ್ || 13 ||

ಅಸೌ ಮಯಾ ಹತಃ ಶತ್ರುರ್ಹನಿಷ್ಯೇ ಚಾಪರಾನಪಿ |
ಈಶ್ವರೋಽಹಮಹಂ ಭೋಗೀ ಸಿದ್ಧೋಽಹಂ ಬಲವಾನ್ಸುಖೀ || 14 ||

ಆಢ್ಯೋಽಭಿಜನವಾನಸ್ಮಿ ಕೋಽನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಸದೃಶೋ ಮಯಾ |
ಯಕ್ಷ್ಯೇ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮೋದಿಷ್ಯ ಇತ್ಯಜ್ಞಾನವಿಮೋಹಿತಾಃ ||15||

ಅನೇಕಚಿತ್ತವಿಭ್ರಾನ್ತಾ ಮೋಹಜಾಲಸಮಾವೃತಾಃ |
ಪ್ರಸಕ್ತಾಃ ಕಾಮಭೋಗೇಷು ಪತನ್ತಿ ನರಕೇಽಶುಚೌ || 16 ||

ಆತ್ಮಸಮ್ಭಾವಿತಾಃ ಸ್ತಬ್ಧಾ ಧನಮಾನಮದಾನ್ವಿತಾಃ |
ಯಜನ್ತೇ ನಾಮಯಜ್ಞೈಸ್ತೇ ದಮ್ಭೇನಾವಿಧಿಪೂರ್ವಕಮ್ || 17 ||

ಅಹಙ್ಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಪಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಸಂಶ್ರಿತಾಃ |
ಮಾಮಾತ್ಮಪರದೇಹೇಷು ಪ್ರದ್ವಿಷನ್ತೋಽಭ್ಯಸೂಯಕಾಃ ||18||

ತಾನಹಂ ದ್ವಿಷತಃ ಕ್ರೂರಾನ್ಸಂಸಾರೇಷು ನರಾಧಮಾನ್ |
ಕ್ಷಿಪಾಮ್ಯಜಸ್ರಮಶುಭಾನಾಸುರೀಷ್ವೇವ ಯೋನಿಷು || 19 ||

ಆಸುರೀಂ ಯೋನಿಮಾಪನ್ನಾ ಮೂಢಾ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ |
ಮಾಮಪ್ರಾಪ್ಯೈವ ಕೌನ್ತೇಯ ತತೋ ಯಾನ್ತ್ಯಧಮಾಂ ಗತಿಮ್ || 20 ||

'ಯೇऽತಿ ಮಾನೇನ ಮನ್ಯನ್ತೇ ಪರಮೇಶೋऽಹಮಿತ್ಯಪಿ |
ಮಿಥ್ಯಾ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಂ ಭ್ರಮಜತ್ವಾನ್ನ ತಿಷ್ಠತಿ |
ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನ್ನೇಶ್ವರೋऽಸ್ತ್ಯಸ್ತಿ ಪರೇಭ್ಯೋ ನ ಚ ಜಾಯತೇ |
ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ತಥಾऽನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ನಿಯನ್ತಾऽನ್ಯ ಇತೀರಿತೇ |
ಪ್ರದ್ವಿಷನ್ತ್ಯಸುರಾಸ್ತೇ ತು ಸರ್ವೇ ಯಾನ್ತ್ಯಧರಂ ತಮಃ|
ಅಯೋಗ್ಯೇಶತ್ವಕಾಮಾಚ್ಚ ಲೋಭಾಚ್ಚಾತ್ಮಸಮರ್ಪಣೇ |
ತತ್ತ್ವವೇದಿಷು ಕೋಪಾಚ್ಚ ತಮಸ್ತೇಷಾಂ ನ ದುರ್ಲಭಮ್ |
ಅಕ್ಷಾಗಮಾನುಮಾನಾನಾಂ ಚ ಸ್ವೋಕ್ತೇರಪಿ ವಿರೋಧಿನಃ |
ಯಸ್ಮಾತ್ ತೇऽತೋऽಸುರಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಏವಮನ್ಯೇऽಪಿ ತಾದೃಶಾಃ |
ಯೇ ತು ವಿಷ್ಣುಂ ಪರಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯಜನ್ತೇऽನನ್ಯದೇವತಾಃ |
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದ್ಯವಿಸಂವಾದಿಜ್ಞಾನಾದೇವ ವಿಮುಕ್ತಿಗಾಃ' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತೇ |

'ನಿಬನ್ಧಾಯ' - ನೀಚಸ್ಥಾನೇऽನ್ಧೇತಮಸಿ ಬನ್ಧಾಯ |

'ಸರ್ಗಾಣಾಂ ಸುಬಹುತ್ವೇऽಪಿ ಶುಭಾಶುಭಫಲಾಧಿಕೌ |
ದೇವಾಸುರಾಖ್ಯೌ ದ್ವಾವೇವ ಗನ್ಧರ್ವಾದ್ಯಾಸ್ತದನ್ತರಾ |
ಮುಕ್ತಿಗಾ ಏವ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ದೇವಾ ಏವ ವಿಮುಕ್ತಿಗಾಃ' ಇತಿ ಚ |

'ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ' ಇತ್ಯತ್ರ ವೀತ್ಯುಪಸರ್ಗಾದೇವ ಚ ಮೋಕ್ಷೇ ನನಾತ್ವಂ ಜ್ಞಾಯತೇ |

'ದೇವಾಸುರನರತ್ವಾದ್ಯಾ ಜೀವಾನಾಂ ತು ನಿಸರ್ಗತಃ |
ನಿಸರ್ಗೋ ನಾನ್ಯಥೈತೇಷಾಂ ಕೇನಚಿತ್ ಕ್ವಚಿದೇವ ವಾ |
ದೇವಾಃ ಶಾಪಬಲಾದೇವ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದಿತ್ವಮಾಗತಾಃ |
ಅತಃ ಪುನಶ್ಚ ದೇವತ್ವಂ ತೇ ಯಾನ್ತಿ ನಿಜಮೇವ ತು |
ಹೇತುತಃ ಸೋऽನ್ಯಥಾಭಾವೋ ರಕ್ತತಾ ಸ್ಫಟಿಕೇ ಯಥಾ |
ಅತೋ ನಿತ್ಯಶ್ಚ ನಾಪ್ಯೇಷ ಸ್ವಭಾವವಿನಿವರ್ತಕಃ |
ಕಿನ್ತ್ವಾ ಕ್ರಮ್ಯೈವ ತಂ ತಿಷ್ಠೇದ್ ದೇವಸರ್ಗಸ್ತತೋ ಹಿ ಸಃ |
ಅಶೋಚ್ಯ ಏವ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯೋ ಹರೇಃ ಪ್ರಿಯಃ' ಇತಿ || 06-20 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಷೋಡಶೋऽಧ್ಯಾಯಃ ||

ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನಾಶನಮಾತ್ಮನಃ |
ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾ ಲೋಭಸ್ತಸ್ಮಾದೇತತ್ರಯಂ ತ್ಯಜೇತ್ || 21 ||

ಏತೈರ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಕೌನ್ತೇಯ ತಮೋದ್ವಾರೈಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ನರಃ |
ಆಚರತ್ಯಾತ್ಮನಃ ಶ್ರೇಯಸ್ತತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ || 22 ||

ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ವರ್ತತೇ ಕಾಮಕಾರತಃ |
ನ ಸ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ನ ಸುಖಂ ನ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ || 23 ||

ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ |
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ || 24 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಷೋಡಶೋऽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸದಸತ್ಕರ್ಮವಿವೇಕಃ -

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಯಜನ್ತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾಽನ್ವಿತಾಃ |
ತೇಷಾಂ ನಿಷ್ಠಾ ತು ಕಾ ಕೃಷ್ಣ ಸತ್ತ್ವಮಾಹೋ ರಜಸ್ತಮಃ || 01 ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ತ್ರಿವಿಧಾ ಭವತಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ದೇಹಿನಾಂ ಸಾ ಸ್ವಭಾವಜಾ |
ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀ ರಾಜಸೀ ಚೈವ ತಾಮಸೀ ಚೇತಿ ತಾಂ ಶೃಣು || 02 ||

ಸತ್ತ್ವಾನುರೂಪಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭವತಿ ಭಾರತ |
ಶ್ರದ್ಧಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷೋ ಯೋ ಯಚ್ಛ್ರದ್ಧಃ ಸ ಏವ ಸಃ || 03 ||

ಸತ್ತ್ವಾನುರೂಪಾ –ಜೀವಾನುರೂಪಾ | ಅತೋ ಯೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಶ್ರದ್ಧಾಸ್ತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಇತಿ ಜ್ಞಾಯನ್ತೇ| ಅನ್ಯೇಽನ್ಯ ಇತಿ ಶ್ರದ್ಧಾಮಯಃ – ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪಃ|

‘ಶ್ರದ್ಧಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಜೀವಸ್ಯ ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರದ್ಧಾವಿಭೇದತಃ |
ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಾಸ್ತು ಜೀವಾ ಜ್ಞೇಯಾಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ |
ಸ್ವರೂಪಭೂತಾ ಶ್ರದ್ಧೈವ ತಮೋಗಾನಾಂ ಯ ಮೋಕ್ಷಿಣಾಮ್ |
ಶಿಷ್ಯತೇ ಸಂಸೃತಿಸ್ಥಾನಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪಂ ಮನೋಽಪರಮ್ |
ತತ್ರಸ್ವರೂಪಶ್ರದ್ಧೈವ ವ್ಯಜ್ಯತೇ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಸಾತ್ವಿಕಸ್ಯ ತಮೋರೂಪಾ ಶ್ರದ್ಧಾಽನ್ತಃಕರಣಾತ್ಮಿಕಾ |
ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀ ತಾಮಸಸ್ಯಾಪಿ ಭೂಯಸ್ತ್ವಾತ್ ತದ್ವಿವಿಚ್ಯತೇ || 03 ||

ಯಜನ್ತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ದೇವಾನ್ ಯಕ್ಷರಕ್ಷಾಂಸಿ ರಾಜಸಾಃ |
ಪ್ರೇತಾನ್ ಭೂತಗಣಾಂಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಯಜನ್ತೇ ತಾಮಸಾ ಜನಾಃ || 04 ||

ಶ್ರದ್ಧೇತ್ಯಾಸ್ತಿಕ್ಯನಿಷ್ಠೋಕ್ತಾ ಸಾ ಯೇಷಾಂ ದೇವತೋತ್ತಮೇ |
ವಿಷ್ಣೌ ತದ್ಭಕ್ತಬುದ್ಧ್ಯೈವ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕೇಷು ತು |
ತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಾಸ್ತೈರಿಷ್ಟಂ ವಿಷ್ಣುರೇವ ತು |
ಶ್ರೀಶ್ಚ ಸಾಽಧ್ಯಕ್ಷವಿದ್ಯಾಖ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮೇನ್ದ್ರಾದ್ಯಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ |
ವಿಬುಧತ್ವಾತ್ತು ಮನ್ವಾಖ್ಯಾ ಭುಞ್ಜತೇ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕಮ್ |

ವ್ಯಾಮಿಶ್ರಯಾಜಿನೋ ಯೇ ತು ವಿಷ್ಣ್ವಾಧಿಕ್ಯೇ ಸಸಂಶಯಾಃ |
ಸ್ವರೂಪಮಾತ್ರೇ ದೇವಾನಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ಸರ್ವದಾ |
ರಾಜಸಾಸ್ತೇ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ತೈರಿಷ್ಟಂ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಾಃ |
ದೀನತ್ವಾದ್ದೇವನಾಮಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮೇನ್ದ್ರಾದಿಸನಾಮಕಾಃ |
ಗೃಹ್ಣನ್ತಿ ಯೇ ಹರಿಂ ತ್ವನ್ಯದೇವಾದಿಸಮಮೇವ ತು |
ನೀಚಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯನನ್ಯಂ ವಾ ಮನ್ಯನ್ತೇ ನೇತಿ ಚಾಖಿಲಮ್ |
ತತ್ತಚ್ಛ್ರದ್ಧಾಯುತಾಸ್ತೇ ತು ತಾಮಸಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ|
ಭೂತಪ್ರೇತಾಸ್ತು ತೈರಿಷ್ಟಂ ಶಿವಸ್ಕನ್ದಾದಿನಾಮಕಾಃ |
ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಿವಪರೀವಾರಾ ಭುಞ್ಜತೇ ಹ್ಯತಿತಾಮಸಾಃ |
ಮೋಕ್ಷಃ ಸಾಙ್ಕಲ್ಪಿಕಃ ಸ್ವರ್ಗೋ ಭೂತಾದಿತ್ವಂ ಫಲಂ ಕ್ರಮಾತ್ |
ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಽಪಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವಿವರ್ಜಿತಾಃ |
ಭಕ್ತ್ಯಾ ವಿಷ್ಣುಂ ಯಜನ್ತೋ ತೇ ನಿಷಿದ್ಧಾಚರಣೋಜ್ಝಿತಾಃ |
ತೇಽಪಿ ಯಾನ್ತಿ ಹರಿಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನಸ್ಥಾಃ ಕುತಃ ಪುನಃ || 04 ||

ಅಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಂ ಘೋರಂ ತಪ್ಯನ್ತೇ ಯೇ ತಪೋ ಜನಾಃ |
ದಮ್ಭಾಹಙ್ಕಾರಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಕಾಮರಾಗಬಲಾನ್ವಿತಾಃ || 05 ||

ಕರ್ಷಯನ್ತಃ ಶರೀರಸ್ಥಂ ಭೂತಗ್ರಾಮಮಚೇತಸಃ |
ಮಾಂ ಚೈವಾನ್ತಃಶರೀರಸ್ಥಂ ತಾನ್ ವಿದ್ಯಾಸುರನಿಶ್ಚಯಾನ್ || 06 ||

ಅಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಂ ಘೋರಂ ತಪ್ಯನ್ತೇ ಯೇ ತಪೋ ಜನಾಃ |
ಧಮ್ಭಾಹಙ್ಕಾರಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಕಾಮರಾಗಬಲಾನ್ವಿತಾಃ |
ಅಕೃಷಾನಪಿ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದೀನ್ ದೇವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಪರಾಯಣಾನ್ |
ವಿಷ್ಣುಂ ಚ ಸರ್ವದೇಹಸ್ಥಂ ಕೃಷತ್ವೇನ ವಿಜಾನತೇ |
ತೇಷಾಮಲ್ಪಗುಣತ್ವೇನ ಕಲ್ಪನಾತ್ ತೇ ತಮೋ ಧ್ರುವಮ್ |
ಯಾಂತಿ ಜ್ಞೇಯಾಶ್ಚ ತೇ ದೈತ್ಯಾಃ ಪಿಶಾಚಾ ವಾಽಥ ರಾಕ್ಷಸಾಃ || 05-06 ||

ಆಹಾರಸ್ತ್ವಪಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಧೋ ಭವತಿ ಪ್ರಿಯಃ |
ಯಜ್ಞಸ್ತಪಸ್ತಥಾ ದಾನಂ ತೇಷಾಂ ಭೇದಮಿಮಂ ಶೃಣು || 07 ||

ಅನ್ನೈಶ್ಚೈವಾಥ ಯಜ್ಞಾದ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಯೋ ಜ್ಞೇಯಾ ಇಮೇ ನರಾಃ |
ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾನ್ ಕುರ್ಯುರ್ಯಸ್ಮಾದನ್ಯೇ ತಥೇತರಾನ್ || 7 ||

ಓಂತತ್ ಸದಿತಿ ಯದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾಮತ್ರಯಮುದಾಹೃತಮ್ |

ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಂ ವೈದಿಕಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಕರ್ಮ ತದ್ವಿಷಯಂ ಹಿ ಸತ್ |

ತತ್ರಾಶ್ರದ್ಧಾಕೃತಂ ತಸ್ಮಾದಸದಿತ್ಯೇವ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ |

ವಿಪ್ರಾವೇದಾಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಯಸ್ಮಾದೋತಾಃ ಪರಸ್ಪರಮ್|

ವಿಹಿತಾ ವಿಷ್ಣುನಾ ತೇನ ವಿಷ್ಣುರೋಮಿತಿ ಕೀರ್ತಿತಃ |

ಓತಮಸ್ಮಿನ್ನಿದಂ ಸರ್ವಮಿತಿ ಚೋಕ್ತಃ ಸ ಓಮಿತಿ |

ತಸ್ಮಾದೋಮಿತಿ ಯಜ್ಞಾದೀನ್ ಪ್ರವರ್ತನ್ತೇ ಹಿ ವೈದಿಕಾಃ |

ಅನೋಙ್ಕೃತಂ ಹ್ಯಾಸುರಂ ಸ್ಯಾದ್ ಯತ್ ತಸ್ಮಾದೋಙ್ಕೃತಂ ತ್ವಪಿ |

ಓಙ್ಕಾರಾರ್ಥಹರೇಃ ಸಮ್ಯಗಜ್ಞಾನಾದಾಸುರಂ ಭವೇತ್ |

ಫಲಂ ತ್ವನಭಿಸನ್ಧಾಯ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಯಾನ್ಮಮಾಸ್ಪದಮ್ |

ಇತಿ ಯತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ಕರ್ಮ ತನ್ನಾಮಾಽತೋ ಜನಾರ್ದನಃ |

ಅಭಿಸನ್ಧಿತಂ ಹಿ ತತ್ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತತಂ ವಾ ಸ್ವಗುಣೈಃ ಸದಾ' ಇತ್ಯಾದಿ ಚ

'ಮಯಂ ಪ್ರಧಾನಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಕಾರ್ಯಮೇವ ಚ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |

ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಮಪಿ ಭಗವಚ್ಛ್ರದ್ಧಾವಿಹೀನಮಸದೇವೇತಿ ವಕ್ಷ್ಯತಿ 'ಅಶ್ರದ್ಧಯಾ ಹುತಮ್' ಇತಿ| ಭಗವಚ್ಛ್ರದ್ಧಾವಿರಹಿತತ್ವಾದೇವ ಚಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಂ ಭವತಿ|

'ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿವಿಧಾನಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ' ಇತಿ ಪೈಙ್ಗೀಶ್ರುತಿಃ|| 04-07 ||

ಆಯುಸ್ಸತ್ತ್ವಬಲಾರೋಗ್ಯಸುಖಪ್ರೀತಿವಿವರ್ಧನಾಃ |

ರಸ್ಯಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾಃ ಸ್ಥಿರಾ ಹೃದ್ಯಾ ಆಹಾರಾಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಪ್ರಿಯಾಃ || 08 ||

ಸ್ಥಿರಾಃ – ಸ್ಥಿರಗುಣಾಃ ಘೃತಾದಯಃ | ಕಟ್ವಾದೀನಾಮಪ್ಯಾರೋಗ್ಯರಸಾದ್ಯರ್ಥತ್ವೇನ ಸಾತ್ತ್ವಿಕತ್ವಮೇವ | ರಸ್ಯಾದೀನಾಮಪಿ ರಾಜಸತ್ವಮನಾರೋಗ್ಯಾದಿಹೇತುತ್ವೇ | 'ದುಃಖಶೋಕಾಮಯಪ್ರದಾಃ' ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ | ಸತ್ತ್ವಂ – ಸಾಧುಭಾವಃ | ಭವತಿ ಹಿ ಸೋಽಪಿ ಶುಚ್ಯನ್ನಾತ್ |

'ಹೃದ್ಯಂ ಪಶ್ಚಾನ್ಮನೋಹಾರಿ ಪ್ರಿಯಂ ತತ್ಕಾಲಸೌಖ್ಯದಮ್ |

ಸುಖದಂ ದೀರ್ಘಸುಖದಂ ರಸ್ಯಮಭ್ಯಾಸಸೌಖ್ಯದಮ್' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ || 08 ||

ಕಟ್ವಮ್ಲಲವಣಾತ್ಯುಷ್ಣತೀಕ್ಷ್ಣರೂಕ್ಷವಿದಾಹಿನಃ |

ಆಹಾರಾ ರಾಜಸಸ್ಯೇಷ್ಟಾ ದುಃಖಶೋಕಾಮಯಪ್ರದಾಃ || 09 ||

ರೂಕ್ಷಮ್ – ನೀರಸಮ್ | ತೀಕ್ಷ್ಣಮ್ – ಸರ್ಷಪಾದಿ || 09 ||

ಯಾತಯಾಮಂ ಗತರಸಂ ಪೂತಿ ಪರ್ಯುಷಿತಂ ಚ ಯತ್ ।
ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಮಪಿ ಚಾಮೇಧ್ಯಂ ಭೋಜನಂ ತಾಮಸಪ್ರಿಯಮ್ ॥ 10 ॥

‘ಯಾಮಾನ್ತರಿತಪಾಕಂ ತು ಯಾತಯಾಮಮಿತೀರ್ಯತೇ ।
ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಗತಸಾರಂ ಸ್ಯಾನ್ನಿಯಮ್ಯಂ ಯಾತಮಸ್ಯ ಯತ್’ ಇತಿ ಚ ।

ಪೂರ್ವಂ ಸ್ವಾದು ಪಶ್ಚಾದನ್ಯಥಾಜಾತಂ – ಗತರಸಮ್ ।

‘ಶುದ್ಧಭಾಗವತಾನಾಂ ತು ಸ್ವಭಾವಾಪೇಕ್ಷಯೈವ ತು ।
ಸ್ವಾದುತ್ವಾದಿ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ನ ಚಾನ್ಯಥಾ’

ಇತಿ ಸೂದಶಾಸ್ತ್ರೇ ॥10॥

ಅಫಲಾಕಾಙ್ಕ್ಷಿಭಿರ್ಯಜ್ಞೋ ವಿಧಿದೃಷ್ಟೋ ಯ ಇಜ್ಯತೇ ।
ಯಷ್ಟವ್ಯಮೇವೇತಿ ಮನಃ ಸಮಾಧಾಯ ಸ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಃ ॥ 11 ॥

ಅಭಿಸನ್ಧಾಯ ತು ಫಲಂ ದಮ್ಭಾರ್ಥಮಪಿ ಚೈವ ಯತ್ ।
ಇಜ್ಯತೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ತಂ ಯಜ್ಞಂ ವಿದ್ಧಿ ರಾಜಸಮ್ ॥ 12 ॥

ವಿಧಿಹೀನಮಸೃಷ್ಟಾನ್ನಂ ಮನ್ತ್ರಹೀನಮದಕ್ಷಿಣಮ್ ।
ಶ್ರದ್ಧಾವಿರಹಿತಂ ಯಜ್ಞಂ ತಾಮಸಂ ಪರಿಚಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ 13 ॥

‘ಯಾಗಾತ್ ತು ರಾಜಸಾತ್ ಸ್ವರ್ಗಃ ಸಾಙ್ಕಲ್ಪಿಕ ಉದಾಹೃತಃ ।
ಲೋಕಃ ಸ ದೀನದೇವಾನಾಂ ಸನಾಮ್ನಾಂ ವಾಸವಾದಿಭಿಃ ।
ವಿಷ್ಣಾವಶ್ರದ್ಧಯಾಽಯೋಗ್ಯಕಾಮಾಚ್ಚೈಷಾಂ ಪುನರ್ಭವೇತ್ ।
ನರಕಂ ಚ ವಿನಾ ಯಜ್ಞಂ ರಾಜಸಾ ನರಲೋಕಗಾಃ ।
ನಿಷಿದ್ಧಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ಯುಶ್ಚೇದೀಯುಸ್ತೇ ನರಕಂ ಧ್ರುವಮ್ ।
ಕದಾಚಿತ್ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಕುರ್ಯುಃ ಕರ್ಮ ರಾಜಸತಾಮಸಮ್ ।
ಅನ್ಯೇಽನ್ಯಚ್ಚ ತಥಾಽಪ್ಯೇಷಾಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ಪುನಃ ।
ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಕರ್ಮ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸದೈವ ಸ್ಯಾನ್ಮಹತ್ಫಲಮ್ ।
ಅನ್ಯದಲ್ಪಫಲಂ ಚೈವ ಬಾಹುಲ್ಯಂ ತೇಷು ಲಕ್ಷಣಮ್’ ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ ॥ 12-13 ॥

ದೇವದ್ವಿಜಗುರುಪ್ರಾಜ್ಞಪೂಜನಂ ಶೌಚಮಾರ್ಜವಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಹಿಂಸಾ ಚ ಶಾರೀರಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ ॥ 14 ॥

ಅನುದ್ವೇಗಕರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಹಿತಂ ಚ ಯತ್ ।
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಭ್ಯಸನಂ ಚೈವ ವಾಙ್ಮಯಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ ॥ 15 ॥

ಮನಃಪ್ರಸಾದಃ ಸೌಮ್ಯತ್ವಂ ಮೌನಮಾತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹಃ ।
ಭಾವಸಂಶುದ್ಧಿರಿತ್ಯೇತತ್ ತಪೋ ಮಾನಸಮುಚ್ಯತೇ ॥ 16 ॥

ಮೌನಮ್ – ಮನನಮ್ ॥16 ॥

ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯಾ ತಪ್ತಂ ತಪಸ್ತತ್ ತ್ರಿವಿಧಂ ನರೈಃ ।
ಅಫಲಾಕಾಙ್ಕ್ಷಿಭಿರ್ಯುಕ್ತೈಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ ॥ 17 ॥

ಯುಕ್ತೈಃ – ಭಗವದರ್ಪಣಾದಿಯುಕ್ತೈಃ । ಯುಕ್ತೈರಿತಿ ದಾನಾದಿಷು ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಮ್ ॥ 17॥

ಸತ್ಕಾರಮಾನಪೂಜಾರ್ಥಂ ತಪೋ ದಮ್ಭೇನ ಚೈವ ಯತ್ ।
ಕ್ರಿಯತೇ ತದಿಹ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ರಾಜಸಂ ಚಲಮಧ್ರುವಮ್ ॥ 18 ॥

ಮೂಢಗ್ರಾಹೇಣಾತ್ಮನೋ ಯತ್ಪೀಡಯಾ ಕ್ರಿಯತೇ ತಪಃ ।
ಪರಸ್ಯೋತ್ಸಾದನಾರ್ಥಂ ವಾ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಮ್ ॥ 19 ॥

ದಾತವ್ಯಮಿತಿ ಯದ್ದಾನಂ ದೀಯತೇಽನುಪಕಾರಿಣೇ।
ದೇಶೇ ಕಾಲೇ ಚ ಪಾತ್ರೇ ಚ ತದ್ದಾನಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ॥ 20 ॥

ಯತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಫಲಮುದ್ದಿಶ್ಯ ವಾ ಪುನಃ ।
ದೀಯತೇ ಚ ಪರಿಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ತದ್ದಾನಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ॥ 21 ॥

ಅದೇಶಕಾಲೇ ಯದ್ದಾನಮಪಾತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ದೀಯತೇ ।
ಅಸತ್ಕೃತಮವಜ್ಞಾತಂ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಮ್ ॥22॥

ಓಂ ತತ್ಸದಿತಿ ನಿರ್ದೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತ್ರಿವಿಧಃ ಸ್ಮೃತಃ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತೇನ ವೇದಾಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ವಿಹಿತಾಃ ಪುರಾ ॥ 23 ॥

ತಸ್ಮಾದೋಮಿತ್ಯುದಾಹೃತ್ಯ ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕ್ರಿಯಾಃ |
ಪ್ರವರ್ತನ್ತೇ ವಿಧಾನೋಕ್ತಾಃ ಸತತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಮ್ || 24 ||

ತದಿತ್ಯನಭಿಸನ್ಧಾಯ ಫಲಂ ಯಜ್ಞ ತಪಃಕ್ರಿಯಾಃ |
ದಾನಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಃ ಕ್ರಿಯನ್ತೇ ಮೋಕ್ಷಕಾಙ್ಕ್ಷಿಭಿಃ || 25 ||

ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತ್ಯೇತತ್ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ |
ಪ್ರಶಸ್ತೇ ಕರ್ಮಣಿ ತಥಾ ಸಚ್ಛಬ್ಧಃ ಪಾರ್ಥ ಯುಜ್ಯತೇ || 26 ||

ಯಜ್ಞೇ ತಪಸಿ ದಾನೇ ಚ ಸ್ಥಿತಿಃ ಸದಿತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ |
ಕರ್ಮ ಚೈವ ತದರ್ಥೀಯಂ ಸದಿತ್ಯೇವಾಭಿಧೀಯತೇ ||27||

ಸತ್ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾದೇವ ಕರ್ಮಾದಿ ಸತ್| ಓಂತತ್ಸದಿತಿನಾಮ್ನಾಂ ವಿಷ್ಣೌ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ |

'ಸ್ರವತ್ಯನೋಙ್ಕೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಸ್ತಾಚ್ಚ ವಿಶೀರ್ಯತೇ' |
'ಅನೋಙ್ಕೃತಮಾಸುರಂ ಕರ್ಮ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇರನೋಙ್ಕೃತಸ್ಯಾಸುರತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ |
'ಅನರ್ಥಜ್ಞೋದಿತೋ ಮನ್ತ್ರೋ ನಿರರ್ಥಸ್ತ್ವಾದಿ ಮಾನತಃ |
ಯನ್ಮನ್ತ್ರಸ್ತೇನ ಕಥಿತೋ ಮನ್ತ್ರಾರ್ಥೋ ಜ್ಞೇಯ ಏವ ತತ್' ಇತಿ ಪೈಙ್ಗೀಶ್ರುತೇಶ್ಚ |

ತದರ್ಥತ್ವೇನ ಫಲಾನಭಿಸನ್ಧಿಪೂರ್ವಕಕರ್ಮಣ ಏವ ಸಾತ್ವಿಕತ್ವಾಚ್ಚ | ತದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ
ತತ್ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕಮೇವ ಕರ್ಮ ಸದನ್ಯದಸದೇವೇತಿ ಭಾವಃ || 27 ||

ಅಶ್ರದ್ಧಯಾ ಹುತಂ ದತ್ತಂ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಕೃತಂ ಚ ಯತ್ |
ಅಸದಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥ ನ ಚ ತತ್ ಪ್ರೇತ್ಯ ನೋ ಇಹ || 28 ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

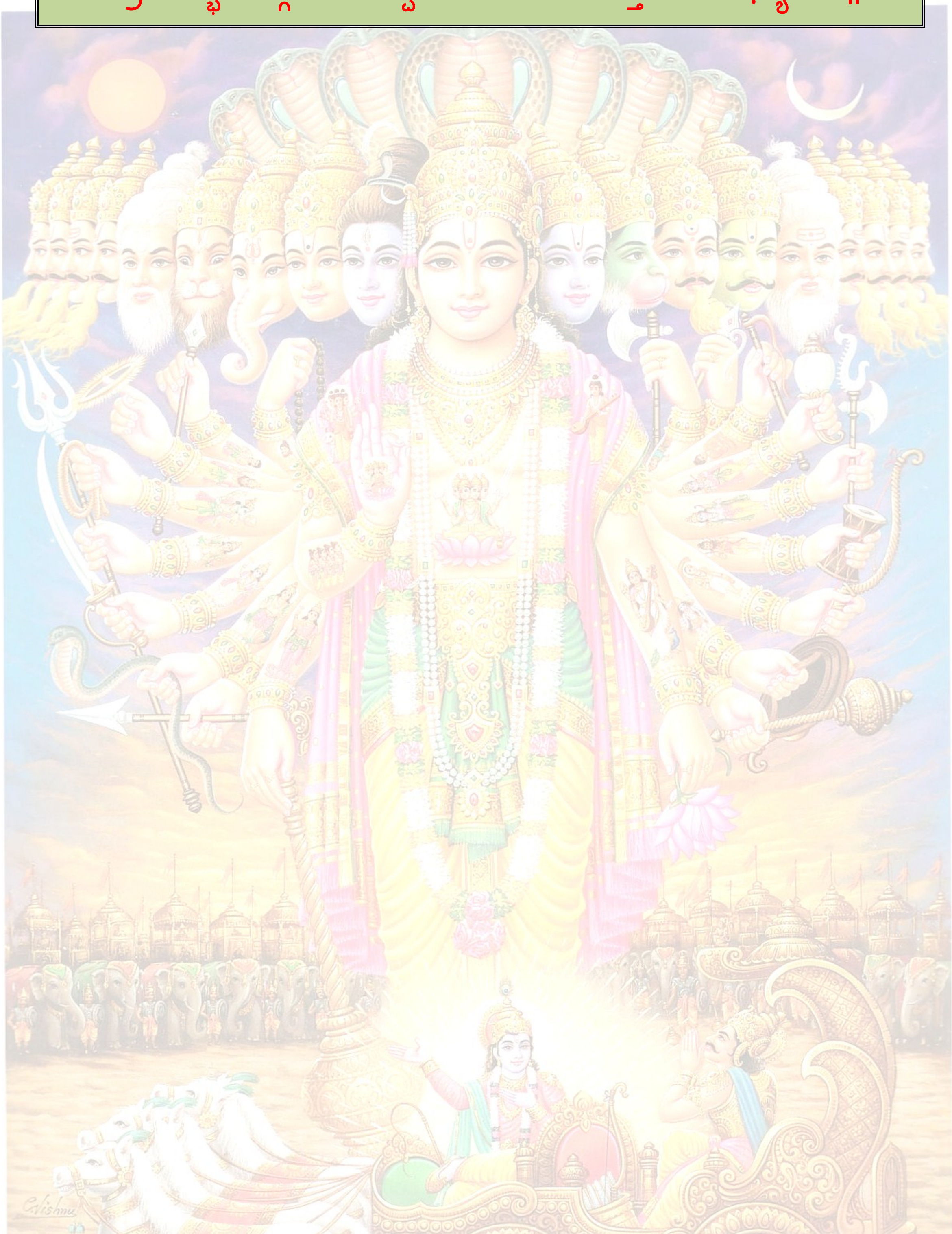
ರಾಜಸಸ್ಯಾಪ್ಯಸದನ್ತರ್ಭಾವ ಏವ | ವಿಷ್ಣುಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತತ್ವಾತ್|

'ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಮೋಕ್ಷದಂ ಕರ್ಮ ರಾಜಸಂ ಸೃತಿದುಃಖದಮ್ |
ತಾಮಸಂ ಪಾದತಂ ಜ್ಞೇಯಂ ತತ್ ಕುರ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮ ವೈಷ್ಣವಮ್'

ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ ||28||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯೇ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||



ಅಥ ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸರ್ವಾಧ್ಯಾಯೋಕ್ತಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಮಾಸತೋ

ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕೋಽಅನುಕ್ತತ್ಯೈಗುಣ್ಯವಾದೀ ಚಾಯಮ್-

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ತತ್ತ್ವಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವೇದಿತುಮ್ ।

ತ್ಯಾಗಸ್ಯ ಚ ಹೃಷೀಕೇಶ ಪೃಥಕ್ ಕೇಶಿನಿಷೂದನ ॥ 01 ॥

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಕಾಮ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನ್ಯಾಸಂ ಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕವಯೋ ವಿದುಃ ।

ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತ್ಯಾಗಂ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ ॥ 02 ॥

ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ದೋಷವದಿತ್ಯೇಕೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ ।

ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಮಿತಿ ಚಾಪರೇ ॥ 03 ॥

'ಮನೀಷಿಣಃ' ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ತೇಽಪ್ಯನಿನ್ದ್ಯಾಃ ।

ಅತಃ 'ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ದೋಷವತ್' ಇತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ - 'ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಂ ಚ' ಇತಿ ॥ 03 ॥

ನಿಶ್ಚಯಂ ಶೃಣು ಮೇ ತತ್ರ ತ್ಯಾಗೇ ಭರತಸತ್ತಮ ।

ತ್ಯಾಗೋ ಹಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ತ್ರಿವಿಧಃ ಸಮ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ 04 ॥

ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಮೇವ ತತ್ ।

ಯಜ್ಞೋ ದಾನಂ ತಪಶ್ಚೈವ ಪಾವನಾನಿ ಮನೀಷಿಣಾಮ್ ॥ 05 ॥

ಏತಾನ್ಯಪಿ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಾನಿ ಚ ।

ಕರ್ತವ್ಯಾನೀತಿ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಮತಮುತ್ತಮಮ್ ॥06॥

ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞಾದೀನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ವೋಚಿತೋ ಯಜ್ಞೋ ವಿದ್ಯಾದಾನಾದಿಷು ಸ್ವೋಚಿತಂ

ದಾನಂ ಸ್ವೋಚಿತಂ ತಪಶ್ಚ ಸರ್ವೈರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮಿಭಿರನ್ಯೈಶ್ಚ ಕಾರ್ಯಮೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ।

ವಿಷ್ಣುನಾಮ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೋಽನ್ಯನಾಂ ಸತ್ಯೋಪವಾಸಾದಿತಪಶ್ಚ ॥ 05-06 ॥

ನಿಯತಸ್ಯ ತು ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಣೋ ನೋಪಪದ್ಯತೇ ।

ಮೋಹಾತ್ ತಸ್ಯ ಪರಿತ್ಯಾಗಸ್ತಾಮಸಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ 07 ॥

ಸಙ್ಗಫಲತ್ಯಾಗಮೃತೇ ಸ್ವರೂಪತ್ಯಾಗಃ ಕಾರ್ಯ ಇತಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಾಖ್ಯಮೋಹಾತ್ |

'ಸ್ವಯಜ್ಞಾದೀನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನಿರಯಂ ಯಾತ್ಯಸಂಶಯಮ್' ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ || 07 ||

ದುಃಖಮಿತ್ಯೇವ ಯತ್ಕರ್ಮ ಕಾಯಕ್ಲೇಶಭಯಾತ್ ತ್ಯಜೇತ್ |
ಸ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜಸಂ ತ್ಯಾಗಂ ನೈವ ತ್ಯಾಗ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ || 08 ||

ಮೋಹಂ ವಿನಾ ದೃಷ್ಟದುಃಖಮಿತ್ಯೇವ | ದುಃಖಶಬ್ದೇನ ಕೇವಲಂ ಮಾನಸಮ್ |
ಕಾಯಕ್ಲೇಶಸ್ಯ ಪೃಥಗುಕ್ತೇಃ |

'ದುಃಖಂ ತು ಮಾನಸಂ ಜ್ಞೇಯಮಾಯಾಸೋ ಬಾಹ್ಯ ಉಚ್ಯತೇ |
ವಿಶೇಷಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಾಯಾಮನ್ಯಥಾ ಸರ್ವಮೇವ ತು' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ|| 08 ||

ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯೇವ ಯತ್ಕರ್ಮ ನಿಯತಂ ಕ್ರಿಯತೇಽರ್ಜುನ |
ಸಙ್ಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಂ ಚೈವ ಸ ತ್ಯಾಗಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೋ ಮತಃ || 09 ||

ನ ದ್ವೇಷ್ಟ್ಯ ಕುಶಲಂ ಕರ್ಮ ಕುಶಲೇ ನಾನುಷಜ್ಜತೇ |
ತ್ಯಾಗೀ ಸತ್ತ್ವಸಮಾವಿಷ್ಟೋ ಮೇಧಾವೀ ಛಿನ್ನಸಂಶಯಃ || 10 ||

ನ ಹಿ ದೇಹಭೃತಾ ಶಕ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತುಂ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಶೇಷತಃ |
ಯಸ್ತು ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗೀ ಸ ತ್ಯಾಗೀತ್ಯಭಿದೀಯತೇ ||11||

'ನ ದ್ವೇಷ್ಟ್ಯ ಕುಶಲಂ ಕರ್ಮ ಕೇವಲಂ ದೃಷ್ಟದುಃಖದಮ್ |
ಜನ್ಮಾನ್ತರಕೃತೇ ಪುಣ್ಯೇ ನ ಸಜ್ಜೇತ್ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಶ್ಚಲೇ |
ಯಃ ಸಮ್ಯಕ್ ತತ್ತ್ವವಿದ್ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತದರ್ಪಣಧಿಯೈವ ತು |
ಫಲೇಚ್ಛಾವರ್ಜಿತಸ್ತಸ್ಯ ಕರ್ಮ ಬನ್ಧಾಯ ನೋ ಭವೇತ್ |
ಬಹುಲಂ ಚೇದಲ್ಪದೋಷಂ ಯಾವದೇವಾಪರೋಕ್ಷದೃಕ್' ಇತಿ ಚ ||10-11 ||

ಅನಿಷ್ಟಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂ ಚ ತ್ರಿವಿಧಂ ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಮ್ |
ಭವತ್ಯತ್ಯಾಗಿನಾಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ನ ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿನಾಂ ಕ್ವಚಿತ್ || 12 ||

ಅನ್ಯೇಷಾಮಿಷ್ಟಮ್ | ಅಸ್ಯ ತು ತ್ಯಾಗಿತ್ವಾದೇವ ನೇಷ್ಟಮ್ |

'ಜ್ಞಾನಾದೇರ್ಮೋಕ್ಷಭೋಗ್ಯಾಚ್ಚ ನಾನ್ಯತ್ ಸ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಮ್ |
ತ್ಯಾಗಿನಸ್ತತ್ತ್ವಸಂವೇತ್ತುರನ್ಯೇಷಾಂ ತದೃತೇ ಫಲಮ್' ಇತಿ ಚ |

ಕೇವಲಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಣಾಂ ಪರಾನಪೇಕ್ಷಯಾಽಪ್ಯಕರಣಮಿತ್ಯೇತಾವಾಂಸ್ತ್ಯಾಗಾತ್
ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ಯ ವಿಶೇಷ ಇತ್ಯತ್ಯಾಗಿನಾಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವೇನ ನ್ಯಾಸಿನ ಉಕ್ತಾಃ ।
ತ್ಯಾಗಿತ್ವಂ ತೇಷಾಮಪಿ ಹ್ಯಸ್ತಿ ।

'ಪರೇಚ್ಛಯಾಽಪಿ ಯೇ ಕಾಮ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ಯುರ್ನ ತು ಕ್ವಚಿತ್ ।
ನ್ಯಾಸಿನೋ ನಾಮ ತೇಽನ್ಯೇಭ್ಯಃ ಫಲತ್ಯಾಗಿಭ್ಯ ಉತ್ತಮಾಃ' ಇತಿ ಚ || 12 ||

ಪಞ್ಚೈತಾನಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾರಣಾನಿ ನಿಬೋಧ ಮೇ ।
ಸಾಙ್ಖ್ಯೇ ಕೃತಾನ್ತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಸಿದ್ಧಯೇ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಮ್ ||13||

'ಕಥಿತಂ ಪರಮಂ ಸಾಙ್ಖ್ಯಂ ಕಪಿಲಾಖ್ಯೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ।
ಸೇಶ್ವರಂ ವೈದಿಕಂ ಸಾಕ್ಷಾಜ್ಜ್ಞೇಯಮನ್ಯದವೈದಿಕಮ್ ' ಇತಿ ಚ || 13 ||

ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾ ಕರ್ತಾ ಕರಣಂ ಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಮ್ ।
ವಿವಿಧಾಶ್ಚ ಪೃಥಕ್ಚೇಷ್ಟಾ ದೈವಂ ಚೈವಾತ್ರ ಪಞ್ಚಮಮ್ || 14 ||

ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ – ಶರೀರಾದಿ || 14 ||

ಶರೀರವಾಙ್ಮನೋಭಿರ್ಯತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರಾರಭತೇ ನರಃ ।
ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ವಾ ವಿಪರೀತಂ ವಾ ಪಞ್ಚೈತೇ ತಸ್ಯ ಹೇತವಃ ||15||

ತತ್ರೈವಂ ಸತಿ ಕರ್ತಾರಮಾತ್ಮಾನಂ ಕೇವಲಂ ತು ಯಃ ।
ಪಶ್ಯತ್ಯಕೃತಬುದ್ಧಿತ್ವಾನ್ನ ಸ ಪಶ್ಯತಿ ದುರ್ಮತಿಃ || 16 ||

ಯಸ್ಯ ನಾಹಙ್ಕೃತೋ ಭಾವೋ ಬುದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ।
ಹತ್ವಾಪಿ ಸ ಇಮಾꣳಲ್ಲೋಕಾನ್ ನ ಹನ್ತಿ ನ ನಿಬಧ್ಯತೇ || 17 ||

'ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಮೀಶ್ವರೇ ವೇತ್ತಿ ನೈವಾತ್ಮನಿ ಕದಾಚನ ।
ಈಶ್ವರಾಧೀನಮೇವಾತ್ಮನ್ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಂ ತು ಜಡಾನ್ ಪ್ರತಿ ।
ತಾರತಮ್ಯೇನ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದೇರ್ಜೀವಾನ್ ಪ್ರತಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ ।
ಯಸ್ತದರ್ಥಂ ಸಮುತ್ಪನ್ನೋ ಯಥಾ ರುದ್ರೋ ಯಥಾ ಯಮಃ ।
ಹತ್ವಾಽಪಿ ಸ ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ನ ಹನ್ತಿ ನ ನಿಬಧ್ಯತೇ ।
ಅಜ್ಞಸ್ತದರ್ಥಂ ಜಾತೋಽಪಿ ಬಧ್ಯತೇ ದೈತ್ಯವದ್ ಧ್ರುವಮ್ ।

ಅಪರೋಕ್ಷದೃಙ್ ನ ಜಾತೋ ಯಸ್ತದರ್ಥಂ ಮುಕ್ತಿಗಂ ಸುಖಮ್ |
ಹ್ರಸೇತ್ ತಸ್ಯ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞ ಕಿಞ್ಚಿದ್ ದೋಷೇಣ ಲಿಪ್ಯತೇ' ಇತಿ ಚ |

ಅಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಜ್ಞಾನಾದ್ಧನ್ಮೀತಿ ಭಾವೋऽಪ್ಯಸ್ಯ ನಾಸ್ತೀತಿ – ನ ಹನ್ತಿ | ಅನ್ಯಸ್ಯ ಭಾವೋऽಸ್ತೀತಿ ವಿಶೇಷಃ | 'ಬುದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ' ಇತಿ | ರಾಗಾನ್ನ ಹನ್ತಿ, ಕಿನ್ತು ಧರ್ಮಬುದ್ಧ್ಯಾ |

'ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಂ ಮನ್ಯಮಾನಸ್ಯ ರಾಗಾದ್ ಧರ್ಮಂ ಚ ಕುರ್ವತಃ |
ತನ್ನಿಮಿತ್ತಸ್ತು ದೋಷಃ ಸ್ಯಾದ್ ಗುಣಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವಕರ್ಮಜಃ' ಇತಿ ಚ || 17 ||

ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಪರಿಜ್ಞಾತಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಕರ್ಮಚೋದನಾ |
ಕರಣಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತೇತಿ ತ್ರಿವಿಧಃ ಕರ್ಮಸಙ್ಗ್ರಹಃ || 18 ||

'ಸಮ್ಪ್ರೇರಯಿತುರೀಶಸ್ಯ ಕರ್ಮಸ್ವಖಿಲಚೇತನಾನ್ |
ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞೇಯಜ್ಞಾನರೂಪಾ ಪ್ರೇರಣಾ ಸಾ ಸ ಏವ ಯತ್ |
ಸ್ವರೂಪೇಣೈವ ನಿತ್ಯಾ ಸಾ ವಿಶೇಷಾತ್ಮತಯಾ ಭವೇತ್ |
ವಿಶೇಷೋऽಪಿ ಸ್ವರೂಪೇಣ ನಿತ್ಯಶ್ಚ ಸ್ಯಾದ್ ವಿಶೇಷತಃ |
ಸ್ವನಿರ್ವಾಹಕತಾ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾನವಸ್ಥಾ ವಿಶಿಷ್ಟವತ್ |
ವಿಶೇಷಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಪ್ಯಭೇದೇऽಪಿ ವಿವಾದಿನಿ |
ವಿಶೇಷೋऽಸ್ತ್ಯೇವ ನಾತ್ರಾಸ್ತಿ ಹ್ಯನವಸ್ಥಾ ಕಥಞ್ಚನ |
ಜ್ಞಾತುರನ್ಯೋऽಹಮಿತಿ ತು ಕಸ್ಯಾಪ್ಯನುಭವೋ ನಹಿ |
ಅಸ್ಮಿ ಜ್ಞಾತೈವಾಹಮಿತಿ ಭೇದಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ತಯೋಃ ಕುತಃ |
ಪಶ್ಯಾಮೀತಿ ವಿಶೇಷೋऽಯಮಿದಾನೀಂ ಮೇ ಸಮುತ್ಥಿತಃ |
ಇತ್ಯಾದ್ಯನುಭವಾದ್ ಭೇದೋ ನ ವಿಶೇಷ್ಯವಿಶಿಷ್ಟಯೋಃ |
ವಿಶೇಷಣಂ ತು ದ್ವಿವಿಧಂ ವಿಶೇಷಾಖ್ಯಂ ತಥೇತರತ್ |
ವಿಶೇಷಮಣಯೇದ್ ಯೇನ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತೇನ ವಿಶೇಷಣಮ್ |
ವಿಶೇಷೋऽಪಿ ವಿಶೇಷಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ಯೈವ ಗಮಕೋ ಭವೇತ್' ಇತ್ಯಾದಿ ತತ್ತ್ವವಿವೇಕೇ |

ಸಙ್ಗ್ರಹಃ – ಪಞ್ಚಕಾರಣಾನಾಂ ಸಙ್ಕ್ಷೇಪಃ | ಅಧಿಷ್ಠಾನಸ್ಯ ಕರಣೇऽನ್ತರ್ಭಾವಾತ್ | ದೈವಶಬ್ದೋದಿತೇಶ್ವರಸ್ಯೈವ ಮುಖ್ಯಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಸ್ವತನ್ತ್ರಾಸ್ವತನ್ತ್ರಕರ್ತ್ರೋಃ ಕರ್ತೃಶಬ್ದೇನೈವೋಕ್ತೇಃ ತ್ರೈವಿಧ್ಯಮ್ | ಕರ್ಮ ಚೇಷ್ಟಾ || 18 ||

ಜ್ಞಾನಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕರ್ತಾ ಚ ತ್ರಿಧೈವ ಗುಣಭೇದತಃ |

ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಗುಣಸಙ್ಖ್ಯಾನೇ ಯಥಾವಚ್ಛೃಣು ತಾನ್ಯಪಿ ||19||

ಏವಂ ಗುಣಸಙ್ಖ್ಯಾನೇ – ಪರಮಸಾಙ್ಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೇ ||19||

ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಯೇನೈಕಂ ಭಾವಮವ್ಯಯಮೀಕ್ಷತೇ |

ಅವಿಭಕ್ತಂ ವಿಭಕ್ತೇಷು ತಜ್ಜ್ಞಾನಂ ವಿದ್ಧಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮ್ || 20 ||

‘ಅಸ್ತಿತ್ವಾದ್ ಭೂತನಾಮಭ್ಯಃ ಸರ್ವಜೀವೇಭ್ಯ ಏವ ಯತ್ |

ಮುಕ್ತೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವತ್ರಗಸ್ಯ ಚ |

ಐಕ್ಯೇನ ಚ ಸ್ವರೂಪಾಣಾಂ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾದಿಕಾತ್ಮನಾಮ್ |

ತಾರತಮ್ಯೇನ ಜೀವಾನಾಂ ಭೇದೇನೈವ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ಜೀವಾನಾಂ ಜಡಾನಾಮ್ ಚ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ತೇಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ಸಮ್ಯಕ್ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಮ್|

ಜ್ಞಾನಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಯತ್ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮುಕ್ತಿಕಾರಣಮ್’

ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ತು ಯಜ್ಜ್ಞಾನಂ ನಾನಾಭಾವಾನ್ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾನ್ |

ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಜ್ಜ್ಞಾನಂ ವಿದ್ಧಿ ರಾಜಸಮ್ || 21 ||

ಯತ್ ತು ಕೃತ್ಸ್ನವದೇಕಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯೇ ಸಕ್ತಮಹೈತುಕಮ್ |

ಅತತ್ತ್ವಾರ್ಥವದಲ್ಪಂ ಚ ತತ್ ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಮ್ || 22 ||

‘ವಿಷ್ಣೋರನ್ಯಸ್ಯ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನಂ ರಾಜಸಮುಚ್ಯತೇ |

ಯದಿ ವಿಷ್ಣುಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಯದಿ ವಾ ಮಿಶ್ರತತ್ತ್ವವಿತ್ |

ಅನ್ಯಥಾಕರಣೀಯತ್ವಾತ್ ಕಾರ್ಯಾಖ್ಯಂ ಜೀವಮೇವ ಯಃ |

ಅಕಾರ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಾನಾತಿ ಸ ಏವಾಖಿಲಮಿತ್ಯಪಿ |

ಏಕಜೀವಪರಿಜ್ಞಾನಾತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಜ್ಞೋಽಸ್ಮೀತಿ ಮನ್ಯತೇ |

ಯುಕ್ತಿಭಿರ್ಜ್ಞಾನರಾಹಿತ್ಯಾತ್ ಸ್ವಪಕ್ಷಸ್ಯಾಲ್ಪಯುಕ್ತಿತಃ |

ಅಯುಕ್ತತಾಮೇವ ಗುಣಂ ಮನ್ಯತೇ ಚಾಲ್ಪದರ್ಶನಃ |

ಅತತ್ತ್ವಾರ್ಥಂ ಜಗದ್ ಬ್ರೂತೇ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಜ್ಞಾನವರ್ಜನಾತ್ |

ಸ ಮುಖ್ಯತಾಮಸಜ್ಞಾನೀ ಹ್ಯೇಕೈಕೇನಾಪಿ ಕಿಂ ಪುನಃ |

ಸರ್ವೈರೇತೈರ್ವಿಶೇಷೈಶ್ಚ ಯುಕ್ತಃ ಪಾಪತಮಾಧಿಕಃ’ ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ |

'ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ತು ಯಜ್ಜ್ಞಾನಮ್' ಇತ್ಯಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮ್ 'ನಾನಾಭಾವಾನ್' ಇತ್ಯಾದಿ। ಸರ್ವಗತಮೇಕಮೀಶ್ವರಮ್ ನ ಜಾನಾತೀತ್ಯೇತಾವತ್ಯೈವ ರಾಜಸತ್ವಮ್। ಏಕಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನವಜ್ಜ್ಞಾನಮೇವ ತಾಮಸಮ್। ಮುಕ್ತತ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ಕರಣೀಯತ್ವಾತ್ ಪರಾಧೀನತ್ವೇನಾಲ್ಪಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯಾದಿ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಕೃತ್ಸ್ನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಣೈಕ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಚ ಮಹಾತಾಮಸಮ್। ಕಿ ಪುನಸ್ತಾವನ್ಮಾತ್ರಂ ಸರ್ವಮಿತಿ ಜ್ಞಾನಮ್। ಕಿಂ ಪುನಸ್ತತ್ರಾಪ್ಯೇಕಜೀವಾದನ್ಯತ್ ಕಿಮಪಿ ನಾಸ್ತೀತಿ ಅಹೈತುಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವಮಪಿ ತಾಮಸಮ್। ಕಿಮು ತದೇವೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಮ್। ಅತತ್ತ್ವಾರ್ಥವತ್ ಸದಸದ್ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಾದ್ಯನ್ಯಥಾರ್ಥಕಲ್ಪನಾಯುಕ್ತಮೇವ ತಾಮಸಮ್। ಕಿಮು ತದೇವೋಕ್ತವಿಶೇಷಣೈರ್ಯುಕ್ತಮ್। ಪ್ರಾಯೋಽಲ್ಪಜ್ಞಾನಮಪಿ ತಾಮಸಮ್। ಅಜ್ಞಾನಬಹುಲತ್ವಾತ್ ಕಿಮು ತದೇವೋಕ್ತಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಬಹುಲಮಿತ್ಯಪುನರುಕ್ತಿಃ। ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವವಜ್ಜ್ಞಾನಂ ಕಾರ್ಯೇ ಜೀವೇ ಪೂರ್ಣಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಸಕ್ತಂ ಜ್ಞಾನಂ ನಿರ್ಯುಕ್ತಿಕಂ ಚಾತತ್ತ್ವಾರ್ಥಕಲ್ಪನಾಯುಕ್ತಮಲ್ಪಜ್ಞಾನಂ ಚ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ತಾಮಸಾನೀತಿ ವಾ। ಮಾಯಾವಾದೇ ತ್ವೇತಾನಿ ಸಮಸ್ತಾನಿ। ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ ತ್ವಹೈತುಕತ್ವಾದಿಕಂ ವಿರುದ್ಧವಾದಿಷು ಸಮಂ ಸರ್ವೇಷು ॥ 21-22 ॥

ನಿಯತಂ ಸಙ್ಗರಹಿತಮರಾಗದ್ವೇಷತಃ ಕೃತಮ್।
ಅಫಲಪ್ರೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಯತ್ ತತ್ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮುಚ್ಯತೇ ॥ 23 ॥

ಯತ್ ತು ಕಾಮೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಸಾಹಙ್ಕಾರೇಣ ವಾ ಪುನಃ।
ಕ್ರಿಯತೇ ಬಹುಲಾಯಾಸಂ ತದ್ರಾಜಸಮುದಾಹೃತಮ್ ॥ 24 ॥

ಅನುಬನ್ಧಂ ಕ್ಷಯಂ ಹಿಂಸಾಮನವೇಕ್ಷ್ಯ ಚ ಪೌರುಷಮ್।
ಮೋಹಾದಾರಭ್ಯತೇ ಕರ್ಮ ಯತ್ ತತ್ ತಾಮಸಮುಚ್ಯತೇ ॥ 25 ॥

'ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ' ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ 'ಯೇ ಮೇ ಮತಮ್' 'ಯೇ ತ್ವೇತತ್' ಇತಿ ಚ ತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನತ್ವಸ್ಯಾಕರಣೇ ಪ್ರತ್ಯಾವಯಸ್ಯ ಚೋಕ್ತೇರ್ಭಗವದರ್ಪಿತತ್ವೇನ ಸರ್ವಕರ್ಮಕರಣಂ ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವಪರಮತ್ವಜ್ಞಾನಂ ಚ ನಿಯತಮೇವೇತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ। 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ' ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾತ್ ತತ್ಸ್ವರೂಪಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನಾದಿ। 'ಯೇ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ' ಇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಶ್ಲೋಕೇಽಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸ್ತ್ವಸ್ಯ 'ಮತ್ಪರಾಃ' 'ಅನನ್ಯೇನೈವ ಯೋಗೇನ

ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯನ್ತಃ' ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತತ್ವಾತ್ । ಏವಂ ಸರ್ವಮಪಿ
ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಮೇವ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮ್ ।। 23-25 ।।

ಮುಕ್ತಸಙ್ಗೋಽನಹಂವಾದೀ ಧೃತ್ಯುತ್ಸಾಹಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಸಿದ್ಧ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯೋರ್ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಕರ್ತಾ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಉಚ್ಯತೇ ।। 26 ।।

ಸರ್ವಸ್ಯ ಭಗವದಧೀನತ್ವಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯಾದೇವಾನಹಂವಾದೀ ।। 26 ।।

ರಾಗೀ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರೇಪ್ಸುರ್ಲುಬ್ಧೋ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕೋಽಶುಚಿಃ ।
ಹರ್ಷಶೋಕಾನ್ವಿತಃ ಕರ್ತಾ ರಾಜಸಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ।। 27 ।।

ಅಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಕೃತಃ ಸ್ತಬ್ಧಃ ಶಠೋ ನೈಷ್ಕೃತಿಕೋಽಲಸಃ ।
ವಿಷಾದೀ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ ಚ ಕರ್ತಾ ತಾಮಸ ಉಚ್ಯತೇ ।। 28 ।।

ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೋ ನ ಕೃತೋ ಹಿ ಯಃ ।
ಸ ಪ್ರಾಕೃತೋ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ ಕುರ್ಯಾಂ ಪಶ್ಚಾದಿತಿ ಸ್ಮರನ್' ಇತಿ ಶಬ್ದತತ್ತ್ವೇ ।

ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಸ್ಯ ಕರ್ಮಣೋ ದೀರ್ಘಕಾಲೇನೈವ ಕೃತಿಂ ಸೂಚಯನ್ ದೀರ್ಘ
ಸೂತ್ರೀತ್ಯರ್ಥಃ ।

'ಆಲಸ್ಯೋ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ ಚ ಸತ್ತ್ವಯುಕ್ ತಾಮಸೋ ಮತಃ ।
ಅಯುಕ್ತೋ ರಾಜಸಃ ಸ್ತಬ್ಧಃ ಪ್ರಾಕೃತೋ ನೈಕೃತಿಕಃ ಶಠಃ ।
ಏಕೈಕೇನೈವ ದೋಷೇಣ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತಾಮಸತಾಮಸಃ ।
ದುರ್ನರತ್ವಂ ಚ ತಿರ್ಯಕ್ತ್ವಂ ತಮಶ್ಚೈತತ್ಫಲಂ ಕ್ರಮಾತ್' ಇತಿ ಚ ।। 28 ।।

ಬುದ್ಧೇರ್ಭೇದಂ ಧೃತೇಶ್ಚೈವ ಗುಣತಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ ಶೃಣು ।
ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಮಶೇಷೇಣ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಧನಞ್ಜಯ ।। 29 ।।

ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯೇ ಭಯಾಭಯೇ ।
ಬನ್ಧಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಯಾ ವೇತ್ತಿ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀ ।। 30 ।।

ಯಯಾ ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಂ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಚಾಕಾರ್ಯಮೇವ ಚ ।
ಅಯಥಾವತ್ ಪ್ರಜಾನಾತಿ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ರಾಜಸೀ ।। 31 ।।

ಅಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮಮಿತಿ ಯಾ ಮನ್ಯತೇ ತಮಸಾವೃತಾ ।
ಸರ್ವಾರ್ಥಾನ್ ವಿಪರೀತಾಂಶ್ಚ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ತಾಮಸೀ ॥ 32 ॥

‘ಕಿಞ್ಚಿದ್ಯಥವಾದ್ಧರ್ಮಾದೀನಯಥಾವಚ್ಚ ಪಶ್ಯತಿ ।
ಯಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ರಾಜಸೀ ಸಾ ಮಿಥ್ಯಾಧೃಕ್ ತ್ವೇವ ತಾಮಸೀ’ ಇತಿ ಚ ॥ 31-32 ॥

ಧೃತ್ವಾ ಯಯಾ ಧಾರಯತೇ ಮನಃಪ್ರಾಣೇನ್ದ್ರಿಯಕ್ರಿಯಾಃ ।
ಯೋಗೇನಾವ್ಯಭಿಚಾರಿಣ್ಯಾ ಧೃತಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀ ॥ 33 ॥

‘ವೈಷ್ಣವೋ ಭಕ್ತಿಯೋಗೋ ಯಸ್ತದ್ಯುಕ್ತಾ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀ ಧೃತಿಃ’ ಇತಿ ಚ।
ವಿಹಿತವಿಷಯ್ಯೈವೇತ್ಯವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ॥33॥

ಯಯಾ ತು ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥಾನ್ ಧೃತ್ಯಾ ಧಾರಯತೇಽರ್ಜುನ ।
ಪ್ರಸಙ್ಗೇನ ಫಲಾಕಾಙ್ಕ್ಷೀ ಧೃತಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ರಾಜಸೀ ॥ 34 ॥

ಯಯಾ ಸ್ವಪ್ನಂ ಭಯಂ ಶೋಕಂ ವಿಷಾದಂ ಮದಮೇವ ಚ ।
ನ ವಿಮುಞ್ಚತಿ ದುರ್ಮೇಧಾ ಧೃತಿಃ ಸ ಪಾರ್ಥ ತಾಮಸೀ ॥ 35 ॥

ಸುಖಂ ತ್ವಿದಾನೀಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಶೃಣು ಮೇ ಭರತರ್ಷಭ ।
ಅಭ್ಯಾಸಾದ್ರಮತೇ ಯತ್ರ ದುಃಖಾನ್ತಂ ಚ ನಿಗಚ್ಛತಿ ॥ 36 ॥

‘ಸ್ವಪ್ನಂ ಭಯಮ್’ ಇತ್ಯಾದಿ ಸರ್ವನಿಷಿದ್ಧೋಪಲಕ್ಷಣಮ್ ।

‘ತತ್ತತ್ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮೇವ ಸ್ಯಾದ್ ಯದ್ಯದ್ ವೃದ್ಧಾಃ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ।
ನಿನ್ದನ್ತಿ ತಾಮಸಂ ತತ್ತದ್ ರಾಜಸಂ ತದುಪೇಕ್ಷಿತಮ್’ ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ ।

‘ಮಹಾತ್ಮನಸ್ತು ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ’ , ‘ಅಭಯಂ ಸತ್ತ್ವಸಂಶುದ್ಧಿಃ’ ಇತ್ಯಾದಿನಾ
ವೃದ್ಧಾಶ್ಚೋಕ್ತಾಃ ॥ 26 ॥

ಯತ್ ತದಗ್ರೇ ವಿಷಮಿವ ಪರಿಣಾಮೇಽಮೃತೋಪಮಮ್ ।
ತತ್ ಸುಖಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾತ್ಮಬುದ್ಧಿಪ್ರಸಾದಜಮ್ ॥ 37 ॥

‘ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಸ್ವಮನಃಪ್ರಸಾದಾತ್ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಸುಖಮ್’ಇತಿ ಪಾದ್ಮೇ ॥ 37 ॥

ವಿಷಯೇನ್ದ್ರಿಯಸಂಯೋಗಾದ್ಯತ್ ತದಗ್ರೇಽಮೃತೋಪಮಮ್ ।
ಪರಿಣಾಮೇ ವಿಷಮಿವ ತತ್ಸುಖಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ॥ 38 ॥

ಯದಗ್ರೇ ಚಾನುಬನ್ಧೇ ಚ ಸುಖಂ ಮೋಹನಮಾತ್ಮನಃ ।
ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯಪ್ರಮಾದೋತ್ಥಂ ತತ್ ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಮ್ ॥ 39 ॥

ನ ತದಸ್ತಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ವಾ ದಿವಿ ದೇವೇಷು ವಾ ಪುನಃ ।
ಸತ್ತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತಿಜೈರ್ಮುಕ್ತಂ ಯದೇಭಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ ॥ 40 ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯವಿಶಾಂ ಶೂದ್ರಾಣಾಂ ಚ ಪರನ್ತಪ ।
ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಾನಿ ಸ್ವಭಾವಪ್ರಭವೈರ್ಗುಣೈಃ ॥ 41 ॥

ಸತ್ತ್ವಂ –ಜೀವಜಾತಮ್ । ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಗುಣಾತೀತತ್ವಾತ್ ‘ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ದಿವಿ ದೇವೇಷು’ ಇತ್ಯಾದಿ ಚ ವಿಶೇಷಃ ।

‘ಯಥೇಷ್ಟಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೋಽಪಿ ಮುಕ್ತಾ ಭೂಮ್ಯಾದಿಗಾ ನ ತು ।
ಗ್ರಾಮಸ್ಥಾ ಅಪಿ ನ ಗ್ರಾಮ್ಯಾ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಾದ್ಧಿ ಸಜ್ಜನಾಃ ।
ನರಾಧಮಾಸ್ತಾಮಸೇಷು ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಸ್ತತ್ರ ರಾಜಸಾಃ ।
ದೈತ್ಯಭೃತ್ಯಾ ಮಹಾದೈತ್ಯಾ ಮುಖ್ಯತಾಮಸತಾಮಸಾ ।
ರಾಜಸಾಸ್ತು ನರಾಸ್ತತ್ರ ವಿಪ್ರಾ ರಾಜಸಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ ।
ತತ್ರಸ್ಥಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಾಸ್ತು ಪರಹಂಸಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ।
ಹಂಸೋ ಬಹೂದಕಃ ಕುಟಿಚೋ ವನಸ್ಥೋ ನೈಷ್ಠಿಕೋ ಗೃಹೀ ।
ಕ್ರಮಾದ್ರಜೋಧಿಕಾ ಬಾಹ್ಯಂ ಕರ್ಮೈಷಾಮಧಿಕಂ ಯತಃ ।
ಧರ್ಮಾಃ ಪರಮಹಂಸಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಾ ಏವ ಶಮಾದಿಕಾಃ ।
ದೇವಾದೇಃ ಕರ್ಮಬಾಹುಲ್ಯಂ ನ ಲಿಙ್ಗಂ ರಜಸಃ ಕ್ವಚಿತ್ ।
ನಹಿ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚಲೇತ್ ತೇಷಾಂ ಮನಃ ಕರ್ಮಕೃತಾವಪಿ ।
ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಚಲಚಿತ್ತತ್ವಾತ್ ಪ್ರಾಯಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮ ರಾಜಸಮ್ ।
ಯದಿ ತತ್ ಸ್ಮಾರಕಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿದ್ಯಾತ್ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮೇವ ತತ್ ।
ಧರ್ಮಾರ್ಥಹಿಂಸಾನಾಽಗ್ನಿಶ್ಚ ವಿಶೇಷೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ।
ಪೈತೃಕಂ ಚಾಪಿ ಯತಿತೋ ದಾರಾಸ್ತು ಗೃಹಿಣಸ್ತತಃ ।
ಅಸರ್ಗೋ ಗ್ರಾಮ್ಯಸನ್ತ್ಯಾಗಃ ಪಶ್ವಹಿಂಸಾ ಗೃಹಸ್ಥತಃ ।
ವನಸ್ಥಸ್ಯ ವಿಶೇಷೋಽಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಿತರತ್ ಸಮಮ್’ ಇತಿ ಚ ।

'ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ ಸ್ವಲ್ಪರಜಸಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಸತ್ತ್ವರಾಜಸಾಃ |
ವೈಶ್ಯಾಃ ಶೂದ್ರಾ ಅತಿಸ್ವಲ್ಪಸತ್ತ್ವಾಧಿಕ್ಯೇನ ತಾಮಸಾಃ |
ಯೇ ತು ಭಾಗವತಾ ವರ್ಣಾಸ್ತೇಷಾಂ ಭೇದೋಽಯಮೀರಿತಃ |
ಸತ್ತ್ವಾಧಿಕಃ ಪುಲ್ಕಸೋಽಪಿ ಯಸ್ತು ಭಾಗವತಃ ಸದಾ |
ತ್ರೈವಿಧ್ಯಮಾತ್ರಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ಯೇ ಸರ್ವಾಧಿಕ್ಯೇ ಸಸಂಶಯಾಃ |
ಅನ್ಯಾಧಿಕ್ಯಂ ನ ಮನ್ಯನ್ತೇ ಶ್ರೀಶಾದ್ರಾಜಸರಾಜಸಾಃ |
ಅಜ್ಞಾ ವಿಷ್ಣೌ ದ್ವೇಷಹೀನಾಃ ಸರ್ವೇ ರಾಜಸತಾಮಸಾಃ |
ಪಿತೃಗನ್ಧರ್ವಪೂರ್ವಾಶ್ಚ ಮುನಯೋ ದೇವತಾ ಇತಿ |
ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಸ್ತ್ರಿವಿಧಾಸ್ತತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಏವೋತ್ತರೋತ್ತರಾಃ |
ದೇವಾ ಇನ್ದ್ರೋ ವಿರಿಞ್ಚ್ಯಾದಿ ಇತಿ ತ್ರೇಧೈವ ದೇವತಾಃ |
ಕ್ರಮೋತ್ತರಾಃ ಶಿವೋ ವಾಣೀ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚೈವೋತ್ತರೋತ್ತರಾಃ |
ಸತ್ತ್ವಸತ್ತ್ವಮಹಾಸತ್ತ್ವಸೂಕ್ಷ್ಮಸತ್ತ್ವಶ್ಚತುರ್ಮುಖಃ |
ತಸ್ಮಾದ್ಯಾವದ್ವಿಮುಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾನ್ಮುಕ್ತಾವೇವಂ ಸುಖಕ್ರಮಃ' ಇತಿ ಚ |

ವಿಷ್ಣೌ ಕಿಞ್ಚಿದಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಾಸ್ತಾಮಸಮಧ್ಯೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ನರಾಧಮಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |
ರಾಜಸಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಏವ ಭಾಗವತವಿಪ್ರಾದಯಃ |
ರಾಜಸಸ್ಥಸಾತ್ತ್ವಿಕೇಷ್ವೇವ ಶುದ್ಧಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ ಕಿಞ್ಚಿದ್ರಜೋಯುಕ್ತಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ
ಸಮರಜೋಯುಕ್ತಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ ಸತ್ತ್ವಾತ್ ಕಿಞ್ಚಿದೂನತಮೋಯುಕ್ತಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಇತಿ
ವರ್ಣಭೇದಃ | ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನತ್ವಾದೇತಾನಾರಭ್ಯೋತ್ತರೋತ್ತರಂ ಸರ್ವೇಽಪಿ
ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯಾಃ | 'ಸತ್ತ್ವಾತ್ ಸಞ್ಜಾಯತೇ ಜ್ಞಾನಮ್' ಇತ್ಯಾದೇಃ |

'ಸತ್ತ್ವಾಧಿಕೋ ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯೋ ಯೋಗ್ಯೋಽನ್ಧತಮಸಸ್ತಥಾ |
ತಮಉತ್ತರೋ ರಜೋಭೂಯಾನ್ ಸಮೋ ವಾ ಸೃತಿಪಾತ್ರಕಃ' ಇತಿ || 40-41 ||

ಶಮೋ ದಮಸ್ತಪಃ ಶೌಚಂ ಕ್ಷಾನ್ತಿರಾರ್ಜವಮೇವ ಚ |
ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಮ್ || 42 ||

'ಶಮೋ ದಮಸ್ತಪಃ ಶೌಚಂ ಕ್ಷಾನ್ತಿರಾರ್ಜವಮೇವ ಚ |
ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ವಿಪ್ರಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಮ್ |
ಏತೇ ಗುಣಾಃ ಕಿಞ್ಚಿದೂನಾ ವಿಪ್ರಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಏವ ಚ |
ಅಧಿಕಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಕೇಷುಚಿಚ್ಚಕ್ರವರ್ತಿಷು |
ಋಷಯಸ್ತ್ವೇವ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾದಯೋ ನೃಪಾಃ'

ಶೌರ್ಯಂ ತೇಜೋ ಧೃತಿರ್ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಯುದ್ಧೇ ಚಾಪ್ಯಪಲಾಯನಮ್ ।
ದಾನಮೀಶ್ವರಭಾವಶ್ಚ ಕ್ಷಾತ್ರಂ ಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಮ್ ॥ 43 ॥

'ಶೌರ್ಯಂ ತೇಜೋ ಧೃತಿರ್ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಯುದ್ಧೇ ಚಾಪ್ಯಪಲಾಯನಮ್।
ದಾನಮೀಶ್ವರಭಾವಶ್ಚ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಽನ್ಯೇ ಗುಣಾ ಅಪಿ ॥ 43 ॥

ಕೃಷಿಗೌರಕ್ಷವಾಣಿಜ್ಯಂ ವೈಶ್ಯಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಮ್ ।
ಪರಿಚರ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ ಶೂದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವಭಾವಜಮ್ ॥ 44 ॥

ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ ।
ಸ್ವ ಕರ್ಮನಿರತಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಥಾ ವಿನ್ದತಿ ತಚ್ಛೃಣು ॥ 45 ॥

ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ಭೂತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ ।
ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿನ್ದತಿ ಮಾನವಃ ॥46॥

ಶ್ರೇಯಾನ್ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್ ।
ಸ್ವಭಾವನಿಯತಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಮ್ ॥ 47 ॥

ಸಹಜಂ ಕರ್ಮ ಕೌನ್ತೇಯ ಸದೋಷಮಪಿ ನ ತ್ಯಜೇತ್ ।
ಸರ್ವಾರಮ್ಭಾ ಹಿ ದೋಷೇಣ ಧೂಮೇನಾಗ್ನಿರಿವಾವೃತಾಃ ॥ 48 ॥

'ಕ್ಷತ್ರಿಯೋನಬ್ರಹ್ಮಗುಣೋ ವೈಶ್ಯಃ ಕೃಷ್ಯಾದಿಜೀವಿನಃ ।
ತತ ಊನಃ ಶಮಾದ್ಯೈರ್ಯಃ ಶುಶ್ರೂಷುಃ ಶೂದ್ರ ಉಚ್ಯತೇ ।
ಅಧಿಕಾಶ್ಚೇದ್ ಗುಣಾಃ ಶೂದ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಪ್ಯಲ್ಪಗುಣಕಃ ಶೂದ್ರ ಏವೇತಿ ಕೀರ್ತಿತಃ ।
ನರೋಽಪಿ ಯೋ ದೇವಗುಣೋ ಜ್ಞೇಯೋ ದೇವೋ ನೃತಾಂ ಗತಃ' ಇತಿ

'ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ' ಇತಿ ವಚನಾತ್ । ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿಷ್ವಪಿ ಶಮಾದ್ಯನುವೃತ್ತಿರ್ಜ್ಞಾಯತೇ । ನ ಹಿ ಶಮಾದಿಕಂ ವಿನಾ ತಸ್ಯಾಭ್ಯರ್ಚನಂ ಭವತಿ । ಸಮ್ಯಕ್ ಶಮಾದಿಭಿರರ್ಚನಂ ಹ್ಯಭ್ಯರ್ಚನಮ್ । ನ ಚ ಶಮಾದೀನ್ ವಿನಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿನ್ದತಿ । 'ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ' ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ।

'ಶಮೋ ಮನ್ನಿಷ್ಠತಾ ಬುದ್ಧೇರ್ದಮ ಇನ್ದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ' ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ ।

ನ ಚ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿರಪಿ ಶೌಚತಪಃಕ್ಷಮಾದಿಭಿರ್ಹೀನೈರ್ಭಾವಿತವ್ಯಮಿತಿ
ತತ್ತದ್ಧರ್ಮೇಷೂಚ್ಯತೇ | ಯುಕ್ತಾ ಹ್ಯೇತೈಃ ಸರ್ವಗುಣೈರ್ಜನಕತುಲಾಧಾರಾದಯಃ |
ಅತೋ ಯುದ್ಧೇಽಪಲಾಯನಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಚ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ವಿಶೇಷಗುಣೌ | ತೌ ಚ
ಕೃಷ್ಯಾದಯಃ, ಜೀವನಾರ್ಥಂ ಶುಶ್ರೂಷಾ, ಯಾಜನಂ ಜೀವನಾರ್ಥಂ
ಪ್ರತಿಗ್ರಹಶ್ಚೇತ್ಯೇತ ಏವಾನ್ಯೇಷಾಂ ಪರಧರ್ಮಾಃ |

'ಶೌರ್ಯಂ ತೇಜೋ ಧೃತಿರ್ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ದಾನಂ ಚ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಽಧಿಕಾಃ |
ತದ್ಧೀನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ತಸ್ಮಾದ್ ವೈಶ್ಯೇ ಶೂದ್ರೇ ತತೋಽಲ್ಪಕಾಃ |
ಅಧ್ಯಾಪನಂ ಚ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಜೀವನಾರ್ಥಮೃತೇ ಸತಾಮ್ |
ವಿಪ್ರಾದಿಷು ಕ್ರಮಾಜ್ಜ್ಞೇಯಾಃ ಶೂದ್ರಸ್ಯಾಧ್ಯಾಪನಂ ವಿನಾ |
ತಸ್ಮಾಚ್ಛೂದ್ರೋಽಲ್ಪಶುಶ್ರೂಷುಃ ಸ್ವಭಾವಾಜ್ಜೀವನಂ ವಿನಾ |
ಏತೇ ನೈಸರ್ಗಿಕಾ ಭಾವಾಃ ಸ್ಯಾದ್ ಭಾವೋಽನ್ಯೋಽಪಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ |
ಬಲಾದ್ ವಿರುದ್ಧಭಾವಸ್ತುಹೇಯಃ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೋಽಪಿ ಯಃ |
ಅನಿಸರ್ಗೋಽಪಿ ಹಿ ಶುಭೋ ವರ್ಧನೀಯಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
ಯಾಜನೈಶ್ವರ್ಯಪೂರ್ವಾಸ್ತುನಾನ್ಯೈಃ ಕಾರ್ಯಾಃ ಶುಭಾ ಅಪಿ |
ಅಪಲಾಯನಂ ಚ ಶೂದ್ರಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಾರ್ಥಮಿಷ್ಯತೇ' ಇತಿ ಚ |
'ಪ್ರಸಹ್ಯ ವಿತ್ತಾಹರಣಂ ಶಾರೀರೋ ದಣ್ಡ ಏವ ಚ |
ಅಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಶಾಸನಂ ಚ ತಥೈವಾರ್ಥ ವಿನಾಶನಮ್ |
ಏಷ ಈಶ್ವರಭಾವಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಕಾರ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇತರೈಃ |
ಸರ್ವೇ ವಿಧರ್ಮಿಣಃ ಶಾಸ್ಯಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೈರ್ಯತ್ನತಃ ಸದಾ |
ಅಙ್ಗಾದ್ಯಹಾನಿಕೃದ್ ದಣ್ಡಃ ಶಿಷ್ಯೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಭಿಃ |
ಕಾರ್ಯೋ ದೇಹೇಽಪಿ ಶಿಷ್ಯಶ್ಚ ಸ್ವಾಮಿನಾ ಸ್ವೇನ ವಾಽರ್ಪಿತಃ |
ಪುತ್ರಾನುಜಾದಯಃ ಸರ್ವೇ ಶಿಷ್ಯಾ ಏವ ನಿಸರ್ಗತಃ |
ಗುರವಶ್ಚೈವ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಸಖಿಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ |
ಸಮ್ಬನ್ಧಿನಶ್ಚ ಸರ್ವೇಽಪಿ ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯತಯಾಽಖಿಲೈಃ |
ಶಿಕ್ಷಣೀಯೇಷು ಭಾವೇಷು ಶಿಕ್ಷಣೀಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ |
ಉನ್ಮಾದೇ ಬನ್ಧನಾದ್ಯೈರ್ವಾ ತಾಡನಂ ನ ಗುರೋಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಪಾಪಂ ಚರನ್ತಸ್ತ್ವನ್ಯೇಽಪಿ ಸರ್ವೇ ದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ಗತಾಃ |
ಶಕ್ತಿತೋ ವಾರಣೀಯಾಃ ಸ್ಯುರ್ದೇಶಕಾಲಾನುಸಾರತಃ |

ತದುತ್ತಮವಿರೋದ್ಧಾರಃ ಸನ್ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ಗುರವೋಽಪಿ ತು |
ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯನುಶಾಸ್ಯೈವ ಕಾಲತೋಽಪಿ ನ ಚೇಚ್ಛುಭಾಃ |
ವಿಷ್ಣೌ ಪರಮಭಕ್ತಸ್ತು ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಃ ಶಾಸ್ಯ ಏವ ಚ |
ಶಿಕ್ಷಯಂಶ್ಚ ಗುರೂನ್ ಶಿಷ್ಯೋ ಗುರವನ್ನೈವ ಶಿಕ್ಷಯೇತ್ |
ಮಹಾನ್ತೋ ನಾನುಶಾಸ್ಯಾಶ್ಚ ವಿರುದ್ಧಾಚರಿತಾ ಅಪಿ |
ಯದಿ ಚ ಸ್ವಾಧಿಕಾನಾಂ ತು ವಿರೋಧಂ ನೈವ ಕುರ್ವತೇ' ಇತ್ಯಾದಿ ಚ |
'ಆಪತ್ಸು ವಿಪ್ರಃ ಕ್ಷಾತ್ರಂ ತು ವಿಶಾಂ ವಾ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್ |
ಕ್ಷಾತ್ರಸಿದ್ಧೌ ನ ಶೂದ್ರಸ್ತು ವಿಪ್ರಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಾಪತ್ಸು ತದಾಪತ್ಸು ವಿಶಾಮಪಿ |
ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವಿಪ್ರಧರ್ಮೋಽಪಿ ನೈವಭೈಕ್ಷಪ್ರತಿಗ್ರಹೀ |
ವೈಶ್ಯ ಆಪತ್ಸು ಶೌದ್ರಂ ತು ಧರ್ಮಮೇಕಂ ನಚಾಪರಮ್ |
ಶೂದ್ರ ಆಪತ್ಸು ವಿಡ್ ಧರ್ಮಾ ತದಾಪತ್ಸು ಚ ಕಾರುಕಃ |
ಶೂದ್ರಸ್ತುವೈಶ್ಯಧರ್ಮಾಽಪಿ ನೈವ ವೇದಾಕ್ಷರೋ ಭವೇತ್ |
ಅತ್ಯಾಪದಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಽಪಿ ಪಾದಶುಶ್ರೂಷಣಂ ವಿನಾ |
ಶೌದ್ರಧರ್ಮಂ ಚರನ್ ವಿಪ್ರಕ್ಷತ್ರಿಯೇಷು ನ ದುಷ್ಯತಿ |
ಯೇಷು ಕರ್ಮಸು ಯಾಚ್ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವಾಮಿನಾಽಪಿ ನ ಯಾಚಿತಾ |
ಶೌದ್ರಾಣ್ಯಪಿ ಸ್ವಧರ್ಮತ್ವೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯಾಪದೋ ಯದಿ |
ಆತ್ಮನಶ್ಚೇದ್ಬಲಾಧಿಕ್ಯಂ ಸಾನುಬನ್ಧಾದಪಿ ಪ್ರಭೋ |
ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ಸೇವತೋಽರ್ಥಾರ್ಥಂ ವಿಪ್ರಧರ್ಮಾಧಿಕಾದ್ವರಃ |
ಪ್ರಭುಣಾ ಯಾಚ್ಯವೃತ್ತಿಸ್ತು ವಿಶೇಷೇಣಾಪಿ ಧರ್ಮಭಾಕ್ |
ಬಾಹ್ವೋರ್ಬಲಾಧಿಕೋ ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವಿದ್ಯಯಾಽಧಿಕಃ |
ವಿಪ್ರೋ ಭಾಗವತೌ ಚೈತೌ ಸೇಶಾ ಲೋಕಾಸ್ತಯೋರಿಮೇ'

ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಸಸ್ಮೃತೌ||44-48||

ಅಸಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಃ ಸರ್ವತ್ರ ಜಿತಾತ್ಮಾ ವಿಗತಸ್ಪೃಹಃ |
ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂ ಸಂನ್ಯಾಸೇನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ || 49 ||

'ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಮ್' ಅನಿಷ್ಟಸರ್ವಕರ್ಮನಾಶಾಖ್ಯಸಿದ್ಧಿಮ್ || 49 ||

ಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮ ತಥಾಽಽಪ್ನೋತಿ ನಿಬೋಧ ಮೇ |
ಸಮಾಸೇನೈವ ಕೌನ್ತೇಯ ನಿಷ್ಠಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಯಾ ಪರಾ || 50 ||

ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಶುದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಧೃತ್ಯಾಽಽತ್ಮಾನಂ ನಿಯಮ್ಯ ಚ |
ಶಬ್ದಾದೀನ್ ವಿಷಯಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯುದಸ್ಯ ಚ || 51 ||

ವಿವಿಕ್ತಸೇವೀ ಲಘ್ವಾಶೀ ಯತವಾಕ್ಕಾಯಮಾನಸಃ |
ಧ್ಯಾನಯೋಗಪರೋ ನಿತ್ಯಂ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತಃ || 52 ||

ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಪ್ರಕಾರೇಣ ವರ್ತಮಾನಸ್ತದನನ್ತರಂ ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭೂತ್ವಾ
ಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯಾಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಃಸಕಾಶಂ ಯಥಾಽಽಪ್ನೋತಿ ತಥಾ ನಿಬೋಧ |

'ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ ಬ್ರಹ್ಮ' 'ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಽಹಮ್' ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ |
'ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ' ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ, 'ಮದ್ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ ಪರಾಮ್' ಇತಿ
ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾಚ್ಚ |
'ಸರ್ವಪಾಪಕ್ಷಯಾದ್ ದೇಹಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇವಾನ್ ಕ್ರಮಾದ್ ವ್ರಜನ್ |
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪುನಃ ಸ್ವೃದ್ಧಾಹರೌ ಯದಾ |
ಭಕ್ತಿಸ್ತಯಾ ಪುನರ್ಜ್ಞಾನೇ ಸ್ವೃದ್ಧೇ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ |
ಅಪರೋಕ್ಷದೃಶೋ ವಿಷ್ಣೋಃ ಶರೀರೇಽಪಿ ಸತಃ ಪುರಾ |
ತ್ಯಕ್ತದೇಹಾದಿಕಸ್ಯಾಪಿ ಯಾವದ್ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ |
ತಾವದ್ ಗುಣಾ ವಿವರ್ಧನ್ತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೇಶವಮ್'

ಇತಿ ಮಹಾವರಾಹೇ||50||

ಅಹಙ್ಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಪಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಪರಿಗ್ರಹಮ್ |
ವಿಮುಚ್ಯ ನಿರ್ಮಮಃ ಶಾನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ || 53 ||

'ವಿಮುಚ್ಯ ನಿರ್ಮಮ ಶಾನ್ತಃ' ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭೂತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
ಭೂಯಾಯ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ || 53 ||

ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಕಾಙ್ಕ್ಷತಿ |
ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಮದ್ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ ಪರಾಮ್ || 54 ||

ಭಕ್ತ್ಯಾಮಾಮಭಿಜಾನಾತಿ ಯಾವಾನ್ ಯಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ |
ತತೋ ಮಾಂ ತತ್ತ್ವತೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಶತೇ ತದನನ್ತರಮ್ || 55 ||

ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣ್ಯಪಿ ಸದಾ ಕುರ್ವಾಣೋ ಮದ್ವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ |
ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದವಾಪ್ನೋತಿ ಶಾಶ್ವತಂ ಪದಮವ್ಯಯಮ್ || 56 ||

ವಿಹಿತಾನಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣ್ಯಪಿ ಮದ್ವ್ಯಪಾಶ್ರಯೋ ಭೂತ್ವಾ ಸದಾ ಕುರ್ವಾಣಃ | ನಹಿ ಯಥೇಷ್ಟಚರಣೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮತ್ರ | ತಥಾ ಸತಿ ವಿಹಿತಾಕರಣೇಽಪಿ ಸಮತ್ವಾತ್ 'ಮಾಮನುಸ್ಮರ ಯುದ್ಧ ಚ' 'ತತಃ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ' ಇತ್ಯಾದಿಪ್ರಸ್ತುತವಿರೋಧಃ | ಅಪಿಶಬ್ದಸ್ತ್ವೇಕಮಪಿ ಕರ್ಮಾತದಾಶ್ರಯೇಣ ನ ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥೇ|| 56 ||

ಚೇತಸಾ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ಪರಃ |
ಬುದ್ಧಿಯೋಗಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ ಸತತಂ ಭವ || 57 ||

ಭಗವತ್ಸಂಶ್ರಿತಸ್ಯ ತ್ರೈವಿದ್ಯಸ್ಯ ಚ ಚೇತಸ್ಯೈವ ವಿಶೇಷ ಇತ್ಯಾಹ – ಚೇತಸಾ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣೀತಿ| ಸ ಏವ ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ ಪರಮ ಇತಿ ಭಾವೋಽಸ್ಯೇತಿ ಮತ್ಪರಃ | ತತ್ರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿನಿರೋಧೋಽಪಿ ಯೋ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಃ – ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾದಿಃ || 57 ||

ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ ಸರ್ವದುರ್ಗಾಣಿ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ತರಿಷ್ಯಸಿ |
ಅಥ ಚೇತ್ತ್ವಮಹಙ್ಕಾರನ್ನ ಶ್ರೋಷ್ಯಸಿ ವಿನಙ್ಕ್ಷ್ಯಸಿ || 58 ೫೮||

ಯದಹಙ್ಕಾರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನ ಯೋತ್ಸ್ಯ ಇತಿ ಮನ್ಯಸೇ |
ಮಿಥ್ಯೈಷ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ತೇ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ತ್ವಾಂ ನಿಯೋಕ್ಷತಿ || 59 ||

ಸ್ವಭಾವಜೇನ ಕೌನ್ತೇಯ ನಿಬದ್ಧಃ ಸ್ವೇನ ಕರ್ಮಣಾ |
ಕರ್ತುಂ ನೇಚ್ಛಸಿ ಯನ್ಮೋಹಾತ್ ಕರಿಷ್ಯಸ್ಯವಶೋಽಪಿ ತತ್ || 60 ||

ಪ್ರಕೃತಿಃ – ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾ-

'ಪ್ರಕೃತಿರ್ವಾಸನೇತ್ಯುಕ್ತಂ ತವೇಚ್ಛಾನನ್ತ ಕಥ್ಯತೇ' ಇತ್ಯಾದಿವಚನಾತ್|

ಏಷಾ ತು 'ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ' ಇತ್ಯಾದಿಷ್ವಪಿ ಯುಜ್ಯತೇ | ತಸ್ಯಾ ಏವ ಹಿ ಮುಖ್ಯತೋ ನಿಯೋಕ್ತೃತ್ವಂ ಸ್ವಭಾವಕರ್ಮಾದಿಭಿರ್ಬದ್ಧ್ವಾ || 59 ||

ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ದೇಶೇಽರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ |
ಭ್ರಾಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯನ್ತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಯಾ || 61 ||

ತದೇವಾಹ – ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಿತಿ |

'ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಃ ಸ ತು ಜ್ಞೇಯೋ ಯತ್ರಾತ್ಮೈವ ಪರೋಕ್ಷತಃ |
ಉಚ್ಯತೇ ವಿಷ್ಣುನಾ ಯದ್ವತ್ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯಾದಿ ಕಥ್ಯತೇ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
'ಮನ್ಮನಾಃ' ಇತ್ಯುಪಸಂಹಾರಾಚ್ಚ || 61 ||

ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ |
ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಾಂ ಶಾನ್ತಿಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಮ್ || 62 ||

ಶಾಶ್ವತಂ ಸ್ಥಾನಂ – ವೈಕುಣ್ಠಾದಿ |

'ಶ್ರೀರೇವ ಲೋಕರೂಪೇಣ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ |
ಅತೋ ಹಿ ವೈಷ್ಣವಾ ಲೋಕಾ ನಿತ್ಯಾಸ್ತೇ ಚೇತನಾ ಅಪಿ' ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ |
'ನ ವರ್ತತೇ ಯತ್ರ ರಜಸ್ತಮಸ್ತಯೋಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ' ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತಂ ಚ || 62 ||

ಇತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಮಾಖ್ಯಾತಂ ಗುಹ್ಯಾತ್ ಗುಹ್ಯತರಂ ಮಯಾ |
ವಿಮೃಶ್ಯೈತದಶೇಷೇಣ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು || 63 ||

ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಃ ಶೃಣುಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ |
ಇಷ್ಟೋಽಸಿ ಮೇ ದೃಢಮಿತಿ ತತೋ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಹಿತಮ್ || 64 ||

ತತ್ತ್ವಸಾರಕಥನಂ 'ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ' ಇತ್ಯತ್ರೈವೋಪಸಂಹೃತಮ್ |
ತತ್ತ್ವಪ್ರಶಂಸಾರ್ಥಮೇವ ತದ್ಬುದ್ಧಿಪ್ರಶಂಸಾ ಕೃತಾ | ಅತ್ರ ತು
ಸಾಧನಸಾರೋಪಸಂಹಾರಃ – ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಿತಿ | 'ಮನ್ಮನಾಃ' ಇತ್ಯಾದೇಃ
ಪೂರ್ವಮೇವೋಕ್ತತ್ವಾತ್ ಭೂಯ ಇತಿ | ಅರ್ಥತಸ್ತ್ವತ್ರಾಪಿ ವಿಷ್ಣ್ವಾಧಿಕ್ಯಮೇವೋಕ್ತಂ
ಭವತಿ || 64 ||

ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು |
ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂ ತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಽಸಿ ಮೇ || 65 ||

ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ |
ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ || 66 ||

ಅನ್ಯಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯೇತ್ಯುಕ್ತಶೇಷತ್ವೇನೈವ ಸರ್ವಧರ್ಮಾನಿತಿ ವಚನಮ್|
'ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ' ಇತ್ಯಪಿ 'ಮನ್ಮನಾ' ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತನಿಗಮನಾತ್ಮನಾ
ತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮ್ |

'ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವಿಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಂ ತತ್ರ ಮನಃ ಸದಾ |
ಸರ್ವಾಧಿಕಪ್ರೇಮಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾತ್ರ ಸಮರ್ಪಣಮ್ |
ಅಖಣ್ಡಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಪೂಜಾ ತದ್ವೃತ್ಯೈವ ಸ್ವಭಾವತಃ |
ರಕ್ಷತೀತ್ಯೇವ ವಿಶ್ವಾಸಸ್ತದೀಯೋಽಹಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಿಃ |
ಶರಣಾಗತಿರೇಷಾ ಸ್ಯಾದ್ ವಿಷ್ಣೌಮೋಕ್ಷಫಲಪ್ರದಾ' ಇತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಪುರಾಣೇ |

ಅನಾದಿಜನ್ಮಕೃತಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ| ಅತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಭಾವಾತ್ | ಧರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗೇ
ಪಾಪಪರಿತ್ಯಾಗಸ್ಯ ಕೈಮುತ್ಯೇನೈವ ಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ || 66 ||

ಇದಂ ತೇ ನಾತಪಸ್ಕಾಯ ನಾಭಕ್ತಾಯ ಕದಾಚನ |
ನ ಚಾಶುಶ್ರೂಷವೇ ವಾಚ್ಯಂ ನ ಚ ಮಾಂ ಯೋಽಭ್ಯಸೂಯತಿ || 67 ||

ಅತಪಸ್ಕಾಯೈವ ನ ವಾಚ್ಯಮ್ | ಅಶುಶ್ರೂಷವೇ ಪುನಶ್ಚೇತಿ
ದೋಷಾಧಿಕ್ಯಮಶ್ರೂಷೋರ್ದರ್ಶಯಿತುಂ ಚ ಶಬ್ದಃ | ಏವಮಭಕ್ತಾಯ ಕದಾಽಪಿ ನ
ವಾಚ್ಯಮ್ | ಕದಾಚಿದಲ್ಪತಪಸೋಽಲ್ಪಶುಶ್ರೂಷೋರಪಿ ಭಕ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯೇ ವಾಚ್ಯಂ
ಭವತೀತಿ ಕದಾಚನೇತಿ ವಿಶೇಷಃ | ಅಭಕ್ತಾಚ್ಚ ನ ವಾಚ್ಯಮಸೂಯೋರಿತಿ ತತ್ರಾಪಿ ಚ
ಶಬ್ದಃ |
'ಸಮುಚ್ಚಯೇ ತಥಾಽಽಧಿಕ್ಯೇ ನ್ಯೂನತ್ವೇ ಚಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ |
'ಅಭಕ್ತಾದಪಿ ಪಾಪಃ ಸ್ಯಾದಸೂಯುರ್ದೋಷದೃಗ್ ಯತಃ' ಇತಿ ಚ ಪಾದ್ಮೇ || 67 ||

ಯ ಇಮಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಮದ್ಭಕ್ತೇಷ್ವಭಿಧಾಸ್ಯತಿ |
ಭಕ್ತಿಂ ಮಯಿ ಪರಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಾಮೇವೈಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಃ || 68 ||

ನ ಚ ತಸ್ಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕಶ್ಚಿನ್ಮೇ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮಃ |
ಭವಿತಾ ನ ಚ ಮೇ ತಸ್ಮಾದನ್ಯಃ ಪ್ರಿಯತರೋ ಭುವಿ || 69 ||

ಅಧ್ಯೇಷ್ಯತೇ ಚ ಯ ಇಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸಂವಾದಮಾವಯೋಃ |
ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ತೇನಾಹಮಿಷ್ಟಃ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ || 70 ||

ಶ್ರದ್ಧಾವಾನನಸೂಯಶ್ಚ ಶೃಣುಯಾದಪಿ ಯೋ ನರಃ |
ಸೋऽಪಿ ಮುಕ್ತಃ ಶುಭಾ಼ ಲೋಕಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್ || 71 ||

'ಸೋऽಪಿ ಮುಕ್ತಃ' ನ ತಸ್ಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು' ಇತ್ಯುಕ್ತೇರ್ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಮಹತ್
ತಾರತಮ್ಯಂ ಜ್ಞಾಯತೇ | 'ಮನುಷ್ಯೇಷು' ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಾತ್ ತತ್ರಾಪಿ
ದೇವಾನಾಮಾಧಿಕ್ಯಂ ಚ |

'ಮುಕ್ತಿರ್ಜ್ಞಾತ್ವಾऽಪಿ ವಿಷ್ಣುಂ ಸ್ಯಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಮ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ತತೋऽಧಿಕಮ್ |
ಮುಕ್ತೌ ಸುಖಂ ತತ್ ಪಠತಸ್ತತೋऽಪ್ಯಧಿಕಮಿಷ್ಯತೇ |
ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಸ್ತುಸಮಂ ಮುಕ್ತೌ ಸುಖಂ ನಾನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ |
ತತೋऽಧಿಕಂ ತು ದೇವಾನಾಂ ಮುಖ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾಕೃತೋ ಯತಃ' ಇತಿ ಚ || 71 ||

ಕಚ್ಚಿದೇತತ್ ಶೃತಂ ಪಾರ್ಥ ತ್ವಯ್ಯೈಕಾಗ್ರೇಣ ಚೇತಸಾ |
ಕಚ್ಚಿದಜ್ಞಾನಸಮ್ಮೋಹಃ ಪ್ರಣಷ್ಟಸ್ತೇ ಧನಞ್ಜಯ || 72 ||

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ನಷ್ಟೋ ಮೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಯಾಚ್ಯುತ |
ಸ್ಥಿತೋऽಸ್ಮಿ ಗತಸನ್ದೇಹಃ ಕರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ತವ || 73 ||

ಸಞ್ಜಯ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯಹಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಸಂವಾದಮಿಮಮಶ್ರೌಷಮದ್ಭುತಂ ರೋಮಹರ್ಷಣಮ್ || 74 ||

ವ್ಯಾಸಪ್ರಸಾದಾಚ್ಛ್ರುತವಾನೇತದ್ಗುಹ್ಯಮಹಂ ಪರಮ್ |
ಯೋಗಂ ಯೋಗೇಶ್ವರಾತ್ ಕೃಷ್ಣಾತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಥಯಥಃ ಸ್ವಯಮ್ ||75||

ರಾಜನ್ ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ಸಂವಾದಮಿಮಮದ್ಭುತಮ್ |
ಕೇಶವಾರ್ಜುನಯೋಃ ಪುಣ್ಯಂ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ || 76 ||

ತಚ್ಚ ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ರೂಪಮತ್ಯದ್ಭುತಂ ಹರೇಃ |
ವಿಸ್ಮಯೋ ಮೇ ಮಹಾನ್ರಾಜನ್ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ || 77 ||

ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಧರಃ ।
ತತ್ರ ಶ್ರೀರ್ವಿಜಯೋ ಭೂತಿರ್ಧ್ರುವಾ ನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ ॥ 78 ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ॥

‘ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು’ ಇತ್ಯಾಕ್ಷೇಪಪರಿಹಾರಾಯ ‘ಕರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ತವ’
ಇತ್ಯನುಸರತಿ ಭಗವನ್ತಮ್ ॥ 73-78 ॥

ನಮಸ್ತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಪ್ರೇಯಸಾಂ ಮೇ ಪ್ರಿಯೋತ್ತಮ ।
ಸಮಸ್ತಗುಣಸಮ್ಪೂರ್ಣನಿರ್ದೋಷಾನನ್ದದಾಯಿನೇ ॥
ಯಸ್ಯ ತ್ರೀಣ್ಯುದಿತಾನಿ ವೇದವಚನೇ ರೂಪಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನ್ಯಲಂ
ಬಟ್ ತದ್ದರ್ಶತಮಿತ್ಥಮೇವ ನಿಹಿತಂ ದೇವಸ್ಯ ಭರ್ಗೋ ಮಹತ್ ।
ವಾಯೋ ರಾಮವಚೋನಯಂ ಪ್ರಥಮಕಂ ಪೃಕ್ಷೋ ದ್ವಿತೀಯಂ ವಪುಃ
ಮಧ್ವೋ ಯತ್ ತು ತೃತೀಯಮೇತದಮುನಾ ಗ್ರನ್ಥಃ ಕೃತಃ ಕೇಶವೇ ॥
ನಿಃಶೇಷದೋಷರಹಿತ ಕಲ್ಯಾಣಾಖಿಲಸದ್ಗುಣ ।
ಭೂತಿಸ್ವಯಮ್ಭುಶರ್ವಾದಿವನ್ದ್ಯಂ ತ್ವಾಂ ನೌಮಿ ಮೇ ಪ್ರಿಯಮ್ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನನ್ದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

॥ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ವಶೇ ಸರ್ವಂ ಸ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶಗಃ ಸದಾ ॥

॥ ಪ್ರೀಣಯಾಮೋ ವಾಸುದೇವಂ ದೇವಾಮಣ್ಡಲಾಖಣ್ಡಮಣ್ಡನಮ್ ॥